ALEXANDRU GRIGORIU

O REVOLUȚIE ÎNCARCERATĂ

(MĂRTURII)

Editura
IRRD

ALEXANDRU GRIGORIU

O REVOLUŢIE ÎNCARCERATĂ

(MĂRTURII)

ALEXANDRU GRIGORIU

O REVOLUŢIE ÎNCARCERATĂ

(MĂRTURII)

Editura IRRD
Bucureşti, 2014

Copertă şi tehnoredactare: Alina Vlăsceanu
Redactor: Carmen Rădulescu

Sursă foto copertă: http://ex-press.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GRIGORIU, ALEXANDRU
O revoluţie încarcerată / Alexandru Grigoriu. - Bucureşti : Editura Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, 2014
Bibliogr.
ISBN 978-606-8684-01-7

94(498)"1989"

CUPRINS

Prefaţă

Cartea de faţă îşi propune să readucă în atenţia celor interesaţi câteva dintre mărturiile celor reţinuţi/arestaţi în Decembrie 1989 la Iaşi, Timişoara şi Bucureşti de către membrii aparatului represiv (Securitate, Miliţie, Armată), să le analizeze şi să stabilească cadrul conceptual ce poate fi aplicat acţiunii de reprimare exercitată de către membrii instituţiilor de forţă ale statului comunist român în timpul Revoluţiei din Decembrie 1989.

Geneza acestei cărţi, a plecat de la necesitatea corijării poziţiei exprimate de către unii cercetătorii ai fenomenului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, majoritatea acestora foști membri ai Securității sau persoane asociate cu această instituție, conform căreia structurile de forţă ale statului (în special cele aparţinând Ministerului de Interne – cu accent asupra Securităţii şi cu eludarea Miliţiei –, dar nelipsind nici cele ale Ministerului Apărării Naţionale) nu s-au implicat în actele de represiune, iar dacă au făcut-o, aceasta s-a realizat în urma ordinelor primite, prin urmare au suficiente motive pentru a se disculpa faţă de crimele comise.

Analiza mărturiilor prezente în lucrare are rolul de a evidenţia amplitudinea represiunii, şi de a răspunde la întrebări precum: cine au fost cei care au exercitat acte de violenţă extremă împotriva revoluţionarilor? Care au fost motivele invocate de către aceştia în exercitarea reprimării? Cum s-au manifestat aceştia faţă de cei reţinuţi? Cum descriu cei care au avut de suferit experienţa trăită, cum o percep şi ce comentarii fac în legătură cu aceasta, dar şi cu cei care le-au fost torţionari? La acestea s-a adăugat, în urma consultării literaturii de specialitate ce operează cu definiții și concepte precum *represiunea statală*, *terorismul de stat*, *tortură* şi *torţionari*, necesitatea stabilirii unui aparat conceptual cu care să se poată opera în cadrul analizei, dar şi a testării acestuia

prin aplicarea la cazuistica și informația prezentă în cadrul mărturiilor. Mărturisesc că una dintre dificultățile apărute în timpul redactării acestei lucrări a constituit-o plasarea experienței trăite de către revoluționari în cadrul conceptual. Dacă termenii precum *represiunea statală, terorism de stat* sau *torționar* beneficiază de existența unor definiții ce lasă puțin loc interpretărilor, în schimb *tortura* – termen folosit nu de puține ori pentru a descrie experiența celor care au avut de suferit în urma intervenției forțelor de represiune, este un concept al cărei problematici comportă numeroase dificultăți, mai ales în componenta/sub aspectul sa temporală și calitativă.

Cartea este structurată în două mari părţi. Prima cuprinde subcapitole ce tratează analiza conceptelor utilizate, portretul torționarului din Decembrie 1989 așa cum transpare acesta din cadrul relatărilor revoluționarilor, metodele represiunii și motivele invocate în exercitarea acesteia de către cei care le-au aplicat, precum și consecințele acțiunii aparatului represiv asupra victimelor. La acestea se adaugă informații cu privire la componența și structura forțelor represive ce au acționat împotriva revoluționarilor în Decembrie 1989. A doua conține mărturiile şi materialele, reproduse sau transcrise, ce au stat la baza analizei realizate în prima parte.

Lucrarea se adresează tuturor acelora cărora le lipsesc exemple ale modului în care structurile de forță ale statului au acționat în Decembrie 1989 pentru salvgardarea sistemului comunist român și a liderului acestuia, cel care a dat ordinul de represiune, Nicolae Ceaușescu. Iar aparatul conceptual prezentat poate servi drept informație tuturor celor care studiază sau sunt interesați de fenomenul represiunii comuniste din România în ultima perioadă a acestuia. Pe lângă funcția anamnetică a acestor mărturii, nu de puține ori cei care au fost victimele represiunii din 1989 sunt amintiți doar ca fiind arestați/reținuți, fără alte considerații, cititorul va avea posibilitatea de a consulta în cadrul acestei lucrări atât mărturii ale unor persoane ce au fost arestate și anchetate la mijlocul lunii decembrie 1989 la Iași, cazul puțin mediatizat al precursorilor Revoluției Române din Decembrie 1989 – membrii Frontului Popular Român –, cât și ale unora dintre

numeroasele persoane reținute și torturate la Timișoara și București. Răspunsurile la întrebările ce au stat la baza analizei se pot constitui, de asemenea, în subiecte de interes, pentru cei preocupați de tema Revoluției din Decembrie 1989.

Materialele folosite în acest studiu fac parte din categorii diverse, iar selectarea acestora s-a realizat prin urmărirea a trei obiective: 1) evitarea, pe cât a fost posibil, redundanței, 2) selectarea unui număr relativ echilibrat de mărturii din orașele în care au existat cele mai multe victime, respectiv Timişoara şi Bucureşti şi 3) redarea doar a fragmentelor ce puteau răspunde la întrebările necesarei părţii de analiză şi care includeau informaţii despre represorii din toate structurile de forţă implicate în actul represiunii. Dintre acestea materiale, unele sunt interviuri, ce au apărut fie în reviste de specialitate (*Caietele Revoluţiei, Analele Sighet*), fie în cotidiene (*Adevărul, Ziarul de Iaşi*), în lucrări speciale (precum cele ale lui Cassian Maria Spiridon, Adrian Kali, Virgil Hosu, Alexandru Rif, Marius Mioc, Romulus Cristea, Ioan Dan, Mihai M. Andreescu, Ion Bucur,) sau în cadrul unor cărţi de interviuri (cartea în două volume coordonată de Zoltan Rostaş şi Florentina Ţone - *Tânăr student caut revoluţionar.*). Menţionez că o parte dintre interviuri sunt redate integral, iar altele, cele mai multe, sunt doar fragmente. Precizez, totodată, faptul că unele dintre acestea sunt prezente în lucrări editate, o parte sunt disponibile în spaţiul online, iar o altă parte se regăsesc în arhiva Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989. Mai sunt de asemenea prezente fragmente ale interpelărilor din timpul Procesului de la Timişoara, declaraţii date la procuratură în cadrul aceluiași proces (fie de victime, fie de torţionari), dar și fragmente din cărţi de memorialistică, precum şi înregistrări ale conversaţiilor dintre forţele de represiune în timpul intervenţiei acestora împotriva revoluţionarilor din Bucureşti (majoritatea acestora au fost preluate, alături de comentariile aferente, din cartea domnului Romulus Cristea, *Mărturii de la Baricadă*). La final sunt redate două tabele cu numele celor reţinuţi la Timişoara şi Bucureşti. Trebuie menţionat că numărul celor care au avut de suferit în urma acţiunii forţelor de ordine ale statului este mai mare decât

cel regăsit în cele două tabele. Nu toţi cei care au fost supuşi maltratărilor au ajuns şi în „arestul” instituţiilor de încarcerare.

Imaginea emoțională puternică lăsată în memorie de relatările maltratărilor la care au fost supuse victimele din Decembrie 1989, dimensiunea represiunii, precum și anvergura mobilizării și structura forțelor angrenate în protejarea sistemului, mi-au confirmat ipoteza conform căreia regimul comunist român a fost unul criminal de la instaurarea și până la căderea acestuia.

Subiectul arestării membrilor Frontului Popular Român de la Iaşi începând cu 14 decembrie, sau al „reţinuţilor” de la Timişoara, începând din 16 decembrie şi continuate în zilele următoare, dar şi de la Bucureşti din după-amiaza şi noaptea zilei de 21, a constituit o temă de interes pentru istorici şi jurnalişti deopotrivă, fiind prezentă în cadrul unui număr relativ mare de lucrări şi interviuri. Sunt îndatorat pe această cale tuturor celor care au realizat lucrări pe acest subiect şi care au contribuit astfel la o mai bună înţelegere a fenomenului represiunii, numele acestora regăsindu-se în bibliografia cărții. Mulțumesc, de asemenea colegilor, din cadrul Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru sugestiile (în special domnilor Ion Calafeteanu şi Constantin Corneanu, la fel domnişoarei Daniela Osiac), corecturile (doamnei Carmen Rădulescu) și observațiile (doamnei Ioana Ciodaru Ceaușescu) oferite. Mulțumiri se cuvin și doamnei Alina Vlăsceanu, atât pentru tehnoredactare, cât și pentru timpul liber sacrificat în vederea terminării acestei lucrări. Directorului Institutului, domnul Claudiu Iordache, persoana care a sugerat tema cărții, îi mulțumesc pentru încurajarea și încrederea acordată.

Autorul

Terorism de stat, represiunea statală, tortura

„Contrar ideilor admise, scopul real al torturii nu este acela de a face să vorbească, ci de a face să tacă”.[*]

Negarea şi disculparea sunt cele mai întâlnite atitudini afişate de către foştii membri ai forţelor de represiune din România de dinainte de 1989, atunci când sunt puşi în situaţia de a-şi motiva acţiunea represivă desfăşurată (a lor sau a instituţiei în numele căreia vorbesc) în cursul lunii decembrie a sfârșitului de deceniu nouă al secolului trecut. Nimic nou s-ar putea spune. Despre reprezentanţii uneia dintre aceste forţe ce au acţionat în timpul Revoluţiei Române din Decembrie 1989 – Securitatea – Andrei Oișteanu amintea în timpul unei intervenţii în cadrul dezbaterii *Securitatea – de la teroare la supravegherea totală,* organizată de Grupul pentru Dialog Social la 18 noiembrie 2013, că: „În procesul de la Nürnberg, liderii naziști se disculpau spunând: acestea au fost ordinele, astea au fost legile. Eichmann spunea același lucru la Ierusalim, în ‘61. Foștii ofițeri de Securitate spun același lucru astăzi. Este și asta o perspectivă a banalizării răului.”

O instituţie precum cea a Securităţii, despre care Elis Neagoe-Pleșa şi Liviu Pleșa, cercetători în arhivele CNSAS, conchideau: „... de la înființarea sa și până la căderea regimului comunist, Securitatea a rămas principalul instrument represiv, prin intermediul căruia partidul și cei care se aflau în fruntea acestuia au transpus în practică subordonarea întregii societăți.”[1], îşi are şi ea apărătorii ei.

[*] Sironi Françoise et Branche Raphaëlle, «La torture aux frontières de l’humain», Revue internationale des sciences sociales, 2002/4 n° 174, p. 591-600. DOI : 10.3917/riss.174.0591.

[1] *Securitatea Structuri – cadre Obiective și metode Vol. II (1967–1989),* coordonator Florica Dobre, Autori Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, Editura Enciclopedică, București, 2006, p. XXVII.

„Din datele publicate de-a lungul celor două decenii de la evenimente[2], multe dintre ele cunoscând lumina tiparului chiar în paginile revistei „*Vitralii – lumini şi umbre*", se cunoaşte cu certitudine că Securitatea, deşi a fost acuzată că ar fi recurs la mijloace teroriste pentru a înăbuşi revolta populară, nu s-a implicat în represiune."[3]

O astfel de afirmaţie, departe de a fi corectă numai şi prin mărturiile reproduse în acest studiu, aduce în atenţie o sintagmă – *mijloace teroriste* – care ne conduce cu gândul, printre altele, atât la acţiunea forţelor de represiune ale statului comunist român în decembrie 1989, cât şi la conceptul de *terorism de stat*.

Terorism de stat

O armonizare a caracteristicilor acestui concept în vederea realizării unei definiţii general acceptate nu a fost posibilă încă. Metodologiile diferite aplicate de politologi pentru definirea acestuia, avându-şi rolul lor în această privinţă. Așa cum spunea, însă, Jurgen Kocka „Atractivitatea unui concept, rareori se corelează cu precizia sa."[4]

Cu toate acestea, există nişte caracteristici de bază ale conceptului de *terorism de stat* ce se întâlnesc în cadrul tuturor definiţiilor aflate în circulaţie. Iar acestea fac referire mai degrabă la actul naturii terorismului, şi nu la natura autorului.[5] Cunoscut şi ca terorism represiv, „o unealtă folosită sistematic

---

[2] Detractorii revoluţiei, atunci când nu vorbesc despre *lovitura de stat din decembrie 1989,* substituie cel mai frecvent termenul de *revoluție* cu acela de *evenimente*. Pentru o analiză detaliată a terminologiei asociate cu Revoluţia din Decembrie 1989 a se vedea Ruxandra Cesereanu, *Decembrie '89, Deconstrucţia unei Revoluţii*, ediţia a II-a, Editura Polirom, Iaşi, 2009.

[3] Cristian Troncotă, *Rolul Sovieticilor în revoluţia română*, în *Vitralii – Lumini şi umbre*, an IV, nr 16, septembrie–noiembrie, 2013, p. 85.

[4] Apud, Maria Todorov, *Introduction From Utopia to Propaganda and Back*, în *Post-communist nostalgia*, Ed. Maria Todorova, Zsuzsa Gille, Berghahn Books, New York, 2010, p. 2.

[5] Ruth Blakeley, *State terrorism in the social sciences: theories, methods and concepts*, în *Contemporary State Terrorism. Theory and Practice*, Ed. Richard Jackson, Eamon Murphy, Scott Poynting, Routledge, 2009, p. 12. Autorul articolului demontează în cuprinsul lucrării teoriile conform cărora nu se poate vorbi despre terorism de stat.

de regimurile totalitare”[6], terorismul de stat a fost definit ca „ameninţarea şi/sau folosirea unor forme suplimentare/speciale ale violenţei politice, în diferite grade, de către un sistem politic recunoscut, împotriva opoziţiei externe şi interne.”[7]

Ruth Blakeley identifică patru elemente cheie ce definesc terorismul de stat: (a) (trebuie să existe) un act deliberat de violență împotriva persoanelor pe care statul are datoria de a le proteja, sau o amenințare cu exercitarea unui astfel de act, dacă în prealabil a fost deja instaurat un climat de frică prin precedentele acte de violență statală; (b) actul trebuie să fie comis de actori în numele sau în legătură cu statul, inclusiv agenții paramilitare și private de securitate; (c) actul sau amenințarea cu violența este destinat inducerii fricii extreme în rândurile observatorilor care se identifică cu victima; și (d), publicul țintă este obligat să ia în considerare schimbarea comportamentului lor într-un anumit fel.[8]

Tot Ruth Blakeley analizează şi indică diferenţa existentă între terorismul de stat şi represiunea de stat. Acesta arată că în cadrul terorismului de stat intenția nu constă în a produce suferinţă ţintelor alese aleatoriu, ci în a determina propagarea fricii în rândul locuitorilor pentru a-i menţine pe aceştia într-o stare de conformare faţă de politica statului.[9]

O nuanţă asemănătoare este prezentată şi de Gerard Chaliand şi Arnaud Blin, care precizează că: „Singura diferență dintre terorismul antistatal şi terorismul de stat este aceea că în timp ce primul vizează destabilizarea autorităţii, cel de al doilea tinde să o stabilizeze şi să destabilizeze populaţia, în mare.”[10]

Represiunea statală

Represiunea statului este un subiect care are încă multe fațete nestudiate în mod aprofundat[11]. Una din definițiile acesteia,

---

[6] Gerard Chaliand, Arnaud Blin, *Introduction*, în *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qeda*, Ed. Gerard Chaliand, Arnaud Blin, University of California Press, 2007, p. 7.

[7] Joseph H., II Campos, *The State and Terrorism*, Ashgate Publishing, 2007, p. 108.

[8] Ruth Blakeley, op.cit., p. 15.

[9] Idem, p. 14.

[10] Gerard Chaliand, Arnaud Blin, *Lenin, Stalin, and State Terrorism*, în *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qeda*, Ed. Gerard Chaliand, Arnaud Blin, University of California Press, 2007, p. 203.

[11] Davenport, Christian, State Repression and Political Order în Annual

evidențiată de Christian Davenport, arată că represiunea statului „implică folosirea sau amenințarea cu sancțiuni fizice împotriva unui individ sau organizații, în teritoriul aflat sub jurisdicția statului, cu scopul impunerii unui cost asupra țintei, precum și descurajarea unor activități și/sau credințe percepute drept contestatoare la adresa personalului, practicilor sau instituțiilor guvernamentale.”[12] O astfel de definiție, remarca Christian Davenport, se concentrează asupra drepturilor la integritate ale persoanei, lăsând deoparte alte aspecte pe care represiunea statului le poate include. Între acestea se numără, indică acelaşi autor, efectele nocive ale caracteristicilor structurale particulare experimentate de-a lungul unor perioade lungi de timp, cum este cazul inegalității în distribuirea resurselor – „violența structurală”. De asemenea, aceasta nu include drepturile celei de-a doua (privilegii economice, sociale și culturale) și a treia generație (dreptul la pace și la un mediu curat). Sunt ignorate, în cadrul definiției, evidenţiază Davenport, aspecte care fac referire la necesitatea marcării prezenței unei amenințări comportamentale la adresa protestatarului sau nu este specificat faptul că anumite norme sau legi sunt încălcate – drepturile omului. Nu sunt prezentate nici scopurile particulare finale vizate de represiune și nici gradul de succes pe care autoritățile îl obțin în cadrul obiectivelor propuse, între acestea: 1) limitele generale în cadrul cărora cetățenii pot acționa; 2) controlul, sau eliminarea, unor amenințări specifice la adresa personalului, practicilor sau instituțiilor existente și 3) facilitarea mișcării într-o anumită direcție – agreată de stat. Același autor clasifică represiunea statului în perechi antagonice precum: represiune fățișă sau ascunsă, violentă sau neviolentă, reușită sau nereușită, dar identifică și o represiune statală, susţinută de către stat sau afiliată statului.[13]

De cele mai multe ori, în unele state ce au conducere autoritară, represiunea are rolul menținerii la putere a unor indivizi care altfel ar fi îndepărtați din funcțiile deținute. Statele democratice, în schimb, au la dispoziție mijloace alternative de influență și control pentru a răspunde la provocările la adresa

Review of Political Science Volume 10, issue 1/2007, p. 1-23, [doi 10.1146_ annurev.polisci.10.101405.143216]

[12] Ibidem.

[13] Ibidem.

autorității lor, la acestea adăugându-se valorile caracteristice unei societăți de tip democratic[14], altele decât cele impuse de puterea comunistă în cadrul *democrațiilor populare*.

Statele autoritare recurg la represiune din trei motive: 1) le lipsesc mijloace alternative viabile de control politic; 2) nu au de suferit în urma luării unor măsurii de represiune; 3) nu există mecanisme efective de „control”/contracarare a puterii coercitive a autorităților în cadrul acestor state.[15]

Metodele represiunii statale: hărțuirea, spionarea/supravegherea, proscrierea, arestarea, tortura, izolarea, uciderea în masă au fost, din păcate, aplicate cu acribie şi în România comunistă de la instalare până la căderea acesteia, în decembrie 1989.

Tortura

Asociată cu însăși istoria apariției statului și a închisorilor, aplicată în toate sistemele politice – cu precădere în cele autoritare, dar nelipsind nici din cele de tip democratic, cu nuanțele aferente –, *tortura* a atras atenția cercetătorilor din diferite ramuri ale științelor umaniste, în special în ultimele decenii ale secolului trecut și în perioada imediat următoare[16].

Metodele și tehnicile de tortură beneficiază de o documentare destul de bine închegată. Fie că este vorba de tortura fizică sau cea psihică, istoria acestora nu a scăpat atenției cercetătorilor. De la cele mai îndepărtate și rudimentare tehnici, până la *telefono, bătaia curată*, cele *Cinci tehnici* de tortură ale Jandarmeriei Regale din Ulster, *dorsiflexing, al Hazz, falaka/crapaudine, electroșocuri, simularea înnecului, folosirea drogurilor, white noise* și multe altele au fost descrise și aduse în atenția celor interesați de acest subiect.[17]

Istoria, în forma sa de experiență a trecutului, și cultura, în cea mai generală formă a sa, joacă roluri importante în definiția torturii, contribuind la nuanțări și problematizări

[14] Ibidem.

[15] Idem.

[16] Idem, *State repression and the domestic democratic peace*, Cambridge University Press, 2007.

[17] Una dintre lucrările ce oferă o sinteză a metodelor de tortură și a istoriei acestora (cu accent pe istoria contemporană și recentă) îi aparține lui Darius Rejali, *Torture and Democracy*, Princeton University Press, 2009.

care reliefează, uneori, și lipsa consensului în această privință. Cu toate acestea, există o întreagă sumă de caracteristici pe care tortura le incumbă, astfel încât pot fi realizate descrieri ale acesteia sintetizate sub forma unor definiții.

Conform Asociației Mondiale a Medicinii „tortura este aplicarea unor suferințe fizice și psihice în mod deliberat, sistematic sau arbitrar, de către una sau mai multe persoane, ce acționează singure sau la ordinele unei autorități, în vederea forțării unei terțe persoane să dea informații, să facă o mărturisire, sau pentru oricare alt motiv.”[18]

În cadrul *Convenției Națiunilor Unite Împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante*[19], tortura este definită drept „orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, de natură fizică sau psihică, în special cu scopul de a obține, de la această persoană sau de la o persoana terță, informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferință sunt provocate de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial, sau la instigarea ori cu consimțământul expres, sau tacit, al unor asemenea persoane’’. Deși o definiție mai restrânsă, aceasta este totuși utilă celor care studiază fenomenul torturii, datorită componentei sale ce face trimitere la consimțirea/adoptarea sa în mod oficial de către reprezentanți ai statului.[20]

[18] Ellen Gerrity, Terence M. Keane, Farris Tuma (eds.), *The Mental Health Consequences of Torture*, Springer Science + Business Media New York, 2001, p. XIII.

[19] Adoptată în cadrul Adunării Generale a O.N.U., la 10 decembrie 1984, aceasta va intra în vigoare la 26 iunie 1987. România a ratificat această Convenție la 9 octombrie 1990. Câteva aprecieri asupra acestei Convenții și a neajunsurilor acesteia, dar și asupra sistemului legal în general, ca factor de inhibare a exercitării torturii de către stat, în John T. Parry, *Understanding Torture. Law, Violence, and Political Identity*, University of Michigan Press, 2010, Minusurile definiției date în cadrul ONU sunt analizate şi de către Ellen Gerrity, în op. cit.

[20] Tracy Lightcap, *The politics of Torture*, Palgrave Macmillan, 2011, p. 14.

O analiză mai detaliată a torturii, realizată de Elizabeth Planje și Tristyn Campbell, ia în calcul existența a șase mari categorii tematice ce pot fi aplicate definiției torturii, ele fiind codate după următoarea schemă*: 1) intenție, motivație sau emoție; 2) caracteristicile individului supus torturii; 3) condițiile care conduc la apariția torturii; 4) discernerea/aprecierea torturii; 5) metoda 6) efectele/rezultatul/consecințele torturii.*[21]

Primei categorii ce încearcă să răspundă la întrebări precum: de ce oamenii recurg la tortură și ce încearcă să realizeze prin aceasta? îi sunt subsumate două subcategorii, care, la rândul lor, suferă diviziuni. Prima dintre cele două subcategorii aferente grupului codat *intenție, motivație sau emoție* este aceea a *intenției distructive*. În cadrul acesteia, scopul torturii este acela de a crea un rezultat distructiv, altfel spus, al torturii de dragul torturii. La rândul său, aceasta se împarte – pornind de la criteriul țelului urmărit în exercitarea torturii – în: 1) *tortură exercitată în vederea răpunerii/destabilizării unei persoane* și 2) *tortură realizată în vederea cauzării durerii*. Ultima fiind asociată cu premeditarea și deliberarea. A doua subcategorie, codată sub denumirea de *intenție constructivă,* definește tortura în termeni aproape utilitariști, tortura fiind cea în urma căreia urmează să obții ceva anume, fără a lua în mod obligatoriu în considerare termeni ai moralității: bine–rău. Această subcategorie se ramifică, conform intenționalității, în alte patru subcategorii: *1) informarea sau conformarea; 2) avantajul strategic; 3) aserțiunea personală și 4) pedeapsa.* Prima subcategorie, – *informarea sau conformarea –,* prezintă tortura drept un mijloc de obținere a unei informații sau de a aduce victima în situația de a se supune voinței torționarului[22].

[21] Elizabeth Planje,Tristyn Campbell*, Coding and Variable Formation for Definitions on War, Torture and Terrorism,* în Kathleen Malley-Morrison, Sherri McCarthy, Denise Hines, eds.*, International Handbook of War, Torture, and Terrorism*, Springer, 2013, p. 6.

[22] O lucrare de sinteză reușită, în cadrul căreia se analizează şi realizează tipologii ale torţionarului din sistemul concentraţionar românesc, tipologii ce pot fi aplicate, cu nuanţele aferente, şi torţionarilor din Decembrie 1989 este cea aparţinând lui Dumitru-Cătălin Rogojanu, *Imaginea Torţionarului Comunist reflectată în memorialistica universului concentraţionar românesc (1947-1989).* Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2014.

Avantajul strategic percepe tortura ca un instrument al puterii sau al interesului politic. *Aserțiunea personală* se concentrează asupra torturii ca mijloc de exprimare a unor țeluri care nu se pot exprima într-un mod explicit. Iar ultima subcategorie, *pedeapsa*, face din tortură un instrument al pedepsirii.

Tortura, definită în termenii celei de-a doua categorii, implică la rândul ei, subcategorii precum *caracteristicile generale ale torţionarului* (etichetări precum „animal" sau „soldat"), sau subcategorii în legătură cu atributele victimei, cum ar fi: *neajutorat, fără putere* – ori, *silit și reținut împotriva voinței sale.*

O altă categorie a definiției torturii are în vedere condițiile care au făcut posibile aplicarea acesteia. Distingându-se astfel: *tortura rezultată în urma inabilității soluționării unei probleme prin mijloace diplomatice, a incapabilității de negocierii* și *a indiferenței*.

A patra categorie*, a aprecierii*, evaluează tortura fie în termenii tolerării, fie în cei ai condamnării acesteia. În cadrul acestei analize sunt introduse probleme de ordin moral, juridic sau uman. Plecând de la aceste considerente au fost indicate două subcategorii. Cea a *tolerării* torturii și cea a *netolerării*. Prima subcategorie se împarte și ea în cea a unei *torturi acceptate ca necesară în anumite cazuri* și *cea torturii ca ultimă soluţie*.[23] Subcategoria netolerării torturii capătă și ea, în funcție de motivație, cinci subcategorii: *inutilă, injustă, imorală/inumană/abuzivă, sadică* sau *bolnavă* (pentru amuzamentul torţionarului) și o *violare a drepturilor omului*.[24] La acestea se adaugă și o subcategorie *generală,* care, deși exprimă o anumită evaluare a torturii, nu poate fi circumscrisă uneia dintre cele două subcategorii menționate anterior – a tolerării sau netolerării torturii.

Definirea torturii pe baza metodelor prin care aceasta este aplicată comportă la rândul ei câteva noi sub categorii.

---

[23] Una din lucrările ce susţin această viziune este şi cea scrisă de Mirko Borgaric, Julie Clarke, *Torture when the unthinkable is morally permissible*, State of New York Univerisity Press, Albany, New York, 2007.

[24] Una din lucrările ce respinge practica folosirii torturii este cea aparţinând lui Jeremy J. Wisnewski, R. D. Emerick, *The Ethics of Torture*, Continuum International Publishing Group, 2009.

Nespecificarea de către respondenți a unei anumite metode în exercitarea torturii, sau răspunsurile ce menționau folosirea oricărei metode, au creat subcategoria numită *generală*. Aceasta nu ia în calcul elemente de ordin etic sau moralizator. Când acești factori sunt introduși, în cadrul analizei apar două noi subcategorii: cea a *torturii fizice* și cea a *torturii psihologice/abstracte.*

Ultima categorie, cea care analizează *efectele* torturii, se împarte și ea în trei subcategorii. Prima subcategorie o reprezintă cea a *efectelor generale,* cu accentuarea efectului globalizant al torturii, distrugerea persoanei, atât fizic cât și psihic. Următoarele două subcategorii, cea a *torturii fizice* și cea a *torturii psihice,* indică componentele naturii umane care au de suferit de pe urma torturii. Pe lângă acestea, cei doi autori au identificat și răspunsuri care nu au putut fi codate și introduse astfel într-o anumită categorie. Unul dintre răspunsurile ce nu a putut fi codat a fost și acela conform căruia tortura „este o alegere a omului".[25]

Aplicarea unor pedepse fizice sau psihice în cadrul instituțional legal au determinat necesitatea diferențierii între pedeapsă și tortură. Acceptarea de către stat a pedepselor și catalogarea lor drept tortură judiciară sau penală, fără implicații de ordin etic, acordă torturii un cadru legal. Dacă victima suferă chinuri fizice sau psihice, dacă este reținut sau neajutorat, și chiar dacă este chinuit de agenți ai statului și se realizează în numele unui scop public, tot tortură se numește accentuează Darius Rejali.[26]

Fie că este vorba de o tortură a *interogatorului*, una a *intimidării*, a *dezumanizării* sau o tortură de *prezentare publică/terorism de stat*, că este denumită *exces penal* sau în orice alt fel[27] ceea ce reiese din lucrările de specialitate este ubicuitatea acesteia, iar România sfârșitului de an 1989 nu putea face excepție. Aceasta fiind aplicată în cadrul represiunii exercitate de către stat.

---

[25] Ellen Gerrity, …, op.cit., p. 7-10.

[26] Darius Rejali, op. cit., p. 562.

[27] Geoffrey R. Skoll, *Social Theory of Fear. Terror, Torture, and Death in a Post-Capitalist World*, Palgrave Macmillan, 2010, p. 83-84.

Acţiunea represivă

Tortura fizică

Cea mai cunoscută şi cea mai folosită metodă de tortură este cea fizică. În România sfârșitului de an 1989, cei care au avut de suferit de pe urma forţelor de represiune ale statului au denumit-o, încercând să condenseze experienţa trăită, astfel: *„stâlcesc în bătaie”*[28]*; „bătuţi cum auzisem că bate Securitatea”; „bătuţi într-un mod bestial”; „frăgeziţi”; „bine tăbăcit”.*

Trebuie menţionat că nu de puţine ori cei care au trăit acele clipe de coşmar nu relatează doar ce li s-a întâmplat lor, ci completează tabloul represiunii cu imagini ale suferinţei pe care le-au experiat cei de lângă ei. Astfel, Stancu Gheorghe – în cadrul unei introgaţii la adresa interlocutorului, ce face trimitere la memoria acustică a acestuia din urmă –, relatează o astfel de experienţă: *„... aţi avut vreodată ocazia să auziţi un pepene care cade pe asfalt? Eh, aşa a făcut capul acelui băiat pe asfalt. Eu fiind acolo. L-a tras, l-a dus târâş mai încolo şi ne-a dat pe noi jos”*; Constantin Emanoil: „*dându-i cu capul de peretele de beton, lovindu-i cu bocancii în gambe şi în testicule*”; Balint Costel: *„…este trasă de păr şi dată cu capul de banchetă”,* Trofin Traian „*Erau bătuți şi traşi aşa, pe jos, ca şi cum ai trage un sac de ciment*”, iar Marcău Rodica: „*I-au bătut, i-au bătut în faţă cu paturile de arme”.* Tot despre ce li s-a întâmplat colegilor de suferinţă povestesc şi Constantinescu Nicolae, Brătoi Dumitru, Popa Ion, H. R. Patapievici, Alecu Ivan Ghilia şi alţii.

O întreagă pleiadă de instrumente au fost folosite pentru a produce suferinţă. Bastonul (bulanul/cristinel), bâtele, paturile de armă, de pistol, pumnii, picioarele, scuturile, scaune, mese „baghete de oțel”, cozi de târnăcop, cozi de lopată, pari de lemn, *cablu electric cu multe fire în el*, nunceag, scuturi, dar şi pereţii, caldarâmurile sau bordurile. Tot ce putea fi folosit pentru maltratare, şi era la îndemână, a fost folosit. Iar pentru a se asigura de imobilitatea, şi prin aceasta de rămânerea la

[28] În mod neacademic am optat pentru neindicarea în cadrul analizei a sursei citatelor reproduse. Situaţie valabilă doar pentru acele fragmente ce se regăsesc în partea de mărturii a lucrării. Pentru toate celelalte texte sunt indicate sursele.

dispoziţia torţionarului, forţele de represiune, atunci când cătuşele s-au epuizat, au recurs la sârmă, sfoară, şiret, fular, curea etc.

Descrierea modului şi metodelor cu care forţele de represiune au înţeles să acţioneze împotriva celor care doreau schimbarea regimului ceauşist, ocupă un rol important în memoria celor care au simțit pe pielea lor acţiunea forţelor angrenate în menţinerea sistemului comunist din România. Cele mai multe relatări se concentrează asupra metodelor folosite pentru suprimarea sau pedepsirea revoluţionarilor.

Unele descrieri ale torturilor la care au fost supuși cei care au ieşit în stradă pentru a protesta la adresa regimului condus de Nicolae Ceauşesc sunt mai complexe decât altele. Pe de o parte aceasta se datorează capacității de exprimare a memorialistului, pe de altă parte de forma în care amintirea este redată. O mărturisire de tip eseu, ca în cazul celei a lui H.R. Patapievici, depășește, măcar şi ca întindere, posibilitatea de redare a unui eveniment pe care o poate include un interviu sau o declarație.

Principala metodă de tortură fizică aplicată unora dintre membri Frontului Popular Român de către anchetatori, la Iaşi, a fost aceea a bătăii la tălpi.

Astfel, Vicol Vasile îşi aminteşte de faptul că anchetatorul său: *„mi-a învineţit bine mâinile, mi-a contorsionat degetele”.* Relatează apoi despre tratamentul la care a fost supus: bătăi la tălpi în timp ce stătea în genunchi, (făcând observația că încălțat metoda avea eficacitate mai mare). Aceasta tortură dura toată noaptea, continuu, fără somn: „*mi-au dat zeghea, care mirosea oribil a urină”*, *„m-au pus pe masă şi m-au tocat astfel încât când am ajuns acasă aveam vânătăi şi pe spate.*” Acelaşi tratament este amintit şi de către Titi Iacob: „*M-a pus cu genunchii pe scaun, cu capul într-un dulap de tablă şi m-a bătut cu bastonul la tălpi şi la palme până a obosit”, „iar m-a dezbrăcat şi mi-a tras o lovitură cu bastonul ăla în zona spatelui, de credeam că îmi rupe coloana”.* La fel a avut de pătimit, de data aceasta la Timişoara, şi Alexandru Constantin *(...)„M-a lovit de două ori cu bastonul în cap şi apoi m-a pus în genunchi şi m-a bătut la tălpile picioarelor, prin pantofi, apoi m-a descălţat şi m-a bătut iarăşi până n-am mai rezistat,*

„lovindu-mă în tâmplă cu patul armei", (...) „şi m-a bătut la palmă cu un baston de cauciuc până n-am mai rezistat"; La Timişoara, Abălașei Ion *„dezbrăcat la pielea goală am fost lovit cu o coadă de ceva târnăcop sau ce era, pus cu burta pe pământ (pe beton), cu mâinile după cap*"; Aga Florin Ilie, *„lovit în stomac de câteva ori şi cu bocancul în cap de unul";* Albina Elena *„puse cu faţa la pământ şi cu mâinile întinse înainte";* Babilov Rafael – *„ne băteau cu picioarele unde apucau şi cu mâinile.*"; Cuțara Alexandru, *„mă loveau cu picioarele în ficat, rinichi, cap, pe unde apucau, mă înjurau îngrozitor, m-au apucat de barbă şi m-au ridicat, m-au aruncat iarăşi pe jos şi ciclul se repeta.";„ne culcau din când în când pe burtă şi începeau să ne calce în picioare.";"a început să mă lovească peste falangele de la mâini;* Suharu Anton – *„Am fost bătuţi cam din 40-45 de minute la rând fără să fim întrebaţi măcar un cuvânt. Eram bătuţi în cap şi în stomac de către militarii care aparţineau miliţiei.";* Manea Silviu Viorel: *„După ce m-au înţepat (soldaţi ai M.Ap.N. n.n.) în dreptul coloanei cu baioneta, m-au lovit cu aptul armei, iar după ce am căzut jos am fost lovit cu picioarele şi călcat efectiv pe mâini.";* Liviu Lefter – *„cu aceiaşi tactică de bătaie şi distrugere a omului, sucindu-mi mâinile la spate, dând cu pumnii în mine ca în sac, m-au dus la maşină aruncându-mă cu faţa în jos şi să nu mă mişc.";* Borchescu Ioan – *„Ne-o pus pe toți pe burtă în curte, şi militarii, nu militarii, subofițerii de Miliție aveau nişte pari albi şi ne-o bătut cu alea pe burtă, cu mâinile întinse, ne-o bătut până la ora 5.30."*

Faţa/chipul are o simbolistică extrem de importantă pentru o persoană. Astfel că această parte a corpului a fost una din primele şi cele mai căutate ţinte ale administratorilor de chinuri. Corpuri stâlcite în bătaie şi feţe tumefiate, sunt imagini recurente în memorialistica celor care au fost reţinuţi[29] în decembrie 1989 de către forţe ale Miliţiei, Armatei şi Securităţii. Stancu George: *„M-a lovit direct, cu bocancul în plin, drept în faţă.";* Artemiza Aurelia Buibăr: *„... băieţii, fără excepţie, erau desfiguraţi".* H. Roman Patapievici

[29] Cu excepţia celor de la Iaşi care au primit mandat de arestare, cei de la Timişoara şi Bucureşti pot fi numiţi doar reţinuţi, întrucât nu au fost îndeplinite condiţiile legale pentru arestarea acestora.

observă că torţionarii „speculau suferinţa" şi indică dispreţul acestora faţă de imaginea persoanei cu care intrau în contact. Simpla fizionomie a unui individ era suficientă pentru a le crea repulsie şi a îndemna la brutalitate. Aplicau lovituri pentru simplul motiv că ai *«moacă de șmecher».*

Organele care produc durere în urma molestării, în special ficatul, rinichii, capul au avut cel mai mult de suferit în urma intervenţiei forţelor de represiune. Cuţara Alexandru: „*mă loveau cu picioarele în ficat, rinichi, cap*"; Lefter Liviu: „*să mă boxeze cu pumnii în stomac, ficat, piept*"; Netedu Elena: „*ne loveau cu pumnii în ficat*"; Dinu Elena: „*m-a lovit în ficat*", Vosganian Varujan: „*aveau rinichii făcuţi praf de la loviturile alea*"; Gazda Arpad: „*am luat nişte şuturi în rinichi*"; Cotos Dionisie: *„Am fost culcat pe burtă şi lovit în mod bestial în faţă, în cap, în spate până în jurul orei 20"*[30].

Torţionarii din timpul Revoluţiei, nu pot fi acuzaţi de discriminare sexuală. S-au comportat cu femeile la fel de bestial precum s-au comportat cu bărbaţi. Cei mai mulţi dintre ei nu au avut milă faţă de nimeni. Iost Krisztina, face o declaraţie şocantă în această privinţă: „*Au fost bătute și femei gravide*". Acestea nu au avut de suferit doar în timpul reţinerii. Ecaterina Ioana, după ce rememorează tratamentul suferit în timpul reţinerii: „*Iar eu am primit un pumn de mi-a ieşit o măsea şi cu o ureche nu aud… Imediat mi-a țâșnit sângele pe ureche şi pe gură*", relatează momentul ulterior: „*Între timp, venea un om îmbrăcat în haină de piele, tot civil, înalt, foarte nervos şi zice către noi: «Ce cauți aici*?» Zic: «*Vreau să-mi fac certificat medico-legal, că m-au bătut, ieri noapte, la Miliție, la Procuratură, la Miliție…», nu ştiam nici eu, dar asta mi-a fost vorba, ăsta mi-a fost cuvântul… M-a luat de mână, aici, de mână, de mi-au rămas urme pe mâini, aşa m-a strâns de mână, m-a luat, m-a tras în hol şi mi-a dat câteva picioare în burtă.*"; Mutulescu Dacia: „*Soldaţii m-au tras cu violenţă de păr, de haine, m-au lovit cu capul de caldarâm şi trăgându-mă de picioare m-au urcat în dubă.*"; Artemiza Buibăr: „*Mi-au rupt coastele, m-au lovit cu bocancii în coaste, ţin minte şi acum, mi-au dat cu scutul în cap, cu bulanele, cu ce*

[30] Adrian Kali, Alexandru Rif, *Un decembrie arestat*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007, p. 13.

mai aveau ei acolo, în dotare."; Netedu Elena: „*M-au prins nişte bărbaţi, mi-au spus să nu opun rezistenţă, mi-au dat un pumn în ficat, mi-am revenit când eram într-o curte, unde mă băteau cu picioarele în burtă, mă trăgeau de păr. Cineva mi-a dat un picior tare în spate, după care am căzut în genunchi."*

Una dintre cele mai cunoscute forme de tortură fizică este reprezentată de „poziția de stres". După bătăile primite, reţinuţii au fost obligaţi să stea în picioare ore în şir fără a schiţa nicio mişcare. Încercările de repoziţionare a corpului, atrăgeau inevitabil, intervenţiile de corectare, din partea forţelor de represiune. Mutulescu Dacia: „*Am fost obligaţi să stăm cu mâinile pe zid, cu faţa spre perete timp de mai multe ore*." Iaru Florin îşi aminteşte şi cât a durat acest supliciu, ce a avut rolul de a contribui la creşterea suferinţelor rezultate în urma bătăilor primite: „*…am stat patru ore cu mâinile ridicate la perete*". Aceeași metodă de tortură este rememorată și de Vosganian Varujan, care precizează nu doar intervalul temporal pentru supliciul suportat, ci descrie și efectele acestuia: „ *Am stat acolo, la perete, cu mâinile sus şi cu picioarele desfăcute, de la ora 22.00 până pe la 2.00. E o poziţie îngrozitoare, pentru că mâinile ţi se golesc de sânge, iar genunchii încep să-ţi tremure.*"

O altă formă de tortură fizică la care au recurs forţele de ordine în decembrie 1989, a fost cea a exerciţiilor fizice. În acest sens, Dârjan Cristina declara că: *„Apoi a făcut instrucţie cu noi. Ne-a pus să ne ridicăm şi să ne aşezăm pe scaune de multe ori, urlând la noi."*

Nu doar bătăile sunt prezente în relatările celor care au fost încarceraţi în timpul Revoluţiei. Un alt tratament inadecvat, remarcat de Bândariu Gheorghe, a fost şi acela al intoxicării cu gazele de eşapament. „*Un camion care se afla în curtea Miliţiei avea motorul pornit, iar gazele ce ieşeau prin ţeava de eşapament pătrundeau în celulă*." La acestea se adaugă folosirea luminii puternice în timpul anchetei (Gheorghe Nicolae Victor: „ *Mi s-a pus o lumină în ochi*."), dar şi folosirea câinilor împotriva celor reţinuţi. Nicoleta Lorena: „*Au încercat să asmută câinele împotriva noastră, dar acesta s-a oprit în cadrul uşii şi se uita la noi. Degeaba l-au bătut zdravăn şi l-au întărâtat, câinele nu vroia să sară asupra noastră."*

Pe lângă bătăile suferite, torţionarii au trebuit să îndure şi condiţiile reţinerii. Nu doar faptul că au fost aruncaţi unii peste alţii şi îngrămădiţi în mijloace de transport, în condiţii în care nu ar mai fi lăsat loc nici pentru un primar(Gogol), dar au fost nevoiţi şi să suporte astfel de condiţii pentru perioade relativ lungi. Vasu Traian – „*Și eram, într-un spațiu foarte mic, patru inși. După ce plecase mașina, m-am uitat așa la fețele lor… erau verzi. Păi cred că dacă ne mai duceau o oră, muream toți și ne sufocam că nu aveam aer (…) Văzusem loviturile. Nu puteam să respir*”; la fel Alexandrescu Ștefan: „*era îngrozitor, nici nu ne puteam mişca de mulţi ce eram în acea încăpere.*” Aceeaşi atmosferă şi aceleaşi condiţii sunt descrise şi de către H.R. Patapievici: „*Apoi am fost vârâţi într-un soi de arest preventiv, o încăpere de mai puţin 15 m² suprafaţă, 63 de inşi. Camera era prevăzută cu o aerisire de tip Iejov & Iagoda: calculată să te sufoci fără să te asfixiezi. Fireşte, nu se putea nimeni aşeza: eram atât de înghesuiţi, încât, dacă ne-ar fi secerat vreo rafală, am fi rămas în picioare.”*

Spaţiul de detenţie îşi are locul său în memoria celor reţinuţi. De cele mai multe ori aceştia se rezumă la a specifica ce era acest spaţiu şi unde se afla, fără vreo descriere a acestuia. Alteori, însă, acesta este descris. V. Vicol califică celula în care a fost dus ca fiind „*groaznică*”. Vosganian Varujan precizează că: „*La 2.00 ne-au dus într-un subsol ca o sală de tortură, unde pereţii erau plini de sânge de la capete sparte. Era o penumbră, era miros de sânge – sângele era ca tapetul pe pereţi. Era îngrozitor!*”

Tortura psihică

O altă formă de tortură la care au recurs forţele de represiune în decembrie 1989 a fost aceea a torturii psihice. Tortura psihică pe care au îndurat-o cei reţinuţi în acele momente s-a aflat în strânsă legătură cu gesturile şi atitudinea torţionarilor, cu limitările contextuale, umilinţele, limbajul, ameninţările, înjurăturile şi stresul asociate întregii experienţe a acelor clipe.

Tortura psihică este un concept care cunoaşte definiţii variate. Almerindo E. Odjeda crede că definirea conceptului de tortură psihică se poate realiza prin analiza şi prezentarea a două

componente. Prima componentă pe care acesta o propune spre analiză este aceea a numirii tuturor practicelor ce constituie tortura psihică, numită *extensională*. A doua componentă, cea *intensională*, constă în identificarea proprietăţilor pe care practicile torturii trebuie să le îndeplinească pentru a putea fi citate ca exemple ale torturii psihice. O astfel de abordare, susţine Odjeda, poate conduce la o definiţie a torturii psihice fără a lua în calcul elemente precum natura durerii psihice sau gradul de intensitatea pe care aceasta trebuie să o aibă pentru a se califica drept tortură psihică.

Prima componentă înregistrează 13 metode:

1. Izolarea: izolarea individuală (fără contact cu alte persoane) sau semiizolare (contact doar cu anchetatorii, personalul închisorii).

2. Anemierea psihologică: efect al privării de mâncare, apă, îmbrăcăminte, somn, întreruperea ciclurilor de somn, maneşul, chircitul, îngenunchiatul, epuizarea fizică,, expunerea la temperaturi ce determină apariţia sufocării sau hipotermiei.

3. Dezorientarea spaţială: încarcerarea în spaţii mici şi întunecat sau cu ferestre non-funcţionale.

4. Dezorientarea temporală: privarea de lumina naturală, program iregular pentru masă şi celelalte activităţi curente.

5. Dezorientarea senzorială: folosirea *camerelor magice*, facilităţi ce induc percepţii eronate simţurilor.

6. Privarea de simţuri: folosirea cagulelor, legării la ochi, a ochelarilor opaci, camere cu antifonare, măştii nazale, căşti pentru anularea zgomotului, etc.

7. Supra stimularea/asaltarea simţurilor: ecleraj, folosirea stroboscopului, zgomot puternic, utilizarea echipamentelor de sunet folosite în comunicarea publică de la distanţe mici.

8. Inducerea deznădejdii: arestul arbitrar, arestul pe o perioadă nedeterminată, pedepsirea sau recompensarea la întâmplare, hrănirea forţată, inocularea sensului vinovăţiei, abandonarea sau „învăţarea neajutorării".

9. Ameninţările: a sinelui şi terţului; ameninţarea cu moartea, tortura fizică sau extrădarea; simularea execuţiei; forţarea vizualizării unor acte de tortură.

10. Tratamente brutale: insultarea victimelor până la nivelul subuman, al animalelor sălbatice; dezbrăcarea completă forţată; refuzul igienei personale; supra-aglomerarea;

interacţiunea forţată cu dăunători; contactul cu sânge sau excremente, etc.

11. Umilire sexuală: forţarea victimei să privească diferite forme de comportament sexual.

12. Desacralizarea: forţarea victimei să privească sau să participe la violarea practicelor religioase (ireverenţe, blasfemii, profanări, sacrilegiu, incest, satanism, pângărire).

13. Manipulare farmacologică: folosirea medicamentelor în scop neterapeutic.[31]

Asupra metodei intensionale, Ojeda nu oferă detalii, precizând că aceasta este o temă ce va trebui cercetată în viitor.

Tot o analiză duală a torturii psihice oferă şi Hernan Rezes. Acesta însă uzează în definirea torturii psihice de metodele acesteia, la fel ca Ojeda, şi de efectele acesteia. De asemenea el atenţionează şi cu privire la efectul cumulativ al unor astfel de tehnici.[32]

Toate aceste tehnici sunt asociate sau contribuie la distrugerea sensului personalităţii şi au fost folosite, parţial, pentru o scurtă perioadă şi asupra celor arestaţi sau reţinuţi în România în decembrie 1989.

Imaginea potenţialităţii unui necunoscut cu nuanţe tragice s-a păstrat cel mai bine în memoria celor care au avut de suferit atunci. Moartea prin împuşcare era un gând ce se infiltra frecvent în viitorul imaginat de către cei reţinuţi atât la Timişoara, cât şi la Bucureşti. Hosu Virgil îşi aminteşte că „*În acele momente mulţi ne-am gândit că vom fi executaţi.*”; Temereancă Olivia: „ *Am fost terorizaţi, am crezut tot timpul că o să ne împuşte.*”; Grigore Tomescu: „*Am crezut atunci că vom fi împuşcaţi pe loc.*”; Varujan Vosganian: „*Noi eram convinşi că o să fim împuşcaţi.*”; „*Aveam sentimentul că ne scot pe rând ca să ne împuşte la zid.*”... „*Auzeai, de departe, cum se apropie şi nu ştiai ce se apropie, de ce şi ce o să se întâmple cu tine. Starea asta pe care ţi-o dă iminenţa pericolului este*

[31] Almerindo E. Ojeda, *What is psychological torture?* la http://linguistics.ucdavis.edu/People/fzojeda/human-rights/what_is_pt.pdf. Accesat la 29.10.2014

[32] Hernan Rezes, The worst scars are in the mind: psychological torture. în International Review of the Red Cross la https://www.google.com/search?q=psychological+torture&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:en-US:official. Accesat la 29.10.2014

foarte complicată. Un alt lucru – demnitatea omului este călcată în picioare. Poate că este şi un mod premeditat de a-l umili pe om. Toaletele n-aveau uşi! Hai, că nevoile mai pasagere puteai să le mai faci, dar dacă nu erai obişnuit cu starea asta, lucrurile mai serioase, mai temeinic aşezate, era imposibil să le faci. Eu cred că dacă stăteam mai multe zile în închisoare, muream." Horia Roman Patapievici: „*Aşa ne-am petrecut noaptea: torturaţi de somn, de răni, de sufocare şi de conştiinţa că vom fi împuşcaţi".*

Amenințările adresate manifestanţilor reţinuţi au fost extrem de variate. Tortura, violul, ameninţarea cu moartea, cu pierderea statutului social şi a libertăţii, au fost cel mai frecvent invocate de cerberii comunişti. Vasile Vicol: *,,Râzi, ai? Ai dinţi frumoşi, lasă că ţi-i scoatem noi, rămâi şi fără unghii!"... „mă aruncă de pe clădire, că mă îneacă*"... „*tot felul de ameninţări, intimidări*", Bândariu Gheorghe: „*Bucur Viorel care ne-a «încurajat» spunându-ne că acesta este ultimul răsărit de soare pe care-l mai vedem*"; Iost Krisztina: „*Miliţienii ne-au ameninţat când cu opt, când cu 20 de ani*.", Melinte Marian: „*Studenta mai ales este bătută îngrozitor, este adusă într-o stare de nervi de necrezut, ameninţată verbal cu violul şi cu tot felul de durităţi.*"... „*Un subofiţer ne-a spus ameninţător că s-ar putea să ne mai vedem… Un altul ne-a dat să înţelegem (poate ca să ne temem să spunem ce am văzut) că oamenii mai mor de inimă, că sunt metode diverse de a produce aceste efecte, printre care şi alimentele"*; Vasile Călin: „*pe colegul Goldănescu l-a bătut şi l-a ameninţat că-l împuşcă*." Liviu Lefter: „*m-au dus la maşină aruncându-mă cu faţa în jos şi să nu mă mişc, dacă fac vreo mişcare mă împuşcă*"; Tudoran Constantin: „*Unde să vă ducem, nemernicilor?! Nu vă ducem la teatru, vă ducem să vă împuşcăm*"... „*Idioţilor, nu vedeţi în ce hal arătaţi. Derbedeilor! Vă spun că nu sunteţi deţinuţi, voi sunteţi doar reţinuţi, dar habar nu aveţi ce vă aşteaptă în orele următoare*". Varujan Vosganian „*Dacă o să putreziţi aici, în închisoare, n-o să mai fumaţi niciodată, dacă o să ieşiţi, n-aveţi decât să fumaţi atunci, dar asta nu mai devreme de cinci ani*". Gazda Arpad: „*Ni s-a spus că dacă vorbim între noi vom fi împuşcaţi".* Cuțara Alexandru: *,,Înjurăturile şi ameninţările, jignirile, conţineau expresii ce nu pot fi reproduse*

în scris.”... „Când a aflat că sunt inginer, mi-a spus; «Ai fost inginer!», când i-am spus că fiica mea este studentă, mi-a spus:«A fost studentă!»”.

Din repertoriul ameninţărilor nu au lipsit nici trimiterile cu semnificaţii religioase implicate în procesul ameninţărilor. În acest sens, Marinescu Maria povesteşte: „*Care sunteţi credincioase închinaţi-vă, pentru că de aici nu mai scăpaţi vii!*” *Râdeau şi ziceau că o să ne bage într-o groapă pe toţi şi o să ne dea foc. Să ardem de vii. Eu mă făcusem rece.*” Netedu Elena: „*Femeile la cazanul cu smoală şi bărbaţii să-i execute”.* De altfel, simbolurile religioase le repugnă torţionarilor, iar obiectele care au astfel de conotaţii sunt transformate în instrumente de pedepsire. Netedu Elena: *“Mi-a strigat să ridic mâinile-n sus. A văzut că aveam o lumânare în mână. A venit la mine şi mi-a spus: «Jeleşti morţii?» şi mi-a băgat-o pe gât să o mănânc. A stat lângă mine până a văzut că fărâmam ceară între dinţi, o parte am înghiţit ceara şi o parte mi-a rămas în gură.*”

„Kapo-Miliţienii”*

Deși imoral și ilegal, structurile de forță ale statului își antrenează totuși o parte a personalului pentru a devenii torționari.

Torționarii profesioniști nu sunt în general sadici sau psihopați. Aceștia sunt de obicei personal militar selectat pe baza obedienței și angajamentului acestora față de ideologia autorității conducătoare. În mod frecvent ei sunt cei mai loiali, patrioți și obedienți membrii ai personalului militar.[33]

Sociologul Ronald Crelinsten descrie trei modalităţi prin care un militar poate ajunge torționar: promovare, recrutare și accidental. În cadrul sistemului comunist la aceste trei căi ar trebui adăugată şi cea a voluntariatului. Dorinţa de parvenire, statutul social, dar şi alte beneficii asociate cu aceste servicii au fost extrem de atractive pentru multe persoane. De obicei practica torturii se realizează în cadrul unităților de elită care au, printre altele și misiunea strângerii de informații și alte

* Termen folosit de Horia Roman Patapievici pentru a-i numi pe cei care au exercitat violenţe împotriva revoluţionarilor.

[33] Jessica Wolfendale, *Torture and the Military Profession,* Palgrave Mac-Millan, 2007, p. 162

activități în legătură cu munca de spionaj. Tot în cadrul acestor trupe pregătirea are rolul de a desentimentaliza personalul pentru creșterea rezistenței la durere precum și la aplicarea acesteia.[34]

Acest proces reduce capacitățile empatice ale combatanților față de suferința fizică a celorlalți dar și față de propria suferință. Această pierdere a empatiei reduce la rândul ei sensibilitatea morală a personalului, ceea ce face ca sentimentul vinovăției în raport cu victima să fie diminuat. Un astfel de comportament este dorit de către autorități și pentru aceasta se recurge la metode stimulative pentru a fi obținut. La ceasta se adaugă partea de îndoctrinare din cadrul pregătirii în care adversarul este demonizat.[35]

Metodele de tortură precum privarea de somn, de acces la toaletă și umilirea personală au rolul de a face victima să se simtă şi să acţioneze de o manieră sub-umană. Comportamentul asociat cu cel al acțiunii unor animale, are rolul de a disculpa torţionarul de acțiunea pe care o întreprinde.[36] Dacă victima se comportă ca un animal, atunci trebuie tratată ca atare.

De un astfel de comportament au dat dovadă şi anchetatorii şi membri forţelor de represiune în decembrie 1989, la Iaşi, Timişoara şi Bucureşti.

În cele mai multe mărturii ale revoluţionarilor întemniţaţi în decembrie 1989, numele torţionarilor nu este indicat. Reţinuţii nu îl cunosc[37] sau îl omit. În unele cazuri numele torţionarului a fost aflat ulterior. Sunt puţine cazurile în care ni se comunică această informaţie. Aflăm, astfel, despre colonelul Ciurlău, şeful Securităţii Iaşi, şi de maiorul Constantin Matei din acelaşi oraş. Din Timişoara sunt

---

[34] Ibidem, p. 162

[35] Ibidem, p. 164

[36] Ibidem, p. 172

[37] Marius Mioc remarcă că la Timișoara o parte dintre cei care au luat parte la arestările din oraș nu au fost identificați de către victime deoarece chipul lor nu a fost prezentat în timpul procesului de identificare. Doar imagini cu chipuri ale lucrătorilor din cadrul M.I. au fost prezentate victimelor, şi nici acestea toate, nu și cele aparținând forțelor M.Ap.N., în Marius Mioc, *Revoluţia din Timişoara aşa cum a fost. Mărturii ale Răniţilor, Arestaţilor, Rudelor şi Prietenilor celor Decedaţi în Revoluţie*, Brumar, Timişoara, 1997, p. 92.

menționate numele lui Florin Dragomir, Corpodean, Petru Voican, col. Sima, căpitanul Grui, Bălan Avram, lt. Vidican, Viorel Bucur, colonelul Demeter şi Radu Tinu. Iar din Bucureşti sunt amintiţi, Plăcintă Eugen, col. Dumitrescu, lt. maj. Burciu Liviu şi Tudor Postelnicu.

Portretul fizic al torţionarului prezent în mărtuirii este de cele mai multe ori unul minimal. Pentru o parte dintre reţinuţi imaginea fizică a torţionarului nu este conturată. Varujan Vosganian mărturisea: „*N-am reţinut nicio figură, pentru că toţi semănau între ei.”* De multe ori accentul descrierii cade pe vestimentaţia acestora şi are sensul de a arăta instituţia represivă din cadrul căreia torţionarul face parte. Trebuie subliniat faptul că vestimentaţia purtată de către o anumită persoană nu o încadra în mod real în cadrul instituţiei ale cărei însemne şi vestimentaţie le purta. Unii dintre cei reţinuţi sesizează inadvertențe între vestimentaţie şi funcţia sau gradul celui care avea o anumită ţinută. Astfel, Ghilea Florea observă că „*acesta era îmbrăcat în haine militare, cu el se aflau mai mulţi militari în termen, circa două plutoane. De fapt, erau persoane mai în vârstă de 30-35 de ani, dar îmbrăcaţi în haine de militari în termen*."

Cele mai multe descrieri ale portretului fizic al celor care s-au făcut vinovaţi de maltratările manifestanţilor şi revoluţionarilor din 1989 sunt sumare şi fac fie referiri lacunare de ordin estetic (Vicol Vasile face precizarea: „*al doilea anchetator, un tip frumos*”), fie precizează aspecte legate doar de vârstă (Gazda Arpad „*Un plutonier major mai vârstnic”),* sau înălţime (Szoke Matei – „*Miliţia, civili, probabil securişti, foarte înalţi, cu forme atletice*”; Ecaterina Ioana – „*Un om înalt, foarte nervos, un om mai voinic, în civil, ne-a bătut de ne-a zăpăcit în bătaie.”, „un om cu barbă, înalt, puțin mai înalt ca mine, cam 1,50-1,60 să fi avut.* ”)

Caracteristicele morale ale torţionarului sunt prezente, însă, cel mai frecvent în cadrul portretelor pe care reţinuţii le fac celor care i-au maltratat. Majoritatea acestora sunt, evident, negative şi cuprind, de cele mai multe ori, scurte calificări de ordin moral: bun–rău. Cuțara Alexandru îl califică pe cel care l-a maltrata drept: „*Un tip dur de tot, cu o mutră de criminal, o brută în civil*”; Melinte Marian: „*Sunt plini de ură*”; Borchescu

Ioan: „*Un ofițer de Miliție, tânăr, era fără caschetă, deschis la haină, că era şi cald, ăla o fost un ofițer foarte rău, foarte rău. O lovit o femeie bătrână care n-a putut să se urce sus. Era cu bărbatul, veneau de la o nuntă şi i-o prins. O lovit-o pe aia peste gură rău, un om rău de tot… Bărbat frumos, numa' rău…*". Artemiza Buibăr: „*Lucrul, însă, care mi-a rămas în memorie foarte viu este privirea lor care se vedea prin căştile alea. Aveau o privire atât de bestializată, aşa de animalică… Deci lucrul acesta mi s-a părut, pentru că erau băieţi tineri, erau din aceiaşi generaţie cu noi, probabil, deci mi s-a părut dramatic să văd aşa ceva. Privirea lor atât de animalizată şi bestializată şi plină de ură şi felul în care se comportau cu manifestanţii."*

Sunt rare cazurile în care cei reţinuţi au avut parte de un tratament decent din partea celor care i-au anchetat. Gazda Arpad descrie un astfel de caz: „*Erau doi miliţieni care ne-au păzit. Unul din ei, Popa, sergent-major, era destul de cinstit. De pildă, pe moşul Csoke Andras, care nu putea să stea pe burtă, l-a lăsat să stea pe scaun.*"; „*Unul şchiop, Petru Voican, i-a bătut pe cei care s-au dus la el. Eu am fost interogat de celălalt, care părea destul de înţelegător."* Farcău Vasile: *„un civil, şchiop de un picior, îmbrăcat în halat albastru"*; „*Un plutonier major mai vârstnic, văzându-mă în ce hal îmi era lovit ochiul drept l-a rugat pe tovarăşul maior (am înţeles locţiitorul comandantului penitenciarului) să îi permită să mă ducă la dispensar că sunt foarte grav şi pot să îmi pierd ochiul. Maiorul a răspuns lasă-l în aia a mă-si şi totuşi plutonierul major m-a dus la dispensar unde o doamnă m-a curăţat şi m-a pansat, după care am fost dus iar sus.*"; Burghele Victor: „*Unui procuror tânăr, cu mustață, nu ştiu cine-i, că nu l-am mai văzut în viața mea, dar o fost un om foarte civilizat. Nu m-o bruscat, nu nimic. Mi-o luat declarația, mi-o scris-o, eu am semnat-o şi asta a fost toată treaba.*" Florin Iaru: „*Cel care m-a anchetat cred că era locotenent-major. Când m-a văzut cu barba plină de sânge mi-a spus: Aoleu, domnule, dar rău mai arătaţi! Asta e situaţia, am zis eu. Eu nu-mi pierd simţul umorului în nicio situaţie! Acum să-mi spui ce ai făcut! Am început aşa cum învăţasem: Permiteţi să raportez! O frază militară, pe care dacă o spuneai nu te băteau! Le-am spus că*

o să scriu tot ce am făcut, însă un singur lucru nu o să scriu. Puteţi să mă bateţi cât vreţi, să mă omorâţi aici! Am strigat şi Jos Ceauşescu, dar asta ţi-o spun dumitale şi nu o scriu, am zis eu. Cum să facem noi? se întreba el. Hai, să zicem că ai ieşit că nu ai insulină, e bine? Că eşti nemulţumit că n-ai găsit medicamente! A încercat să mă salveze, iar o doamnă de la Evidenţa Populaţiei, mi-a adus o bucată de pâine, a învelit-o într-un şerveţel şi mi-a pus-o în buzunar."

Între imaginea strict negativă şi cea uşor pozitivă, există şi una care înregistrează lipsa de empatie a celor din cordoane cu cei ieşiţi în stradă. Liviu Ciobanu observă că nu se poate aştepta la nimic bun din partea trupelor de represiune, nici măcar la o mimică îngăduitoare, ba dimpotrivă: „*Tineretul se adună iar în Piaţa Romană; manifestaţia continuă şi văd tinere fete împărţind flori securiştilor, trupelor speciale, dar chipurile lor erau aceleaşi. Vedeam aceleaşi zâmbete sfidătoare."* La rândul ei, Artemiza Buibăr distinge în rândurile celor care aveau un comportament dezumanizat, o singură „anomalie": „*Un singur tânăr nu m-a lovit şi l-am văzut că avea privirea îngrozită, se vedea prin cască, numai ochii puteai să-i vezi." Toţi ceilalţi deveniseră creaţia perfectă dorită de autorităţi – obedienţi până la capăt.*

Zelul ofiţerilor în exercitarea represiunii transpare nu doar din faptele comise, ci şi din ordinele şi atitudinea pe care o impregnau subalternilor. Înregistrările convorbirilor dintre forţele de represiune realizate în decembrie 1989, dar şi câteva mărturii, demonstrează această realitate. Horia Roman Patapievici: „*Îşi întreţineau prin vorbe îndârjirea pe care un maior crăcănat şi violent le-o inculca, pomenindu-l mereu pe tovarăşul secretar general. Frica de superiori şi plăcerea de a dispune de un trup erau deopotrivă vizibile pe feţele acestor puştani în uniformă, care nu cereau decât schiţa unui ordin pentru a putea schingiui cu conştiinţa împăcată. Loveau în cine apucau, la întâmplare: pumnii, picioarele, bocancii, bastoanele, patul armei – totul era bun pentru a produce şi exaspera suferinţa. Era un spectacol de coşmar. Miliţienii care asistau pe margine rânjeau, fumând."* O situaţia asemănătore este înfăţişată şi de Medelaean Cristian: *„În momentul în care sergentul major blond ne lovea, o persoană în civil, mic de statură, cu un cap mic, insista să ne lovească, că altfel îl va lovi el*."

Aversiunea forţelor de represiune faţă de intelectuali evidenţiază constanţa unei mentalităţi retrograde în rândurile instituţiilor de forţă ale sistemului. Varujan Vosganian preciza în acest sens că: „*A venit la mine un tip care m-a percheziţionat. Mi-a găsit o carte şi o pâine, atât aveam în geantă. Mi-a zis: «Eşti intelectual, citeşti cărţi», şi mi-a tras două palme sau doi pumni, nu mai ţin minte.*", Burghele Victor despre anchetatorul său: „*Se opreşte din scris numai când aude profesia student, ca să-l lovească pe cel ce spusese că era student*". Cuţară Alexandru: „*Când a aflat că sunt inginer a început să mă batjocorească, trăgându-mă de barbă si spunând celorlalţi colegi ai săi: «ia uitaţi-vă la ăsta, cică-i inginer». În declaraţia dată acolo am vrut să scriu că am fost bătut (de altfel, procurorul a râs şi de felul cum mergeam, şchiopătând şi m-a întrebat dacă m-am lovit la car, eu i-am răspuns că m-am lovit de nişte bocanci) mi-a spus să trec peste asta*", Valentin Odobescu: *„Bă intelectualule, tu te-ai plictisit de bine! Dacă ai munci la şaibă? Hă? Bă intelectualule, unul de teapa ta, nu ţi-e ruşine?*[38] Vasu Traian, rememorând supliciul la care a fost supusă de către un ofiţer în vârstă, fiica sa în vârstă de doar 13 ani, dar cu un fizic bine dezvoltat, indică şi cuvintele pronunţate de către acela: „*Fir-ai a dracu de curvă, ești studentă, ai?*".

Cei care aplică pedepse celor reţinuţi par a fi lipsiţi de principalele valori axiologice, printre acestea şi cea a familiei. Liviu Ciobanu povesteşte cum unul dintre prietenii săi a fost maltratat de propriile rude: „*Vasile fusese bătut de verii lui buni. Unul era maior de securitate, iar celălalt sergent major de miliţie*".

Una dintre metodele ce contribuie la conturarea portretului unei persoane este reprezentată de analiza limbajului. Modul de exprimare, tonalitatea şi vocabularul folosit de torţionari reflectă nu doar gradul de cultură al acestora – în fond limbajul putea și a fost folosit şi ca o formă rafinată de tortură, ci şi autopoziţionarea însușită în cadrul societăţii. Aceştia se adresează, folosind tonuri imperative. Lui Vasile Vicol securistul îi ordonă: „*Treci acolo!*" și îi amintește prin

[38] Cassian Maria Spiridon, op. cit., p. 87.

intermediul unei interogații („*Tu știi unde te afli* ?”) că este în incinta clădirii Securității, spațiu cu valenţe ce fac trimitere la autoritate, dar și la metode și semnificații.

Cel mai adesea, torţionarii înjurau. H.R. Patapievici observa că nu exista adresare din partea lor fără ca aceasta să nu includă înjurături. Tot el remarca şi continuitatea de limbaj între apelativele adresate de către forţele de represiune din anii ’50 şi cele din 1989. „*Noi nu aveam o conștiință politică, noi aveam doar o conștiință morală, ceea ce este pre-politicul. Toată societatea românească, cu foarte mici excepții, era o societate riguros a politizată, neutralizată din punct de vedere politic. Neutralizată e ca și cum ai o rană și vii cu fierul roșu și o neutralizezi prin enormă durere. Dar după ce scoți fierul, rămâne doar rana de arsură, nu mai rămâne rana, plaga inițială – pentru că ai cauterizat-o. Ceea ce știam noi era ceea ce ne spuseseră gardienii, care până atunci ne înjuraseră și ne făcuseră bandiți. Eu încă nu știam că toți deținuți în anii ’50 erau numiți bandiți. Și mă gândesc cât de rapid oamenii sistemului represiv comunist, au redobândit în condiții de represiune deschisă, limbajul anilor ’50. Noi din bandiți nu eram scoși. «Banditule», «banditule», așa ne spuneau. Din «banditule» nu ne scoteau și înjurături continue. Deci îmbrânceala, bun că nu era bătaia de la anchetă, aia cu procuratura Securității, sau ce era. Dar încontinuu eram îmbrânciți, ni se spunea numai «banditule» și eram înjurați… Nu era interacțiune verbală care să nu… și tot oamenii care ne îmbrânceau, ne tratau de bandiți și ne înjurau continuu”*.[39]

Uneori anchetatorii recurg la glume, însă nu pentru a destinde atmosfera, ci pentru a reaminti celui anchetat de atotștiința și atotprezența instituției însărcinate cu salvgardarea sistemului. Vicol Vasile află dintr-un banc povestit de anchetatorul său că Securitatea este peste tot (*„ Un ţăran ajunge la Iaşi şi întreabă pe cineva unde e Securitatea. Răspunsul a fost: peste tot”.)* De sarcasm şi ironie dau dovadă torţionarii şi atunci când i se adresează lui Ciataraş Ioan Dan: *„dezbrăcaţi până la piele să vadă dacă nu deţinem anumite lucruri pe noi.*

---

[39] https://www.youtube.com/watch?v=MYEErq6tCOI. Interviu realizat de Cristian Pătrăşconiu. Accesat la 21-03-2014. .

Pe moment am observat că corpurile noastre erau pline de vânătăi după care (miliţienii – n.n.) au început să-şi bată joc de noi spunând: «cine v-a vopsit?»"[40]

Unele persoane dintre cele reținute au preferat să nu reproducă limbajul torţionarilor, din cauza cuvintelor și expresiilor folosite de către aceştia. Cuțara Alexandru indică în mod precis acest motiv: *„Înjurăturile şi ameninţările, jignirile, conţineau expresii ce nu pot fi reproduse în scris."* Alţii recurg la forme lingvistice care exprimă o poziţionare similară celei a lui Cuţara. Albotă Silvia relatează despre: „*un gradat care ne-a adresat cele mai umilitoare cuvinte pe care le-am auzit*.", Burghelea Victor precizează că anchetatorul: „*Ni se adresează cu cuvinte grele, ne spune că noi am dat foc magazinelor, am spart vitrinele, i-am maltratat colegii*.", iar Borchescu Ioan aduce în discuție legea morală de factură religioasă : „*Ne-o înjurat, cum nu lăsa Dumnezeu, ne-o înjurat, o spus că ne duce să ne puşte*"

Injuriile aduse vizau în special membrii familiei. Erau amintiţi, în mod special, soţiile şi părinţii. V. Vicol: „*ne jigneau și înjurau pe mine și pe familia mea*"; T. Iacob: „*m-a înjurat de mamă*"; Flocioiu Ion: *„(...) numai milițieni acolo: «Dă-l încoace, să-l omorâm, futu-l în Dumnezeu pe mă-sa!*»". Colonelul Demeter: «*Pe ăsta poți să-l împuşti, dă-l în pizda mă-sii*!»".

De cele mai multe ori, însă, limbajul este expresia modului în care torţionarii se raportau la victimele lor. V. Vicol afirma că în fața securiștilor *„nu valorai ca fiinţă umană nici doi bani".* De altfel, cei reţinuţi nu erau decât nişte „colete" sau „bucăţi". Termenii folosiţi nu erau doar coduri ai unei terminologii asociate cu activitatea forţelor de represiune, ele reflectau realitatea. Celor prezenţi în stradă pentru a protesta li se anula calitatea de fiinţe. Cei reţinuţi erau priviţi ca nişte animale. Sociologul Ervin Staub făcea observaţia conform căreia: „Condiția generală pentru sentimentul de nevinovăție în fața masacrului comis este negarea umanității victimei."[41] În acest sens Varujan Vosganian îşi aminteşte cum un ofiţer ordona: „*Pe ăştia toţi mâine dimineaţă îi dezbraci ca pe viermi*

[40] Adrian Kali, Alexandru Rif, *Un decembrie arestat*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007, p. 33.

[41] Jessica Wolfendale, op. cit., p. 168

şi îi bagi sub duşuri! Să văd eu, unul câte unul, ce e cu ei"; H.R. Patapievici: *„staţi, bă animalelor, drepţi! stai drept, boule, nu auzi, ai?"*.

Întemniţarea şi îmbrăcarea zeghei a fost resimţită ca o tragedie, în acest sens Cassian Maria Spiridon: *Am fost arestat, m-au îmbrăcat în haine vărgate, aveam numărul 31, celula 3. Deci eram un număr... Nu-mi face nicio plăcere să-mi amintesc. În momentul în care te duc la celulă, te dezbracă de hainele civile şi-ţi dau hainele vărgate. Cel mai umilitor moment! Mi-au dat o cutie să-mi pun hainele, iar dacă mai ieşeam le luam înapoi. Nişte momente absolut umilitoare! Te anulează! Nu mai eşti nimic! Eşti un obiect!"* Tot ca o traumă psihică a fost resimţită şi percheziţia. H. R. Patapievici: *„Am reţinut senzaţia de intolerabilă agresiune morală când mâinile lor mi-au căutat între picioare, cu dispreţ şi brutalitate"*.

O altă suferinţă psihică enormă pentru cei reţinuţi o constituie amintirea celor rămaşi acasă – gândul la familie. Acelaşi Cassian oferă o imagine extrem de sugestivă în acest sens: *Cât am stat acolo mă obosea posibilitatea ca maică-mea să afle că sunt la puşcărie. O ştiam bătrână şi bolnavă. Îmi era groază la gândul că ar putea muri la aflarea veştii"*.[42]

Singura atitudine pe care puteau să o aibă torţionarii faţă de victimele lor era aceea de superioritate construită prin insuflarea fricii în rândul revoluționarilor. H. R. Patapievici: *„Înjurau continuu, monoton şi cu ură. Un gardian cu voce brutală i-a zis miliţianului care ne păzea să ne ducă alături: «pe ăştia îi aranjez acum», a adăugat. Când ne-am întors feţele, l-am văzut: nu ştiu ce au gândit camarazii mei, dar mie mi s-a făcut pentru prima oară frică"*.

Motive şi acuzaţii

Mulţi dintre cei care au exercitat violenţe asupra revoluţionarilor în decembrie 1989, par a fi pradă unui veritabil cult al lui Ceauşescu. Cei mai mulţi dintre aceştia

---

[42] Cassian Maria Spiridon, *Amintiri din strada Triumfului nr. 6 sau Amintiri dintr-o altă „casă a morţilor" apărut în Pesis, Revistă de poezie, An IV, 1993, nr. 9 (40), Septembrie, Satu Mare,* apud Cassian Maria Spiridon, *Iaşi, 14 Decembrie 1989. Începutul Revoluţiei Române*, Editura Timpul, Iaşi, 1994, p. 20-22.

făceau parte din structurile Ministerului de Interne. E drept că Securitatea şi Miliţia făceau parte din clasele privilegiate, mai mult decât Armata. Ceea ce pare surprinzător, însă, e impresia torţionarilor că toţi ceilalţi se bucurau de aceleaşi avantaje ca ei. Protestul fiind transformat astfel într-un moft iraţional, ce trebuie sancţionat.

Membrii trupelor de represiune au frecvente referiri, cu iz de acuzaţie, la adresa celor care au ieşit în stradă pentru a protesta faţă de regimul condus de Nicolae Ceauşescu – alias *Şefu*. Flocioiu Ion: „*Futu-Ţi Dumnezeu mă-tii, nu-ţi convine regimul lui Ceauşescu?”;* Vasu Traian: *„«De ce vreți, mă, să-l dați jos pe Ceauşescu? Aveţi voi altul mai bun?» Stătea lipit de ultima coloană de la peron şi asta spunea. «De ce vreţi, mă, libertate? Dacă sunteţi aici la ora asta, asta nu înseamnă că aveţi libertate? De ce vreţi, mă, democraţie? Păi nu e democraţie destulă?»”; «ia uite, mă, nemâncați ăștia vor să-l dea jos pe Ceaușescu!»,* Marinescu Maria –*„«Vreți democraţie, luaţi democraţie! (...) Credeaţi că-l doborâţi voi pe Şefu'»*”. Sandu Dan indică doi ofițeri de la Armată, care „*mă întrebau de ce nu îi las să doarmă liniştiţi şi ce mi-a făcut tovarăşul Ceauşescu de îl huidui atât. A apărut un colonel de armată care, după ce mi-a dat doi pumni, m-a întrebat la fel «Ce ai cu tovarăşul Ceauşescu? Partidul ţi-a dat casă, de mâncare, loc de muncă şi tu faci pe nebunu?»*”. Netedu Elena: „*Prin spatele nostru treceau bărbaţi civili şi miliţieni care ne provocau, ne dădeau peste coate, ne spuneau: «Ce, nu mai puteţi să ţineţi mâinile-n sus? Ce-aţi căutat la manifestaţie? Ce aveţi cu tovarăşul Ceauşescu?*»”... *„ne-au băgat într-o sală de scaune unde era un tablou cu Ceauşescu. Era un miliţian civil care făcea instrucţie cu noi: «Drepţi! Culcat!».Ni-l arăta pe Ceauşescu şi ne întreba ce avem cu el? Care se mişca dintre noi mai greu, era lovit cu bastonul şi îi reproşa: « Ce mă, în piaţă puteai şi aici eşti obosit?*»”. Flocioiu Ion: *„Las' că vă arăt eu, dacă nu vă place de Ceauşescu!”*. Mazilu Dumitru: „*Te opui conducătorilor ţării, ai?”. «Te învăţăm noi minte*!», Popescu Dan: „*În timp ce eram bătut eram întrebat continuu cine este şeful meu şi ce am cu Ceaușescu, care are grijă de popor*”. T. Iacob: „*Ce aţi vrut să faceţi? Aţi vrut voi să daţi regimul jos?!” „Ce drept, mă? Aţi vrut să-l daţi jos pe Ceauşescu?! Nu vă mai*

convine?”... *„Ţie nu îți convine regimul Ceauşescu? Dar la ăilalţi cum le place? Tu ce de eşti împotrivă?*”. Suharu Anton: *„Miliţianul i-a întrebat pe cei care ne-au adus : «aceştia ce au făcut?», la care cel care ne-a deschis uşa ARO-ului i-a răspuns râzând că au vrut să ia scaunul lui Ceauşescu.*”

Nu doar adulții au avut de suferit în timpul Revoluției. Nicoleta Ramona, un copil la acea vreme, își amintește că după bătăile cu pumni și palme primite în timpul reţinerii, odată ajunsă la Centrul de primire minori de pe strada Aron Florian a trebuit să spele pe jos, alături de ceilalți minori, să curețe WC-urile, dar şi fecalele aflate într-o cameră ce servea pe post de WC în momentul în care nu exista apă. Apoi „mama” Gabor, profesoara de germană şi cea care coordona centrul: „*Ne punea să stăm în genunchi în faţa tabloului lui Ceauşescu, zicea să ne rugăm*.”

La Timişoara, ca şi la Bucureşti, în timpul anchetelor, reţinuţilor li s-a cerut să denunţe capii revoltei. Alexandru Constantin: „ *Ce, mă? Tu nu eşti aici pentru furat, tu eşti arestat politic! Dacă vrei să scapi, dă-mi din camera ta, dacă nu trei barem doi capi de revoluţie şi te pun în libertate, dacă nu vei fi tu! Şi la ora 13 intri din nou în fabrică.!”* Gazda Arpad – *„ Voiau să afle cine a mai fost în grupul Tőkés”*. Botezatu Andrei: „*Eram bătut la palmă şi întrebat ce-am căutat la manifestaţie, ce-am avut cu preşedintele ţării şi eram chestionat tot timpul despre eventualii conducători ai revoltei*.”

Tot la Timișoara, multora dintre cei arestați, li s-a ordonat şi au fost forţaţi să redacteze mărturisiri în care să recunoască participarea la acţiunile de distrugere din oraș. Geangu Ioan: „*Măi Geangule, cum poţi să spui că ai strigat lozinci anticomuniste? Mai bine declară că ai spart o vitrină, că mai uşor ieşi din puşcărie*”.

Ideea schimbării regimului nu era agreată de instituţiile armate ale statului. O societate de tip occidental nu era pe placul câinilor de pază ai regimului. Abălașei Ion, este chestionat cu privire la: „*ce am căutat pe stradă şi ce am vrut să demonstrăm*”. Balint Costel: *„ «De ce aţi ieşit în stradă bă, şi ce aţi vrut?»*”. Bândariu Gheorghe: „*înjurându-ne şi reproșându-ne faptul că am ieşit în stradă*.”. Gazda Arpad – „*«ce, vreţi revoluţie? Las’ că vă arăt eu revoluţie!»*”; Lefter Liviu – „*De ce cântai, nu-ţi convine regimul?*”(...) „*Tot boxându-mă spre o sală spunându-*

mi-se: «Vrei să schimbi lumea?»". Borchescu Ioan: *„Avem ziduri destule, mă! V-o trebuit «putere»? De ce n-ați venit să vă dăm noi? N-ați ştiut că-i la Miliție «puterea»?»"*. Neacșa Florin, în timp ce încerca să evite o posibilă arestare în zona Piața Sudului, aude următoarele ordine date de un ofiţer: *„«Trageţi în ei ca în iepuri, unul să nu scape!» Apoi, după ce ei au auzit împuşcăturile, ni s-au adresat triumfător, râzând: «Ce, credeaţi că scăpaţi!»"(...) «Aţi vrut manifestaţie ca în Occident? Vă dăm gloanţe ca-n Occident»*".

Odată reţinuţi, viaţa celor care manifestaseră împotriva lui Ceauşescu, depindea de acesta. Aşa gândea cel puţin unul dintre membrii instituţiilor de forţă ale statului. Vasu Georgeta: *„«Ce aţi făcut mă nenorociţilor, chiar dacă nu vă împuşcă Ceaușescu tot sunteţi terminaţi cu ce v-am dat noi»*".

Sub efectul politicii de îndoctrinare naţional comuniste, în cadrul căreia Nicolae Ceauşescu avea rolul de *defensor patriae* şi proniator, unul dintre cei ce operau reţineri în rândul demonstranţilor vede în schimbarea pe care o doreau cei din stradă un pericol la adresa României, pericol la baza căruia se afla îndătinata „teamă de muscali". Dârjan Cristina: „*Ce e bă, miliţia e huo pentru tine?", „De ce ai ieşit pe stradă să strigi Huo Ceauşescu? Vrei să vină ruşii peste noi? Vrei să stai cu un tanc sovietic la uşă*?".

Odată ajunşi în penitenciar, anchetatorii au grijă să le reamintească revoluţionarilor că trăiau într-o societate perfectă ce nu trebuia destabilizată.

În timpul „detenţiei", unul dintre anchetatori încearcă să le demonstreze celor reţinuţi că protestul lor era unul lipsit de fundament. În acest sens, el face comparaţie între socialismul din România şi cel din Polonia, arătând superioritatea celui dintâi. Acelaşi anchetator face referiri şi la superioritatea socialismului faţă de sistemul capitalist, reliefând avantajele primului. Vlad Laurenţiu: „«*Ce, mă, vrei să fie ca în Polonia, să-ţi dai tot salariul pe o pâine?» (...) «Tu nu îţi dai seama că-n capitalism, unde vreţi voi, tacto nu te-ar fi putut ţine-n facultate?»"*

Membrilor forţelor de represiune, îndoctrinaţi cu o ideologie materialistă, le repugnă valorile ce nu sunt asociate celor prezente în propaganda oficială. Ei nu înţeleg, sau

mimează că nu înţeleg, de ce, nişte persoane cărora nu le lipsesc cele materiale protestează. Confortul material, împlinirea profesională sau familială reprezintă limita aspiraţiilor la care poate omul visa. Alte valori de pe scara axiologică nu sunt permise. Vlad Laurenţiu: *«Tovarăşu' Ceauşescu te ţine pă mâncare şi pă carte şi tu vrei libertate?». Au existat şi întrebări la obiect, dar nici acestea nu aşteptau răspuns; la început «Cine era mă ăia cu care erai?» (...) «Să-mi spui din ce organizaţie faceţi parte!»*"; Cassian Maria Spiridon: *Voiau să afle ce mă nemulţumea – salariu onorabil aveam, poziţie bună la Institut (eram şef de colectiv), casă aveam, nevastă aveam, copii aveam, maşină aveam, atunci... ce-mi lipsea? Greu de explicat, sau altfel spus, se făceau şi ei că nu înţeleg";* Virgil Hosu: *„Mi-a luat o declaraţie încercând să afle nemulţumirea mea referitoare la sistemul comunist şi dacă am neajunsuri materiale."*

În momentul în care Revoluţia era pe cale să devină victorioasă, o parte dintre cei reţinuţi observă o evoluţie interesantă în conduita torţionarilor. Popa Eugen remarcă: „*În puşcărie, în prima zi, eram numiţi trădători, hoţi, huligani! A doua zi, cum lucrurile avansau, gardienii ne numeau tovarăşi, iar a treia zi când la Timişoara revoluţia era pe cale să învingă, adică pe 20 decembrie, am devenit domni!!! Episodul transformării unor trădători în domni m-a marcat, şi, am decis să rămân domn pentru restul vieţii!*". Un astfel de cameleonism este observat şi de H. R. Patapievici, care, după ce aminteşte de faptul că în Penitenciarul Jilava erau înjuraţi încontinuu, observă că: „*la un anumit moment a venit unul și a zis: «A fugit dictatorul»*"[43]. O situaţie similară remarcă şi Cassian Maria Spiridon la Iaşi: *„Când să ies prin uşa dinspre curtea interioară, un miliţian tânăr mă bate pe spate admirativ şi îmi spune: «N-aţi luptat în zadar!»*

Reacţii şi consecinţe

Astfel de tratamente nu-i putea lăsa indiferenți pe cei care le suportau. Mulți au tăcut, alții au atacat ei primi, unii au comentat, motivat (a se citi mințit), alții au acuzat la rândul lor

[43] https://www.youtube.com/watch?v=MYEErq6tCOI. Accesat la 21-03-2014.

sau au cerut explicații cu privire la motivele pentru care au fost reținuți sau bătuți. Dintre aceștia o parte au rezistat, nefăcând nicio concesie torționarilor, alții, însă, au cedat în fața torturii la care au fost supuși și au mărturisit (uneori chiar și ceea ce nu făcuseră) sau au trădat. V. Vicol: *„nu mi-e frică de voi”;* T. Iacob: *„Mi-a tras o bătaie cruntă, dar eu nu am schițat nici un gest, nu am urlat deloc*” *(...)* „*dar am rezistat*”*... i-am spus că vreau să îmi facă dosar*. *„Suport consecințele. Şi la revedere. Din acest moment nu îţi mai dau voie să mai dai în mine!”;* Balint Costel: „ *Acolo, «la ei acasă» în mâinile lor mă simțeam cu adevărat pierdut. Nu-mi făceam nicio iluzie*.” Farcău Vasile – „*am dat eu primul*”. Geangu Ioan: „*Nemaiputând rezista la bătaia cu parul, am declarat până la urmă că am aruncat cu o piatră într-o vitrină*.” Burghelea Victor – „*Unul dintre reținuți, moldovean după vorbă, are curajul şi le strigă milițienilor că după ce l-au arestat şi bătut să-i înapoieze bicicleta pe care o avea cu el*.” Florin Iaru: „*Printre ei, l-am auzit pe unul care striga: «Vreau să ies de aici că sunt membru al Partidului Comunist, sunt de acord cu politica partidului!»*”

Toți au fost cuprinși de neîncredere și frică. Muțenia era cea care guverna în celulele penitenciarelor și în toate locurile unde se aflau reținuții. H. R. Patapevici constata că în perioada detenției: *„aveam să descopăr că iminenţa morţii le smulge oamenilor identitatea. Nimeni nu a avut curiozitatea să-şi întrebe vecinul de celulă ce nume poartă şi, la rândul său, nici nu s-a recomandat*.”

Imaginea traumelor fizice şi psihice pe care a lăsat-o intervenția forțelor de represiune în decembrie 1989 ne oferă doar o perspectivă redusă asupra a ceea ce a însemnat pentru cei reținuți în acele momente regimul comunist român.

Cei mai mulți dintre cei reținuți atunci relatează despre urmările fizice ale torturi la care au fost supuși. Atremiza Aurelia Buibăr: „*Eu, cu coastele rupte, mai era o femeie care avea tot părul smuls din cap. Îi smulseseră părul şuviţă cu şuviţă, rămăsese doar aşa, în jurul… câteva şuviţe de păr. Arăta groaznic, mă rog. Iar cealaltă femeie avea pulpa despicată de la picior şi i se vedea osul larg*.” Imagini similare sunt rememorate și de Temerancă Olivia: „*Femeile de*

acolo erau într-un hal fără de hal, cu răni, părul smuls. Nu se poate nici descrie, era o imagine de coşmar." Marinescu Maria, despre un coleg de suferință: „*Mă scuzaţi, domnu` şef, că am făcut treaba mare pe mine!*" Aceleași imagini sunt oferite și de Alexandrescu Ștefan: „*unii dintre noi făcuseră pe ei*" și tot el amintește de faptul că „*unul avea ochiul scos, altul şiroia de sânge. Cât am stat acolo, unul din reţinuţi a murit şi am chemat gardienii să-l ia.*" Un tablou extrem de expresiv oferă în această privință și H.R. Patapievici: „*Mulţi aveau răni deschise; sângele se închegase pe răni într-un mod respingător, amestecat cu noroiul de care plaga fusese târâtă. Hainele, mototolite, erau mânjite de sângele scorojit: pata lui era fadă, mirosul lui – inconfundabil. Unul avea obrazul despicat în trei linii cu marginile zdrenţuite, care porneau din pomet. Am văzut un bărbat cu tibia fracturată de lovituri, din a cărui faţă hidos tumefiată sângele continua să curgă, nestăvilit, coagulându-i-se sub bărbie, ca ţurţurii, pe gât. Un tânăr fusese bătut atât de tare încât, în ciuda feţei, care nu zâmbea şi care îi era desfigurată, chicotea continuu, înfricoşându-ne. Am aflat de la cei care asistaseră la supliciul lui că fusese bătut timp de o oră cu bocancii numai în cap de doi miliţieni (un plutonier şi un sergent-major: pe unul dintre ei îl chema, ţărăneşte, Gheorghe). Bietul îşi pierduse minţile.*"

Efectele torturii la care au fost supuşi sunt nevindecabile: Ecaterina Ioana: „*De-atunci, eu nu mai pot să lucrez, nu mai sunt capabilă să lucrez, de cinci luni de zile stau în spital şi nu mă pot vindeca nicidecum."* „Mariana Măriuţă, o voluntară la Asociaţie în vârstă de 20 de ani şi de talie înaltă, a fost arestată în seara de 17 Decembrie şi ţinută închisă timp de trei zile. În detenţie, i-au sărit peste stomac, iar braţul i-a fost răsucit în repetate rânduri până când în cele din urmă s-a rupt. A fost forţată să stea în picioare în apă rece ca gheaţa ore în şir. Prietenul ei cel mai bun, care a fost arestat împreună cu ea, nu a mai fost văzut niciodată. De la Revoluţie, Mariana a pierdut două sarcini şi nu şi-a mai recăpătat niciodată forţa braţului stâng."[44] Iar amintirea, lor aşa cum dovedesc aceste mărturii, indelibilă.

[44] Claudiu Iordache, *Securitatea. Confiscarea Unei Naţiuni*, Editura Irini, Bucureşti, 2009, p.72.

FORŢELE DE REPRESIUNE

Iaşi

„Pe 14 decembrie, Iaşul putea fi Timişoara”.[45]Apelul făcut de către Frontul Popular Român către „*... Armată, Miliţie şi Securitate să dea dovadă de curaj, patriotism şi clarviziune politică şi să sprijine acţiunea noastră de salvare a acestui neam, care este al nostru, al tuturor”*[46]a rămas însă fără ecoul aşteptat.Un răspuns din partea autorităţilor a existat totuşi, dar acesta a constat în suprimarea mişcării iniţiate de către membrii Frontului Popular Român[47] de a declanşa, începând cu 14 decembrie 1989, o serie de manifestări de protest la adresa conducerii lui Nicolae Ceauşescu, care să pună capăt „*(…) foamei, frigului, fricii şi întunericului care stăpânesc de 25 de ani. Să punem capăt terorii dezlănţuite de dictatura ceauşistă care a adus un popor întreg în faţa deznădejdii”*[48]. Pentru stoparea unei astfel de iniţiative la Iaşi au fost mobilizate în perioada de mijloc a lunii decembrie un număr semnificativ de forţe ale aparatului represiv. De altfel membrii Frontului erau sub observaţie încă din luna noiembrie. În cursul zilei de 14 Decembrie 1989 la Iaşi a fost trimis pentru a preîntâmpina declanşarea mişcării de protest, Generalul-maior Victor Neculicioiu, şeful UM 0110 din DSS. În faţa Comisiei

---

[45] Titlul unui articol apărut în ziarul *Adevărul, Anul I – Nr. 51, Vineri 23 februarie 1990*, apud Cassian Maria Spiridon, *Iaşi, 14 Decembrie 1989. Începutul Revoluţiei Române*, Editura Timpul, Iaşi, 1994, p. 50.

[46] Apelul Frontului Popular Român, apud. Cassian Maria Spiridon, op. cit., p. 15

[47] Nucleul Frontului era format din Ştefan Prutianu, Maria Cassian Spiridon, Georgel Moraru, Titi Iacob, Petrică Duşa şi Ionel Săcăleanu, la care se adăuga Aştefănoaie Dorin, Crauciuc Gheorghe Bujor, Dascălu Alexandru, Fodor Vasile, Ilaşcu Vasile, Moraru Maria, Manea Cornel, Nica Gheorghe, Odobescu Valentin, Panaite Jănică (Nicolae Panaite), Răşcanu Dumitru, Dan Emilian Stoica, Vasile Stoica, Sfidineac Mihai şi Vicol Vasile.

[48] Ibidem, p. 16

Senatoriale pentru anchetarea evenimentelor din Decembrie 1989, acesta a declarat: *„La 14 Decembrie am fost trimis la Iaşi cu o echipă, să văd implicarea ruşilor. S-a semnalat că va fi o acţiune de anvergură.”* Mărturiile membrilor Frontului Popular infirmă, însă, supoziţiile fostului ofiţer de Securitate. La 14 decembrie în Piaţa Unirii au fost aduse şapte maşini ale trupelor de pompieri, a fost desfiinţată o staţie de tramvai din zonă pentru a împiedica coagularea unui mulţimi de oameni, a fost dispersat orice grup mai mare de patru persoane şi somat să nu staţioneze în zona, iar Piaţa a fost înţesată de trupe de ordine. Organizarea la Iaşi a unei Dinamoviade de judo în această perioadă a permis Ministerului de Interne să camufleze desfăşurarea trupelor de intervenţie. Prezenţa şi activitatea aparatului represiv a făcut imposibilă declanşarea unei mişcări de protest la Iaşi la mijlocul lunii decembrie. În cursul aceleiaşi zile, iar alţii în zilele următoare, o parte din membrii Frontului au fost arestaţi şi au avut apoi parte de o anchetă extrem de violentă.

Timişoara

După declanşare protestelor la adresa mutării pastorului László Tőkés, autorităţile comuniste au încercat izolarea Timişoarei. În noaptea de sâmbătă spre duminică (16 decembrie), toate ieşirile din oraş au fost blocate şi se făcea legitimarea oricărei maşini. Spre Arad, la limita judeţului Timiş, se făcea, de asemenea, un control, iar la intrarea în oraşul Arad era un alt punct de control. În dimineaţa de 17 decembrie, la ora 6.30, sosea cu trenul, la Timişoara, un grup de 14 ofiţeri superiori aparţinând Departamentului Securităţii Statului, condus de generalul Emil Macri, şeful Direcţiei de Contrainformaţii Economice. Generalul Macri era însoţit, printre alţii, de colonelul Filip Teodorescu, adjunct al şefului Direcţiei de Contraspionaj; lt.-colonel Anastasiu, locţiitor al şefului Direcţiei I, pe linie de Informaţii Interne; lt. colonel Dan Nicolici, şeful Centrului de Informaţii şi Documentare; colonel Datu, ofiţer pe linie de 110 (Serviciu de Contraspionaj ţări socialiste); lt.-colonel Caraşcă, de la Cercetări Penale; un ofiţer pe linie de Control Secret Corespondenţă; un ofiţer pe linie de Tehnică Operativă.

Peste aproximativ o jumătate de oră, la ora 7.00, tot cu trenul, sosea la Timişoara un alt grup de ofiţeri, de astă dată din partea Inspectoratului General al Miliţiei, condus de generalul Mihale Velicu, adjunct al şefului Inspectoratului General al Miliţiei, colonel Ghircoiaş, şeful Institutului de Criminalistică din I.G.M., colonel Roşiu, seful Direcţiei Judiciare, colonel Onţanu, locţiitorul şefului Direcţiei Cercetări Penale, locotenent-colonel Voicu, locţiitorul şefului Direcţiei Economice, colonel Ştefan, locţiitorul şefului Direcţiei Circulaţie, colonelul Obăgilă, locţiitorul şefului Direcţiei Pază şi Ordine.

La ordinul verbal dat de Nicolae Ceauşescu, ministrul Apărării ordonă, pentru început, locotenent-colonelului Constantin Zeca, de la Comanda Diviziei 18 Mecanizate, scoaterea pe străzile municipiului Timişoara a unor efective militare în sprijinul forţelor M.I. Astfel, în jurul orei 21.30, se constituie cinci patrule a câte 10 militari, care sunt trimise în misiuni de cercetare pe străzile Timişoarei, împreună cu forţele M.I. Până la ora 24.00 vor mai fi constituite încă 10 patrule a câte zece militari, tot la ordinul direct dat de ministrul Milea. Acelaşi ordin 1-a primit şi colonelul Rotariu, comandantul Diviziei de Apărare Antiaeriană a Teritoriului, care trimite 9 patrule a câte 10 militari. Patrulele de militari sunt retrase după ora 4.00, în dimineaţa de 17 decembrie. Intervenţia armatei, în loc să calmeze situaţia, nu a făcut altceva decât să inflameze spiritele, ceea ce s-a soldat, deocamdată, cu răniţi, distrugeri materiale, arestări.

Odată cu trecerea timpului, străzile oraşului aveau să se umple din nou de manifestanţi. Astfel, în Piaţa Maria, în jurul Comitetului Judeţean de Partid şi pe Bulevardul 23 August, acţiunile protestatare iau proporţii, numărul manifestanţilor ajungând la 3-4.000. Reacţia autorităţilor a fost promptă, în zonă fiind aduse forţe importante din trupele de Securitate şi Miliţie care intervin violent. Au fost folosite gaze lacrimogene, jeturi de apă din două autocisterne. Orice dialog a fost respins, iar sub comanda gl. Mihalea mulţimea a fost lovită sălbatic şi fără discernământ. La ora 11.00 ministrul Apărării Naţionale, în urma cererilor insistente adresate direct de prim-secretarul al C.J.P. – Radu Bălan – a ordonat Comandantului Marii Unităţi

Mecanizate să intervină cu 200 militari şi, ulterior, cu încă 200 pentru blocarea căilor de acces spre Consiliul Popular Judeţean. În rezervă a fost reţinut un număr de 480 militari. Din acest moment armata devine principala forţă care luptă împotriva populaţiei revoltate.

Cadrele de Securitate şi Miliţie s-au înarmat cu pistoale, pistoale mitralieră şi muniţie de război. Între orele 12.00–17.30, la Timişoara au fost distribuite unui număr de 220 de cadre din Miliţie şi Securitate pistoale-mitralieră, calibrul 7,62 mm. Din cadrul acestora, două plutoane de la trupele de Securitate şi trei de la trupele de Grăniceri au fost masate în jurul Comitetului Judeţean de Partid, ca forţă de protecţie. Alte dispozitive de apărare au fost realizate între orele 13.00–14.00 în Piaţa Maria, Piaţa Operei, la intersecţia Continental, la Consiliul Judeţean de Partid şi la Primăria municipiului. Urmare aceluiaşi ordin, sunt scoase în stradă TAB-urile şi tancurile 190. La ora 14.15, ministrul Vasile Milea a ordonat alarmă de luptă parţială pentru Regimentul 90 Mecanizat. La ora 16.00 au ajuns cu avionul la Timişoara Ioan Coman, general-maior Ştefan Guşă, general-locotenent Victor Athanasie Stănculescu, general-locotenent Mihai Chiţac, general-locotenent Constantin Nuţă, general-maior Florea Cârneanu, colonelul Gheorghe Radu.

În 17 decembrie 1989, în jurul orei 16.30, Ceauşescu a convocat C.P. Ex., pentru a hotărî măsurile ce urmau a fi luate în legătură cu evenimentele din Timişoara. Ca primă măsură de atenuare a crizei, Ceauşescu a dispus transmiterea indicativului „Radu cel Frumos" şi instituirea stării de necesitate[49], conform căreia „la toate judeţele se va declara stare de alarmă. Unităţile militare, ale M.I, ale Securităţii sunt în stare de alarmă". (Dacă starea de necesitate se referea la tulburările interne, „Radu cel Frumos" expedia trupele să apere frontiera de stat). De îndeplinirea operativă a consemnului „Radu cel Frumos" a răspuns, la Timişoara, general-maior Ştefan Guşă.

[49] Despre ilegalitatea acesteia, dar şi a întregii acţiuni a Armatei în timpul represiunii, inclusiv *Ordinul în 14 puncte* dat de V. Milea, a se vedea: Victor Eugen Mihai Lungu, Tit-Liviu Domşa, *„Împuşcaţi-i că nu-s oameni"*. Cluj-Napoca, 21 decembrie 1989, Fundaţia Academia Civică, Cluj, 2005, p. 10 s. u., precum şi Remus Macovei, *Implicarea Armatei în represiune*, în Caietele Revoluţiei, nr. 6 (19)/2008, p. 34 – 53.

În dimineaţa de 18 decembrie, oraşul părea că se afla sub controlul autorităţilor. Din ordinul generalului Nuţă au fost constituite opt dispozitive, fiecare fiind format din 10 cadre şi 15 militari în termen. Aceste dispozitive au fost situate în Piaţa Maria, Operă, Circumvalaţiunii, Calea Aradului, Calea Lipovei, Spitalul Judeţean, Piaţa Traian şi Calea Girocului. Ele erau alcătuite din ofiţeri şi subofiţeri de Miliţie şi militari în termen de la trupele de Securitate şi Grăniceri. Şefi de dispozitive au fost numiţi ofiţeri de Miliţie. Cu ocazia constituirii dispozitivelor, generalii Nuţă şi Mihale au dat ordin de reprimare a demonstranţilor, cerând lucrătorilor M.I. să tragă în cei care manifestau, fără nici o somaţie, până la împrăştierea acestora.

În răstimpul cuprins între zilele de 16 şi 22 decembrie 1989, pentru înăbuşirea Revoluţiei s-au constituit mai multe centre de comandă. Astfel, în zilele de 16 şi 17 decembrie represiunea a fost coordonată de prim- secretarul judeţului, Radu Bălan, şi grupa de comandă a I.J. Timiş a Ministerului de Interne. Din după-amiaza zilei de 17 decembrie 1989, la sediul Judeţenei de Partid s-a format un comandament central, politic, alcătuit din Ion Coman, Radu Bălan, Ilie Matei şi Cornel Pacoste, care a coordonat întreaga activitate de reprimare. În aceeaşi zi, la sediul I.J. Timiş al M.I. se constituia un alt comandament format din generalii Nuţă Constantin, Mihale Velicu şi Emil Macri, împreună cu şefii miliţiei şi securităţii judeţene. Legătura dintre centrul de represiune politic şi cel al Ministerului de Interne a fost asigurat de către inspectorul şef Ion Popescu. Ministerul Apărării Naţionale a avut un centru de comandă, condus de gl. Ştefan Guşă în interiorul Diviziei 18 Mecanizată Timişoara.[50]

La Timişoara componenţa comandamentului de represiune a avut următoarea alcătuire: din partea C.P. Ex.; Ion Coman, Ilie Matei (18-19 decembrie) Cornel Pacoste (din 20 decembrie); M.Ap.N. a fost reprezentat de primii adjuncţi ai Ministrului, respectiv gl. mr. Ştefan Guşă şi gl. lt. Victor Athanasie Stănculescu, de gl. lt. Mihai Chiţac şi gl. mr. Florea Cârneanu; grupa operativă de la M.St.M. a avut în componenţă

[50] Ion Bucur, *Cartea Represiunii*, Ediţia a II-a Revăzută şi adăugită, Editura Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2014, p. 70

pe col. Dumitru Ionescu, col. Radu Gheorghe, col. Vasile Ioniţă, col. Drăgan, col. Teodor Ardelean, lt. col. Străşescu, lt. col. Petre Marchiş, lt. col. Petre Alexandru, mr. Vasile Rusu, mr. Păscuţ, mr. Popescu, mr. Bucurei; grupa operativă de la Armata a 3-a cuprindea pe col. Ioan Şulcă, lt. col. Olaru, mr. Bica, cpt. Gologan.

Ministerul de Interne a fost, de asemenea, bine reprezentat. Miliţia a trimis la Timişoara pe gl. Constantin Nuţă, adjunct al ministrului de interne şi şeful Inspectoratului General al Miliţiei (I.G.M.); gl. Mihale Velicu, adjunctul şefului I.G.M.; col. Ghircoiaş Nicolae, şeful Institutului de Criminalistică din I.G.M.; col. Tudor Stănică, şeful Direcţiei Cercetări Penale; col. Roşoiu, şeful Direcţiei Judiciare; col. Onţanu, locţiitorul Direcţiei Cercetări Penale; lt. col. Voicu Ilie, locţiitorul şefului Direcţia Economică; col. Ştefan, locţiitorul şefului Direcţia Pază si Ordine; un grup mare de ofiţeri din subordinea lor.

Departamentul Securităţii Statului a trimis pe următorii ofiţeri: gl. Emil Macri, şeful Direcţiei de Contrainformaţii Economice, cu trei ofiţeri din Direcţie, respectiv col. Filip Teodorescu, adjunct al şefului Direcţiei de contraspionaj, însoţit de un ofiţer; lt. col. Anastasiu, locţiitor al şefului Direcţiei I, informaţii interne, însoţit de trei ofiţeri; lt. col. Dan Nicolici, şeful Centrului de Informaţii si Documentare; un ofiţer pe linie de Control Secret Corespondenţă; un ofiţer pe linie de Tehnică Operativă: un ofiţer pe linie de Serviciu Contraspionaj Ţări Socialiste; lt. col. Glăvan, şef serviciu USLA; un ofiţer, adjunct al şefului Statului Major al Trupelor de Securitate; lt. col. Caraşcă, din Direcţia Cercetări Penale. Procuratura Generală l-a avut la Timişoara pe Gheorghe Diaconescu, adjunct al Procurorului General. Având în vedere locul important ocupat de Timişoara, au mai fost trimişi în misiune specială ministrul adjunct al justiţiei, Bracaciu, precum şi Ministrul Tineretului, Ioan Toma. Dispoziţiile de la Bucureşti erau recepţionate la Timişoara de trei persoane: Ion Coman (pe linie de partid), Ştefan Guşă (răspunzător de Armată) şi Constantin Nuţă (reprezentând Ministerul de Interne), aceştia fiind secondaţi de numeroşi ofiţeri şi demnitari locali de partid.

Pe plan local, Consiliul Judeţean de Apărare l-a cuprins pe Radu Bălan, prim-secretar al Comitetului Judeţean PCR

Timiş, Ilie Matei şi apoi Cornel Pacoste, col. Constantin Rotariu, comandantul garnizoanei Timişoara, col. Ion Popescu – şef al Inspectoratului Judeţean M.I., col. Petre Cristea – şef Stat Major judeţean al Gărzilor Patriotice Timiş. Între Comandamentul de la Judeţeana de Partid şi cel de la Inspectoratul M.I. a existat o strânsă legătură, mai ales că inspectorul şef Popescu Ioan s-a aflat la Comitetul Judeţean P.C.R., începând cu seara de 17 decembrie 1989[51].

A. Kali şi V. Hosu, în urma analizei declaraţiilor celor arestaţi, au stabilit că cei reţinuţi erau duşi direct la Miliţie sau Penitenciar, fie în alte locuri de detenţie temporare (arestul Garnizoanei din Piaţa Libertăţii, al unităţii militare din Calea Lipovei, holul Primăriei ori al Comitetului Judeţean de Partid). În final, arestaţii ajungeau la Penitenciar, după un tranzit pe la Miliţia Judeţeană. Aceiași autori au conturat și zonele în care s-au operat arestări în Timișoara. Acestea erau:

• Zona de lângă sediul fostului Comitet Judeţean P.C.R., unde au avut loc arestări în seara de 16 şi în cea de 17 decembrie;

• Zona Piaţa Libertăţii, unde se află sediul Garnizoanei militare; aici au operat arestări mai ales militarii din Garnizoană, între orele 1.00–11.00 din dimineaţa de 17, precum şi în după-amiaza aceleiaşi zile;

• Zona Parcul Central – Catedrală, cu arestări în după-amiaza şi seara de 17 şi în 18 decembrie (după ora 15.00); câteva reţineri s-au făcut şi în dimineaţa de 17 şi de 18, până la ora 11.00;

• Zona de lângă Hotel Continental, cu arestări în dimineaţa de 17 (între orele 2.00–5.00); de asemenea, în după-amiaza şi seara aceleaşi zile (începând cu ora 13.30);

• Zona Piaţa Operei, cu majoritatea reţinerilor efectuate începând cu seara de 16, apoi de-a lungul întregii zile de 17 şi câteva în după-amiaza de 18;

• Zona Piaţa Maria, unde au avut loc arestări începând cu seara de 16 decembrie, continuând apoi în noaptea de 16/17, după care a avut loc o nouă etapă din seara de 17 decembrie până în dimineaţa de 18, ultima arestare fiind cea a lui Szoke Zoltan Matei, din data de 18 decembrie, ora 3.00;

---

[51] Ibidem, p. 70-71.

• Zona Piaţa 700, cu majoritatea arestărilor efectuate în dimineaţa de 17, între orele 0.00–5.00; o nouă etapă a început în seara de 17 şi a continuat până în dimineaţa de 18; Szekely Mihai Iosif, a fost arestat aici în 19 decembrie, la ora 16.30;

• Strada Piatra Craiului, în apropiere de Restaurantul Cina, cu arestări efectuate cu predominanţă în dimineaţa şi în seara de 17 decembrie; un număr redus de arestări a avut loc şi în seara de 18 decembrie;

• Zona Dacia – Circumvalaţiunii, aici având loc arestări în seara de 16 decembrie şi dimineaţa de 17 decembrie;

• Zona de lângă actualul Spital Louis Ţurcanu, între orele 1.00–4.00, din dimineaţa de 17;

• Zona de lângă Clinicile Noi, în dimineaţa de 17 decembrie, între orele 3.30–6.00;

• Zona Piaţa Iosefine; după câteva arestări în jurul prânzului din ziua de 17 decembrie, a mai urmat o serie în noaptea de 17/18 decembrie; Zăbara Grigorie, va fi arestat în 19 decembrie, orele 15.30.[52]

Aceiași A. Kali şi V Hosu, au grupat autorii arestărilor din acele zile în patru categorii și au arătat că în câteva cazuri aceștia au acţionat în combinaţie:

1. Indivizi îmbrăcaţi în civil, după toate probabilităţile cadre M.I., care acţionau sub acoperire; unele mărturii îi definesc ca „securişti” sau „miliţieni”;

2. Cadre ale M.Ap.N., soldaţi singuri sau comandaţi de ofiţeri;

3. Cadre ale M.I., în uniforma specifică, în unele cazuri scutieri;

4. Gărzi patriotice, care nu acţionau niciodată singure.

Modul în care acţionau cei care realizau reţinerile a fost descris de către cei doi istorici ai Revoluţiei Române din Decembrie 1989, la Timişoara, astfel: „Indivizii civili acţionau în diverse puncte ale oraşului cu maşini tip Dacia sau ARO, pe care le opreau în dreptul unor demonstranţi izolaţi sau a unor grupuri mici, obligându-i pe aceştia, prin aplicarea forţei: lovituri cu pari de lemn, bastoane de cauciuc, lovituri cu

---

[52] Adrian Kali, Virgil Hosu, *Timişoara ’89. 6 zile de asediu.* Editura Saol, Timişoara, 2009, p. 61, 74-75.

pumnii sau cu picioarele, să urce în autovehicule, pentru a-i duce la Inspectoratul Judeţean de Miliţie sau la Penitenciar."[53]

Conform informaţiilor existente la Procuratura Militară în Timişoara, în perioada 16-22 decembrie 1989, au fost reţinute 978 de persoane, dintre care 944 în Penitenciarul Timişoara, 33 în arestul Inspectoratului de Miliţie şi 1 persoană în arestul Garnizoanei. Evidenţa Ministerului de Interne a înregistrat în intervalul 16-19 decembrie: 700 de bărbaţi, 132 femei. Dintre aceştia conform originii etnice: 716 erau români, 82 maghiari,18 germani, 4 sârbi, 2 slovaci, 1 evreu şi 8 de altă naţionalitate.

Sub raportul vârstei, 467 dintre aceştia aveau între 18-25 de ani, 224 aveau între 25-35 de ani, 89 între 35-40 de ani, iar 43 de persoane depăşeau vârsta de 45 de ani.

Din punct de vedere al clasificării profesionale: 335 erau muncitori, 86 erau studenţi, 2 cadre didactice, 19 ingineri, 4 subingineri, 1 arhitect,1 medic, 19 funcţionari, 19 pensionari,19 femei casnice, 2 militari în termen, 29 fără ocupaţie, iar alte 116 în alte categorii. Dintre aceştia 53 erau membri ai P.C.R, 413 membri ai U.T.C., iar 366 nu erau încadraţi politic. De menţionat că au fost reţinuţi şi aproximativ 150 de minori.

Bucureşti

La Bucureşti forţele de ordine din cadrul Miliţiei mobilizate pentru mitingul organizat la 21 decembrie erau formate din 147 de cadre de Miliție, atât în ținută militară cât și civilă, 300 de ofițeri de la Școala de Perfecționare a cadrelor de Miliție din București, în ținută civilă.

Conform ordinului primit din cadrul Ministerului de Interne, al generalului Gianu Bucurescu – locțiitor al șefului DSS – comandantul acțiunii și al col. Marin Bărbulescu – șeful Miliției Capitale –, aceste efective au fost organizate în zece baraje și o rezervă după cum urmează:

♦ Barajul 1, la intrarea Ministerului de Interne;

♦ Barajul 2, în strada Academiei, la intersecția cu 13 Decembrie;

♦ Barajul 3, în Calea Victoriei, la intersecția cu strada 13 Decembrie;

[53] Ibidem, p. 61.

♦ Barajul 4, Aleea Crețulescu, de la librărie la clădirea Consiliului de Stat;

♦ Barajul 5, Calea Știrbei Vodă, la intersecția cu Calea Victoriei, în dreptul Hotelului Athénée Palace;

♦ Barajul 6, strada Constantin Exarcu și strada Gabriel Peri;

♦ Barajul 7, strada Franklin, la intersecția cu strada Nicolae Golescu;

♦ Barajul 8, strada C.A. Rosetti, la intersecția cu strada Boteanu;

♦ Barajul 9, strada Boteanu, la intersecția cu strada Onești;

♦ Barajul 10, strada Onești, la intersecția cu Bd. Nicolae Bălcescu.

Rezerva era dispusă la intrarea Hotelului Union.

La aceste unități ale Miliției se adăugau și cele aparținând Securității. Din partea acesteia au fost mobilizate opt plutoane, alcătuite din câte 24 de militari în termen, îmbarcați în autobuze și dispuși astfel:

- Rezerva nr. 1 din U.M. 0530, la garda Consiliului de Stat;
- Rezerva nr. 2 din U.M. 0305, în strada Franklin;
- Rezerva nr. 3 din U.M. 0563, în strada Boteanu;
- Rezerva nr. 4 din U.M. 0563, în sala Plenarelor;
- Rezerva nr. 5 din U.M. 0305, lângă ARCOM;
- Rezerva nr. 6 din U.M. 0563, lângă magazinul Adam;
- Rezerva nr. 7 din U.M. 0396, în părculețul din fața restaurantului Cina;
- Rezerva nr. 8 din U.M. 0396, la Biblioteca Central Universitară.

Pe lângă aceste unități ale Miliției și Securității au mai fost constituite patru rezerve de intervenție cu valoarea unei companii de Securitate (alcătuite din forţe ce aparţineau Securităţii şi Miliţiei) și care au fost dispuse astfel: două unități în cazarma de la Băneasa, una în cazarma Roșu și una în cazarma Măgurele.

Pentru o bună desfășurare a mitingului, în Piața Palatului și pe căile de acces adiacente au fost desfășurate forțe de represiune. Totodată, s-a luat măsura blocării anumitor străzi cu autovehicule grele, pentru a preîntâmpina pătrunderea în zona mitingului a unor posibile grupuri turbulente.

După numai 6 minute de la începerea discursului, Nicolae Ceaușescu s-a văzut nevoit să-și întrerupă pentru prima dată alocuțiunea, fără ca – acum – acest fapt să fi fost unul dorit. Deși a reușit să-și reia discursul, atmosfera din Piața Palatului l-a determinat, în final, să se retragă din balconul clădirii Comitetului Central. Situația de panică creată în timpul mitingului, ca urmare a unui eveniment ce nu a primit din partea specialiștilor un răspuns fără echivoc, a determinat părăsirea Pieței Palatului de către manifestanți. Ulterior, și ca rezultat al apariției unor grupuri de tineri ce scandau lozinci anticeaușiste, o parte dintre aceștia se vor regrupa pentru a protesta împotriva regimului comunist.

După evacuarea pieței, comandantul acțiunii a ordonat prin intermediul statului major al acțiunii, condus de col. Ciobanu, ca toate forțele angrenate – inclusiv rezervele – să participe la blocarea accesului spre Piața Palatului, pentru a se preîntâmpina o eventuală pătrundere către Comitetul Central. Dispozitivul creat pentru acest obiectiv a fost redislocat în următoarea configurație:

● Rezerva nr. 1, la garda Consiliului de Stat;

● Rezerva nr. 2, și 4, la blocarea străzii Onești;

● Rezerva nr. 3, blocarea străzii Boteanu;

● Rezerva nr. 5, blocare pe Calea Victoriei între Hotel Continental și magazinul Electrolux;

● Rezerva nr. 6, blocarea străzii 13 Decembrie;

● Rezerva nr. 7, blocarea Pieței Cosmonauților;

● Rezerva nr. 8 pe Bd. Magheru, de la strada Onești, până la restaurantul Grădinița.

În intervalul 15.00-15.30 forțele aflate în dispozitivul de apărare se va mări, ca răspuns la creșterea numărului protestatarilor, și a avut următoarea componență și dispoziție în teren:

● O companie din U.M. 0563 a întărit cordonul de ordine de pe Calea Victoriei, între Hotel Continental și Electrolux;

● Două plutoane din U.M. 0575 au fost dispuse pe Bulevardul Magheru, în dreptul Restaurantului Grădinița;

● Un pluton din U.M. 0575 a fost trimis pe Știrbei Vodă și Calea Victoriei, în dreptul Hotelului Athénée Palace;

● Un pluton din U.M. 0575, pentru întărirea cordonului de pe strada Onești;

● Două plutoane din U.M. 0396, pe Bd. Magheru, între strada Onești și Grădinița, la intersecții.

● Șapte plutoane a câte 30 de militari din U.M. 0829, au fost dispuse astfel:

1. două plutoane la blocarea intersecțiilor străzilor 13 Decembrie cu Bd. Magheru, în dreptul intrării în pasajul garajului subteran, având în dreapta și în stânga efective ale Miliției, școlii de ofițeri activi ai M.I., în față două TAB-uri, iar în spate mai multe rânduri de militari din M.Ap.N., TAB-uri, mașini de pompieri și ulterior tancuri;

2. un pluton, la intersecția de la Magazinul Eva;

3. un pluton, la intersecția străzilor Cosmonauților și Crețulescu;

4. un pluton, la intersecția străzilor Nuferilor cu Luterană;

5. un pluton, la intersecția Bd. Magheru cu strada Cosmonauților;

6. un pluton, la intersecția străzii Știrbei Vodă cu strada Luterană.

● Două plutoane din U.M. 0546 au realizat un cordon pentru interzicerea accesului grupurilor de persoane din direcția străzii Academiei, prin fața Hotelului Negoiu, spre Piața Palatului. Acestor forțe li se vor adăuga încă două plutoane din cadrul M.Ap.N. și 3 TAB-uri.

● Două companii de instrucție din centrul de la Câmpina, în rezervă la Comitetul Central.

Forțele M.Ap.N. au ajuns în Piață în jurul orei 14.00. Un ordin din partea comandantului A.I. – a fost transmis către U.M. 01656 în jurul orei 12.00, 100 de militari din această unitate ajungând în dispozitivul Piața Palatului. Noi ordine din partea ministrului Apărării, generalul V. Milea, au determinat sosirea în centrul capitalei și a unor militari din cadrul U.M. 01908 București, două companii – circa 300 de militari. Aceștia au fost dislocați în zona Intercontinental. În intervalul 14.00-16.00 sunt solicitate trupe și transportoare blindate din cadrul U.M. 01210 și 01305, iar la ora 16.15 generalul Ion Hortopan ordonă mr. Dorel Amăriucăi să trimită în zona Intercontinental

10 ofițeri și 100 de militari în termen, cu opt camioane de la autobaza M.Ap.N. După sosirea în zonă, șoferul unui autocamion DAC a fost lovit în cap de o cărămidă aruncată de un protestatar și, pierzându-și cunoştinţa, camionul a intrat în mulţime. Acest grav accident se va solda cu decesul a șapte persoane și rănirea altor peste 20.

După acest eveniment, din rândul grupurilor de protestatari ce ajungeau în zona Intercontinental, trupele de represiune au început să efectueze arestări. Represiunea propriu-zisă a început în intervalul 19.00–23.00 și s-a accentuat din momentul distrugerii baricadei de la Intercontinental de tancurile aflate sub comanda mr. Valentin Roșca.[54]

Din cadrul Ministerului de Interne în acest perimetru din zona centrală (intersecția străzii 13 Decembrie – Batiștei – Sala Dalles) au fost instalate dispozitive de ordine compuse în patru cordoane: scutieri, imediat în spatele acestora cadre de Miliție, iar în adâncime militari. În zona bulevardului Gheorghe Gheorghiu-Dej – Piața Universității se aflau scutieri și cadre ale Miliției, dar și TAB-uri, iar la intrarea în strada Batiștei se afla un cordon de scutieri, întărit cu luptători USLA.

La acestea se adaugă şi Forţele de Intervenţie şi Ordine (FOI) ce erau în subordinea Ministerului de Interne. Cadrele FOI aveau în dotare scuturi şi bastoane de cauciuc, armament prevăzut să funcţioneze cu gloanţe de cauciuc, grenade lacrimogene. În decembrie 1989, conform inventarelor de la Ministerul de Interne, existau pe stocul FOI, 18 arme de vânătoare pentru utilizarea gloanţelor de cauciuc şi 10 pistoale pentru încărcături lacrimogene şi muniţia aferentă. Pe lângă acest tip de armament neconvenţional, cei de la FOI mai aveau în dotare 6 aruncătoare de grenade anti-tanc – AG-7, 6 aruncătoare de grenade de 40 mm, două mitraliere terestre, 25 puşti mitralieră, 196 pistoale mitralieră şi 257 pistoale, plus 6 pistoale cu amortizor. Angajaţii FOI au avut un rol important în reprimarea demonstranţilor, în decembrie 1989.

În luna noiembrie 1989, mai bine de jumătate din efectivele FOI fuseseră chemate la Bucureşti de la inspectora-

---

[54] Sergiu Nicolaescu, *Lupta pentru Putere Decembrie '89*, Editura All, Bucureşti, 2005, p. 118-127. Raportul Comisiei Senatoriale Privind Acţiunile Desfăşurate în Revoluţia din Decembrie 1989, Vol. I, p. 162-166.

tele judeţene de Miliţie. Aflate sub comanda mr. Vasile Popa, FOI se subordonau direct şefului Miliţiei Capitalei, col. Marin Bărbulescu. Din cadrul FOI, conform schemei organizaţionale a M.I., făceau parte 251 de angajaţi: 10 ofiţeri, 234 de subofiţeri, un maistru militar şi 6 angajaţi civili. FOI avea in dotare autobuze, maşini de teren, autocamioane, precum şi maşini blindate de luptă (TAB-uri) pe care erau montate arme de foc de calibrul 14,5 mm si 7,62 mm.

La comanda colonelului Marin Bărbulescu, cei din trupele FOI au intervenit în mai multe zone ale Capitalei, împrăştiind manifestanţii şi contribuind la arestarea acestora. Convorbirile purtate prin staţiile radio ale M.I. confirmă implicarea acestei unităţi în represiunea manifestanţilor. Mai multe persoane care au fost reţinute ilegal în perioada 21-22 decembrie '89 au depus mărturie despre implicarea cadrelor FOI în reprimarea manifestanţilor. Cei de la FOI au intervenit la arestarea şi aplicarea de bătăi celor care se refugiaseră la staţia de metrou Universitate, pe străzile 13 decembrie, Academiei, zona Unirii, Pasajul Mărăşeşti, Podul Izvor, C. A. Rosetti etc.[55]

În Bucureşti, principalele *puncte de colectare*, dar şi de supliciu ale celor reţinuţi, au fost cele situate în faţa Hotelului Negoiu şi Union, precum şi în faţa Ministerului Comerţului Exterior (acestea funcţionau încă din jurul orei 16.00). De aici, arestaţii erau transportaţi în dube la sediul Miliţiei Capitalei, pentru triere şi identificare. În afara sediului Miliţiei Capitalei au mai existat şi câteva secţii de miliţie, unde s-a organizat şi aplicat un tratament inuman revoluţionarilor. Astfel, la Secţia 1 Miliţie, un număr de 28 de persoane au declarat că au fost bătute de un „cordon" de cadre şi civili, la Secţia 14 Miliţie (12 persoane reţinute şi bătute), la Secţia 10 Miliţie (19 persoane), la Secţia 17 Miliţie (7 victime), Secţia 18 Miliţie (9 victime). Cei reţinuţi au avut de suferit şi în Secţiile 11 şi 19 ale Miliţiei. Sediul fostei Securităţi a Municipiului Bucureşti (5 victime) şi sediul P.C.R. al Sectorului doi, au fost alte două locaţii în care revoluţionarii au avut de suferit maltratări ale forţelor de represiune.[56]

[55] Romulus Cristea, *Revoluţia 1989,* Asociaţia 21 Decembrie 1989, Editura România pur şi simplu, Bucureşti, 2006, p. 78-79.

[56] Ion Bucur, *Cartea Represiunii*, Ediţia a II-a Revăzută şi adăugită, Editura

La acţiunea întreprinsă de aceste forţe, despre care proctorul Pantea Vasile, procuror militar în cadrul Parchetului Militar Bucureşti, care a participat ca procuror de şedinţă în "Lotul Jilava" privind reprimarea demonstraţiei din decembrie 1989 şi în special reţinerea şi încarcerarea la Penitenciarul Jilava a peste 1.000 de persoane fără mandate de arestare preventivă, menţiona că: „Toate forțele care au participat la reprimarea manifestanților au și operat așa zise arestări, de fapt rețineri. Filiera a fost Poliția Capitalei, acel cordon devenit celebru de indivizi, care nu se știe cine erau, care loveau sălbatic pe acești oameni, care deja erau, unii dintre ei în stare fizică foarte precară, iar după ce se făcea o sortare, o triere, erau duși la Penitenciarul Jilava."[57] se adaugă şi aceea întreprinsă de către anchetatorii. Despre aceştia, cu referire la Bucureşti, acelaşi procuror preciza că: „ După ce au fost duşi la Jilava o parte din oameni au fost anchetaţi acolo: ce căutau în stradă, cine i-a instigat, din ce organizaţie fac parte, care este scopul acestei organizaţii? Deci s-a făcut o anchetă în sensul codului de procedură penală. În legătură cu modalitatea în care s-a efectuat această cercetare am făcut noi cercetări pentru infracţiunea de cercetare abuzivă prevăzută la art. 266 alin. 2. Aceste cercetări abuzive în 21 şi 22 decembrie 1989 au fost făcute de Direcţia de Cercetări Penale a Securităţii, care a fost întărită cu diverse cadre de la Inspectoratul General al Miliţiei, Direcţia Cercetări Penale. Cei care însă s-au implicat în mod direct, şi uneori bestial, motiv pentru care au fost şi trimişi în judecată, sunt cei de la fosta Direcţie de Cercetări Penale a Securităţii."[58] Şi că: „ … Ce s-a întâmplat la București … în realitate aceste forțe și-au depășit mandatul … Ei au acționat și prin nerespectarea formelor procedurale … deci eu apreciez ca nelegală activitatea pe care au desfășurat-o ei … (Hotelul Negoiu n.n.) a fost unul din punctele fierbinți. Unde tot așa s-a procedat bestial."[59]

Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2014, p. 163.

[57] Raportul Comisiei Senatoriale Privind Acţiunile Desfăşurate în Revoluţia din Decembrie 1989 vol. I, p. 180.

[58] Ion Bucur, op. cit.,p. 322.

[59] Raportul Comisiei Senatoriale Privind Acţiunile Desfăşurate în Revoluţia din Decembrie 1989 vol. I, p. 180.

O parte dintre cei care s-au făcut vinovaţi de actele abominabile comise în Decembrie 1989 au fost deferiţi justiţiei: Ministrul de Interne, Tudor Postelnicu, gl. Lt. Bucurescu Gianu –adjunct al Ministrului, gl.lt. Vlad Iulian șeful DSS, gl.lt Vasile Gheorghe –şef al Inspectoratului Municipal București al M.I., col. Goran Gheorghe – șeful Securității municipiului București, col. Bărbulescu Marin șef al Miliției municipiului București, col. Vârban Mircea, șef al Secției Serviciului Cercetări Penale – Miliție, lt.col. Pîrvulescu Marin, cpt. Ștefan Gheorghe și cpt. Gureșoaie Ion anchetatori la Direcția Cercetări Penale a Securității[60] cei mai mulţi însă au rămas neidentificaţi şi liberi.

Una din observaţiile frapante în legătură cu represiunea din Decembrie 1989, e reprezentată de constatarea implicării personale a cadrelor cu cele mai înalte funcţii din Armată, Securitatea, Miliţiei, dar şi a unei părţi din structurile centrale de stat şi de partid în actul represiv. La aceasta se adaugă responsabilitatea criminală ale celor care au consimţit la autorizarea unor ordine a căror aplicare a însemnat pierderi de vieţi omeneşti şi suferinţe greu sau imposibil de descris. Asupra acestora din urmă atrăgea atenţia Gabriel Liiceanu atunci când oferea următorul citat din Hannah Arendt: „Măsura în care fiecare dintre acești mulți criminali se găsea mai aproape sau mai departe de ucigașul efectiv al victimei nu impietează cu nimic în ceea ce privește responsabilitatea celui în cauză. Dimpotrivă, în general gradul de responsabilitate crește pe măsură ce ne depărtăm de omul care folosește cu propriile sale mâini instrumentul fatal“.[61] Acestora li s-au adăugat numeroşi subordonaţi care „ pentru un salariu ceva mai umflat şi o seamă de privilegii meschine”(H.R. Patapievici) şi-au torturat semenii, iar unii dintre ei chiar propriile rude.

---

[60] Ibidem, p. 180.

[61] http://www.revista22.ro/securitatea--de-la-teroare-la-supravegherea-totala-34272.html

MĂRTURII

Abălaşei Ioan[*] / *Timişoara*

„(…) în dimineaţa zilei de 17 decembrie în conflictul ce se crease la Judeţeana de partid am fost rănit rău la cap, fapt pentru care nu ştiu ce s-a întâmplat ulterior cu mine, m-am trezit acasă bandajat la cap – apoi pe seară auzind că se trage în populaţie cu cartuşe adevărate. Nu m-am putut abţine şi am plecat din nou în oraş, iar prin apropiere de Judeţeană am fost acostat de 2 civili cerându-mi actele, eu nu aveam buletinul cu mine, ci numai legitimaţia de călătorie. Atunci unul a luat bastonul pe care îl port, întrucât am avut călcâiul fracturat şi am stat trei luni în ghips – deci unul a luat bastonul si l-a rupt în două, apoi a chemat pe unul în uniformă de miliţie şi m-a băgat într-o cameră la Judeţeană, apoi a venit o maşină mică unde mai erau doi civili, mi-a mai dat câteva palme şi m-a urcat în maşină şi ne-a dus la Miliţie. Acolo mi-au luat tot ce aveam cu mine: ceas, inel, brichetă şi banii cu portofel. Dezbrăcat la pielea goală am fost lovit cu o coadă de ceva târnăcop sau ce era, pus cu burta pe pământ (pe beton), cu mâinile după cap. Am cerut ceva apă şi nu a vrut să-mi dea. Am stat câteva ore aşa cu burta la pământ unde ne mai lovea câte unul întrebând ce am căutat pe stradă şi ce am vrut să demonstrăm (…)”[62]

Aga Florin-Ilie / *Timişoara*

„Am luat-o spre Piaţa Libertăţii, unde am fost reţinut de un soldat, care m-a legitimat şi m-a predat superiorilor, care m-au băgat în micul arest din garnizoană. Aici am stat

[*] Numele autorilor mărturiilor sunt redate sub forma *Nume–Prenume.* Acolo unde numele de familie nu a putut fi decelat, am optat pentru redarea acestuia în forma regăsită în materialul consultat. Acolo unde a fost posibil am indicat oraşul în care martorul a avut de suferit. Precizez că nu toţi cei care au avut parte de tratamente inumane din partea forţelor de represiune au şi ajuns apoi în penitenciare, astfel că numărul acestora îl depăşeşte pe acela ce se regăseşte în tabelele prezentate la sfârşitul lucrării.

[62] Adrian Kali, *1989 – Destin fără Respect*, Editura SAOL, Timişoara, 2013, p. 13.

vreo jumătate de oră şi în acest timp aduceau tot mai mulţi revoluţionari, care cum îi prindeau. După aceea, ni s-a ordonat să coborâm, urmând să ne bage în dubele miliţiei. Am coborât cu capul în jos şi cu mâinile la spate, cum ni s-a ordonat, pentru ca să ne poată lovi mai bine. Ne loveau unde apucau şi, trecând prin mijlocul lor, care stăteau şi de o parte şi de alta, am urcat sus în dube. Ne-au dus la Miliţia Judeţeană, unde imediat ni s-a ordonat să stăm întinşi pe burtă cu capul în pământ şi cu mâinile întinse. Bineînţeles că nici aici nu ne-au iertat. Eram mulţi tineri, dar şi oameni de mai multe vârste, şi au continuat bătăile. Nu puteam să văd, dar auzeam strigăte din loviturile puternice ale structurii comuniste (sic!). Eu personal am suferit o hemoragie, fiind lovit în stomac de câteva ori şi cu bocancul în cap de unul dintre aceştia. Nu puteam să văd cine ne loveşte când ni s-a ordonat să stăm cu capul în pământ. Ne-au ridicat apoi şi ne-au dus la Penitenciarul din str. Popa Şapcă din Timişoara. M-au băgat în celula 58, împreună cu alţi prieteni de-ai mei care au participat până în acel moment la Revoluţie, prieteni cu care m-am întâlnit în celula 56. Se scoteau tot felul de vorbe: «Or să ne împuşte», «N-or să ne împuşte», «Or să ne terorizeze», etc. Mă întrebam dacă o să mai scap de aici”[63].

Albina Elena / *Timişoara*

„În seara zilei de 16 decembrie 1989, în jurul orelor 23.00, aflând ce se petrece în oraş, am plecat de acasă împreună cu fiica mea, Roban Maria, şi cu un vecin, îndreptându-ne spre catedrală (…), la 3.45 am plecat cu gândul să mergem acasă, dar spre ghinionul nostru, în Piaţa Libertăţii, am fost luate cu arma la spate cu încă un bărbat de trei soldaţi şi duse la Garnizoana militară; după scurt timp, împreuna cu alte persoane, am fost transportaţi la sediul Miliţiei în curte, unde se aflau numeroase persoane. Am fost puse cu faţa la pământ şi cu mâinile întinse înainte urmând a fi lovite de către lucrătorii Miliţiei împreună cu calomnieri şi injurii”[64].

---

[63] Adrian Kali, *1989 – Destin fără Respect*, Editura SAOL, Timişoara, 2013, p. 16-17.

[64] Idem, p. 13, p. 18.

Albotă Radu-Ciprian / *Timişoara*

„De pe str. Filipescu a apărut un grup de scutieri, care au luat poziţie pe latul străzii. După câteva momente de altercaţii verbale, aceştia au atacat, lovind sălbatic cu bastoanele pe cei pe care îi ajungeau. (…) Am traversat spre podul de peste Bega, dar imediat lângă noi a oprit un Aro din care au coborât trei civili î scurte de piele, doi dintre ei aveau câte un par, iar al treilea avea în mână tubul unui spray. Ne-au legitimat şi când au aflat că suntem studenţi, ne-au bruscat împingându-ne spre maşină. Încercând să o protejez pe soţia mea, am rămas în spatele ei, fiind apoi lovit de unul din indivizi. (…) În maşină mai era un tânăr şi o tânără, amândoi bătuţi crunt, cu feţele sângerând. (…) În celula în care mă găseam, se aflau şi câţiva maghiari, printre care unii rude apropiate ale pastorului Tökés (cumnatul lui). Aceştia erau scoşi din celulă în fiecare dimineaţă la cercetări şi nu erau aduşi decât seara, evident bătuţi, însă nu relatau nimănui nimic. În dimineața zilei de 20 decembrie am fost separat împreună cu circa 15-20 de alţi arestaţi şi cu dubă, am fost transferaţi la Inspectoratul Judeţean al M.I. Pe drum, subofiţerul care ne însoţea ne-a ameninţat că de-abia acolo, la Securitate vom vedea ce înseamnă o anchetă, pentru că la Penitenciar s-au purtat cu mănuşi cu noi. Am fost debarcaţi în curtea Inspectoratului, în care am văzut un mare număr de civili cu scurte de piele, înarmaţi cu pistoale mitralieră. Am mai remarcat o grămadă de sticle de băuturi alcoolice goale. Mai erau şi numeroşi soldaţi din trupele de securitate, care la sosirea noastră s-au aşezat pe două rânduri, noi urmând să trecem printre ei până la intrarea în beciuri. Înainte de a reuşi să intru am fost bătut de un soldat. (…) spre seară, doi dintre noi au fost chemaţi din nou la cercetare şi s-au întors bătuţi într-un mod bestial. Ne-au relatat că le-a fost pusă în faţă o altă declaraţie decât cea pe care o dăduseră, care conţinea mărturisirea unor delicte, ca: spargeri, furturi, etc., şi pe care, în urma bătăilor, au fost siliţi să le semneze”[65].

Albotă Silvia / *Timişoara*

„În ziua de 16.XII.1989 am plecat de acasă împreună cu soţul meu pentru a ajunge la o colegă în str. V. Alecsandri,

[65] Idem, p. 13, p. 19-21.

nr. 7. Am trecut prin Complexul Studenţesc, care era în întuneric. În faţa căminelor aparţinând Medicinei am văzut un grup de cadre didactice din conducerea facultăţii. Am ajuns în faţa fostului Consiliu Judeţean, unde era un grup de demonstranţi care strigau «Jos Ceauşescu!», «Libertate!». Am rămas alături de ei şi am început să scandăm. În urma intervenţiei unui grup de scutieri s-a creat o busculadă, pentru ca apoi demonstranţii să se regrupeze şi să pornească spre str. Michelangelo. Deoarece intenţia lor era să meargă spre Complexul Studenţesc, ne-am despărţit de ei şi am mers spre str. V. Alecsandri nr. 7. Am ajuns la colega mea, unde singurul subiect a fost revolta din Timişoara. Mai târziu, când am auzit zgomotul mulţimii, am plecat în Piaţa Operei, unde am regăsit grupul de demonstranţi, care, între timp, sporise. S-a strigat «Jos Ceauşescu!», «Libertate!», «Nu vă fie frică!». Era o atmosferă sublimă de fraternitate, fiecare încercând să insufle curaj, încredere celui aproape de el. La un moment dat, am observat un grup de scutieri în vecinătatea Cinematografului «Capitol». Din mulţime s-au auzit chemări de alăturare adresate scutierilor. Scutierii au început să înainteze, bătând în scuturi. Demonstranţii s-au dispersat în două grupuri mari, unii adăpostindu-se pe treptele Catedralei, iar ceilalţi în dreptul actualei troiţe din Piaţa Operei. Am auzit spunându-se că Miliţia şi armata înconjoară P-ţa Operei şi am hotărât să plecăm. Am luat-o pe un drum ocolit, prin P-ţa «700», P-ţa Unirii pt. a ajunge din nou în str. V. Alecsandri. Am plecat apoi spre casă. În dreptul Hotelului Continental a oprit lângă noi un ARO, din care au coborât 3 indivizi în civil. În momentul în care au aflat că suntem studenţi, ne-au bruscat şi ne-au urcat în maşină, în care mai erau 2 tineri, cu feţele tumefiate. Am fost duşi direct la Penitenciar. Am fost introdusă într-un fel de arest de tranzit, până când s-au strâns mai multe femei. La un moment dat, a apărut un gradat care ne-a adresat cele mai umilitoare cuvinte pe care le-am auzit. Am fost înregistrate, mi s-au luat banii, bijuteriile şi am fost introdusă într-o celulă. Era, cred, o celulă folosită în cazuri de urgenţă, cu [indescifrabil] pat funcţional. Alte două paturi metalice erau fixate în perete, noi trebuind să le aranjăm în poziţie funcţională. În această

celulă de 2/2 m, lipsită de grup sanitar, ne-au adunat până seara 20 femei, din care 2-3 minore. S-au făcut numeroase liste, cerându-se profesia, starea civilă, religia. La un moment dat, s-a recurs la un fel de recunoaştere. În Penitenciar am dat o singură declaraţie unui procuror al cărui nume nu îl cunosc. S-a mulţumit cu cele scrise de mine, fără a-mi pune vreo întrebare. Trebuie să menţionez că, în ziua de luni sau marţi, au fost introduse în celulă 2 sau 3 ţigănci, cu numeroase lucruri de furat. Au fost scoase din celulă după câteva ore şi, după câte am înţeles, eliberate (nu le-am mai văzut ulterior). În ziua de miercuri, 20 XII, toate femeile din celulă am refuzat hrana. În urma acestui refuz a venit în celula noastră, după câte am înţeles, directorul adjunct al Penitenciarului. Am cerut să fim eliberate, să fie anunţate familiile, condiţii mai omeneşti. În maxim 30 minute ni s-a schimbat celula şi ni s-a promis sprijin şi în celelalte cereri. Am fost eliberată în jurul orei 20.00, fiind transportată (împreună cu alte femei) până pe str. Sălăjan”[66].

Alexandru Constantin / *Timişoara*

„(…) Dinspre Operă a venit un cordon de soldaţi tot cu scuturi, care trăgeau în plin. Am auzit din mulţime să nu fugim, să nu ne retragem, că ticăloşii trag cu gloanţe oarbe, dar şi eu auzind fluierând gloanţele prin aer, mi-am dat seama că, de fapt, sunt gloanţe de război, în dreapta mea, pe trotuarul de lângă Parcul Catedralei, prin parc, pe subteran, am ajuns pe pod şi am văzut că era un cordon de armată pe lângă care am trecut, deşi pe alţii îi arestau. Mi-am continuat drumul spre Küttl (Piaţa Ştefan Furtună), unde prin forţă, la ordinele date de un civil (gras), reţin că era şi un maior în uniformă acolo, eu am fost arestat în felul următor: la ordinul lor «Omoară-l», am fost împuns cu baioneta în partea dreaptă a pieptului, dar nerănindu-mă, doar tăindu-mi alaindelon-ul pe cca. zece centimetri, pe care îl am şi azi «amintire». Soldaţii au primit ordin să mă împuşte şi mi-au pus arma la ceafă, dar nu m-au împuşcat, ci m-au împins într-un autobuz, lovindu-mă în tâmplă cu patul armei, apoi încă o lovitură în cap, căzând jos în autobuz nu mai ştiu până m-am trezit în curtea Miliţiei. Acolo, la coborârea din autobuz, fiecare primea câte o lovitură cu o

[66] Adrian Kali, Arestaţi,

bâtă şi era obligat să se culce cu faţa la pământ. (…) Ajungând şi eu la rând (anchetă), dus la un birou, jos la parter, mi se făceau schițe pe hârtie, pe altă coală scriau o declaraţie pe care am semnat-o fără să o citesc. Dacă au considerat că am minţit, a ieşit din birou şi a intrat cu un civil solid, care punea şi el întrebări şi m-a bătut la palmă cu un baston de cauciuc până n-am mai rezistat. M-a lovit de două ori cu bastonul în cap şi apoi m-a pus în genunchi şi m-a bătut la tălpile picioarelor, prin pantofi, apoi m-a descălţat şi m-a bătut iarăşi până n-am mai rezistat, cel care m-a bătut cred că se numea Corcodeanu (Corpodeanu, n.n.), deoarece îl cunoşteam din libertate. Eu i-am spus să nu mă mai bată, că nu-s sunt vinovat cu nimic, iar apoi i-am zis că-i dau cheile de la apartamentul meu, să vadă că n-am furat nimic şi el a răspuns: «– Ce, mă? Tu nu eşti aici pentru furat, tu eşti arestat politic! Dacă vrei să scapi, dă-mi din camera ta, dacă nu trei barem doi capi de revoluţie şi te pun în libertate, dacă nu vei fi tu! Şi la ora 13 intri din nou în fabrică»[67].

Alexandrescu Ştefan / *Bucureşti*

„În jurul orei 22–22.30, când se crease panică în Piaţa Universităţii din cauza faptului că se trăgea cu mitralierele, am încercat să scap luând-o pe str. 13 Decembrie (actuala stradă Ion Câmpineanu). Erau grupaţi nişte angajaţi USLA. Vreo 2-3 au încercat iniţial să mă prindă, dar am scăpat ca prin urechile acului. Am ajuns în capătul străzii, dar aici erau nişte miliţieni care ne aşteptau. În faţa Hotelului Union am fost prins şi legat de mâini cu o sfoară. Eram mai mulţi demonstranţi reţinuţi (cred că vreo şase) în acea zonă.. peste un timp, am plecat, sub escorta miliţienilor, pe jos, spre Miliţia Capitalei. Mai mulţi au încercat să fugă, dar fără succes. Pe strada Beldiman ne aşteptau nişte cadre care ne-au luat la bătaie. Am intrat în sediu şi … iarăşi bătaie. Ne loveau nu numai miliţienii ci şi nişte civili care nu ştiu cine erau. Am auzit lângă mine glasul unui miliţian care ţipa la altul: «Luaţi-l pe ăsta că e mort, nu mai mişcă». Ca să scap de lovituri, m-am culcat pe jos crezând că nu mă vor mai lovi. De unde, mă izbeau cu picioarele cât puteau. M-au ridicat şi mi-ai zis să ţin mâinile în sus. Au început să îmi

[67] Adrian Kali, *1989 – Destin... op. cit.*, p. 13, p. 24-26.

tragă coturi în coaste. Eu nu mai simţeam aproape nimic. Peste jumătate de oră mi-am pierdut cunoştinţa din cauza loviturilor primite în zona capului. M-am trezit aruncat într-o grămadă de oameni. Când mi-am revenit, a venit un general care le-a spus miliţienilor să ne ia de acolo. Nu mai aveau cătuşe. Ne-au legat cu sârmă de mâini şi ne-au suit în dube. Noaptea târziu am fost duşi cu dubele de la Miliţia Capitalei la Jilava. Am fost băgaţi în nişte camere, la început 40 de persoane, iar spre dimineaţă eram peste 100, ca sardelele. Majoritatea erau răniţi. Unul avea ochiul scos, altul şiroia de sânge. Cât am stat acolo, unul din reţinuţi a murit şi am chemat gardienii să-l ia. Un medic a constatat decesul. Din jumătate în jumătate de oră erau scoşi la anchetă reţinuţii. Fiecare încerca să se ascundă spre spatele încăperii pentru a amâna cât mai mult ancheta. Spre dimineaţă a apărut un gardian cu arma care ne-a spus să ridicăm mâinile sus. Ne-am speriat că ne împuşcă. Gardianul ne-a numărat. La primele ore ale dimineţii ne-au adus nişte apă într-un hârdău şi au început să ne dea voie să ne ducem la toaletă. Până atunci nu prea avusesem voie şi unii dintre noi făcuseră pe ei. Era îngrozitor, nici nu ne puteam mişca de mulţi ce eram în acea încăpere”[68].

Andrei Ion / *Bucureşti*

„Au apărut scutierii care au tras în pasaj, situație în care m-am retras în stația de metrou, pe peron. Au coborât, însă, după noi, scutierii, care au început să rețină dintre persoanele care se aflau în acel loc. eu m-am ascuns într-o nișă din stația de metrou, deschizând o ușă metalică și, în același loc, a mai venit o altă persoană. Am fost găsit în acel loc de unde am fost luat de un scutier care m-a lovit cu bastonul după ceafă și m-a luat pe scările metroului spre ieșire. Pe scări am fost lovit de un pistolar în uniformă albastră cu patul unui pistol mitralieră.”[69]

Ardeleanu Vasile / *Timişoara*

„P.C.: – „Mențin declarațiile de la Procuratura Militară şi, în continuare, arăt.” Relatați-ne împrejurările în care ați fost lovit!

---

[68] Romulus Cristea, *Mărturii de la Baricadă*, Editura România pur şi simplu, Bucureşti, 2007, p. 45-46.

[69] Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, Editura Lucman, 2012, p. 291.

A.V.: – În data de 17, în jur de ora 14.00-14.30, am plecat de-acasă. Nu mai aveam țigări şi am plecat, m-am întâlnit cu un prieten. Am fost la el pe Strada Simion Bărnuţiu, nu avea nici el. Am zis să mergem, să luăm din oraş, de undeva. Şi, în timpul ăla, or început să circule elicopterele. Şi atunci am zis şi noi să ieşim, să vedem care e treaba. Şi am ajuns prin Piața de Fân, în Piața Traian. Erau tramvaiele staționate, două tramvaie, şi veneau, dinspre «Neptun» înspre piață, militari în termen, îmbrăcați în haine, deci erau Securişti, trupe…

P.C.: – În haina albastră, da?

A.V.: – Da, dar erau tineri, deci militari. Şi ne-am urcat cu colegul în tramvai şi am zis că atunci nu aveau treabă cu noi, fiindcă îi molestau cu bastoane, cu cozi de târnăcoape, avea…

P.C.: – Pe cine?

A.V.: – Pe civilii care strigau, scandau adică…

P.C.: – Ce scandau?

A.V.: – «Jos Ceauşescu!», «Jos regimul!», «Vrem pâine!», «Vrem libertate!» şi ne-am urcat la tramvai la remorcă. Când am văzut că în tramvaiul din față au început să lovească în cetățenii civili care erau în tramvai, atunci am dat să coborâm. Colegul meu a luat-o primul, a luat colțul şi a tăiat-o. Eu, când am coborât, deja mă încadraseră doi militari şi m-au bătut. Adică cu patul de la armă m-au lovit. Am căzut jos. Am rămas într-o băltoacă de sânge, m-a luat o Salvare şi m-a dus la Județeană, la Urgență"[70].

Artemiza Aurelia Buibăr / *Bucureşti*

„Eee, aici s-a înrăutăţit problema. Pentru că era un cordon de scutieri şi ne-au dat din mână în mână până ne-au scos (din toaleta publică de la metrou). Din mână în mână însemnând… ne loveau practic. Atunci am luat o bătaie foarte mare, mi-au rupt coastele, m-au lovit cu bocancii în coaste, ţin minte şi acum, mi-au dat cu scutul în cap, cu bulanele, cu ce mai aveau ei acolo, în dotare. Lucrul, însă, care mi-a rămas în memorie foarte viu este privirea lor care se vedea prin căştile alea.

[70] *Documente ´89 Procesul de la Timişoara*, vol. IV, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2371.

Aveau o privire atât de bestializată, aşa de animalică… Deci lucrul acesta mi s-a părut, pentru că erau băieţi tineri, erau din aceiaşi generaţie cu noi, probabil, deci mi s-a părut dramatic să văd aşa ceva. Privirea lor atât de animalizată şi bestializată şi plină de ură şi felul în care se comportau cu manifestanţii. Un singur tânăr nu m-a lovit şi l-am văzut că avea privirea îngrozită, se vedea prin cască, numai ochii puteai să-i vezi. (…) M-au scos pe interval, acolo am putut să văd, erau băieţi desfiguraţi de-a dreptul. Fetele erau bătute, dar mai puţin lovite la faţă, dar băieţii, fără excepţie, erau desfiguraţi (…) Ne-au dus la închisoarea Jilava. Noi n-am ştiut unde suntem (…) În celule era foarte mare aglomeraţie, ne-au pus câte trei în pat. Eu, cu coastele rupte, mai era o femeie care avea tot părul smuls din cap. Îi smulseseră părul şuviţă cu şuviţă, rămăsese doar aşa, în jurul… câteva şuviţe de păr. Arăta groaznic, mă rog. Iar cealaltă femeie avea pulpa despicată de la picior şi i se vedea osul larg. Şi ea refuzase îngrijiri medicale."[71]

Babliov Rafael / *Timişoara*

„Când a început să se tragă în jurul orelor 18.30-19.00, am fugit în scara unui bloc până s-a oprit focul, am ieşit o dată din scară, dar iar a început să se tragă. A doua oară au zis să ieşim cu mâinile la ceafă. Ieşind unul câte unul, ne băteau cu picioarele unde apucau şi cu mâinile. De acolo ne-au încărcat într-un camion cu prelată şi ne-au dus la Penitenciarul de pe Popa Şapcă, unde ne-au separat pe băieţi şi fete. A doua zi a venit inspectorul şcolar Bolog şi a scos toţi elevii din penitenciar. Menţionez că au fost şi cadre militare şi de poliţie şi civili înarmaţi"[72].

Balint Costel / *Timişoara*

„Grăbindu-mă spre casă, ajung în faţa blocului de vis – a – vis de Clinicile Noi, de unde coboară trei tineri, doi băieţi şi o fată, care veneau de la o petrecere, în acea clipă, un ARO alb opreşte în dreptul nostru, din el coboară doi indivizi în civil,

---

[71] Zoltan Rostaş, Florentina Ţone (coordonatori), *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. I, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2011, p. 27-29.

[72] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 27.

cu bâte în mână, şi ne somează să ne legitimăm. Vreau să scot buletinul din buzunarul hainei, dar ca din senin sunt lovit de civil cu bâta peste spate. Cad în genunchi năucit de durere: aud o voce de fată ripostând. Este lovită şi ea în prezenţa celor doi prieteni, făcută «curvă», tinerii, bătuţi şi ei şi împreună cu mine suntem urcaţi în maşină. Suntem obligaţi să stăm cu mâinile la spate în timp ce o ploaie de cuvinte triviale se abat asupra noastră. Fata nu tace, întreabă pe unul din civili de ce a fost ridicată, este trasă de păr şi dată cu capul de banchetă. Nu pot să stau cu mâinile la spate din cauza durerii pricinuită de lovitura primită, încerc o mişcare şi sunt imediat corectat cu noi lovituri în cap şi spate. Îmi pierd cunoştinţa.

Mă trezesc trântit în curtea M.I., împreună cu ceilalţi şi suntem obligaţi să coborâm nişte trepte care duceau într-o încăpere de la subsolul clădirii. În timp ce coboram treptele «tablele» Miliţiei ne loveau la întâmplare cu nelipsitele bastoane. Într-o mică cămăruţă, unde mai erau nişte tineri, între care recunosc pe câţiva, suntem puşi în genunchi, cu mâinile la ceafă. Din cauza loviturilor primite durerea mi se localizează în tâmple, dându-mi impresia că îmi plezneşte capul. Încerc să mă stăpânesc, să rezist. Ştiam foarte bine acum unde eram şi cine ne erau «patronii». În aceiaşi poziţie, un puşti (Rudolf, elev în clasa a VII-a la Şcoala generală 7) era împreună cu tatăl său, la fel de bine bătut ca şi mine, în spatele meu, pe spate, patru oameni plini de sânge, horcăiau. Erau desfiguraţi. Mă îngrozesc. Apar în sfârşit nişte lucrători şi unul ne întreabă: «De ce aţi ieşit în stradă bă, şi ce aţi vrut?» Nu pot să tac şi îi spun miliţianului că sunt ilegal reţinut sau poate dintr-o confuzie, o greşeală. Sunt liniştit rapid cu un pumn în gură. Cu această ocazie, reuşesc să îmi pierd un dinte din faţă. Mai apare un tip în halat albastru care ne ia datele din buletin, ne percheziţionează. Din nou ghinion, am la mine o casetă Sony, care îmi atrage din nou o ploaie de înjurături şi lovituri pe motiv că nu am prezentat-o la intrare în sediul Miliţiei. Când îmi amintesc ce primire mi-au făcut la intrare, mă apucă groaza. Scăpat de acest calvar sunt mutat într-o celulă 4/4. Înăuntru ei erau vreo cinzeci de oameni care abia respirau. Din cauza lipsei de aer, atmosfera era insuportabilă, simţeam că mă prăbuşesc. Câţiva tineri sunt scoşi afară din

încăpere – (la interogatoriu), şi apoi aduşi înapoi după vreo treizeci de minute, într-un hal de nedescris.

Printre noi, era un subofiţer de la M.Ap.N. din U.M. de la Gurasada care voia să vorbească cu şeful Miliţiei. Venise la o nuntă în Timişoara şi a fost arestat fără nicio explicaţie. Nici pomeneală să stai de vorbă cu «boşii» Miliţiei. Omul era disperat. După o nouă triere, sub aceeaşi ploaie de lovituri, suntem scoşi în curtea M.I., la aer. Se făcuse dimineaţa. Ziua a intrat în drepturile ei fireşti. Eram în curtea instituţiei o coloană de vreo şaizeci de oameni bine bătuţi, cu mâinile la ceafă. Aerul rece de afară ne mai alina durerile fizice şi sufleteşti. La circa cinci metri în faţa coloanei «protectorii» ne studiau ca pe nişte animale ciudate. Unii dintre ei, cei cu table aurii pe umeri, mai pocneau cu bastonul sau cu bocancul câte un nevinovat, din cauză că nu stătea drept. Eram chiar în primul rând al coloanei. Îi priveam în ochi, păreau totuşi speriaţi şi agitaţi, vorbind cu voce tare amenințându-ne cu ani grei de puşcărie. Acolo, «la ei acasă» în mâinile lor mă simţeam cu adevărat pierdut. Nu-mi făceam nicio iluzie. La apariţia dubei penitenciarului, orice speranţă de eliberare mi se risipeşte. Suntem urcaţi în dubă sub nelipsita ploaie de lovituri. Într-o înghesuială de nedescris urc penultimul, ultimul fiind un cerşetor pletos, cu ambele picioare retezate de la genunchi. Sunt sfătuit să îl ţin în braţe. Scena mi se pare grotescă, abia mă mai ţin pe picioare”[73].

Bălăceanu Constantin Emanoil

„În jurul orei 13.00 (21 decembrie), am ieşit împreună cu colegii mei de serviciu de la spital şi am rămas surprinşi să vedem faptul că grupuri mari de demonstranţi scandau lozinci anti-ceauşiste. (…) se zvonea că în Piaţa Palatului fusese împuşcaţi mai mulţi civili şi că se pulverizase gaze lacrimogene. Între Hotelul Bucureşti şi Hotelul Athenée Palace se formase un cordon pe 2-3 rânduri alcătuit din militari în uniforme albastre cu bastoane de cauciuc şi mai mulţi civili neînarmaţi, în spatele lor, în faţa lor, pe Calea Victoriei se afla un grup de 100-150 de persoane, printre care mă aflam şi eu

---

[73] Costel Balint, *Ziua de mâine a început ieri*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007, p. 105-106.

şi colegii mei, scandând lozinci anticeauşiste. Au existat mai multe confruntări între noi şi miliţieni. Noi dorind să intrăm în Piaţa Palatului, iar miliţienii respingându-ne, lovindu-ne cu bastoanele de cauciuc. Am auzit în spatele meu zgomotul unei vitrine sparte din zona Bisericii Albe. De asemenea, după aproximativ 30 de minute, am văzut 2 sau 3 autobuze de culoare galbenă, cu farurile aprinse, cum s-au apropiat de noi dinspre Piaţa Victoriei şi au oprit lângă Hotelul Bucureşti, majoritatea demonstranţilor s-au dispersat, însă eu fiind între primele rânduri nu am reuşit să fug. Din autobuz au coborât militari îmbrăcaţi în uniformă kaki, înarmaţi cu pistoale-mitralieră. Am fost lovit din spate de două ori cu patul unui pistol-mitralieră în zona coloanei vertebrale, între omoplați. Un civil, în vârstă de aproximativ 35 de ani, de înălţime mare, constituţie atletică, brunet, îmbrăcat în haină de stofă de culoare închisă şi un pulover pe dedesubt de culoare deschisă, m-a prins de antebraţul mâinii drepte şi mi-a spus să-l urmez, ducându-mă în spatele cordonului de miliţie. Acolo l-am văzut pe ministrul de Interne Postelnicu Tudor, îmbrăcat într-un palton bleumarin din stofă şi pe cap avea o căciulă din astrahan. Civilul i s-a adresat că m-a prins, urmărindu-mă de mult timp. Postelnicul Tudor i s-a adresat civilului: «Dacă nu te ascultă de aici îl razi!», făcând semn în dreptul abdomenului meu, după care s-a îndepărtat fără a mă lovi.

După plecarea acestuia am fost prins de braţe de către civilul descris anterior şi de un miliţian în uniformă kaki, ce mi-au dus braţele la spate şi apoi am primit o lovitură puternică în ceafă, pierzându-mi cunoştinţa. Am fost trântit pe carosabil şi, deşi m-am făcut ghem, am fost lovit cu bocancii şi cu patul de armă la nivelul spatelui şi al coastelor. (…) M-au târât până la intrarea din spate a Athenée Palace, unde m-au abandonat. Nu pot preciza ce interval de timp am fost lăsat acolo, eu nefiind conştient, dar mi-am revenit la un moment dat, deoarece a fost aruncat un alt corp peste mine. Atunci am observat că eram mai multe persoane de sex masculin în acel loc. Am fost aruncaţi cu toţi, aproximativ 15 persoane, într-un autoturism Aro aparţinând miliţiei, care ne-a transportat până la Circa 1 Miliţie, pe Bd-ul Ana Ipătescu. Am fost daţi jos din autoturismul Aro şi am fost dus în arestul miliţiei. Acesta era

gol, noi fiind primul transport de acest gl. Pe mine m-au târât deoarece, din cauza loviturilor primite în coloana vertebrală şi în coaste, nu îmi mai simţeam membrele inferioare. M-au abandonat în colţul unei camere de 5/4 m, iar pe ceilalți cinci pe care i-au introdus în aceeaşi cameră i-au aliniat cu faţa la peretele opus intrării. Ne-au luat actele de identitate, iar celor ce aveau asupra lor bunuri de valoare (inele, lanţuri de aur), acestea le-au fost ridicate. În cameră au intrat doi sau trei ofiţeri de miliţie care au început să-i lovească cu brutalitate; dându-i cu capul de peretele de beton, lovindu-i cu bocancii în gambe şi în testicule. Pe mine nu mai m-au bătut deoarece eram inconştient. Treptat camera în care mă aflam s-a umplut, fiind aproximativ 20-25 de persoane, toate fiind bătute.

În cameră, în jurul orei 18.00–18.30, au intrat doi subofiţeri de miliţie care au întrebat cine este Bălăceanu Constantin, după care m-au luat de braţe şi m-au urcat într-un autoturism Dacia 1300, de culoare albă, neinscripționat şi m-au transportat la Spitalul de Urgenţă. În spital mi s-au făcut mai multe radiografii, iar în timp ce aşteptam între cei doi miliţieni developarea filmului, a venit o persoană de sex masculin transportată pe o targă, având diagnosticul: «plagă împuşcată plămân stâng» şi o altă persoană cu sânge la nivelul unui picior, afirmând că a fost lovit de un Tab. Medicul radiolog aflând că lucram la ACIRAM, care le deservea aparatura medicală din spital, le-a spus miliţienilor că trebuie să rămân internat în spital având mai multe coaste fracturate, una fiind aproape să-mi intre în plămâni. Deşi miliţienii au spus că au ordin să mă transporte înapoi la Circa I Miliţie, doctorul s-a opus, internându-mă. Miliţieni au plecat, și deoarece bănuiam că lucrurile nu se vor opri aici, urmând a fi căutat de alte persoane civile, am hotărât să nu mai rămân în salonul unde fusesem internat, dormind în noapte de 21/22.12.1989 în alt salon. Pe data de 22.12.1989, în jurul orei 13.00, după fuga soţilor Ceauşescu, am solicitat externarea. La externare am constatat că hainele îmi dispăruse şi la fel foia mea de observare medicală”[74].

---

[74] Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 123.

Bănuţoiu Nicolae / *Bucureşti*

„În ziua de 21 decembrie 1989, am fost arestat în zona de la Universitate, unde participasem la manifestaţie. Pe la ora 22.45, după ce începuse să se tragă în plin, ne-am culcat pe burtă, după care am încercat să plecăm spre metrou. Dar, am fost întâmpinaţi de tovarăşii miliţieni. Aceştia, «ne-au sfătuit» să avem încredere şi să trecem prin cordonul format din ei că nu ni se va întâmpla nimic. A urmat o rafală de pumni, picioare şi nu mai vedeam nimic din cauza bătăilor. În spatele cordonului de miliţieni eram aşteptaţi de cei de la USLA. A urmat o nouă rundă de bătăi. Aceştia m-au prins de umeri şi m-au târât aproape 100 de metri, până la o dubă aflată undeva în spatele Universităţii. Acolo erau peste 60 de persoane. Ne-au aruncat în dube ca pe sacii de cartofi. Erau răniţi, oameni cu maxilarele zdrobite, nasuri rupte, mâini şi picioare fracturate, ochi scoşi. Am fost duşi direct la Jilava, după o plimbare de o oră, o oră şi jumătate prin oraş. În zona penitenciarului unde mă aflam erau circa 400 de arestaţi, mulţi cu răni foarte grave şi care erau lăsaţi de izbelişte. Toată noaptea, de afară s-au auzit împuşcături. Mie nu mi s-a luat interogatoriu. A doua zi, pe la ora 16, ne-au eliberat”[75]

Bândariu Ioan Gheorghe / *Timişoara*

„Lumea dezorientată şi speriată fugea care încotro, pentru a se apăra, dar fără nici un succes. Mai mult chiar, în faţa noastră la circa 10 m am văzut cum, un ofiţer M.I. le arăta soldaţilor cum se loveşte cu patul armei, lovind bestial pe un bărbat, în plină figură! Sub o ploaie de bastoane, am fost urcat împreună cu părinţi mei într-o maşină Aro, ticsită cu reţinuţi. Cel care coordona acţiunea soldaţilor era un ofiţer superior M.Ap.N. Am fost duşi la sediul Miliţiei unde am fost luaţi în primire de ofiţerii şi subofiţerii de aici; după ce aceştia ne-au lovit cu bastoanele care mai de care, ne-au ordonat să ne culcăm pe burtă, cu faţa la pământ. În această poziţie au început să ne lovească din nou, înjurându-ne şi reproșându-ne faptul că am ieşit în stradă. După un timp am fost «poftiţi» să coborâm în celule. Pentru a coborî, trebuia să trecem printr-un

---

[75] Romulus Cristea, op. cit., p. 25-26.

coridor unde, de o parte şi de alta, se aflau miliţieni care ne loveau cu ce apucau. Celula în care am fost închişi, avea în jur de 6-8 m. pătraţi, iar noi eram în jur de 60 de persoane; un camion care se afla în curtea Miliţiei avea motorul pornit, iar gazele ce ieşeau prin ţeava de eşapament pătrundeau în celulă. În dimineaţă zilei de 17 decembrie, în jurul orei 08.00 am fost scoşi din celulă şi aliniaţi în curtea Miliţiei în şase rânduri de câte zece oameni, timp de o oră; astfel aranjaţi am fost «studiaţi» de către un civil în haină de piele şi cu mustaţă, brunet, care se plimba printre rânduri. Intenţia acestuia era să recunoască manifestanţi deoarece, după cum el însuşi afirma, se amestecase printre demonstranţi, strigând lozinci împreună cu aceştia! Astfel, a recunoscut doi bărbaţi care au fost scoşi afară din coloană şi au fost bătuţi, cerându-li-se să identifice pe alţi manifestanţi; aceştia, în ciuda bătăilor, nu au recunoscut pe nimeni! După aceea a venit Bucur Viorel care ne-a „«încurajat» spunându-ne că acesta este ultimul răsărit de soare pe care-l mai vedem”[76].

Belu Aurelian-Dumitru / *Timişoara*

„La biserica grecească din Bulevardul Republicii, în dreptul nostru a oprit o Dacia neagră, din care au coborât cinci ofiţeri de Miliţie, spunându-ne că suntem arestaţi, dar pentru ce, nu ne-au spus. În acest timp, a venit şi un TV, din care au coborât 7-8 subofiţeri. Aceşti miliţieni au început să ne lovească din toate părţile foarte brutal, neuitându-se unde mai lovesc. Eu am încercat să fug în timp ce ne loveau şi ne împingeau spre dubă, dar am fost prins, mai bine spus m-am oprit, auzind aşa, «Stai, că trag!»”[77].

Borchescu Ioan / *Timişoara*

„Erau ceva militari răzleți, aşa, dar erau ca plantoane acolo… Şi am trecut prin faţă, pe la Librăria «Eminescu» şi am luat-o înspre «Piața 700», ca să ajung la mine, prin «700», la mine, pe Strada Zborului, în Circumvalațiunii. Şi acolo, între parcarea de la Restaurantul «Timişoara» şi Garnizoană,

[76] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 30-31.

[77] Ioan Dan, op. cit., p. 291.

Spitalul de Ochi, acolo, un militar de la Grăniceri, un băiat aşa, subţirel, vine cu arma înspre mine, mă somează să stau. Am stat. Îmi cere actele. Îi dau actele, mă întreabă de unde vin, îi spun de unde vin; nu l-a prea interesat, m-a îndrumat să mă duc la un ofiţer de-al lor, care era în faţă la Restaurantul «Banloc». Deci la Garnizoană, lângă linia de tramvai, era acolo un IMS şi acolo a spus că este un ofiţer. M-am dus acolo. Când să plec, deja erau încă doi de la Grăniceri cu armele, m-or înconjurat şi m-or dus acolo; am spus că merg singur, că ştiu să merg acolo, dar or zis că nu, că merg şi ei. Şi m-or dus acolo. Ofiţerul ăla mi-o luat buletinul şi zice: «Hai cu mine!». O trecut peste linia de tramvai şi a intrat la Garnizoană. Am intrat şi eu la Garnizoană şi imediat o dat să mă ducă sus. Şi m-or dus în arest. În arest la Garnizoană erau încă vreo 50 de persoane: băieţi, fete, oameni bătrâni, pensionari, toate tipurile de oameni. Am intrat acolo, zice: «staţi aici, până vă verificăm actele!» Am stat acolo, la un moment dat, o spus: «Trebuie să staţi până dimineaţa, că am dat telefon la comandant şi o spus să staţi aici!». Ce să facem, stăm aici, în arest…! Ne-am instalat pentru stat toată noaptea acolo, în picioare… Am dat paturile alea jos şi am stat pe paturi… S-or purtat frumos cu noi, nu ne-or înjurat, nu nimica… n-o fost aşa… O trecut toată noaptea. Dimineaţa pe la patru jumătate ne ia şi să ne ducă afară. Nu ştiam unde ne duce. Ne scoate pe toţi afară în stradă, unde era un camion RABA, cu coviltir. Şi ne-o încărcat pe toţi acolo, într-o RABA militară, cu coviltir. Ne-or încărcat pe toţi în maşina aia, dar într-un hal fără de hal. Cu lovituri, înjurături, cu minuni de lume… Un ofiţer de Miliţie, tânăr, era fără caschetă, deschis la haină, că era şi cald, ăla o fost un ofiţer foarte rău, foarte rău. O lovit o femeie bătrână care n-a putut să se urce sus. Era cu bărbatul, veneau de la o nuntă şi i-o prins. O lovit-o pe aia peste gură rău, un om rău de tot… Bărbat frumos, numa' rău… S-ar putea şti cine-i, pentru că ofiţerul de servici ştie cui ne-o predat pe noi. Ne-o încărcat în RABA aia, o plecat de la Garnizoană înspre Restaurantul Militar, o făcut la dreapta, pe urmă tot la dreaptă, pe linia de tramvai, şi o mers prin faţa Magazinului «Bega», până la pod, la «Decebal» La pod o făcut la stânga şi o luat-o spre Miliţia Municipiului. O trecut de Miliţia Municipiului şi o intrat în

curte la Miliția Județ. Acolo o fost tragedia lumii, ce nu s-o văzut nici în filmele de groază… Ne-o pus pe toți pe burtă în curte, şi militarii, nu militarii, subofițerii de Miliție aveau nişte pari albi şi ne-o bătut cu alea pe burtă, cu mâinile întinse, ne-o bătut până la ora 5.30. La 5.30, un ofițer mare, aşa, brunet, îi zice la şoferul de la dubă să aducă duba acolo, aia care venea cu deținuții. O adus duba şi întreabă: «Câți încap în ea, mă?». Şi zice: «60 şi, dacă îi împachetezi bine, 90»; «Împachetează-i foarte bine!» Ne-o înjurat, cum nu lăsa Dumnezeu, ne-o înjurat, o spus că ne duce să ne puşte… «Avem ziduri destule, mă! V-o trebuit „putere”? De ce n-ați venit să vă dăm noi? N-ați ştiut că-i la Miliție „puterea”?» Ofițerul ăla înalt o zis aşa. Şi ne-o dus la Penitenciar. Repede am fost la Penitenciar. Acolo, mâncare duminică nu ne-o dat, pentru că nu eram băgați la porție. De luni or început să ne dea porția de mâncare. Şi… penitenciar cu regim de penitenciar, ce să faci?! S-or purtat cu noi omeneşte. Cu mine şi cu cine o fost cu mine în cameră… Restul, nu ştiu cum or fi fost cu ăilalți… Marți după-masă, abia, m-or luat pe mine şi pe alții în club şi ne-or luat declarații. Care am dat exact cum o fost toată treaba… Unui procuror tânăr, cu mustață, nu ştiu cine-i, că nu l-am mai văzut în viața mea, dar o fost un om foarte civilizat. Nu m-o bruscat, nu nimic. Mi-o luat declarația, mi-o scris-o, eu am semnat-o şi asta a fost toată treaba.

Oare de ce o trebuit io să fiu bătut? Şi alții mult mai rău ca mine, mă mir că nu vin aici. Am văzut un inginer de la «Electromotor». Şi ştiu cum îl cheamă. Lopată mi se pare că-l cheamă. Un băiat tânăr, cei de 22 de ani i-o făcut în puşcărie. Nu am văzut în viața mea aşa ceva… De-aici şi până la călcâi o fost vânăt, negru tot… Şi el mi-o zis mie în cameră, zice: «Nea Ioane, aş mai suporta o bătaie, numa’ să scap de aici.» «Măi, omu’ lu’ Dumnezeu, cum să mai poți suporta o bătaie?» Era tânăr, 22 de ani, inginer electronist, parcă…”[78]

Botezatu Andrei / ***Bucureşti***

„La miezul nopţii am fugit de la Universitate, din zona Baricadei, în momentul în care se trăgea direct înspre manifestanţi şi tancurile veneau spre noi. Am plecat spre

---

[78] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2544-2545, 2547.

Teatrul Naţional, apoi zona Rosetti. Scutierii şi soldaţii ne-au înconjurat. A sosit în viteză un camion care a barat drumul şi datorită acestui fapt am scăpat. Am reuşit să văd cum şoferul camionului era bătut. Am plecat pe jos şi am ajuns în zona Unirii urmaţi de armată, miliţie, scutieri. Am fost împinşi spre bulevardul Mărăşeşti şi a început să se tragă spre noi. Eram un grup de 30-40 de oameni. Am sărit gardul unei case şi am căzut într-un butoi metalic de motorină. Nişte miliţieni m-au văzut şi m-au somat să mă predau. Mai erau ascunşi în tomberoanele de gunoi din curte şi alţi doi manifestanţi, dar care nu au fost văzuţi de miliţieni. Ceilalţi doi mi-au făcut semn să mă predau şi să nu-i dau de gol. Miliţienii m-au luat la bătaie, mă loveau cu patul armei şi cu bastoanele. Unul dintre ei mi-a tras un pumn în figură. M-au târât până aproape de secţia 14 şi m-au aruncat într-o grămadă de scutieri care au tăbărât pe mine cu bocancii, scuturile şi bastoanele. A intervenit şi un civil care mă lovea continuu. Am fost scos şi m-au dus la Secţia 14. Acolo erau cel puţin 30 de demonstranţi. Au început să ne bată pe rând şi să ne ameninţe că ne omoară. Ne-au băgat într-un garaj al miliţiei, unde au continuat bătăile şi câţiva soldaţi simulau că ne împuşcă. Bătăile au durat până la ora 3 dimineaţa. Am fost culcat pe burtă şi lovit continuu. Ne-au suit pe câţiva dintre noi într-o dubă şi ne-au dus, nu ştiu de ce, spre Crematoriul «Cenuşa». Am plecat după circa 10 minute spre jilava. La Jilava am fost băgat într-o celulă cu alţi 30-40 de demonstraţi arestaţi. Bătăile au continuat şi la Jilava, eram bătut la palmă şi întrebat ce-am căutat la manifestaţie, ce-am avut cu preşedintele ţării şi eram chestionat tot timpul despre eventualii conducători ai revoltei”[79].

Brătoi Dumitru / *Bucureşti*

„Am fost conduşi la circa 25-30 m spre magazinul Unirea, unde era amplasat un adevărat cartier general cu maşini ale Miliţiei (Aro + Dacia), iar jur împrejur numai cadre sus puse, (…) Am fost întrebat de colonel ce este cu noi acolo, la cea oră, şi, văzând că abia vorbeam, desluşea cu greu ce voiam să-i răspund, a luat şapca din cap şi a spus:i-ai de aici pe ăştia,

[79] Romulus Cristea, op. cit., p. 41-42.

că sunt de dimineaţă în oraş. (…)Am fost conduşi de câţiva subofițeri de Miliţie, împreună cu câţiva militari ai Miliţiei, la circa 14 Miliţie. Am fost introduşi într-un fel de garaj. Pe una din uşile care dădea în garaj a fost scos un băiat plin de sânge, iar loviturile nu conteneau asupra lui, până când, la doi metri în spatele nostru, a căzut fără a mai face un gest care să arate că mai trăieşte, după care a fost aruncată apă pe el, iar acei miliţieni care-l loviseră, văzând că nu mai mişcă, l-au apucat de haină şi l-au târât afară din garaj. (…) Am fost îmbarcaţi într-o maşină şi transportaţi la Miliţia Capitalei, unde a fost un adevărat iad, pe un culoar foarte lung erau înşiraţi miliţieni de o parte şi de alta şi când treceam printre ei loveau cu ce puteau, picioare, pumni.”[80]

Burghelea Victor / *Timişoara*

„Ne oprim în Piaţa Dacia, ne vorbeşte cineva din coloană. Sunt singur, nu cunosc pe nimeni în jurul meu. Văzându-mă mai în vârstă un tânăr îmi zice că bine că sunt cu ei, căci noi «bătrânii» suntem de vină de starea în care a ajuns România. Se cântă «Deşteaptă-te române!» şi ne îndreptăm spre Torontalului. Este cred ora trei din dimineaţa zilei de 17 decembrie.

Sunt printre ultimii din coloană şi observ că din spate suntem urmăriţi de soldaţi cu baioneta pusă la armă. Ies din coloana şi ajung singur în Circumvalaţiunii cu intenţia de a mă îndrepta spre centru. În faţa mea văd un baraj de maşini. Mă îndrept spre tipografie, iar de aici spre centru. Trec pe sub podul de cale ferată de la tipografie. În faţa mea la 25 de metri doi băieţi şi două fete merg şi ei spre centru. Cam în dreptul fostei Salvări sunt opriţi de câţiva civili ce coborâseră dintr-un Aro şi sunt urcaţi în el. Eu încerc să trec pe lângă ei. Spre mine vine un civil care îmi spune să urc în maşină. Refuz, rugându-l să-mi arate mandatul de arestare. Mi se arată şi «mandatul de arestare». Mai vin doi civili, unul cu un par în mână vrea să mă lovească la cap. Ma feresc şi parul loveşte piciorul drept. Cad, cei trei sar asupra mea şi mă lovesc cu picioarele. Nu vreau să mă ridic de jos, ei mă ridică şi mă aruncă în maşină peste

---

[80] Ioan Dan, op. cit., p. 286-287.

ceilalţi căci nu mai era loc în maşină. Civilul care mă lovise cu parul mă apostrofează că şi eu voi spune că am fost la chef. Maşina intră în curte la miliţie. Coborâm şi printr-un şir de miliţieni suntem băgaţi într-o celulă la subsol. Când coboram scările, din spate unul din miliţieni mă loveşte cu cizma, dar acum nu mai simt nimic. În celulă eram 50-60 de arestaţi. E cald, nu avem aer, rugăm să ne deschidă uşa ca să primim un pic de aer, dar suntem refuzaţi.

După un timp uşa se deschide şi vine un civil (mai târziu am aflat că era căpitanul Bucur Viorel) care ia un scaun şi începe să scrie numele arestaţilor, locul de muncă şi profesia. Se opreşte din scris numai când aude profesia student, ca să-l lovească pe cel ce spusese că era student. Ni se adresează cu cuvinte grele, ne spune că noi am dat foc magazinelor, am spart vitrinele, i-am maltratat colegii.

Dimineaţa pe la 6 suntem scoşi în curte şi încolonaţi. Din nou pumni şi lovituri de cizmă, apoi suntem urcaţi într-o dubă şi duşi la penitenciarul «Popa Şapcă». Coborâm din dubă, ne încolonăm, apoi câte 2-3 suntem duşi într-o încăpere unde se găseşte un civil şi un miliţian. Ni se iau datele personale, obiectele de valoare, şi se înscriu într-un registru. La un moment dat se termină cartonaşele ştampilate pe care ni se scriau numele. Este trimis un miliţian să mai aducă cartonaşe. Aşteptăm aducerea cartonaşelor şi fără să vreau aud pe civil întrebându-l pe miliţian: «Oare de ce îi băgăm pe ăştia aici, Când peste 2-3 zile le vom da drumul?». De multe ori m-am gândit la aceasta întrebare. Bănuia sau ştia ceva mai mult civilul respectiv?

După ce se termină aceste formalităţi suntem duşi în aşa-numitul «club». Aici, pe rând suntem controlaţi de doi miliţieni, adică: suntem dezbrăcaţi până la piele, ni se controlează pantofii, ciorapii, să n-avem ceva ascuns. În buzunarul pantalonului meu mai erau câţiva lei. Gol-puşcă, cum m-a făcut biata mama, sunt trimis în celălalt capăt al sălii, la o masă, unde predau mărunţişul. La un moment dat a intrat în sală un maior, pe care l-am auzit întrebându-l pe miliţian: «Ce-i căutaţi pe ăştia aşa?, că n-au ei ce credeţi voi».

În sfârşit, după ce tot grupul a fost controlat în maniera descrisă, suntem conduşi într-o celulă. Aici sunt trei rânduri de

paturi suprapuse, într-un colţ un grup sanitar, o masă lungă şi două rânduri de bănci.

Suntem vreo 50-55 de inşi, vreo 3-4 mai în vârstă (50-60 ani), restul tineri. Cerem de la gardieni ziare, ni se aduc mai târziu numere vechi din «Scânteia». Între noi sunt şi doi copii, romi, fraţii Sandu şi Mihai, de 10-12 ani. Locuiau pe lângă gara Ronaţ. Au fost ridicaţi pe când ieşeau de la cinematograf. M-am împrietenit cu ei, şi datorită faptulul că erau mititei, dar şi fiindcă unul din ei plângea mereu, cred că Florin, parcă el era mai mic.

Duminica n-am primit mâncare, apă aveam la grupul sanitar. Noaptea sunt aduşi la noi nişte studenţi. Aflu că au fost ţinuţi într-o baie.

Luni dimineaţa unul dintre noi care mai avea cunoştinţa penitenciarului este pus de gardieni să ne aranjeze pentru apel. Vin doi sau trei miliţieni şi ne numără de câteva ori. Profit de ocazie şi mă prezint «regulamentar» motivând că necunoscând motivele arestării mele doresc să fiu scos la raport la comandantul arestului. Sunt surprinşi de intervenţia mea şi mă asigură că mai târziu voi fi scos la raport (lucru ce nu s-a întâmplat).

La prânz şi seara am primit mâncare. Suntem deci arestaţi cu drepturi depline. Noaptea de luni spre marţi am tot ascultat împuşcăturile din oraş şi vuietul mulţimii.

Marţi în jurul orelor 13 un civil întreabă cine e Burghelea. Răspund că eu, mă întreabă dacă am lucrat la ELBA şi mă scoate pe coridor unde iau loc cu faţa la perete şi cu mâinile la spate. Simt că se apropie de mine şi cu glas scăzut mă sfătuie să-mi ţin firea, căci arăt probabil speriat, după care, cu glas autoritar îmi zice: «Marş după mine!». Ies în curte, unde îi zăresc pe Oprea Vasile şi pe Culman Gerhard, de la mine din fabrică. Mă alătur lor. Civilul se apropie şi cu acelaşi glas scăzut ne spune că la noi la ELBA e mare tămbălău, după care ne ordonă autoritar să-l urmăm. *(în 19 decembrie generalul Ştefan Guşă şi prim-secretarul Radu Bălan au mers la ELBA ca să discute cu muncitorii. Întrebaţi ce vor, printre altele, muncitorii au spus «îl vrem pe Burghelea» – n.n.)*

Suntem duşi la generalul Nuţă. Acesta, în civil, ne face răspunzători de cele întâmplate în oraş şi cu ton iritat ne spune că suntem liberi. Suntem conduşi pe un coridor, după care un

civil bine îmbrăcat ne ia pe fiecare în parte să dăm declaraţii. Am intrat eu întâi în cameră şi evident că la întrebarea pentru ce am ieşit în stradă am răspuns altceva decât adevăratul motiv. Apoi sunt anchetaţi Oprea Vasile şi Culman Gerhard.

Pe rând suntem duşi într-un birou unde o tovarăşă în civil ne restituie lucrurile reţinute duminică dimineaţa. O întreb politicos cât e ceasul, îmi zice că e 14.10.

Acelaşi civil ne conduce către poartă şi un altul îi spune să ne mai reţină vreo 20 de minute după care să ne dea drumul. Suntem introduşi într-o celulă în clădirea unde duminica ni se luaseră obiectele de valoare. După un timp uşa celulei este deschisă de un civil bine «colorat» care ne spune că vom fi eliberaţi numai mîine dimineaţa, apoi nişte miliţieni ne iau înapoi obiectele ce ne fuseseră restituite şi toţi trei suntem conduşi înapoi în penitenciar, în celula 56. Civilul a spus gardienilor să ne ducă în celula 56 căci «ăştia trei sunt pentru acţiunea de mîine dimineaţa». În celulă mai sunt cinci persoane. Ne suspectăm unii pe alţii, dar într-un târziu ne dăm seama că toţi am fost manifestanţi arestaţi de pe stradă. Vasile Oprea e bine bătut şi are câteva coaste rupte. Cu el am dormit în acelaşi pat în noaptea de marţi spre miercuri.

Nu le spunem nimic celorlalţi cinci că noi urmăm să fim eliberaţi dimineaţa. Ne e teamă să nu interpreteze altfel acest lucru.

Vine şi dimineaţa şi nu se întâmplă nimic deosebit. În jurul orelor 15-16, profităm de faptul că un miliţian deschide uşa şi îi relatez situaţia noastră. Ne promite că va verifica. Într-un târziu, când credeam că uitaseră de noi, miliţianul ne spune că în jurul orelor 18 vom fi eliberaţi.

Suntem scoşi din celulă, duşi la poartă, iar din alte celule sunt scoşi alţi nouă inşi. Iată un lot de 12 persoane, cărora un civil, mai mărunt de statură şi cu o staţie radio în mână ne face un «instructaj». Ne spune că vom fi duşi cu maşina la Comitetul Judeţean PCR unde vom fi eliberaţi şi să spunem mulţimii că noi suntem primii eliberaţi din penitenciar şi că urmează ca toţi să fie eliberaţi. Nouă celor trei, ne-au restituit lucrurile reţinute marţi. Celorlalţi li se spune să revină peste câteva zile. Unul dintre reţinuţi, moldovean după vorbă, are curajul şi le strigă miliţienilor că după ce l-au arestat şi bătut

să-i înapoieze bicicleta pe care o avea cu el. Civilul îi răspunde să revină peste 2-3 zile”[81].

Bursuc Costel / *Timişoara*

„Sunt unul dintre participanții de la Revoluția din Decembrie 1989 și la data de 16 dec. 1989 am fost reținut de organele forței publice și depus la Penitenciarul din Timișoara.

Am fost repartizat într-o cameră împreună cu mai multe persoane dintre care rețin pe Stroie Lucian, care are acelaşi domiciliu cu mine, un cetățean cu numele de Goldănescu Adrian de la Buziaș, Gherghinescu Doru, Nagy Tiberiu. În dimineața zilei de 19 decembrie 1989 la camera nr. 19 unde am fost depus împreună cu persoanele mai sus indicate, a venit maiorul Radu Tinu împreună cu alte trei persoane, presupus toți securiști, care ne-au cercetat,

Rețin faptul că, maiorul Radu Tinu a fot deosebit de violent bătândul, printre alții, pe numitul Goldănescu Adrian, pe care se pare că-l cunoștea mai de mult timp. Și eu am fost lovit de către maiorul Radu Tinu, în mod cu totul nejustificat, acesta solicitându-mi să declar ce am făcut pe timpul revoluției și în special să indic numele liderilor care au pornit revoluția.

Deși acest ofițer ne-a solicitat, prin violență să dau o declarație, în scris, eu am refuzat acest lucru.

Îmi amintesc un amănunt referitor la conduita deosebit de abuzivă a maiorului Radu Tinu, care, adresându-i-se lui Goldănescu Adrian, i-a spus: «Ai scăpat odată de mine, dar mâine te împușc cu mâna mea»”.[82]

Buznea Constantin / *Bucureşti*

„(…) m-am retras imediat spre Teatrul Naţional, şi când mă aflam lângă peretele de la scara de subsol, în acest timp s-a îndreptat către mine un ofiţer de Securitate cu grad de locotenent, însoţit de mai mulţi militari în termen şi când s-a apropiat de mine cu pistolul întins în direcţia capului, somându-mă, toţi

---

[81] Marius Mioc, *Revoluţia din Timişoara aşa cum a fost. Mărturii ale Răniţilor, Arestaţilor, Rudelor şi Prietenilor celor Decedaţi în Revoluţie*, Brumar, Timişoara, 1997, p. 51-53.

[82] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%20 1991%20volumul%2019/0110.jpg. Accesat la 13-06-2014

s-au repezit asupra mea şi m-au bătut în cap cu nişte obiecte dure până ce am căzut, continuând lovirea chiar după ce am căzut”[83].

Chiţu Eugen / *Timişoara*

„C.E.: – În data de 17 decembrie 1989, am fost în oraş. Nu ştiam ce se întâmplă. În drum spre casă, m-am întâlnit cu manifestanți şi ne-am alăturat lor şi ne-am dus în Calea Lipovei, unde chiar stăteam. Eram în jur de 100-150 de inşi. Înainte de a ajunge la intersecția Borzeşti cu strada ce duce la U.T.T., a ieşit Armata şi din strada U.T.T.-ului, şi din față. După aceea, ne-o… nu ne-o somat să stăm, nu nimic. Nu pot să-mi dau seama ce era, maior sau… avea o petliță neagră şi cu frunză de stejar. A zis că s-a dat ordin să se tragă. Soldații n-au luat comanda dumnealui şi s-a pus singur şi a tras foc automat. După aceea, au început să tragă şi soldații…

P.C.: – Încotro?

C.E.: – Spre noi…

P.C.: – Spre dv…

C.E.: – Da.

P.C.: – Ce distanță era?

C.E.: – 60-70 de metri să fi fost… După aceea, m-au rănit când m-am întors să fug pe cealaltă bandă. M-au rănit în piciorul stâng şi, după aceea, în dreptul… Mi-au rupt osul, am căzut jos. Ăsta ce-o tras, ofițerul ce-o tras în noi prima dată, după aia or tras soldații, ofițerul a venit cu patul armei şi ne-a lovit…

P.C.: – Cine v-a lovit cu patul armei?

C.E.: – Acel ce-o dat ordin să tragă…

P.C.: – Ofițerul…

C.E.: – Ofițerul la soldați a spus: «Ce v-o trebuit? Revoluție?» Cu patul armei şi cu bocancii am luat bătaie… După aceea am fost duşi de doi civili, oameni dintre manifestanți… Am fost 12 inşi şi ne-au băgat într-o groapă la un chioşc de brichete… Am stat circa 30 de minute sau 15 minute, nu pot să-mi dau seama. După aceea, ne-au cărat la spital cu maşinile particulare, dintre care doi au decedat…

[83] Ioan Dan, op. cit., p. 288-289.

P.C.: – Deci ați fost 12 răniți, nimeriți atunci.

C.E.: – Da. Unde am fost noi în gaură, nu pot să-mi dau seama…

P.C.: – Şi din 12, doi au murit… La ce spital v-au dus?

C.E.: – Am fost, prima dată, la Clinici, pe data de 17, pe 18 m-au dus la Ortopedie, de-acolo m-au mutat la Județean, că nu mâncam, tot vărsam de la bătaia ce am primit-o numai eu. La Județean, la Ortopedie şi, pe data de 20 ianuarie, am plecat la Viena, la operație…”[84]

Ciobanu Liviu / *Bucureşti*

„Dictatorul hotărăşte desfăşurarea unui miting în Piaţa Palatului. Oamenii sunt scoşi din nou cu forţa din fabrici şi uzine; pentru a câta oară…Iată una din cele mai mari şi mai fericite greşeli: organizarea acestui miting de la care a pornit în tot Bucureştiul şi cred în toată ţara flacăra revoluţionară. La ora 12 tatăl meu mă cheamă la televiziune; am văzut cum în primele clipe au dispărut toate, sau aproape toate portretele tiranului şi soţiei sale împreună cu pancartele ce-l slăveau. În primele rânduri, după care am văzut cu toţi cred numai securişti. Analfabetul intrase în panică; SIDA – prescurtări ale câtorva din multele titluri care i-au fost acordate, titluri impuse celor mai mari instituţii, deci savant-inginer-doctor- academician… pe chip un zâmbet schimonosit, forţat; aplauda – pentru ultima dată! Rotiţele infernalului mecanism dictatorial începuseră să nu mai meargă. Lumea striga LIBERTATE! şi alte lozinci revoluţionare cu adevărat; se aruncă petarde. La ora 10 sunt în faţa magazinului Eva unde mă alătur miilor de tineri care cer libertate, moarte dictatorului. Sunt continuu aduşi cu maşina militari ai trupelor speciale, aşa-numiţii antiterorişti. În primele rânduri erau studenţi care ne sfătuiau şi ne împiedicau la nevoie să recurgem la acte de violenţă împotriva chipurilor cu adevărat naziste. „FĂRĂ VIOLENŢĂ” a fost deviza noastră, dar s-a recurs la violenţă de către aceste trupe speciale. La Eva suntem nevoiţi să ne retragem; înaintează maşinile. La Eva suntem nevoiţi să ne retragem; înaintează maşinile de luptă

[84] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2674-2675.

infernale ale naziştilor – dacă pot să-i numesc aşa – şi oamenii sunt călcaţi de «şenile», loviţi cu pumnii, bastoane şi baionete. Adun de pe stradă pe cascadorul Ovidiu Pavelescu ce fusese groaznic bătut şi reuşise să îşi salveze fetiţa de loviturile teroriştilor şi o ţine în braţe ca pe o comoară. Îi introducem pe amândoi într-un magazin, eu şi prietenul meu Costel Trifu, un magazin ce se afla numai la câţiva metri de cordoanele securităţii. Ovidiu a vrut să meargă mai departe cu noi, lupta de-abia începuse; l-am împiedicat cu greu văzând cât de bătut ce era.

Tineretul se adună iar în Piaţa Romană; manifestaţia continuă şi văd tinere fete împărţind flori securiştilor, trupelor speciale, dar chipurile lor erau aceleaşi. Vedeam aceleaşi zâmbete sfidătoare. Îi întreb: «Voi ce mâncaţi?!», «De ce nu veniţi cu noi?» le strig să lase armele jos şi mă aştept ca măcar unul din ei să mi se alăture; nici vorbă!

În acest timp pe soclul din mijlocul Pieţei se aprind lumânări pentru martirii din Timişoara. Tot timpul strigam lozinci revoluţionare, cântam «Deşteaptă-te Române!», se formează chiar o horă, dar pornesc iarăşi amfibiile securităţii şi cordoanele înaintează în fugă, pe unii ne prind; eu am scăpat şi acum.

Ne reorganizăm pe bulevardul Dacia; la început suntem zeci, dar mergând ore în şir pe străzile Bucureştiului şi strigând «Veniţi cu noi!» ne adunăm cu miile. (…) de la unele geamuri se aruncă cu sticle pline în manifestanţi (pe Mihai Bravu). Ajungem în Piaţa Universităţii printr-un loc care aşa cum am văzut mai târziu a fost blocat de amfibii şi dube pregătite să ne ridice.

Într-un frumos act de solidaritate şoferii unor maşini grele parchează în faţa cordoanelor pentru a împiedica TAB-urile să înainteze. În Piaţă vorbesc la megafon diferiţi oameni, unii dintre ei părinţii victimelor de la Timişoara, oameni veniţi din mai multe colțuri de ţară; aflăm cu bucurie că la Lugoj puterea a luat-o poporul. Le aduc celor de la megafon, ce organizau lucrul, două sticle de ceai cald pentru că de-abia mai vorbeau, erau foarte răguşiţi; îşi continuau activitatea în diverse locuri din Piaţă pentru a ţine la curent cu ştiri importante poporul şi pentru a face mai multe apeluri – ce s-au dovedit atunci zadarnice, din păcate.

Câţiva militari ne arată cum se lovesc cu tăişul ascuţit, desigur, al baionetei şi nu au nimic; cine ştie cu ce cămăşi speciale erau echipaţi pe lângă căştile, scuturile, bastoanele şi puştile mitralieră pe care le împotriveau unor oameni cărora probabil le erau fraţi şi care aveau ca singură armă o conştiinţă ce se vroia eliberată de dogmele ceauşiste, şi două mâini.

O amfibie încearcă să înainteze; nu reuşeşte, mai încearcă o dată şi se aprinde, spre bucuria noastră.

Plec până la Romarta Copiilor să dau un telefon mamei, era ora 11.45; vroiam să o sun şi pe profesoara de engleză cu care fac meditaţii – şi sper să le continui, pentru că la ora de faţă nu ştiu nimic despre dânsa – se numeşte Duţă Aurelia şi mi-a spus, când am sunat-o de acasă în legătură cu mitingul, că dacă e ceva, vrea să fie printre rânduri, printre primele rânduri ale manifestanţilor revoluţionari. Răspunde la telefon mama: «Sunt bine, mamă; am fost două sute şi acum suntem mii şi vin încontinuu». – «Vino acasă, mămică.» – «Nu vin până la sfârșit, nu mă aştepta!» – «Mergi să dormi la Ica, îţi dau telefonul ei.» – «Degeaba insişti, rămân aici». Fumeg țigara şi mă întorc; blindatele ocupase Piaţa Universităţii. Intru în metrou, în pasaj; după puţin timp intră şi – nu mai ştiu cum să le spun, n-au fost anti-terorişti, pe căştile lor scria «Miliţia», au fost fasciști, – fasciști cu securiști îmbrăcaţi civil. Sparg vitrine, înainte nu fusese spartă decât vitrina unei librării în care erau cărţile ceauşescului – am scris cu «c» mic – restul librăriei şi absolut toate vitrinele, inclusiv bijuteria – magazin de bijuterii – erau întregi. Vroiau probabil să menţioneze ulterior că au fost acte de vandalism, dar n-au mai apucat.

Mă apropii de un om cu faţa plină de sânge pe cale să îşi piardă cunoştinţa; vreau să îl iau la mine acasă, pe Titulescu, şi într-un sfârşit e de acord, dar momentele de ezitare aveau cred să îl coste viaţa. Vrem să ieşim din pasaj, securiştii ne cheamă, ne îmbie chiar şi fugim împreună spre metrou; ne ajung din urmă, eu reuşesc să fug cu durere în suflet că l-am lăsat în mâinile lor; întorc capul şi văd că îl băteau cu picioarele şi bastoanele. În pasaj rog câţiva tineri să meargă să vedem dacă mai trăieşte, dar mulţi mă refuză; unul consimte să meargă cu mine, dar nu îl mai găsim, trecuse în jur de două, trei minute.

Trebuie să ne întoarcem din nou la metrou unde se anunţase că va veni un metrou, dar n-avea să mai vină. Ne refugiem într-o cameră termică unde sunt prins primul, chiar în mijlocul ei, primesc pumni, bastoane şi picioare; mi se strigă: «Stai jos» de către securistul ce m-a lovit primul; îmi iau capul în mâini şi mă aşez pentru a primi o nouă serie de lovituri cu bocanci peste mâini, dar şi în cap… cu ceilalţi îmi era imposibil să ştiu ce se întâmplă.

Suntem duşi sus, până acolo am ajuns cum am ajuns, dar acolo am fost culcaţi cu faţa la pământ şi primeam bastoane şi scuturi peste spate, cap, picioare; cine ridica capul primea nu numai un baston în el, ci oriunde; cei de la margine erau cel mai crunt bătuţi. Suntem în bătaie încărcaţi în dube unii peste alţi şi duşi la o circă de miliţie. Pe drum am încercat inutil să prind mânerul uşii care închidea duba, uşa lângă care stătea un miliţian ce câteva momente – tocmai cele de care am profitat – a fost întors cu spatele la mine.

Suntem coborâţi în bătaie şi băgaţi în circă unde securiştii îmbrăcaţi civil şi milițienii ne stâlcesc în bătaie, ne întind pe jos apoi ne ridică să ne lege de mâini cu sârmă (unul din miliţieni chiar spune că ar mai avea nevoie de un colac de sârmă), sfori, curele, fulare. Mie îmi rup şnurul de la gluga canadienei pentru a lega pe alţii. Am ţinut mâinile puţin depărtate «Strânge mâinile!» mi-a strigat miliţianul ce mă lega, da tot le-am despărţit puţin, deşi am primit un picior (parcă) în burtă. Suntem întinşi pe jos într-o cameră alăturată unii peste alţii. Geamul de deasupra capului meu este spart din afară şi îmi cade o parte de el în cap; din capul celui din faţa mea şiroia sângele. Trag cu dinţi de cureaua celui de sub mine din stânga; gest care mai târziu am realizat că era cumplit de inutil. Am fost duşi în altă cameră, ce cred că servea mai înainte ca sală de şedinţe sau de tortură. Nu mai ştiu cum îi spuneau ei, dar aceea avea o denumire specifică. Pe jos stau lângă o fată de gunoieri curăţică şi liniştită; m-am uitat în ochii ei şi am prins curaj; îmi spuneau foarte mult acei ochi; în puţine cuvinte îmi insufla linişte, curaj, rezistenţă. Un băiat striga să fie adus lt. maj. Ştefănescu; când a venit i-a slăbit puţin strânsoarea mâinilor, dar cei mulţi ce erau legaţi cu sârmă şi cereau să li se mai slăbească strânsorile au făcut-o zadarnic.

Un locotenent de miliţie l-a bătut cu picioarele pe un bătrân ce putea să-i fie tată. Pe la ora 6 suntem încărcaţi în duba cu mai multe cămăruţe, câte patru în fiecare cămăruţă, de miliţieni înarmaţi. Ştiam că eram duşi pe la vreo pădure de la marginea Bucureştiului să fim împuşcaţi. Am rostit în gând «Tatăl nostru». (…) Îmi este pentru prima dată în viaţă frică de moarte, dar mi-o doresc. Am ajuns la Jilava, Fortul 13, unde am fost percheziționat, rugaţi să predăm brichetele şi lamele pe care le aveam, eventual. Am primit asistenţă medicală, era şi cazul; un băiat Vasile avea schije în gamba piciorului, pantalonul era găurit în locul respectiv cam un centimetru, un altul avea în gât tot aşa ceva. Eu nu mai vedeam cu ochiul; mi se spunea Falconeti. Spatele îmi era roşu după cum mi-a spus doctora, piciorul mă durea, tot capul era o rană. Vasile fusese bătut de verii lui buni. Unul era maior de securitate, iar celălalt sergent major de miliţie. Adunam de pe jos mucuri de ţigări şi le fumam. Așteptam să vină Securitatea să ne ridice. Nu scăpasem, desigur. Ştiam că vom fi probabil omorâţi, în orice caz, bătuţi cum auzisem că bate Securitatea.

Doctorii ne-au ţinut cât au putut acolo, au fost somaţi să ne rezolve mai repede.

Celula 90. În jur de 60 în 23 de paturi. Am adormit puţin. Apoi am primit pâine şi ceai.

Suntem anunţaţi că vom fi eliberaţi. Revoluţia învinsese”[85].

Ciucă Marcel / *Bucureşti*

„Am fost împrăştiaţi ducându-ne spre casă în ziua de 22.12.1989; împreună cu soţia am ajuns pe Calea Văcăreşti, în spatele nostru, la circa 50-100 de metri, mai veneau două persoane, când două maşini, o Dacie albă a oprit în faţă şi un TV, în spate (era ora 1-2 dimineaţa), au somat, din care au coborât cinci miliţieni, toţi cu pistolul într-o mână, iar în cealaltă bastonul, au somat să stăm pe loc. Eu şi soţia mea am stat, celelalte două persoane nu au stat, au luat-o la fugă pe dealul Văcăreşti. Miliţianul care a coborât din TV a plecat după ei, pe unul l-a prins, după celălalt au tras, nu ştiu dacă l-a

[85] Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 161.

lovit, dar după el nu s-a mai dus. Cu mine şi soţia nu ştiu ce au avut (am stat la somaţie), dar ne-au luat la bătaie. După ce s-au săturat sau au obosit, nu ştiu, ne-au urcat în TV. În timp ce mergeam, s-a comunicat prin staţia maşinii să vină un echipaj la Big Berceni, că au mai prins nişte huligani. Am ajuns. În timp ce îi suia şi pe aceştia în maşină, unul dintre ei a fugit, au tras după el, l-au lovit în picioare cred. Pe acela nu l-au suit în maşină. Nu ştiu ce au făcut cu el”[86].

Constantinescu Nicolae / *Bucureşti*

„(…) Ţin şi acum minte că în noaptea de 21-22 decembrie, pe la miezul nopţii am ieşit să privim spre fereastră. La cinematograful «Luceafărul» erau geamurile sparte şi nişte miliţieni proiectau lumina unor reflectoare spre interior ca să vadă dacă mai era cineva înăuntru. La un moment dat, am văzut un grup de 4-5 oameni care veneau pe strada Colţei şi încercau să sară gardul în curtea spitalului. Miliţienii i-ai zărit şi i-au secerat cu o rafală de mitralieră. Ca să nu ne vadă cei din forţele de ordine, ne-am culcat pe burtă. Se trăgea în cei care scoteau capul pe fereastră.

– *Au existat cazuri de oameni loviţi, bătuţi care au solicitat asistenţa medicală, tratament?*

– Bineînţeles, au existat numeroase astfel de cazuri. Pe 22 decembrie 1989, s-au prezentat la Colţea două fete tinere. Aveau feţele groaznic de lovite. Nu am văzut în viaţa mea aşa ceva, oameni bătuţi în asemenea hal. Erau imposibil de privit. Tumefiate, cu urme de sânge, nu pot descrie… cele două fete fuseseră prinse şi luate de cineva de la armată (probabil), din perimetrul Universităţii, şi duse în zona hotelului Negoiu (unde era un aşa numit «punct de colectare a manifestanţilor»). Aici li s-a spus să stea culcate pe burtă cu faţa spre rigola trotuarului. Veneau militari sau ce-or fi fost ei, şi le loveau repetat, bestial, cu vârfurile cizmelor, cu tocurile în gât. Pe urmă au fost duse la secţia a 10 - a de miliţie unde bătăile au continuat şi apoi închise la penitenciarul Jilava”[87].

---

[86] Ioan Dan, op. cit., 2012, p. 292.

[87] Romulus Cristea, op. cit., p. 166-167.

Corozanu Marian / *Bucureşti*

„Am fugit în staţia de metrou împreună cu aproximativ alte 30 de persoane. Am înaintat în tunelul metroului. Eu m-am ascuns în tunel. La un moment dat a venit un lucrător de la metrou cu o lanternă şi cred că m-a văzut pe mine şi pe un alt tânăr, care eram ascunşi în tunelul metroului.. la circa 15 minute, a venit un grup special de oameni echipaţi special cu scuturi, bastoane, căşti. Folosind lanternele ne-au văzut şi ne-au obligat să coborâm, lovindu-ne cu bastoane de metal. După ce ne-au prins, au continuat să ne lovească. Pe mine m-a prins de păr un miliţian şi ceilalţi au început să mă lovească. Continuând să mă lovească, am fost scos din staţia de metrou. Eu am leşinat în mai multe rânduri din cauza loviturilor primite. « Cu o dubă am fost dus la Miliţie, unde am fost lovit cu picioarele, cu pumnii şi cu bastoanele, trecând printr-un culoar viu…»”[88].

Costea Nelu / *Bucureşti*

„Unii au reuşit să fugă, iar mai multe persoane au fost arestate, printre care şi eu. Am fost lovit şi târât la colţul străzii Oneşti, unde era un cordon de militari cu scuturi. În momentul în care ne-au adus, cordonul s-a dat la o parte şi pe stradă era un cordon de soldaţi şi subofiţeri de Miliţie, care ne-au bătut şi ne-au luat tot ce aveam la noi, spunându-ne că acele obiecte, bani şi valori, nu ne mai trebuie, că şi aşa ne împuşcă”[89].

Costin Adrian / *Timişoara*

„P.C.: – «În seara...»Notăm? Păi, v-aş ruga...! Şi care a fost tratamentul la Miliția T.F., la Inspectoratul Județean...

C.A.: – La Miliția T.F. au dat în noi cu bastoanele, dar nu ne-au bătut chiar atât de tare, până am dat declarațiile. Mai rău a fost la Securitate, când am intrat înăuntru, ne loveau cu picioarele, cu bastoane, cu paturile de armă rabatabile ce le aveau... Când am intrat înăuntru, până am intrat înăuntru”[90].

---

[88] Ioan Dan, op. cit., p. 290.

[89] Idem, p. 292.

[90] *Documente ‘89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 3141.

Cricov Mihaela-Gabriela / ***Bucureşti***

„După un timp, cred că după circa 5-10 minute am fost scoşi afară şi am trecut prin faţa mai multor miliţieni, nu pot să precizez dacă erau ofiţeri sau subofiţeri, care ne-au lovit, îndeosebi pe mine, cu bastoane, pumnii şi picioarele peste tot corpul. Apoi, pe mine, unul dintre ei m-a prins de păr şi m-a târât în stradă, unde era o dubă. Arăt că şi afară erau miliţieni care ne-au bătut cu bastoanele şi picioarele. Am fost urcată eu, mătuşa şi unchiul şi alţii în dubă şi transportaţi la închisoarea Jilava"[91].

Cristescu Teodor Adrian / ***Bucureşti***

„La un moment dat, au mai intervenit şi alte forţe despre care am afirmat în declaraţia anterioară că aparţineau trupelor USLA. Am făcut această afirmaţie bazându-mă pe împrejurarea că erau îmbrăcaţi cu o uniformă mai deosebită, în sensul că în picioare aveau ghete cu carâmbul înalt, combinezoane de culoare kaki şi pe cap căşti cu vizor. Cu armele ce le aveau în mâini au deschis foc de armă, dar nu pot preciza dacă au tras în aer sau spre mulţime. Datorită intervenţiei acestora, în rândul manifestanţilor s-a produs panică, aceştia au încercat să se disperseze, dar majoritatea au fost prinşi, loviţi şi imobilizaţi"[92].

Cuţara Alexandru Corneliu / ***Timişoara***

„Era ora trei dimineaţa, 16/17 decembrie. La un moment dat, ne-a oprit un miliţian însoţit de doi soldaţi şi ne-au cerut să le prezentăm buletinele. Eu şi Ciuhandu ne-am legitimat, miliţianul s-a uitat la acte şi ni le-a înapoiat. Deodată, un tip civil aflat în apropiere le-a spus arătând spre mine; «Luaţi-l şi pe acesta!» M-au înhăţat, m-au urcat într-o dubă, culcat pe burtă şi nişte soldaţi au început să mă lovească cu picioarele unde apucau. Maşina a pornit, din când în când se oprea şi mai urcau pe câte unul. Curând am fot acoperit cu alţi indivizi, care fiind deasupra mea, deşi trebuia să le suport greutatea, mă mai protejau de lovituri. Când ne-au scos din maşină, ne aflam în curtea securităţii de pe bulevardul Leontin Sălăjan. Ne-au obligat să coborâm scările către beci, unul câte unul,

91 Ioan Dan, op. cit., p. 294.

92 IIdem, p. 288.

printre două şiruri de miliţieni care ne loveau cu picioarele şi bastoanele, am ajuns jos rostogolindu-mă pe scări.

Într-o încăpere de la demisol am fost preluaţi de 5-6 milițieni care au continuat bătaia. Mi-au smuls barba, m-au trântit pe jos, mă loveau cu picioarele în ficat, rinichi, cap, pe unde apucau, mă înjurau îngrozitor, m-au apucat de barbă şi m-au ridicat, m-au aruncat iarăşi pe jos şi ciclul se repeta. Înjurăturile şi ameninţările, jignirile, conţineau expresii ce nu pot fi reproduse în scris. După vreo oră de tortură, ne-au introdus în celule, înghesuiți ca sardelele, unde am stat până a început să se lumineze de ziuă. Atunci, ne-au scos pe platoul din curte, ne-au aliniat şi au început să ne cheme, pe rând, la anchetă. Nici afară nu ne lăsau în pace, ne culcau din când în când pe burtă şi începeau să ne calce în picioare. Şeful anchetei era un securist în civil de vreo 25-30 de ani, cu un par în mână care lovea cu ură unde apuca. Avea mustaţă şi era îmbrăcat într-un alaindelon. Ulterior am aflat că îl cheamă Florin Dragomir. Când a aflat că sunt inginer, mi-a spus; «Ai fost inginer!», când i-am spus că fiica mea este studentă, mi-a spus: «A fost studentă!». Fiecare afirmaţie a mea, fiecare întrebare a lui, erau însoţite de bătăi cumplite. Poziţia în care stăteam în timpul anchetelor era cu capul rezemat de zid, cu picioarele depărtate mai în spate şi cu mâinile la spate. Pe mine m-au bătut cel mai mult, încercând să-mi smulgă mărturisirea că am condus grupul ce a atacat Judeţeana de Partid. Mi-am dat seama că la Judeţeană ar fi fost cineva cu barbă şi asta i-a determinat să mă bănuiască. Eu ştiam că nu eram eu acela şi negam acest lucru.

Pe la 07.30–08.00, a fost ceva vânzoleală în curtea Securităţii, au sosit nişte «granguri». Cei care ne anchetau le-au spus că «noi suntem aceia(?)» şi au continuat bătaia. Pe la 08.30 – 09.30, un tip dur de tot, cu o mutră de criminal, o brută în civil, cu o baghetă de oţel mai mare decât un creion, a început să mă lovească peste falangele de la mâini, spunându-mi că dacă în acel moment nu recunosc că am condus spargerea «Judeţenei», mă omoară atunci, pe loc. Spre «norocul» meu, au venit nişte dube de la Penitenciar şi au început să ne înghesuie în ele. (…) în noaptea în care mi-a venit rândul la anchetă, am

fost dus într-o sală cu bănci ca la şcoală; de mine s-a ocupat un individ (procuror?) cam de vârsta mea. Când a aflat că sunt inginer a început să mă batjocorească, trăgându-mă de barbă si spunând celorlalţi colegi ai săi: «ia uitaţi-vă la ăsta, cică-i inginer». În declaraţia dată acolo am vrut să scriu că am fost bătut (de altfel, procurorul a râs şi de felul cum mergeam, şchiopătând şi m-a întrebat dacă m-am lovit, la care eu i-am răspuns că m-am lovit de nişte bocanci) mi-a spus să trec peste asta, dar în principiu nu mi-a impus ce să scriu în declaraţie”[93].

Dârjan Cristina / *Bucureşti*

„În ziua de 21 decembrie 1989, în jurul orei 13, am plecat de la locul de muncă împreună cu o colegă, Gabriela Constantin. Am coborât la staţia Izvor şi am mers către Casa Centrală a Armatei, când am ajuns, am observat un cordon de scutieri care erau îmbrăcați în tunică şi pantaloni de culoare albastră. Aceştia aveau în dotare scuturi şi căşti. Deoarece nu am putut trece prin această zonă, ne-am întors şi am luat-o pe strada Brezoianu, ieşind la restaurantul «Turn». Urcând pe strada 13 Decembrie spre magazinul «Electrolux».

Când am ajuns lângă magazin am observat că se aflau cordoane de miliţieni, dar şi cordoane de militari îmbrăcaţi în pantaloni şi tunică de culoare verde. Aveau în dotare scuturi, căşti, bastoane şi automate pe care le ţineau la spate. De asemenea, se aflau persoane civile care aveau aparate de fotografiat şi filmat.

Împreună cu colega mea am luat-o spre Palatul Telefoanelor şi am intrat în masa de demonstranți care manifestau paşnic scandând lozinci anticeauşiste.

În jurul orelor 14, a venit la mine o persoană care era îmbrăcată în uniformă de miliţie şi care era subofiţer. Acesta m-a apucat de mână, apoi de păr şi m-a dus spre o maşină «Dacia 1300». Maşina era parcată lângă biserica Kretzulescu. În maşină se mai afla un bărbat cu barbă şi şoferul.

Când am fost arestată, (din faţa Palatului Telefoanelor, de pe triunghiul cu semafor – care acum este înglobat în trotuar) miliţianul care m-a înşfăcat de braţul drept, mi-a strigat: «Ce e

[93] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 34-36.

bă, miliţia e huo pentru tine?». Nu ştiu cum, dar îmi cuprinsese braţul cu tot cu haină, de deasupra cotului şi mă ţinea strâns, şi mă smucea să merg mai repede. Am trecut printre miliţienii, militarii şi scutierii care erau dispuşi pe trei rânduri între magazinul Electrolux şi magazinul Romarta, cum spuneam, am trecut printre aceştia şi, miliţianul care m-a arestat mi-a lăsat braţul şi m-a luat de păr. Aveam părul lung până la umeri şi, ţinându-mă de păr, mi-a dat pumni în ceafă tot drumul (cam vreo 200 de metri) până am ajuns la o Dacie neagră parcată în faţa Galeriilor Kretzulescu. M-a băgat în maşină, pe bancheta din spate unde mai era un tip brunet, cu barbă cam la 35-40 de ani. Portierele maşinii nu aveau la uşi tijele de deschidere din interior. A mai fost adusă o femeie pe care au băgat-o în partea stângă. Era în jurul orei 13.31-14. În Piaţa Palatului, unde fusese mitingul, se vedeau steaguri şi pancarte rupte şi abandonate pe jos...în faţă, lângă şofer s-a urcat un miliţian şi am plecat. Eu eram în dreapta, iar tipul cu barbă ajunsese la mijloc.

Am ajuns la Miliţia Capitalei. Am trecut de barieră şi maşina a intrat pe platoul curţii. Ne-au scos din maşină. Am intrat în clădire. Era mare agitaţie şi pe scările acelea. Urcau şi coborau mulţi miliţieni. Am ajuns la un etaj. Pe mine m-a preluat unul în civil care m-a dus într-un birou, la anchetă. Mă certa zicându-mi: «De ce ai ieşit pe stradă să strigi Huo Ceauşescu? Vrei să vină ruşii peste noi? Vrei să stai cu un tanc sovietic la uşă?» Se plimba prin birou, uitându-se din când în când pe geam. Eu o ţineam una şi bună că nu am făcut nimic rău, că am ieşit la cumpărături pentru Revelion şi m-am oprit să casc gura la lumea pe stradă. Anchetatorul m-a întrebat: «Ce căutai în grupul celor de la Braşov?» Eu i-am răspuns că în faţa mea erau doi sau trei bărbaţi în paltoane negre şi cu căciuli negre de astrahan pe cap, dar nu aveam să ştiu cine sunt şi de unde sunt acei oameni. M-a pus să scriu declaraţia: de ce eram pe stradă şi ce căutam pe acolo. Ca să scap, am scris că eram la cumpărături şi că doream să-mi iau pantofi. (…) Mie mi-a pus cătuşe la mâna dreaptă şi m-au legat de mâna unui bărbat care era căzut pe jos, leşinat (…) A fost adusă o fată sau femeie care era bătută rău. A fost întinsă pe jos. A fost adus un medic. Ţin minte că delira, nu mai ţin minte ce spunea. Nu aveam curaj să mă mişc, pentru că veneau şi ne loveau peste cap. În faţa

mea, cam cu vreo patru mese, o bătrână a pus capul pe masă ca să se odihnească. A intrat în sală un miliţian, a lovit-o rău de tot peste cap ca să se ridice. Apoi a făcut instrucţie cu noi. Ne-a pus să ne ridicăm şi să ne aşezăm pe scaune de multe ori, urlând la noi. (…) După miezul nopţii, cam în jurul orei 1, a venit un individ mic de statură cu nişte sfori pe braţ. Ne-au legat câte două şi ne-au încolonat să ne ducă în garaj la maşini. Am fost legată de mâna dreaptă cu Radu Maria (Mioara).

Am coborât nişte scări. Nu ştiam unde mergem dar, după mirosul gazelor de eşapament şi după frigul care începea să se simtă din ce în ce mai bine, ne-am dat seama că ne îndreptăm spre afară. Am ajuns în faţa unor uşi care dădeau în garajul miliţiei. În garaj era întuneric, iar pe culoarul unde eram noi era lumină, aşa că, în garaj nu se vedea nimic. Se auzeau în schimb voci răstite şi motoare ambalate. În faţa noastră s-a terminat de umplut o maşină şi am fost oprite până trăgea altă dubă. Ne-au dat drumul spre maşină. Ne-au forţat să mergem în pas alegător. Miliţienii erau înşiraţi pe două rânduri. Noi am trecut pe mijloc pe sub loviturile lor de bastoane şi bâte. Am fost lovită la urechea stângă, pe obraz, pe umărul stâng, pe spate şi pe piciorul stâng. Ne înjurau strigându-ne că atentăm la pâinea lor.

Când am ajuns în spatele dubei în care trebuia să ne urcăm, m-am oprit, am pus genunchiul drept în maşină, am întins mâna dreaptă (împreună cu mâna stângă a Mariei) şi m-am apucat de grătarul ce era pe jos în maşină. M-am tras în maşină, ajutând-o şi pe Mioara să urce, pentru că ea era lovită la cap, era ameţită. În acel moment (când m-am aplecat ca să apuc grătarul de pe jos din maşină), piciorul stâng mi-a rămas întins în urmă şi am încasat mai multe lovituri pe tot spatele piciorului stâng, de la gleznă până sus.

Ajunse în maşină, ne-am dus până la peretele ce despărţea duba de cabina şoferului. Ne-am lipit una de alta şi ne-am ghemuit. În spatele nostru s-a dezlănţuit urgia. Le urcau pe bietele femei de-a valma. La îmbrânceau, le loveau cu bâtele şi bastoanele. Când s-a umplut maşina, s-au urcat doi sau trei miliţieni în dubă. Neavând loc să stea, nenorociţi, au trântit la podea două femei şi s-au aşezat pe spinările lor. Şi s-au apucat să ţopăie pe spinările lor ca să le cocoşeze şi mai

mult. Ne puneau lanternele în ochi şi ne numărau. Pe o femeie au tras-o de păr şi de batic zicându-i: «Ce căutai mamaie pe stradă?»”[94]

Dinu Elena / *Bucureşti*

„(…) iar în locul militarilor au apărut alte trupe îmbrăcate în negru, cu cască tot de culoare închisă, şi stăteau în poziţie de tragere. Aproximativ în jurul orei 24.00, au deschis foc asupra noastră, au început să cadă primii demonstranţi, se trăgea persistent, treceau gloanţele pe lângă noi, era un infern, nu aveam nici un fel de apărare, eram înconjuraţi din toate părţile, iar din faţă se trăgea în noi (…) Au început să apară civili şi forţe MI care au început să ne reţină, eu aveam drapelul fără stemă, m-au tras de păr de pe baricadă, m-au târât jos doi miliţieni şi doi civili. Miliţienii mă târau de mâini pe burtă pe jos, iar civilii dădeau în mine. A apărut şi un scutier care a început să mă lovească în cap, am leşinat, m-am trezit ridicată în picioare în faţa dubei unde se afla un civil care m-a lovit în ficat până când mi-a dat sângele pe nas şi pe gură şi am leşinat din nou”[95].

Dragomir Florin, lt. / *Timişoara*

„Sunt absolvent al şcolii de ofiţeri promoţia 1988 şi am fost repartizat să-mi desfăşor activitatea în cadrul Inspectoratului jud. Timiş al M.I. ca ofiţer de PCTF. În perioada 16-22.12.1989 mi-am desfăşurat activitatea în cadrul Inspectoratului jud. Timiş al M.I., întrucât acolo m-am prezentat la alarmă şi nu mi s-a mai permis să mă deplasez la PCTF Aeroport unde era locul meu obişnuit de muncă. Este adevărat că în dimineaţa zilei de 19.12.1989 în timp ce eram în curtea inspectoratului, 2 ofiţeri de securitate dintre care l-am cunoscut pe unul pe nume Marcu mi-au predat 2 tineri muncitori de la întreprinderea Garofiţa Timişoara despre care existau date că au scris pe pereţii întreprinderii lozinci contra lui Ceauşescu. Este adevărat că în momentul în care i-am preluat am exercitat violenţe împotriva celor doi pe

[94] Romulus Cristea, op. cit., p. 151-153.

[95] Ioan Dan, op. cit., p. 293.

care ulterior i-am recunoscut în persoana numiţilor Ceataraş şi Biscoş. Am folosit în acest scop o bucată de lemn cu care i-am lovit pe cei doi peste fese. Susţin că am făcut acest lucru deoarece eram supărat pentru că în zilele anterioare şi eu fusesem lovit de demonstranţi în piaţa Maria. După aceea i-am condus pe cei doi pe coridorul de la parter de la securitate şi i-am introdus în birouri separate. Cei doi au început să fie anchetaţi fiecare de către doi-trei ofiţeri de securitate şi în timpul anchetei am intrat în ambele birouri şi i-am lovit pe cei doi cu acea bucată de lemn şi cu un baston de cauciuc pentru a-i ajuta pe anchetatori să obţină date referitoare la conducătorii demonstranţilor şi despre cei care i-au învăţat să scrie lozinci contra regimului. Este adevărat că în acest fel m-am implicat şi eu în anchetă în scopul de a obţine datele menţionate.

Arăt că, am exercitat violenţe împotriva celor doi la instigarea col. Sima, şeful securităţii care mi-a făcut semn să intru în birourile unde se aflau cei doi şi să exercit violenţe împotriva acestora pentru a obţine mai repede datele care ne interesau. Îmi pare rău de cele întâmplate şi arăt că am comis aceste fapte datorită stării de nervi şi încordare generate de situaţia în care ne aflam.

În timpul activităţilor desfăşurate la inspectorat am fost dotat cu un pistolet de 60 cartuşe şi cu un pistol-mitralieră cu 120 cartuşe. Nu este adevărat că aş fi folosit armamentul din dotare împotriva demonstranţilor sau a altor persoane. În noaptea de 18/19.12.1989 în timp ce eram cu lt. Câmpeanu şi conducătorul auto Soica am tras un foc de avertisment cu pistolul mitralieră, respectiv 28 cartuşe în zona Calea Girocului pentru a împrăştia nişte demonstranţi dar nu am rănit sau ucis vreo persoană. În alte împrejurări nu am folosit armamentul din dotare. Menţin în întregime declaraţia scrisă de mine personal şi regret cele comise.

Nu sufăr de boli psihice şi nu am fost niciodată internat în spitale de neuropsihiatrie. Atât declar, susţin şi semnez.

Menţin în întregime declaraţiile date până în prezent şi în completarea acestora, arăt următoarele:

Cei doi tineri muncitori de la întreprinderea Garofiţa Timişoara, au fost cercetaţi abuziv şi de către lt. VIDICAN din cadrul securităţii jud. Timiş serviciul I.

De asemenea arăt că cei doi tineri au fost loviţi în timpul anchetei şi de către Maior RADU TINU, adj. şefului securităţii. Alţi ofiţeri care să fi exercitat violenţe în timpul anchetei nu pot preciza. De la căminul de nefamilişti în care locuiau cei doi tineri cercetaţi abuziv de mine, am mai ridicat doi cetăţeni, pe care i-am dus la sediul inspectoratului, dar arăt că pe aceştia nu i-am cercetat abuziv.

Precizez că erau veniţi ofiţeri anchetatori de securitate din cadrul mai multor judeţe, al căror nume nu-l cunosc. Când aceştia efectuau anchetă eu nu am participat aşa că nu pot preciza dacă respectivii au întrebuinţat sau nu violenţe împotriva celor cercetaţi.

Alte persoane cercetate abuziv, în zilele de 19-22.12.1989, nu pot indica, întrucât în acea perioadă s-au adus foarte mulţi demonstranţi şi eu am fost mutat în dispozitivul de apărare al inspectoratului. Mai reţin că, în dimineaţa zilei de 19.12.1989, la inspectorat, a fost adus şeful raion porţelanuri de la magazin universal «Bega» despre care se spunea că l-ar fi lovit pe lt. maj. DORNEANU de la miliţie. În biroul unde se afla acesta am fost trimis de comandantul securităţii col. Sima pentru a exercita violenţe împotriva lui, dar observând că este o persoană mai în vârstă, nu l-am lovit.

Recunosc faptele comise şi arăt că este adevărat că în ziua de 19.12.1989, am exercitat violenţe cu bastonul de cauciuc şi cu un par de lemn, împotriva numiţilor CEATARAŞ şi BISCOŞ, în scopul de a afla cine i-a învăţat să strige lozinci contra regimului şi cine sunt capii demonstranţilor. Aceleaşi întrebări le fuseseră puse anterior de către ofiţerii anchetatori. Arăt că, în perioada 16-22.12.1989, nu am folosit armamentul în sensul de a deschide focul împotriva demonstranţilor.

Într-o singură împrejurare, aşa cum am declarat anterior, am folosit pistolul mitralieră din dotare, trăgând foc de avertisment, pentru a împrăştia un grup de oameni pe Calea Girocului din Timişoara. În această împrejurare nu am omorât sau rănit persoane. Sunt sigur de acest lucru, deoarece am tras o rafală în sus, în aer.

În seara zilei de 17.12.1989, am fost în zona Pieţii Badea Cârţan şi Piaţa Traian pentru a culege informaţii cu un autoturism al inspectoratului, o Dacie 1300 albă condusă

de şoferul CÂRSTULESCU. Acesta poate confirma că în acea misiune nu am fost înarmat cu pistolul mitralieră şi că nu am folosit pistoletul pe care l-am avut asupra mea. Regret faptele comise şi arăt că nu sufăr de boli psihice. Atât declar, susţin şi semnez."[96]

Duma Nistor / *Timişoara*

„(…) am fost prins şi dus cu mâinile la ceafă spre Piaţa Maria, la biserica Sinaia, la întreprinderea IGOT, acolo am fost legat de un calorifer cu sârmă şi bătut şi păzit de unul cu automatul. De acolo am fost dus la arestul poliției (Miliţiei – n.n.) unde am stat circa o oră, două şi acolo m-au bătut şi după aia m-au dus la penitenciarul Popa Şapcă, unde în poarta penitenciarului m-au bătut.

«– Aţi fost anchetat de organele statului român? Cum s-a desfăşurat ancheta? »

«– Da! Brutal.»"[97]

Ecaterina Ioana / *Timişoara*

„Io.E.: – În data de 16, după-masa, m-am dus în Piața Unirii, să cumpăr lapte pentru nepoți. Plecând de la Piața Unirii, am venit încoace şi am auzit că se scandează ceva de la Piața Maria. De la Piața Unirii am venit pe jos până la Piața Maria. La Piața Maria am mai stat şi eu acolo, până la 7,30-8,00, nu ştiu să apreciez ora…

P.C.: – Dimineața?

Io.E.: – După-masa.

P.C.: – După-amiaza, aşa, pe 16?

Io.E.: – Da. Pe 16. De la Piața Maria m-am dus până la «Sinaia» pe jos. Nu aveam aşa distanță mare, de la «Maria» până la «Sinaia». La «Sinaia» au venit nişte cetățeni civili şi m-au luat într-o maşină. Luându-mă în maşină, nu ştiam unde mă duce, nu ştiam nimic, era întuneric, nu vedeam nici cine

---

[96] Dosarele Revoluţiei la httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%201991%20volumul%20190113.jpg, httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%201991%20volumul%20190114.jpg, httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%201991%20volumul%20190115.jpg

[97] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 105.

e, nici ce maşină e, decât că e o maşină închisă, atât pot să apreciez, că era o maşină închisă la culoare. Când am ajuns la Miliție, unde ne-a lăsat jos într-o curte mare, ne-a lăsat şi apreciam că este Miliție sau Inspectorat, nu ştiam ce e, pe sub mâini m-am uitat doar, că-mi era frică şi m-am uitat şi am văzut că sunt nişte cazane mari de motorină, de benzină, de ulei… Lângă mine era un om care întotdeauna îmi spunea să nu-mi fie frică. Dincolo de mine a ridicat un om capul, presupuneam că este un om, tot muncitor, era tractorist şi zice către mine: «Doamnă, nu vă fie frică! Nu vă fie frică!». Tremuram toată, nu ştiam ce să fac de frică…

P.C.: – Dar ce s-a întâmplat acolo? Ce vi s-a întâmplat?

Io.E.: – Ne-a bătut. Acolo ne-a bătut cel puțin 20-25 de minute.

P.C.: – Cine?

Io.E.: – Un om înalt, foarte nervos, un om mai voinic, în civil, ne-a bătut de ne-a zăpăcit în bătaie… Asta a fost pe 16,00…

P.C.: – Câți erați acolo?

Io.E.: – Era un singur om care ne-a bătut…

P.C.: – Nu, nu, nu! Dar câți erați dv. acolo?

Io.E.: – Noi eram mulți, foarte mulți, cel puțin 80-90 de persoane.

P.C.: – Şi erați întinşi jos? Acolo în curte?

Io.E.: – Eram întinşi pe burtă. Ca pe animale ne-a întins pe burtă.

P.C.: – Când v-au luat de-acolo, de la Restaurantul Sinaia, aveați ceva asupra dv. care să dea de bănuit?

Io.E.: – Nu aveam nimic, decât aşa, plasa o aveam cum o am şi-acum. Deci nu plecam fără de plasă cu mine nicăieri, că nu ştiam ce găsesc, pentru că luasem plasa ca să iau lapte pentru copii, pentru nepoți, că am patru nepoți…

P.C.: – Aşa!

Io.E.: – Şi la ora 3,30-4,00 dimineața, după ce ne-a interogat, ne-a luat declarație cineva, civil iară, ne-a luat o declarație şi ne-a dus pe noi tot cu o maşină închisă, ne-a răsfirat pe străzi…

P.C.: – V-a dat drumul?

Io.E.: – Ne-a dat drumul.

P.C.: – În aceeaşi noapte?

Io.E.: – În aceeaşi noapte… Nouă ne-a dat drumul, la câteva femei… La câteva persoane numai şi la câțiva copii, eu eram cea mai bătrână din câți am fost acolo… Dar ne-au bătut într-un hal fără de hal. Pe 17 dimineața, ne-am dus la biserică. După-masă, când am ieşit la 1,00, la 1,00 şi ceva, iară am venit, din nou, la „Maria" aci…

P.C.: – De ce?

Io.E.: – Că am auzit că s-au spart foarte multe magazine şi am zis: «Hai să mergem şi noi, poate că s-a spart şi la Maria, să vedem ce e acolo.» Am auzit de la biserică că pe pastorul Tökés vor să-l scoată de-aici sau să-l omoare… Eu aşa ceva auzisem de la lume, de la popor. Am venit aici, la «Sinaia», am zis către ăia care păzeau acolo, grupul ăla mare de oameni, erau în jur de 300-400 de oameni la «Maria». De-acolo am cerut la ăia care erau acolo, care păzeau acolo: «Lăsați-ne să-l vedem pe domnul Tökés, dacă şi pentru el am venit aici, cel puțin lăsați-ne să-l vedem, dacă mai există sau l-ați omorât!» Vine un domn, locotenent sau colonel, nu ştiu ce este, că nu prea cunosc gradele, că sunt ţărancă, vine şi zice: «Te luăm, dar fără ca să ne faci ceva». M-au luat înăuntru, m-au dus pe coridorul ăla, pe mine şi mai pe o femeie. Ăla în timpul ăsta o ieşit. Ne-am uitat pe o uşă şi pe cheia uşii, că nu se putea, era imposibil să intri înăuntru, ne-am uitat pe cheia uşii, ea a ieşit. Iar eu am primit un pumn de mi-a ieşit o măsea şi cu o ureche nu aud… Imediat mi-a ţâşnit sângele pe ureche şi pe gură şi, venind afară din holul ăla, după ce mi-am revenit, un om cu barbă, înalt, puțin mai înalt ca mine, cam 1,50-1,60 să fi avut, omul ăla a zis: «Domnule Sima, ai nenorocit-o, ai nenorocit-o! Ce i-ai făcut?» De-atunci am aflat că cel care m-a lovit îl cheamă Sima. Nu l-am cunoscut, în viața mea nu…

P.C.: – Dar l-ați văzut pe cel care v-a lovit?

Io.E.: – Da, cum să nu…

P.C.: – Cum arăta?

Io.E.: – Un om mai înalt ca mine şi mai bine ca mine şi avea două stele mai mici şi una mai mare…

P.C.: – Aşa şi altceva? Era tânăr, era în vârstă?

Io.E.: – Era în vârstă…

P.C.: – Şaten, brunet, blond?

Io.E.: – Mai aşa, şaten, nici blond, nici brunet, mai şaten…

P.C.: – Cărunt sau ne-cărunt?

Io.E.: – Nu m-am uitat, că era cu chipiu…

P.C.: – Cu chipiu… Da. Şi ați plecat de-acolo, probabil.

Io.E.: – Am plecat de-acolo aşa cum am fost. Am plecat acasă direct. În drum spre casă m-am întâlnit cu soțul. Zice: «Ce-i cu tine?», zic: «Uite, cutare şi cutare m-au bătut». Zice: «Ce-ai căutat acolo?». «Am fost şi eu ca oricare om, am fost să văd». M-am dus acasă, pe 18 dimineața nu m-am dus la lucru. M-am dus să-mi fac certificat medico-legal.

P.C.: – Aşa…

Io.E.: – Când am ajuns în holul Spitalului Județean, că la Spitalul Județean se făceau certificatele medico-legale, când am ajuns în holul spitalului, acolo striga un bărbat, adică am întrebat un bărbat, văzându-l civil şi venind către mine, zic:«Domnule, spuneți-mi şi mie, unde să mă duc să-mi fac un certificat medico-legal?». Îmi spune: «Uite, acolo.» Între timp, venea un om îmbrăcat în haină de piele, tot civil, înalt, foarte nervos şi zice către noi: «Ce cauți aici?» Zic: «Vreau să-mi fac certificat medico-legal, că m-au bătut, ieri noapte, la Miliție, la Procuratură, la Miliție…», nu ştiam nici eu, dar asta mi-a fost vorba, ăsta mi-a fost cuvântul… M-a luat de mână, aici, de mână, de mi-au rămas urme pe mâini, aşa m-a strâns de mână, m-a luat, m-a tras în hol şi mi-a dat câteva picioare în burtă. De-atunci, eu nu mai pot să lucrez, nu mai sunt capabilă să lucrez, de cinci luni de zile stau în spital şi nu mă pot vindeca nicidecum. Am fost aşa de rău bătută şi vine domnul doctor Costea şi spune: «Domnule, de ce dai în femeia asta, aici nu este voie să baţi!» Şi i-a spus pe nume, cum îl cheamă (Veverca n.n.). Eu nu-l cunosc, nu ştiu, era civil…”[98]

Farcău Liliana / *Timişoara*

„În seara zilei de 16 spre 17 decembrie 1989 mă aflam în apartamentul fratelui meu din Timişoara, Str. Dropiei, Nr. 2, care îşi serba ziua de naştere a lui şi a soţiei sale, împreună cu mai mulţi prieteni şi rude de familie. În jurul orei 24-01 noaptea se auzea de afară multe strigăte.

[98] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2646-2648.

În mânecă scurtă şi în papuci de casă am ieşit şi eu afară să văd ce se întâmplă, împreună cu Sonfa Adriana, colega fratelui meu, din Timişoara ..., Zorilă Marian, naşul fratelui meu din Timişoara..., Anescu Carmen, cu soţul ei, prieten de familie, din Timişoara şi Dorel, fratele cumnatei mele.

Auzind scandându-se lozinci contra ceauşiste şi cerându-se drepturile omului, libertate, democraţie, am pornit şi noi împreună cu ceilalţi demonstranţi scandând aceste lozinci, începând din Str. Dropiei până în Calea Aradului, PECO, Calea Lipovei şi înapoi spre Piaţa Operei unde urma să se adune toate grupurile de demonstranţi.

În jurul orei 4-4.30 dimineaţa ajungând în «Piaţa Timişoara 700» am fost înconjuraţi de militari şi subofiţeri de miliţie înarmaţi.

Încercând fiecare să fugim în părţi diferite pentru a ne ascunde, fiind goniţi cu pietre şi bâte de lemn şi fiind avertizaţi că dacă nu stăm pe loc se trage în noi.

În str. Gheorghe Lazăr, în colţul Fabricii de lapte, am fost luată cu forţa de un grup de militari şi trei subofiţeri de miliţie, împreună cu Somfa Adriana şi Carmen Anescu şi aruncate într-o maşină şi duse la Miliţia Municipiului Timişoara, în curte, unde am fost târâte pe burtă, bătute şi maltratate fără milă de către organe de securitate.

După jumătate de oră de bătăi şi batjocărâri am fost aruncate ca nişte pietre în celulele de la subsolul clădirii unde ni s-au luat toate datele personale şi unde m-am întâlnit din nou cu fratele meu şi naşul lui care au fost prinşi de alt grup şi bătuţi foarte rău. În jurul orei 7 dimineaţa ne-a scos din celulă şi ne-a dus în curte. Când am ajuns la uşa de la a treia celulă în care se afla şi fratele meu, am auzit un strigăt de «ajutor».

Pe moment am recunoscut vocea fratelui meu care era în acel moment bătut foarte rău pentru a recunoaşte că a fost în grupul cu demonstranţi şi pentru că a scandat lozinci contra ceauşiste.

La multe insistenţe ale mele l-au scos afară din celulă tot zdrobit la faţă, plin de sânge, hainele rupte, un os de la picior zdrobit, nasul crăpat, ochiul umflat, era de nerecunoscut.

Cu slabele mele puteri care le mai aveam după atâtea şi atâtea ore ţinută fără aer, în picioare, în acea nenorocită celulă

şi fără lumină, în fum de ţigară, am mai putut să mă apropii de el şi să întreb cu greu: «Vasile, ce-au făcut cu tine?», căzând jos.

În acea clipă s-a apropiat de mine un subofiţer civil începând să dea cu picioarele în mine şi să strige: «scoală-te animalo de jos!»

Fratele meu m-a ridicat cu greu şi a mai putut să spună: « nu-ţi fie frică sora-mea, totul o să se sfârşească cu bine.»

Am fost scoşi în curte şi obligaţi să urcăm în dube fără geamuri, fără aer, fără a ne spune unde ne duce. În jurul orei 10.30 -11.00 pe data de 17 decembrie 1989 am fost duse la Penitenciar pe str. Popa Şapcă”[99].

Farcău Vasile / *Timişoara*

„Am ajuns în Piaţa 700 voind să mergem în Piaţa Operei, dar între Oftalmologie şi Dermatologie era un cordon de soldaţi în poziţia de luptă cu baionetele montate la arme, iar în faţă la Oftalmologie erau mai mulţi oameni cu beţe în mână. Cam toţi aveau acelaşi fel de beţe în şase colţuri.

Am mers în faţa soldaţilor şi am spus nu trageţi, vrem lumină, pâine şi lapte pentru copii. Era în jurul orei 2,30. În acel moment am auzit sirena miliţiei venind dinspre Casa Armatei. Am fugit. Soldaţii au venit spre noi şi m-au înconjurat lângă zidul de la Dermato-venerice vrând să mă străpungă cu baionetele, dar am scăpat dintre ei. Am alergat în dreptul semaforului. Unul a venit să dea cu bâta în mine dar am dat eu primul. Al doilea era un subofiţer gras care m-a lovit cu patul de la pistolul rabatabil în faţă şi am căzut jos. În acel moment l-am recunoscut pe sergent major Nica Vasile pe care îl cunoşteam înjurându-mă şi dând cu picioarele în mine, după care m-au luat tot bătându-mă şi m-au aruncat în duba miliţiei, unde era şi Marian Zorilă. Aveam ochiul spart, nasul zdrobit, coastele rupte şi abia mai vedeam. Marian m-a recunoscut. Avea şi el capul crăpat şi câteva coaste rupte.

Ne-au dus în curte la Inspectoratul Miliţiei, unde au deschis uşa şi ne-au ordonat să stăm pe burtă. Pe margine erau

[99] *Dosarelel revoluţiei* la httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%20p%201991%20volumu%2022IMG_7636.JPG, httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%20p%201991%20volumu%2022IMG_7637.JPG

mulţi cu beţe sau cozi de lopată în mâini care ne-au luat din nou la bătaie, după care ne-au ordonat să ne sculăm şi să intrăm în beciul Inspectoratului. La coborâre mai era un miliţian care ne altoia cu un par, iar jos era un maior care ne miluia din nou. Ne-a ordonat să mergem într-o celulă, să ne aşezăm cu faţa la perete şi din nou cu parul urma spovedania.

După un timp ne-a ordonat sa ieşim. În acel moment am văzut-o pe sora mea Lia Farcău, pe Carmen Anescu şi pe Adriana Sonfa care plecaseră cu mine de acasă. Ne-au băgat într-o altă celulă unde ni s-a ordonat să ne numărăm. Eram în jur de 75. Printre noi era şi un civil, şchiop de un picior, îmbrăcat cu un halat albastru care ne-a bătut foarte rău.

Dimineaţa în jurul orei 8,30-9 ni s-a ordonat să ieşim în curte unde ne-au încolonat pe mai multe rânduri. Eram în jur de 200 sau mai mulţi. Un civil cu o coadă de lopată în mână plimba un tânăr în hanorac să recunoască cine a mai fost cu el în Piaţa Maria. Tânărul a scos afară vreo trei. Când a ajuns în dreptul meu şi a lui Marian Zorilă acel civil l-a întrebat pe tânăr dacă ne-a văzut în Piaţa Maria. Tânărul a spus că nu şi atunci a luat un par pe spate, la care eu i-am zis civilului că nu am fost în Maria, că pe noi ne-a luat din Piaţa 700. Am fost oprit deoparte şi eu şi Marian Zorilă, cred că pentru că eram plini de sânge. Cred că voiau să ne oprească în curte la Inspectorat pentru că pe restul i-a urcat într-o dubă mare. Civilul plecând de acolo, un ofiţer ne-a ordonat să urcăm şi noi în dubă. Am fost transportaţi la Penitenciar.

Am fost introduşi într-o încăpere unde s-a confiscat de la noi tot ce aveam: bani, bijuterii, chei, bricege, şi am fost trecuţi într-un registru. Apoi am fost duşi într-o sală de şedinţă, controlaţi iar până la piele şi notaţi într-un alt registru, întrebaţi unde lucrăm, dacă suntem membri de partid. Un plutonier major mai vârstnic, văzându-mă în ce hal îmi era lovit ochiul drept l-a rugat pe tovarăşul maior (am înţeles locţiitorul comandantului penitenciarului) să îi permită să mă ducă la dispensar că sunt foarte grav şi pot să îmi pierd ochiul. Maiorul a răspuns lasă-l în aia a mă-sii şi totuşi plutonierul major m-a dus la dispensar unde o doamnă m-a curăţat şi m-a pansat, după care am fost dus iar sus.

Am fost dus într-o celulă unde eram din nou cu Marian Zorilă. Eram 36 la 18 paturi. Cu noi erau vreo 3-4 studenţi pe care îi cunoştea Marian.

Luni au început să ne ia la anchetă. Când te întorceai de la anchetă erai bătut zob.

Ne-au scos pe hol pentru a ne recunoaşte nişte civili care am fost prin Maria. Marţi s-a introdus printre noi şi un suflător de-al lor, pe care l-am recunoscut. Tot marţi am fost luat şi eu la anchetă şi dus într-un dormitor unde doi civili spuneau că au venit de la Bucureşti pentru noi şi au început să-mi dicteze să scriu că am fost în Maria şi am dat foc la magazine. Eu nu am scris, spunându-le că m-au arestat din Piaţa 700. Ei au început cu bătaia cu un cablu electric cu multe fire în el, dar tot n-am scris ce au vrut ei. Acest lucru a durat mai bine de trei ore. Numai Dumnezeu ştie prin ce am trecut.

Pe urma l-au luat pe Marian Zorilă. El a fost dus într-o cameră unde se afla dr. Popescu de la UMT şi cu Laţcu, secretar de partid la UMT, pentru că erau chemaţi să îşi recunoască muncitorii. Dr. Popescu s-a purtat foarte frumos cu Marian în schimb porcul de Laţcu a început să îl înjure şi să îl întrebe de ce cânta pe stradă «Deşteaptă-te române!», la care Marian a spus că nu cânta pe stradă, că vrea să meargă acasă. Cine putea atunci să recunoască că a vrut să meargă în Piaţa Operei? Marian a scăpat ceva mai uşor cu bătaia.

Miercuri iar am fost luaţi pe rând la anchetă. Seara în jurul orei 17 a venit locţiitorul comandantului penitenciarului cu câţiva ofiţeri spunându-ne să nu distrugem că ne dă drumul acasă. Noi nu ştiam ce să credem, întrucât tot timpul cât am stat în celule în faţă era o maşină cu motorul pornit ca să nu auzim ce se întâmplă afară. Totuşi noi ştiam cât de cât căci mai veneau arestaţi de afară şi ne povesteau.

Pe la ora 18 ne-au scos în curte unde ne-au îmbarcat în dube. Nu ştiam unde o să ne ducă. Ne-au dus în Piaţa Unirii unde ne-au dat drumul spunându-ne să mergem la Operă şi să spunem că ne-au eliberat. Împreună cu Marian şi alţi băieţi am ajuns până în Piaţa Libertăţii. Eu n-am putut merge mai departe simţindu-mă foarte rău. Cu greu am ajuns acasă unde fiica mea de 3 ani nu mă mai cunoştea, aşa eram de desfigurat, iar băiatul de 6 ani abia m-a recunoscut. Joi spre seară am mers

în Piaţa Operei şi de atunci până la victoria finală am fost pe străzile Timişorii"[100].

Flocioiu Ion / *Timişoara*

„F.I.: – În ziua de 16 decembrie, spre 17, am terminat de lucru la «Detergenți» şi mă îndreptam spre casă, pe Strada Reșiței, nr. 50, unde stăteam. La un moment dat, am fost oprit de nişte milițieni, m-au coborât jos din fandromă şi m-au dus la Miliție.

P.C.: – Pe la ce oră era?

F.I.: – Pe la ora 19,00-20,00.

P.C.: – În data de 17?

F.I.: – Da. Când m-am dus acolo: «Ce-i cu ăsta, mă?» Şi au început să mă înjure câțiva acolo milițieni şi s-au apucat să mă ia la bătaie. «Stați, dom'le, că vin de la lucru! Uite, eu sunt băiat cinstit, nu am făcut nimic, nu am eu treabă cu demonstranții, lăsați-i să facă ce vrea…!» Şi zic: «Uite, îl cunosc pe domnul căpitan Ciucă Valentin». Şi unul zice: «Ia strigă-l, mă, pe Ciucă Valentin!» Şi în momentul ăla mă forțau acolo, în bătaie, să mă bage acolo. Spre norocul meu, că a venit domnul căpitan Ciucă Valentin şi mă striga: «Ce-i, parfumatule mă, cu tine?» «Uite, dom'le, m-au oprit în stradă, m-au legitimat, mi-au luat actele şi m-au adus aici şi m-au…» «Dați-i drumul!», a ordonat domnul căpitan Ciucă Valentin. Şi mi-au dat drumul. Am luat fandroma şi am plecat tot spre casă, că asta era aici, la Trubadur, dar vă spun eu, dar nu ajunsesem…

P.C.: – Dv. conduceați fandroma?

F.I.: – Da. Şi la Maria am văzut că e baricadat acolo… Am luat-o pe stânga, pe dreapta, ca să ies pe stradă… În dreptul Alimentarei, acolo la Maria, m-a oprit un alt echipaj de Miliție şi: «Unde mergi?», zic: «Acasă!». «De unde vii?», «De la 'Detergenți', de la lucru.» «Actele?» «Poftiţi!» Le dau actele. Îmi cere buletinul. Era într-o agendă, unde ţin actele mai curate şi, când mă dau jos din fandromă, face semn la unul, slăbuţ, avea o pălăriuță micuță de doc aşa, de monton, cu flori şi în momentul ăla, m-am pomenit că mi-a dat un par pe spate. Cel din față, automat mi-a… am vrut să fug de lângă

[100] Marius Mioc, op. cit., p. 39-41.

fandromă, cam doi metri, aşa. Şi unul mi-a dat cu piciorul, aici în spate, şi m-a dat cu barba în scară acolo… E un utilaj extraordinar de mare… Când să mă urc, mă ia şi să mă bage într-o dubă. De-acolo şi până la dubă am fost bătut crunt… Am spus: «Dom'le, eu am mai fost aici, ce aveți cu mine? Nu v-am făcut nimic. Nu am ripostat, nu am făcut nimic, ce aveți? Vin de la lucru.» Şi mă duce la… Între timp, le spun: «Stați, dom'le, să discutăm, că mă cunoaşte căpitanul Ciucă, colonelul Demeter, toți…» …fiindcă I.E.L.I.F.-ul închiriase la grădina Securității acolo, ne trimitea din ordinul directorului Coman Ion, care confirma din fondurile statului, nu ale Securității… Noi lucram de pomană acolo, ne stimula şi pe noi cu câte ceva pe-acolo… Şi în momentul ăla îl căuta pe… mă uit eu în sus, cum era, adică, mă bagă pe uşă şi numai milițieni acolo: «Dă-l încoace, să-l omorâm, futu-l în Dumnezeu pe mă-sa!» De spate imediat am fost apucat de căpitanul Grui: „Pe-ăsta mi-l laşi mie!" Domnule preşedinte, vă rog să mă credeți, am 42 de ani, am doi copii, decât să fiu luat la bătaie, mai bine preferam să fiu mort. Am fost schingiuit ce nu s-a putut dom'le, mă băteau cu picioarele… Să spună toată întreprinderea, tot I.E.L.I.F.-ul cum am sosit, după patru zile când m-au pus în libertate. Am fost bătut măr. Şi în momentul ăla, dacă-l găseam pe domn' căpitan Ciucă, poate nu luam bătaia aia. Ar fi zis: «Bă, dați-i drumul, că pe ăsta îl cunoaştem, nu-i un băiat scandalagiu, nu e băiat rău…» Sunt de-atâția ani în Timişoara, n-am fost în viața mea la Miliție, aici. N-am avut treabă cu ei. Şi mă bagă acolo la… De sus, l-am zărit pe dl. colonel Demeter. Am strigat la dânsul. Fiind acolo, la grădina Securității, îl cunoşteam şi pe dânsul: «Dom' colonel, uitați-vă ce face cu mine!» Dânsul e rănit. «Ce să-ți fac eu? Las'că viu eu jos acolo!» În momentul când mă țineau aşa doi, mă pomenesc cu o lovitură aici la cap, întorc ochii: «Ce-aveți, dom'le, cu mine?» Nu mai aveam nici forță şi alții îmi dădeau cu bastoanele aici, şi pe picioare şi pe piept. Am avut două coaste rupte şi nu mă mai simt bine de-atunci, cu mâna. Întotdeauna sunt umflat aici, la ficat, şi mi-a luat nevastă-mea nişte medicamente… pe lângă asta, colonelul Demeter se afla la directorul de la întreprindere, Coman Ioan, care era prieten bun cu Demeter: «Pe ăsta poți să-l împuşti, dă-l în pizda mă-sii!». S- au şi dus la întreprindere şi directorul

Coman Ioan m-a şters din fişa de activitate zilnică: «Ăsta nu mai are ce căuta la noi, să lucreze aici!» Eu, Sandu Mihai şi toți care au participat la Revoluție, tot din ordinul lui, toți care au vrut să iasă la revoluție trebuiau să fie trecuți într-un tabel. Aşa s-a şi întâmplat şi, după revoluție, s-a făcut ședință şi i-a exclus pe băieții ăştia care au lucrat. După ce ne-a dat drumul, miercuri, la ora 10,30, m-am uitat la ceas, ne-a dus la Penitenciar. Abia mergeam. Băieții, gentili, mi-au pus un pat, am stat jos. Acolo erau copii mici de 13 ani, 11 ani, intrau toată ziua cadre, îi înjurau: «Las' că vă arăt eu, dacă nu vă place de Ceauşescu!» şi m-au luat la anchetă. Eu toată ziua băteam la uşă şi spuneam: «Dom'le, e iarnă. Ce fac? Că, dacă mi se sparge motorul la fandromă, costă un milion 800 de mii…» «Îl dai în judecată pe milițianul care te-a adus…» «Dar eu îl cunosc, să-l dau în judecată?!» Nimeni nu ne băga în seamă. Acolo, din vorbă în vorbă cu un domn procuror, a văzut că sunt aşa, mai cuminte dintre toţi, m-a întrebat: «Din ce parte eşti?" Zic: „De prin partea Drăgăşaniului, jud. Olt, aproape de Vâlcea." „A, şi eu sunt de-acolo." Stând de vorbă mai mult cu dânsul, a cunoscut-o şi pe sora mea, care lucrează la Tribunalul Drăgăşani, s-a purtat frumos cu mine… La Securitate nu mi-a dat o palmă, acolo. Însă ăştia la Miliție, am fost rupt de ei… Ce vreau să întreb eu, domnule preşedinte, aşa cum am fost bătut, după patru zile m-am dus iar la manifestație şi, în seara de 22, circulam pe linia tramvaiului, pe jos, din Piața Traian spre Operă. Şi i-am făcut semn la vatman şi a oprit. Până la Poşta Mare. De la Poşta Mare nişte demonstranți au arătat, acolo, că pe poştă a aterizat ceva şi se sting luminile şi în momentul de față, Armata imediat a oprit, au debarcat militarii jos, cu puştile-mitralieră… Un cetăţean cu barbă, că de-aia vreau să întreb, că sunt nedumerit în suflet, un cetățean cu barbă s-a uitat în stânga-dreapta, a traversat prin fața tramvaiului şi, cum era uşa deschisă, vatmanul coborâse, să vadă ce explică cetățenii aceştia la militari, era un căpitan şi imediat a luat organizarea, ca să ocupe poşta acolo… Ăsta a vrut să fure tramvaiul. Eu, fiind cu ochii pe el, am blocat tramvaiul cu mâinile şi el, fiind puțin mai micuț, am pus mâna pe el, a sărit lumea şi l-am condus de la tramvai până la Operă, la noi, acolo. În momentul când să-l bag înăuntru, a început să tragă. N-a vrut să spună cine e… Că

e pensionar, că e… bine, sub presiunea care era acolo, a spus: era şeful escadrilei de paraşutişti de la Bucureşti… Nu ştiu ai cui sunt, ai Securității, ai cui?! În momentul când se trăgea acolo, a încercat cineva să spună care vrea să meargă voluntar până la unitatea militară cutare, cutare… La toată lumea le era frică. Mi-am zis: «Dom'le, a murit atâta lume, mor şi eu şi mă duc.» Şi zic: «Eu.» Am vrut să ies afară. Mi-au dat o Dacie, nu ştiu a cui e, şoferul n-a vrut să iasă de gloanțele alea şi, în fine, au luat ei armament, ce au luat, că eu am rămas acolo, în maşină. Am venit înapoi, dar în timpul cât am stat la Operă, acolo, m-am întrebat de multe ori: unde sunt cei patru terorişti pe care i-a prins şi i-a predat pe mâna Armatei? Toţi în cămăşi negre, slăbuți… Hai, că ăştia zic: «A tras Securitatea, a tras Armata…», dar ăştia, care s-au predat de bună-voie, unde sunt ăştia? Aveau grijă de ei Marcu şi cu Fortuna, de-acolo, care ei erau coordonatorii revoluției.” (...)

F.I.: – Un milițian slab, vai, ce m-a bătut ăla… Dacă l-aş găsi, aş fi şi eu în boxă aici… Mai bine preferam să fiu mort, dom'le, punea piciorul aici, pe cap: «Futu-Ţi Dumnezeu mă-tii, nu-ţi convine regimul lui Ceauşescu?», «Dom'le, dar n-am făcut nimica, nu am eu treabă, nu ştiu nici ce e în oraş…» Şi-atunci m-am bazat că, dacă mă duce, îmi dă drumul”[101].

Florea Gheorghe / ***Timişoara***

„M-au bătut lăsându-mă inconştient, revenindu-mi m-am trezit într-un ARO al miliţiei; la un moment dat, ARO a oprit lângă o dubă a miliţiei, fiind aruncat în dubă unde erau zeci de corpuri, fiind păziţi de miliţieni înarmaţi cu pistoale mitralieră, bastoane de cauciuc şi câini. Fiind culcaţi cu faţa în jos au început să ne lovească cu patul armei şi cu bastoanele. Fiind loviţi cu furie de un sg. major m-am ridicat şi i-am spus de ce ne loveşte ca pe nişte animale, la care tov. sg. major a zis că mă omoară lovindu-mă cu furie, dar norocul meu a fost că a intervenit un plutonier major care i-a ordonat să înceteze”[102].

[101] *Documente '89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p.2885-2888, 2889.

[102] Adrian Kali, Alexandru Riff, op. cit., p. 21

Frunză Ilie / ***Timişoara***

„(…) Am fost arestat în strada Piatra Craiului după ce au descărcat un încărcător asupra mea, m-am predat. (...)

– *Unde aţi fost transportat după?*

– Închisoarea Popa Şapcă. (...)

– *Povestiţi un episod din timpul detenţiei.*

– La coborârea din camioanele militare am fost încolonaţi şi până la intrarea în clubul penitenciarului am fost frăgeziţi cu bâte şi bastoane. Am fost primiţi în penitenciar fără mandate, deci ilegal. Am fost ţinuţi ilegal şi bătuţi de oameni din afara sistemului penitenciar. A fost o ilegalitate! Un abuz!”[103]

Gazda Arpad / ***Timişoara***

„Am început să ne rugăm. În acel moment s-a spart uşa. Au intrat vreo 15 persoane, unii în civil, alţii în uniformă de miliţieni. Un tip civil se lovea cu bastonul în palmă şi cu un zâmbet sadic a zis către László: «Roagă-te, că o faci pentru ultima oară!» Eu am fost luat primul. László a fost bătut cu bastonul, îi sângera faţa. Pe mine atunci nu m-au bătut.

Familia Tőkés a fost urcată într-o Dacie iar mobila încărcată în camion, şi au fost duşi la Mineu. Ceilalţi care eram acolo am fost duşi în curtea securităţii. În timpul deplasării am fost bătuţi de un tip care era în dubă, cu un cablu. Tipul urla: «Ce, vreţi revoluţie? Las’ că vă arăt eu revoluţie!».

În curtea securităţii am fost culcaţi pe burtă şi bătuţi iar, treceau cu bocancii peste noi, se plimbau pe spatele nostru. Apoi am fost puşi în genunchi, cu mâinile la ceafă, şi am luat nişte şuturi în rinichi. Dintre cei care m-au bătut l-am recunoscut pe Viorel Bucur, care la procesul Timişoara se plângea că în timpul revoluţiei a fost bolnav [la proces, Viorel Bucur a fost achitat - n.n.]. Acest Viorel Bucur i-a dat un pumn lui Pal Kiss, care a căzut. Şi mie mi-a dat un pumn în faţă, spărgându-mi ochelarii. Aş fi căzut şi eu, dar m-am sprijinit de dubă.

Apoi am fost duşi în clădire. Pe un coridor am fost iar întinşi pe burtă. Ni s-a spus că dacă vorbim între noi vom fi împuşcaţi. Am stat aşa vreo 5 ore. Oricine trecea pe acolo ne dădea câte un şut.

---

[103] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 108.

Erau doi miliţieni care ne-au păzit. Unul din ei, Popa, sergent-major, era destul de cinstit. De pildă, pe moşul Csoke Andras, care nu putea să stea pe burtă, l-a lăsat să stea pe scaun.

A venit şi Corpodeanu (ulterior i-am aflat numele) care ne-a ţinut o prelegere istorică: «Voi, hunii, aţi venit cu carne crudă sub şa, dar noi românii am agăţat de două ori opinca pe parlamentul din Budapesta şi să ştiţi că a treia oară vom agăţa şi bocancii».

Dimineaţa am fost interogaţi de doi ofiţeri. Unul şchiop, Petru Voican, i-a bătut pe cei care s-au dus la el. Eu am fost interogat de celălalt, care părea destul de înţelegător. I-am spus ce s-a întâmplat în zilele de 15-16 decembrie. Dacă declaraţiile acestea mai există, eu le recunosc corecte şi acum.

Pe la ora 12 am fost duşi la Penitenciar. Aici, parcă eram la sanatoriu. Era calm, nu se urla la noi, nu ne mai băteau. Am ajuns într-o cameră cu vreo 70 de persoane, câte doi într-un pat. Auzeam că se trage în oraş.

În data de 18 am fost anchetat de procurorul Liviu Ciavici. S-a comportat corect.

În 19 am fost interogat vreo 8 ore, de la 10 dimineaţa. Erau doi inşi – unul care stătea permanent şi altul care mai dispărea. Iarăşi am fost bătut cu bastonul şi cu pumnul. Voiau să afle cine a mai fost în grupul Tőkés. Mi-au dat un teanc de fotografii, luate în 15-16 decembrie, să recunosc cine a mai fost. Le-am spus că nu recunosc pe nimeni, şi aşa era într-adevăr. Am dat o declaraţie de 10 pagini.

În 20, pe la 10 seara, am fost scoşi cu un camion şi eliberaţi la sensul giratoriu de la Punctele Cardinale. Eram convins că ne-au eliberat fiindcă evenimentele s-au extins în mai multe oraşe. Ajungând acasă, am deschis la TV Budapesta, unde era o emisiune, nu Panorama dar făcută tot de Lajos Chrudinak. Chrudinak tocmai telefona la Timişoara şi cineva din Timişoara i-a relatat în direct ce se întâmplă. De acolo am aflat că mişcarea încă nu s-a extins şi m-am speriat”[104].

Gâriuţă Lazăr / ***Bucureşti***

„Subsemnatul Gâriuţă Lazăr, declar că în ziua de 21 decembrie 1989, orele 15.30-16.00, în timp ce mă aflam în serviciul de pază, escortare şi supraveghere din cadrul

[104] Marius Mioc, op. cit., p. 12-13.

Penitenciarului Jilava, au fost aduşi de către organele de securitate şi miliţie, primii manifestanţi reţinuţi, respectiv 2 tineri, fată şi băiat, care au participat la mitingul organizat în Piaţa Comitetului Central.

Precizez faptul că, aceşti 2 tineri erau studenţi la o facultate din Timişoara. Maşina cu care au fost aduşi era o Dacie 1310, de culoare albă, cu numere de filaj. De remarcat este că fata se afla pe bancheta din spate, iar băiatul era în portbagajul maşinii, amândoi fiind legaţi cu sârmă, de mâini. Datele de identificare au fost trecute în registrul de persoane din postul de control al penitenciarului. Aceştia au fost conduşi în camere separate pentru interogatoriu.

În jurul orelor 16.30-17.00 au început să sosească manifestanţi reţinuţi în număr foarte mare, fiind cazaţi în Fortul Jilava nr.13 pentru a fi interogaţi de către organele de securitate şi procuratură”[105].

Geangu Ioan / *Timişoara*

„Marţi 19 decembrie am mers la slujbă (la Moşniţa Veche). Eram în atelier Când şeful de post Dupţa şi ajutorul lui, Mendrea, au venit la mine spunându-mi să-i urmez ca să dau o declaraţie. La postul de miliţie au vorbit la telefon cu lt-maj. Petru Voican, care le-a spus să mă ducă la el. Am fost dus cu o basculă până la miliţia judeţeană. Aici m-a luat în primire Petru Voican care mă cunoştea de la o anchetă anterioară. M-a întrebat de când mi-am dat jos barba. I-am răspuns că de mai multe zile. El a spus că de ce mint şi mi-a tras nişte palme.

Am fost pus jos, legat cu cătuşe. Voican s-a urcat cu piciorul pe mine şi m-a întrebat ce am făcut în noaptea de 17/18. Am răspuns că n-am făcut nimic. Apoi m-a dus în altă încăpere, unde era Doru Berejovschi în genunchi şi cu mâinile legate la spate. L-a întrebat pe Doru dacă mă recunoaşte. Eu fiind fără barbă, Doru a şovăit, dar după ce Voican i-a dat o coadă de târnăcop peste tălpi, m-a recunoscut. Doru a plecat.

Am rămas să fiu anchetat de Voican şi de încă cineva căruia Petru Voican îi spunea procuror. Aceştia mă anchetau pe rând, cu ajutorul cozii de târnăcop şi a bastonului. Eram lovit în special la picioare, tălpi, palme şi spate.

---

[105] Arhiva IRRD, Fondul I, Dosar 136.

Noaptea am dormit într-o celulă, pe beton, căci nu era acolo nici un pat. În 20 am fost scos iar la anchetă, din 3 în 3 ore, în faţa aceloraşi persoane. Mă obligau să spun că aş fi spart vitrine (deşi eu nu făcusem asta) şi să recunosc alte persoane care au fost cu mine în stradă. Voican îmi spunea: «Măi Geangule, cum poţi să spui că ai strigat lozinci anticomuniste? Mai bine declară că ai spart o vitrină, că mai uşor ieşi din puşcărie». Nemaiputând rezista la bătaia cu parul, am declarat până la urmă că am aruncat cu o piatră într-o vitrină.

Seara am fost dus, împreună cu alţi arestaţi, în nişte boxe unde ni s-au dat haine de puşcăriaşi. Ştiu că un gardian a întrebat dacă ne tunde sau nu dar i s-a spus că nu mai este timp. Am fost dus în celula nr. 1, împreună cu Doru Berejovschi, Sandu Mihai, studentul Mioc, doctorul Tăut şi alţii. Şef de cameră era un hoţ care fusese deja în celulă când am intrat.

În 21 am fost anchetat la fel ca în ziua precedentă.

În noaptea de 21/22, în jurul orei 3, am mai fost anchetat de doi inşi despre care Voican spunea că sunt unul judecător, altul avocat. N-am mai fost bătut. Respectivii nu erau din Timişoara, pentru că în loc de Electrotimiş spuneau Electromureş.

În 22 pe la prânz , stând în celulă lângă geam am auzit miliţienii spunând: «rupeţi toate actele şi daţi-le la oameni drumul afară!».

Ni s-au adus hainele şi ne-au urcat într-o dubă TV. Duba se îndrepta spre Calea Şagului. Eram lângă uşa dubei şi am deschis-o, aceasta nefiind încuiată din exterior. Am sărit din mers şi apoi am plecat cu Doru Berejovschi la spitalul judeţean. El a rămas să fie pansat, iar eu am mers acasă, împreună cu şeful meu de atelier Jifcu Gheorghe, pe care-l întâlnisem pe drum."[106]

Gheorghe Nicolae Victor / *Bucureşti*

„În jurul orei 16 am venit în Piaţa Universităţii alături de ceilalţi demonstranţi care manifestau paşnic prin scandări de lozinci împotriva regimului. Pe la ora 23,30 am fost arestat dintr-un grup care ne retrăsesem spre Muzeul de Istorie. Acolo

---

106 http://mariusmioc.wordpress.com/2013/12/18/arestat-de-la-servi-ciu/#more-16054. Acesat la 8-0-10, 2014.

am fost încercuiţi de USLA. Am avut surpriza să constat că dintre noi au ieşit nişte indivizi îmbrăcaţi cu şube îmblănite care le arătau scutierilor pe cine să aresteze. Am fost surprinşi de cele întâmplate. Am fost bătuţi. Eu mi-am pierdut cunoştinţa şi mai ştiu că m-am trezit într-o dubă aruncat pe jos. Eram plin de sânge de la bătăile încasate. Peste mine au mai fost aruncaţi la grămadă alţi demonstranţi. Am fost duşi direct la Jilava. S-a făcut identificarea şi am fost trimişi în celule. Ceilalţi arestaţi care erau cu mine în celulă au solicitat gardienilor să trimită un medic deoarece eram într-o stare critică, mă simţeam foarte rău. A venit un medic care a plecat după o scurtă examinare. Apoi am fost scos pentru anchetă la Fortul Jilava. Mi s-a pus o lumină în ochi. Mi s-a dictat o declaraţie aşa cum au dorit anchetatorii. Din cauza bătăilor primite şi a reflectorului care mi-a fost pus în ochi nici nu mai ştiam ce scriu. A doua zi am fost eliberaţi şi trimişi cu dubele în zona Gării Progresul. Până în prezent am făcut numeroase demersuri pentru a afla cine sunt vinovaţii pentru ceea ce mi s-a întâmplat. Nu am aflat nimic, nu am alte amănunte”[107].

Ghilea Floria / *Bucureşti*

„Mă aflam în piaţă când am fost acostat şi reţinut de un lt. maj. de securitate cu numele Plăcintă Eugen de la Securitatea Bucureşti. Acesta era îmbrăcat în haine militare, cu el se aflau mai mulţi militari în termen, circa două plutoane. De fapt, erau persoane mai învârstă de 30-35 de ani, dar îmbrăcaţi în haine de militari în termen.”[108]

Ghilia Alecu Ivan / *Bucureşti*

„De ce pentru nimeni!? Pentru că, iată, se împlinesc şaptesprezece ani de când mă stăpâneşte fantasma acestui MUZEU AL RECUNOŞTINŢEI şi toate strădaniile mele (de a-l abstrage realităţii virtuale si de a-l planta realităţii vii, pragmatismului existenţial) se izbesc de ingratitudinea şi imobilismul celor care se fac a uita sau chiar au uitat de unde venim, prin ce am trecut şi prin ce jertfă excepţională s-a săvârşit miracolul genezei chinuite a restaurării noastre

[107] Romulus Cristea, op. cit., p. 36-36.

[108] Ioan Dan, op. cit., p. 289.

în istorie. «Erupţia socială» din Decembrie 1989 m-a găsit cu peste 2000 de pagini de manuscris în sertar: romanul Piramida (o utopie, prefigurând simbolic sfârşitul lumii existente pe plan global, implicit sfârşitul coşmarului ateist-comunist) şi Întoarcerea bărbaţilor, roman consacrat memoriei supravieţuitorilor lagărelor staliniste, respins încă din 1980 de cenzură. Moralmente împins de aceste două «morminte» interzise şi de maldărele de pânze şi cartoane care-mi umpleau până la disperare micul apartament din blocul Perla, pictate şi răspictate cu Răstigniri şi Calvaruri calchiate pe rana sângerândă a României totalitarismului, ştiind când le pictam, că niciodată cât va dura stihia roşie nu vor fi văzute decât de puţinii prieteni ce-mi luminau claustrarea, împins de revolta umilinţei artistului care-şi trăieşte drama interdicţiei, am ieşit în stradă contopindu-mă elanului revoluţionar. În monumentala sa «O istorie a literaturii române», în amplul spaţiu cu care mă onorează, profesorul Ion Rotaru introduce şi acest amănunt: «Deosebit de activ, ieşit pe stradă în Piaţa Universităţii (actuala Piaţă a Revoluţiei), amestecat în primele rânduri ale mulţimii în seara zilei de 21 decembrie arestat, urcat într-o dubă cu alţii şi dus la Jilava, bruscat cu sălbăticie, pus cu faţa la perete, cât pe ce să fie împuşcat, eliberat, în fine, când armata şi celelalte forţe de ordine şi represiune au trecut de partea poporului (dar cine poate şti exact cum stau lucrurile?) Noi, românii, nu prea ne cunoaştem «foarte exact, cum ni s-au întâmplat "revoluţiile" de la 1821 până la ultima, din decembrie 1989». Nu «urcat într-o dubă», cum în necunoştinţă exactă de adevăr scrie marele istoric literar, eminent profesor la ora aceea, ci silit sub ameninţarea armei să urc rămânând întins lângă alţi trei răniţi şi arestaţi ca şi mine, trecuţi prin supliciul bâtelor şi paturilor de arme ale torţionarilor înşiraţi pe strada Câmpineanu, acum formând un lot de patru trupuri întinse pe podeaua camionului uriaş, probabil un tir, peste care au fost îndesate ca o stivă de lemne alte două straturi de trupuri deasupra astfel că noi, cei de dedesubt, eram striviţi de două rânduri de răniţi şi arestaţi. Aşa am fost duşi la Jilava. Atunci, în acel coşmar interminabil, strivit sub trupurile nefericiţilor de deasupra noastră, mă stăpânea gândul că trebuie să mă rog într-una să nu-mi cedeze inima şi m-am rugat cu cea mai fierbinte

încleştare. Lui Dumnezeu, Lui Iisus şi tuturor sfinţilor şi m-am îngrozit de spaima că vom fi coborâţi undeva în plin câmp şi împuşcaţi. Până dimineaţă, cum toată noaptea la Jilava au avut loc execuţii, gândul morţii nu m-a slăbit întărit în sufletul meu numai de legământul sfinţit de suferinţele şi spaimele celor din celula supraîncărcată de trupuri şi feţe descompuse de tensiune, în majoritate tineri ca Patapievici şi Varujan Vosganian, pe care-i întâlneam atunci prima dată. Întâmplarea a făcut să stau în acelaşi pat «la etaj» cu un cuvios preot de ţară, părintele de la Chirnogi, pe care, surprins de slăbiciune cum era, l-am «întărit» aproape silindu-l «să-şi facă datoria pastoral» şi să ne izbăvească pe toţi de căderea-n deznădejde, rugându-se tare pentru noi. Pentru «scăparea noastră».

După rugăciune, ca printr-un miracol, s-a deschis uşa şi a intrat comandantul închisorii să ne spună să «fim liniştiţi» că «în curând, peste câteva ore, vom pleca acasă». «Acasă, unde» m-am trezit întrebând cu voce pierită, de pe priciul de sus de lângă părintele din Chirnogi care împietrise cu mâna în aer cum dădea să-şi facă semnul crucii. Acasă la Tatăl de sus sau la noi acasă?» «Nu vă temeţi. Fiecare la casa lui», a spus Comandantul şi ca să ne risipească teama ne-a anunţat «c-a fugit dictatorul».

Starea de graţie care m-a cuprins şi mă stăpâneşte şi acum este tot ce s-a întâmplat cu mine, cu noi şi cu ţara noastră atunci, cel puţin în delirul primelor ore şi zile, cele trei zile ale Învierii, începând cu nopţile şi cu zilele acelui decembrie contrar «legilor meteorologice» care au fost ca de Paşti nu de Crăciun şi sfârşind cu extazul solidarităţii şi frățietății de pe străzi, cu delirul beatific ce ardea în inimile tuturor românilor totul a fost o înlănţuire de minune. Nu ar trebui uitat şi va trebui să ne baricadăm memoria împotriva neantului amintindu-ne de strigătul care s-a făcut auzit în România atunci după jumătate de secol de vaiete scrâşnite, de ţipetele torturii şi geamătul muribunzilor ascunse sub tunetul dirijat al aplauzelor şi uralelor roboţilor ridicaţi în picioare în faţa dumnezeului din tablou ce se învoia a-l înlocui pe Cel din Icoană: Cu noi este Dumnezeu şi Vom muri şi Vom fi liberi![109]

……………………………………………………………

[109] Caietele Revoluţiei, nr. 2(9)/2007, p. 58-60.

„[...] Revenind la decembrie 1989, de unde aţi fost arestat?

De la Inter.

Povestiţi-ne drumul până la închisoarea Jilava.

Rănit, stâlcit în bătaie şi strivit ca o râmă, pe podeaua unui camion, cu două rânduri de trupuri rănite din care se scurgea sânge deasupra mea.

Vorbiţi în romanul (Vis de râsul lumii) dvs. despre sentimentul de umanitate pe care l-aţi observat la ceilalţi pe parcursul drumului. Aţi putea să ne explicaţi?

Ce se întâmplă şi acum pe stradă, luând toate înfăţişările dârzeniei ajunsă la capătul răbdării, demnităţii jertfelnice, creştineşti şi cu adevărat omeneşti, care-şi înţelege menirea mai presus de toate de a fi oameni şi de a ne uşura povara şi suferinţa.

Odată ajuns la închisoare, care era grija dvs.? La ce vă gândeaţi? La cine?

Să supravieţuiesc coşmarului. Trăiam prin intermitenţe, imaginar, regăsindu-mă în ficţiunile din manuscrisele lăsate acasă şi de a căror soartă mă temeam – să nu vină Securitatea şi să dispară. Evadam imaginar, proiectându-mă în viitor, cu speranţa că voi scăpa, gândind viitorul, evocându-l mintal, momentele formative din viaţa mea, fiinţele dragi, fetele mele, în primul rând, urmărindu-le viaţa, prietenii, proiectele etc., atent totodată la ce se întâmpla în jurul meu, conştient că trăiesc într-un delir al istoriei, şi că fac eu însumi parte dintre entuziaştii înspăimântaţi din jurul meu, întăriţi prin curaj şi uitare de sine, de moartea ce ne ameninţa.

În această carte despre care amintiţi, faceţi următoare mărturisire: temându-mă să mă gândesc şi totuşi neputând stinge gândul. explicaţi-ne.

Am trăit cu o intensitate paroxistică pe mai multe paliere de-odată. Omul vechi, comunistul cuminte, se confrunta cu insurgentul dezlănţuit.

Vă întrebaţi despre ce oare se întâmpla în Piaţă? regretaţi faptul că nu aţi fost acolo?

Imaginar am ştiut ce se întâmpla în Piaţă, am trăit acolo. Trăiam emoţional-mintal şi acolo, cum trăiesc din nou tensiunea din Piaţa Universităţii care se înfruntă cu nesimţirea, sofismele, aroganţa şi cerbicia Puterii – instaurate şi acum

pentru vecie, cum părea şi atunci – puterea penibilă ce se preface a nu auzi strigătul mulţimii încă ne deplin dezlănţuite, apucând cu dinţii ultima ciozvârtă otrăvită a Puterii. Trăiam ce trăiesc şi acum, identificat cu ultimul amărât care strigă.

Ce aţi văzut la Jilava? ce v-a înspăimântat? Într-una din cărţile dvs. caracterizaţi lumea ca fiind un imens abator, noi fiind vitele duse la tăiere. Aţi aplica această caracterizare şi închisorii Jilava din acele zile?

Moarte, suferinţă, cruzime, solidaritate umană, bestialitate, bărbaţi cu testiculele sfărâmate, copile şi femei lovite cu bocancul în sex, un tânăr bărbat cu capul spart salvând pe un bătrân care ţinea în căuşul palmei ochiul scos din orbite, apa care se dădea muribunzilor amestecată cu sânge; am văzut scris cu sânge Jos tiranul! Jos Ceauşescu!, Trăiască libertatea! Jos comunismul! Am văzut un copil plângând lângă cadavrul tatălui său, împuşcat şi am păstrat mintal imaginea pe care am transpus-o în ulei, pe pânză, în tabloul Orfanul.

Cum aţi simţit trecerea timpului cât aţi fost arestat?

Cum ai simţi clipă de clipă că vei muri şi nimeni nu va şti de moartea ta. Am simţit groaza morţii când mi s-a luat ceasul de la mână şi am fost întrebat, spre a se consemna în registru, cui să fie predat. Sigur că scăparea noastră cu viaţa a fost un miracol, cum un miracol, un mare miracol, a fost însăşi Revoluţia ce reverberează azi după douăzeci de ani în numele aceleaşi milostive Speranţe. Strigătul tinerilor, care parte din ei aveau să şi moară: Cu noi e Dumnezeu, Vom trăi şi vom fi liberi, era un strigăt al sufletelor descătuşate din ateismul comunist, încrezător în puterea lui Isus Salvatorul, prezent şi acum din nou şi pretutindeni şi veşnic în creaturile sale.

Relataţi-ne întâlnirea cu domnul Horia Roman Patapievici.

Momentul m-a emoţionat până la lacrimă. Când plutonierul care ne înregistra numele şi adresa în registru a întrebat ce profesie am, din mulţimea trupurilor înghesuite în spatele meu, înainte de a apuca eu să spun cine sunt, s-a auzit o voce plăpândă, ca de copil, pierdut în spaima generală: E scriitor, e scriitor! Era tânăra celebritate de azi…care a beneficiat oneros de un post nevisat atunci şi care, culmea ironiei sorţii, îmi face pierdut tocmai manuscrisul coşmarului

trăit atunci împreună. Ce pot să spun de gingaşul filosof decât că aştept răbdător la tinereţea mea să văd cum se vor isprăvi sorţii acestor zile chinuite de blestemele neîmplinirii şi cu ce obraz se va arăta el, mâine, autocontemplându-şi opera şi ţinuta morală!

Cum se legau prieteniile în acea noapte?

Spontan, sincer, într-o revărsare de emoţii candide, simţindu-ne toţi fraţi în sublimitatea clipei, exaltaţi de aceeaşi bucurie a miracolului incredibil.

Care a fost prima senzaţie pe care a-ţi avut-o la coborârea în stradă, după eliberare?

Că am intrat în delirul unui vis fantastic, vis care a ţinut până am intrat în apartament, constatând fericit că manuscrisul şi tablourile sunt la locul lor. Starea de jubilaţie s-a sfârşit când am format primul număr de telefon la Liana. Auzindu-mă, a izbucnit în plâns. Într-un târziu am înţeles că au speriat-o la telefon prietenii, cu arestarea mea, s-a temut de securistul din imobil şi şi-a pus pe foc romanul la care lucrase în mare taină."[110]

Ghiţiu Ioan / *Bucureşti*

„Diferenţa între cele două cordoane care s-au înlocuit era următoarea: cei care compuneau cordonul pe care l-am văzut după ora 21.00 purtau haine de iarnă, spre deosebire de ceilalţi, care aveau haine sau ţinută de vară, iar a doua diferenţă constituia faptul că acești militari, deşi constituiţi după ora 21, erau mai învârstă şi toţi erau de aceiaşi înălţime şi nu aveau grade."[111]

Grizeanu Gheorghe / *Bucureşti*

„În jurul orei 23.30, văzând că trupele de Miliţie-Securitate, militari în termen, trăgeau cu armele automat înspre mulțime, am vrut să mă refugiez prin fața restaurantului Dunărea, dar am fost prins și imobilizat într-un coridor de militari în termen, Miliţie-Securitate, cu scuturi și căști și un cordon de lucrători la Miliției. Am fost bătut cu paturile de la arme de către militari și cu bastoanele de către lucrătorii de Miliției. Am fost lovit în cap (unde mi s-a rupt pielea capului),

---

[110] „Caietele Revoluţiei", Nr. 1(39) 2012, p. 31-34; Interviu cu artistul *Alecu Ivan Ghilia* realizat de Ioana Ciodaru-Ceaușescu.

[111] Ioan Dan, op. cit., p. 289.

în față, peste corp, în zona abdomenului, peste picioare. Ulterior, am fost duși mai mulți manifestanți, lângă intrarea la un bloc din apropiere de restaurantul Dunărea şi culcaţi pe burtă, timp în care eram călcaţi în picioare de către militarii în termen din trupele de Miliţie-Securitate"[112].

Grumezescu Olguţa-Cristina / *Bucureşti*

„La Poliţia Capitalei am fost trecuţi printr-un culoar de poliţişti şi civili care ne-au lovit. Am fost legată cu mâinile la spate, femeile pe partea stângă şi bărbaţi pe partea dreaptă a camerei. La Poliţia Capitalei am rămas circa o oră, timp în care am fost loviţi. La un moment dat, fiindu-mi rău, am cerut apă, şi un civil căruia i se adresa col. Dumitrescu lovea şi el în cei reţinuţi. Un subofiţer de Miliţie cu numele Vasile mi-a adus apă şi un medicament, căci i-am spus că mă doare ficatul"[113].

Honig Ilie / *Timişoara*

„P.C.: – Deci pe 16 decembrie…

H.I.: – Da, pe 16 decembrie…

P.C.: – Şi pe la ce oră?

H.I.: – Destul… Când am ajuns acolo, aproape tot publicul ce am ajuns acolo, în aproximativ 30-20 de metri, văd că a apărut o grupă de scutieri, după cum aud că le spune. îmbrăcați toți în haine de milițieni, toți cu nişte table de-alea în față, cu căşti albe, cum e la Circulație şi cu aia pe ochi, măştile alea şi, în momentul în care am ajuns acolo, un tânăr face către mine… Eu, cu toate c-am observat, mai înainte, că au venit în coloană şi s-or pus în aliniere acolo, m-am dat în dreapta coloanei şi am ieşit din rândul coloanei. Între timp, când a venit această grupă de scutieriști, coloana se apropia spre clădire… În acest timp, când a venit grupa de scutieriști, la o comandă a şefului respectiv, cine a fost, subofițer sau ofițer, ce-a fost, tot la fel echipat ca toți ceilalți, s-au întors înapoi. După ce le-a comandat să se întoarcă, toți s-au întors cu fața spre manifestanți, şi el, atunci, o fugit înapoi înspre partea spre Miliție…

P.C.: – Cine, manifestanții fugeau?

[112] Idem, p. 292.

[113] Idem, p. 293.

H.I.: – Nu! Şefii la echipa de scutierişti… În timpul ăsta, eu am ieşit de-acolo şi m-am dat pe partea asta, pe trotuar şi urma să văd ce se întâmpla. Vedeam, mai în faţă, care erau acolo cum strigau, şi nişte oameni stăteau cu scuturile alea în faţa lor, acolo. La un moment dat, cetăţeanul ăsta care era şeful lor a venit şi, atunci… [lipsă text, n.n.] …fără să-mi dau seama şi, când mi-o dat una în plex, aici, şi, cum avea şi bastonul ăla, mi-a dat şi, atunci, m-o dat cu bastonul ăla pe cap… Miliţienii care erau mai aproape, cam la 5- 7 metri, aşa, de mine şi a spus: «luaţi-l şi duceţi-l!». Şi mi-am dat seama acolo că asta o fost porţia întâi şi porţia a doua urmează apoi… Am fost luat de-acolo, adică, după ce m-or bătut şi le-o spus să mă ieie, am observat că miliţianul era în umbră, era cu mâinile în buzunar la manta, se plimba. Îmi şopteşte uşor să plec, să fug… Cum nu aveam nici aer, nici nimic, am prins puţin curaj, cum eram în condiţiile astea. Am început să măresc paşii… Am trecut la al doilea miliţian, am văzut că nu m-a prins nici al doilea miliţian, nici al treilea, am trecut pe partea dreaptă, către linia de tramvai, am traversat podul, am trecut peste Bega, am luat-o prin parc în umbra aia şi m-am dus acasă. Imediat m-am schimbat de hainele ce le-am avut, imediat m-am urcat în tramvai, în primul tramvai pe care l-am prins, şi m-am întors imediat înapoi, să vedem ce mai e pe-acolo. Când m-am întors înapoi, din tramvai am observat că acolo nu mai era nimic. Vreau să adaug că, după ce m-o bătut pe mine acolo, în urma mea or început ţipete, vaiete de femei. Când m-am întors înapoi cu tramvaiul, m-am uitat din tramvai, acolo, jos, erau numai hârtii şi, mă rog, ca după război… Echipa de scutieri care era acolo, în faţă, scutierii erau toţi aliniaţi la rând. Atunci am venit până la Catedrală. De la Catedrală m-am dat din tramvai jos şi am băgat mâinile în buzunar, ca şi cum nu s-o întâmplat nimic şi am venit spre casă… Când am venit, tot pe partea dreaptă, spre Traian, am văzut că nu se mai petrece nimic, pe partea dreaptă, nu se mai petrece nimic, absolut nimic, şi nici scutierii nu mai erau acolo, o linişte… M-am gândit că s-au liniştit, m-am gândit că mâine zi ştiu ce mă aşteaptă, că toţi manifestanţii vom fi colegi şi vom fi… Mâine zi, cu toate că toată noaptea nu am dormit de agitat, ştiam că mâine zi ne va aştepta ce ne va aştepta, după ce am făcut manifestaţia aia…

aşa cum era procedeul. Mâine zi a venit, pe la orele nouă, în momentul când a venit această grupă de manifestanți, un bărbat, parcă cu mustață, tânăr, îmbrăcat parcă cu un trening, cu o bară în mână şi vorbind poporului, să nu spargă geamurile, să nu distrugă nimic, că-s tot bunurile poporului, să nu se întâmple lucruri... Avem dreptul de a manifesta, avem dreptul să… dar să nu distrugem. Într-adevăr, care am fost pe laturi şi mă aflam şi eu pe-acolo, prin Piața Traian, şi am ascultat aceste lucruri, am ascultat aceleaşi strigături ce le-am făcut şi noi sâmbătă seara. După asta, or trecut aceşti manifestanți şi or venit aici mai mulți. Un grup cu scuturi, aşa, şi puşcând în sus…

P.C.: – Unde?

H.I.: – Către Piața Traian, cum o plecat de la Pâine, or venit puşcând cu automatele în sus şi cu scuturile alea, sigur, cu muniție de manevră, nu cu muniție de război. Or venit acolo… Eu, în timpul ăsta, mă aflam exact în uşa Autoservirii, acolo… Când or venit până aici, în Traian, or mers puşcând cât or mers şi, după cum am fost informat, tot cineva dintre ei, tot şeful ăsta, cine o fi fost din acea grupă; acolo n-o fost numa' o grupă, o fost trei sau patru grupe care puşcau în sus, o ieşit şi or fi bătut un om invalid, nu ştiu eu din ce motive şi cum, n-am putut să observ treaba aia, că eu eram mai în spate. Din momentul ăla, am văzut că, la un moment dat, se retrag înapoi şi, atunci, or ieşit civilii şi or început cu cărămizi, cu ce or apucat, or început să dea pe-aici. În timpul ăsta, când or văzut că or ieşit civilii şi or început să dea în ei, or început, tot trăgând, să se retragă tot în acea parte, dar mergând înapoi… Deci tot înapoi. Nu s-au întors stânga-mprejur şi au început să meargă în aceeaşi poziție, numa' cu paşi 'napoi, aproape de Pâine, acolo, şi de-acolo or plecat, s-or dus. Dacă nu mă înşel, or venit, prima dată, tancurile, mi se pare că au venit două tancuri şi, după aia, iarăşi nişte amfibii şi iarăşi s-o început brambureala asta cu civilii şi cu toate treburile astea.

P.C.: – Cum arătau militarii aceia? În ce ţinută erau?

H.I.: – Care?

P.C.: – Militarii care executau foc de intimidare în sus, cei din Piața Traian.

H.I.: – De milițieni şi cu scuturi, cum or fost şi aceia de la…

P.C.: – Deci erau milițieni?

H.I.: – Nu ştiu dacă erau milițieni sau ce or fost, dar aceeaşi ținută aveau, cum o fost seara, acolo, de ne-or bătut… tot aşa or fost şi atunci…”[114]

Hosu Virgil / *Timişoara*

„Am intrat în acele momente în panică şi am hotărât ca o parte să mergem pe strada Paris iar celalalt grup să o ia spre Piaţa Unirii urmând să ne întâlnim în faţa Catedralei. Pe strada Paris am fost reţinut încă cu câţiva tineri (cu care am rămas în spatele coloanei), de către persoane îmbrăcate în civil. Acestea ne-au ameninţat cu pistoalele, lovindu-ne cu violenţă; totodată ne-au obligat să intrăm în maşini iar apoi, în jurul orei 04.30, dimineaţa, ne-au dus la penitenciarul de pe strada «Popa Şapcă». După momentul reţinerii, mi-am dat seama că în rândurile noastre se aflau multe «cârtiţe» care au informat Securitatea despre tot cea ce dorim să facem, traseul pe care l-am urmat; forţele de represiune, în momentul arestării noastre, păreau bine organizate.

Ajunşi la Penitenciar, cadrele Miliţiei s-au comportat foarte urât cu noi; ne-au adresat injurii şi ameninţări, totodată ne-au ordonat să scoatem tot ce avem la noi (verigheta, ceas, bani, acte, curele, şireturi, etc.) repartizându-ne în diferite celule.

În data de 17, în jurul orei 18.00, în celula în care mă aflam, a fost adusă o persoană care ne-a mărturisit că a fost arestată în faţa hotelului ,,Continental”; eram foarte curioşi să ştim ceea ce se întâmplă în oraş, iar acesta ne-a spus că Armata şi Miliţia au tras cu armamentul din dotare, rănind foarte multe persoane iar altele au fost ucise.

Ascultând cele relatate, eram conştienţi că acel sistem odios ne va reprima sever şi m-am gândit imediat că ori ne execută pe toţi în grup, ori este posibilă condamnarea noastră pe viaţă la munca silnică!

În dimineaţa de 18, au venit cadre ale Miliţiei care ne-au luat datele personale (data naşterii, localitatea, ocupaţia, apartenenţa politică, adică dacă facem parte din rândurile P.C.R.); cam tot la orele dimineţii au fost aruncate în celulă

---

[114] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. IV, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2326-2328.

de către cadre ale Miliţiei două persoane, care erau maltratate încât nu se puteau mişca, cu sânge pe ei şi urinaţi. Paturile fiind ocupate în acel moment, m-am dat jos din pat şi le-am acordat primul ajutor împreună cu colegii de celulă, aşezându-i apoi în patul meu. Am aflat ulterior că se numesc Biscoşi Grigore Beniamin şi Ceataraş Dan, angajaţi la întreprinderea «Garofiţa» din Timişoara, şi în data de 15.12.1989, au scris cu cărbune negru pe pereţii întreprinderii «Jos comunismul!». Secretarul de partid a chemat Securitatea care i-a arestat şi timp de trei zile au fost bătuţi şi ameninţaţi cu moartea în beciurile Miliţiei, ofiţerul care i-a maltratat numindu-se Dragomir Florin.

În după-amiaza zilei, în jurul orei 14.00 am fost chemat de către un procuror militar care m-a anchetat referitor la ceea ce am făcut în data de 16.12.1989; mi-a luat o declaraţie încercând să afle nemulţumirea mea referitoare la sistemul comunist şi dacă am neajunsuri materiale; la final mi-a dat să semnez declaraţia, după care, la anchetă au urmat şi alţi colegi din celulă. Tot în acea după-amiază, au mai fost arestate unele persoane care ne-au informat că pe străzile oraşului s-a adunat foarte multă populaţie; în acele momente m-am gândit că familiile noastre – alături de toţi românii care doreau o altă viaţă – au ieşit pe străzile Timişoarei pentru a cere eliberarea noastră.

În data de 20, în jurul orei 16.00 am fost scoşi din celulă şi aliniaţi pe platoul din interiorul închisorii (aici se găseau sute de persoane); nu ştiam scopul alinierii noastre pe platou, dar în acele momente mulţi ne-am gândit că vom fi executaţi.

Cadrele de Miliţie au pornit să se comporte mai civilizat cu noi; ne-am urcat, în grupuri separate, în camioane, fără să ni se anunţe destinaţia; camionul în care mă aflam s-a oprit în Piaţa Libertăţii; aici, şoferul şi subofiţerul însoţitor ne-au coborât. Bucuroşi, ne-am îndreptat spre Piaţa Operei unde mulţimea care demonstra ne-a întâmpinat cu bucurie şi cu toţii am scandat «Libertate!», «Azi în Timişoara, mâine-n toată ţara!» . De aici, am plecat acasă să anunţ familia despre cele întâmplate în Penitenciarul de pe strada «Popa-Şapcă»[115].

[115] Arhiva I.R.R.D., Fond I, Ds. 219.

Iacob Titi / *Iaşi*

„[…] Pe 14 decembrie 1989, ieşisem din tură de dimineaţă şi trebuia să ne întâlnim la ora 14.00. […] Când am ajuns în Podu Roş, am simţit că ceva este în neregulă. Nu era o circulaţie prea mare, m-am grăbit şi când am ajuns la sediul de astăzi al Consiliului Judeţean, în colţ, la semafor, am auzit clopotele bătând. De asemenea, tot acolo, am văzut două persoane, în faţă, cu o ţinută militară neobişnuită, cum nu mai întâlnisem până atunci. Am mers pe Bulevardul Ştefan cel Mare, am ajuns la Mitropolie – bătuseră clopotele de ora 14.00 – ştiam că va trage clopotele un coleg de-al nostru, Vicol Vasile. Aproape de magazinul «Materna», am văzut la «Gulliver» maşina de pompieri cu tunul de apă. Mi-am dat seama că ceva s-a întâmplat. În Piaţa Unirii, când să trec prin pasaj, i-am întâlnit pe Ştefan Prutianu, Cassian Maria Spiridon şi mai era cineva cu ei. Ne-am salutat, am dat mâna şi am mers mai departe. În faţă, la Hotelul Traian, era un securist. Stătea cu picioarele desfăcute ca un Sisif, aşa, cu mâinile la spate. Am trecut prin spatele lui şi m-am îndreptat spre restaurantul Iaşi. Nu am intrat, m-am întors. Erau maşini de la Armată, erau militari şi, probabil, aveau şi arme cu muniţie. Geamurile la Magazinul «Modern» erau deschise în partea dinspre Piaţă. M-am învârtit un timp pe acolo. Am plecat spre staţia de tramvai şi am văzut că erau câte doi – trei oameni, iar cei de la Miliţie le spuneau să circule, să nu stea grămadă. Am luat-o iar pe Bulevardul Ştefan cel Mare. Aşteptam momentul în care să izbucnească. Am mers apoi pe la Spitalul de boli infecţioase, pe urmă am revenit în Piaţă… […] Pe urmă m-am deplasat pe Ştefan cel Mare, unde m-am întâlnit cu Prutianu. L-am întrebat ce facem: «Mişcarea asta văd că e moartă, nu-i nimic». Mi-a spus că a trecut pe la Operă, că auzise că aruncaseră cu petarde, dar nu au explodat. Am văzut că nu se petrece nimic şi gata. A doua zi am mers la lucru, dar circulau deja zvonuri că pe Vasile Vicol l-au arestat, precum şi pe alţii. M-am întâlnit în 15, 16 şi 17 decembrie, la un spectacol de teatru, cu domnul Duşa. Duminică după-amiaza mi-a spus că o parte dintre ei sunt arestaţi şi că putem fi săltaţi şi noi.

Pe 19 decembrie […] m-a condus la poartă, m-a suit în maşină şi m-a dus la Securitate. Acolo, la Securitate, s-a

deschis o uşă electronic, am intrat şi a venit un tip pe care am aflat că îl cheamă Constantin Matei, era maior atunci. S-a uitat la mine încruntat, m-a dus într-un birou, am stat un pic acolo, pe urmă m-a dus în alt birou, unde a început ancheta. M-a pus să scriu cu majuscule ce îmi dicta el. El dicta într-un fel, eu nu eram de acord. M-a pus cu genunchii pe scaun, cu capul într-un dulap de tablă şi m-a bătut cu bastonul la tălpi şi la palme până a obosit. Colegii mei mi-au spus că pe ei nu i-au bătut. A dat în mine ca într-un animal. Mi-a tras o bătaie cruntă, dar eu nu am schiţat nici un gest, nu am urlat deloc. La un moment dat mă întreabă cum este să vrei să bei sânge de om, de ce nu am venit să colaborez cu ei, că aş fi avut tot ce-mi trebuia. Pe urmă a vrut să ştie câte întâlniri am avut cu Ştefan Prutianu. I-am spus că două. *«Minţi, ai avut trei!»,* mi-a zis el. Domnule, ştiau tot. Poate că Prutianu, sau altcineva – Doamne fereşte, nu vreau să acuz pe nimeni – o fi zis ceva. Când a obosit să mă bată la tălpi, mi-a dat una în umăr de m-a aruncat cât colo, ca pe o cârpă. Pe urmă m-a înjurat de mamă şi a luat dosarul, pe care l-a trântit cu zgomot pe birou. *«Citeşte, mă, ce a zis Prutianu de tine!».* Nu am luat dosarul să citesc. Pe urmă m-a pus din nou să stau în genunchi pe scaun şi iar a început să mă lovească cu sete la tălpi. Aveam nişte pantofi cu talpa subţire şi dădea atât de tare încât parcă mi se lipea talpa de piele când lovea. Îmi venea să urlu de durere. La un moment dat a intrat un procuror, cred, care a întrebat cum merge. Matei îi spune că nu merge, «cu toate că e băiat deştept». Pe urmă au schimbat între ei nişte vorbe murdare la adresa mea. La un moment dat îmi zice: *«Dumneata te-ai luat după Prutianu? Ce aţi vrut să faceţi? Aţi vrut voi să daţi regimul jos?!»*. Eu i-am răspuns că nu aveam condiţii în fabrică, nu avem mâncare, ne-am săturat de cartofi. *«Adică ce, vreţi să mâncaţi carne de om?»*, întreabă furios. I-am răspuns: *«Chiar dacă suntem noi muncitori, asta nu înseamnă că trebuie să vă bateţi joc de noi. Eu nu am cerut decât un drept al nostru!». «Ce drept, mă? Aţi vrut să-l daţi jos pe Ceauşescu?! Nu vă mai convine?»* – a zbierat el. La un moment dat a început între noi un fel de joc. Îmi spunea, ca diversiune: *«Ştii că soţia e bolnavă cu inima? Ştii că şi ea e aici»*. Atunci i-am răspuns că soţia mea nu are nicio vină, iar dacă este adevărat că e acolo, să-i dea drumul acasă să

meargă la copii. *«Suport eu toate consecinţele!»*, am adăugat. Au încercat ei cu diversiunea asta să mă facă să vorbesc, dar eu mi-am menţinut linia. Atunci mi-a spus ce ar fi zis Ştefan Prutianu, că el a zis despre mine cutare, cutare etc. dar eu nu am recunoscut nimic. M-a întrebat dacă m-am întâlnit cu diverse persoane, dar eu am negat. Pe urmă voia să ştie ce este cu «Deşteaptă-te române». I-am explicat că este o poezie care se cheamă *Un Răsunet*, că e scrisă de Andrei Mureşanu, că este publicată şi se găseşte în comerţ. Zicea că încerc să îl prostesc. Şi iar m-a bătut.

Doar maiorul Constantin Matei v-a anchetat şi bătut?

Titi Iacob: Doar el m-a anchetat pe mine. A trecut la un moment dat un singur procuror, iar colonelul Ciurlău, şeful Securităţii Iaşi, a venit, dar nu a stat decât vreo 5-10 minute. Cu mine s-a purtat foarte dur. După ce m-a bătut la tălpi, când m-a pus să stau pe scaun în genunchi, mi-a spus să mă îmbrac, dar pe urmă m-a băgat în alt birou şi iar m-a dezbrăcat şi mi-a tras o lovitură cu bastonul ăla în zona spatelui, de credeam că îmi rupe coloana. Dar am rezistat. După mai multe rânduri de bătăi i-am spus că vreau să îmi facă dosar. *«Suport consecinţele. Şi la revedere. Din acest moment nu îţi mai dau voie să mai dai în mine!».* Când i-am spus treaba asta, s-a oprit. Din acel moment nu a mai dat cu bastonul în mine. Dacă nu îl opream, cred că mă omora în bătaie. Pe urmă iar îmi spune să mă îmbrac. Am crezut că mă lasă să plec acasă. Cred că era aproape 12 noaptea. Mă îmbrac, mă apropii de uşă, dar iar mă pune să mă întorc şi să dau haina jos de pe mine. În momentul ăla mi-am zis că acolo o să îmi putrezească ciolanele. «Domnule, ce credinţă ai?», mă întreabă. I-am spus că sunt creştin după Evanghelie, adică baptist. Nu a comentat, dar m-a întrebat ce legături am cu străinii. Eu m-am făcut mirat, dar el îmi zice că are mulţi prieteni de la mine din biserică. Credeam că îmi întinde o cursă. Adevărul este că şi la noi au fost mulţi «ciripitori», pentru că aveau şi avantaje. Eu i-am răspuns că ştiu că la noi oamenii îşi văd de treabă şi atât. El îmi zice: «Ţie nu îți convine regimul Ceauşescu? Dar la ăilalţi cum le place? Tu ce de eşti împotrivă?». Am tăcut, ce să comentez. La un moment dat îmi spune: „Fii atent, noi îţi dăm drumul, dar dacă

discuţi ceva unde ai fost şi ce ai făcut, îţi iei bagajul şi te întorci aici". Atunci îl întreb dacă soţia mea este şi ea acolo, dar nu mi-a răspuns. Mi-a spus să mă îmbrac. Când am ajuns la uşă, mi-a strâns mâna cu amândouă mâinile. Şi atunci am înţeles ceva. Eu pierdusem legătura cu ce se întâmplase în ţară.

Când se întâmpla asta?

Titi Iacob: Era pe 19 decembrie 1989, noaptea. Nu ştiam ce se întâmplase, mai ales că în ultimele zile nu mai ascultasem Radio «Europa Liberă».[116]

Iaru Florin / ***Bucureşti***

– *„În faţa Hotelului Bucureşti?*

– Da. Strigam Veniţi cu noi!, iar oamenii din blocurile zonă se uitau la noi. Hai cu noi!, strigam. Am stat piept în piept cu trupele de ordine vreun sfert de oră. Am dansat Hora Unirii şi am strigat: Vrem Guvern Popular, vrem Guvern al Poporului! Acestea erau luate din filmul de propagandă comunistă *Setea*. Ce ironie a sorţii!

Acest tip de strigătură este foarte corect pentru că el se foloseşte exact de limbajul adversarului şi nu poate fi negat. Dintr-o dată a apărut lângă mine Călin Angelescu în stânga mea, şi în dreapta mea, prietenul Ion Dumitriu despre care v-am povestit. Florine, mi-a spus el, când am auzit că s-a întrerupt emisia, am ieşit imediat. Dar am fost hotărât doar să mă uit, să stau pe trotuar şi să mă uit. Dar când te-am văzut acolo în mijloc mi-a fost ruşine, am zis hai să vin lângă tine! Prin urmare, aveam alături vreo trei oameni cunoscuţi, iar în spate, la vreo două-trei-patru rânduri, era scriitorul Ioan Groşan, cel cu scandalul de colaborare cu Securitatea. Colaborare în care eu nu cred. Cred în colaborarea din prima perioadă, nu cred în cea de-a doua. Am intrat piept în piept cu trupele de ordine. Din rândul lor, dintre ei, a ieşit un bărbat elegant, înalt, impozant, cu o căciulă de astrahan. Căciula de astrahan era un semn distinctiv! Mai târziu am aflat la proces că acela era generalul Gianu Bucurescu. Era şef, conducea trupele. Călin Angelescu, mi-a spus: Bă, eu l-am văzut pe Ceauşescu! Nu era

[116] „Caietele Revoluţiei", Nr. 2(40)/2012, p. 31-35; Interviu realizat de Ioana Ciodaru şi Constantin Corneanu.

Ceauşescu, era Tudor Postelnicu. Noi nu-l văzuserăm niciodată pe Ceauşescu în faţa noastră, de aici confuzia prietenului meu. Generalul Bucurescu ne-a întrebat: «Da' ce vreţi voi, bă?»

În clipa aceea, m-am întors către mulţime şi am strigat: Fraţilor avem printre noi un avocat care să ştie Constituţia României!? A fost un moment de linişte, nu era niciun avocat printre noi. Atunci am să vorbesc eu!, am zis şi am sărit la el ca un cocoş. I-am spus că vrem democraţie, că este dreptul nostru să participăm la manifestaţie, că aşa a cerut tovarăşul Ceauşescu şi că vrem şi noi să mergem acolo, să spunem ce credem! A durat câteva minute până când generalul Bucurescu s-a retras în spate, şi în clipa aceea, din pământ din iarbă verde au apărut două camioane cu băieţi care ne-au prins la mijloc ca într-un sandvici. Călin a scăpat pe laterală şi a fugit spre Biserica Albă, dar eu eram la mijloc! Scriitor la mijloc! Patru băieţi m-au prins de mâini şi de picioare, unul mă ţinea de o mână, altul de cealaltă. Mi-am luat ochelarii cu mâna stângă şi i-am pus în buzunar. A venit spre mine unul mai mărunţel, cu o haină de doc, şi cu nişte bocanci... şi când a început să dea cu bocancii ăia... Și dădea... Evident m-a umplut de sânge. Mi-a dat în plămâni şi mi-a tăiat respiraţia. M-a călcat în picioare! Atunci l-au prins şi pe Ion Dumitriu şi ne-au aruncat la colţul cofetăriei Capşa, grămadă unii peste alţii. Am fost vreo 20-25 de oameni prinşi, bătuţi, unii bătuţi mai rău că n-au ştiut să se apere.

– În camion?

– Nu în camion, pe stradă la început. Apoi a venit maşina să ne ia. Din fericire, Călin Angelescu a reuşit să fugă şi apoi a fost la Baricadă, dar a fost urmărit până în Piaţa Obor. Ne-au dus la Circa 1 de Miliţie. Nenorocirea mea a fost că eu discutasem cu generalul Bucurescu, eu am fost cel care a avut pretenţiile. Ăla e!, au zis ei. Am fost primul la interogatoriu. Am fost lovit iar, am căzut jos. Totuşi, nu toţi anchetatorii erau la fel. Cel care m-a anchetat cred că era locotenent-major. Când m-a văzut cu barba plină de sânge mi-a spus: Aoleu, domnule, dar rău mai arătaţi! Asta e situaţia, am zis eu. Eu nu-mi pierd simţul umorului în nicio situaţie! Acum să-mi spui ce ai făcut! Am început aşa cum învăţasem: Permiteţi să raportez! O frază militară, pe care dacă o spuneai nu te băteau! Le-am spus că o să scriu tot ce am făcut, însă un singur lucru nu o să scriu.

Puteţi să mă bateţi cât vreţi, să mă omorâţi aici! Am strigat şi Jos Ceauşescu, dar asta ţi-o spun dumitale şi nu o scriu, am zis eu. Cum să facem noi? se întreba el. Hai, să zicem că ai ieşit că nu ai insulină, e bine? Că eşti nemulţumit că n-ai găsit medicamente! A încercat să mă salveze, iar o doamnă de la Evidenţa Populaţiei, mi-a adus o bucată de pâine, a învelit-o într-un şerveţel şi mi-a pus-o în buzunar. Pe la ora şapte seara, pe 21 decembrie 1989, ne-au încărcat 12 oameni într-o maşină. Nu-i mai ţin minte pe toţi pentru că a trecut timpul şi pentru că nu am mai vorbit cu ei de 20 de ani, deşi ne-am întâlnit, după 1989, un an, doi, exact în acel loc. Maşina era un Aro, afară erau doi miliţieni cu armele în exterior şi noi stăteam acolo cuminţei şi bătuţi, nu ştiam unde ne duc. Credinţa mea a fost că ne duc în câmp şi ne împuşcă. Evident nu era chiar aşa, dar abia acum pot să spun lucrul acesta. Atunci nu aveam noţiuni de drept, de legislaţie, de ce era posibil sau imposibil. Era o diferenţă foarte mare între litera scrisă şi ceea ce se întâmpla, între ce era scris pe hârtie şi ce era în realitate. Nu aveai pe ce să te bazezi. Le-am zis: Băieţi, dacă ne scot afară în câmp, vedeţi să nu vă pună mama dracului să alergaţi toţi în aceeaşi direcţie! Vă răspândiţi ca potârnichile în cerc, măcar unul sau doi să scape. Indiferent câte cartuşe au pe încărcător, mai mult de două gloanţe nu ajung la un om, restul sunt risipite în aer. Dacă o luaţi la fugă, avem mari şanse să scăpăm. Şi haideţi să ne învăţăm numele între noi, şi dacă o să murim unii dintre noi, măcar ăla care scapă să cunoască şi numele celorlalţi! Cinci minute ne-am repetat numele între noi ca să le învăţăm, iar unul dintre ei care era zugrav ne-a zis: Doamne, dacă scap cu viaţă, vă jur că vă zugrăvesc casele pe gratis!

Şi-a ţinut cuvântul, s-a dus la toţi pe rând şi le-a văruit casele, cu excepţia casei mele, deoarece nu l-am chemat. Pe drum mi-am zis că o să mor şi n-am băut o Coca-Cola! Era tot ce regretam atunci! Ne-au dus la Penitenciarul Jilava unde era reţinut şi Horia Roman Patapievici. Nu ne cunoşteam pe atunci, abia mai târziu, când ne-am întâlnit în viaţa publică, am descoperit că fuseserăm amândoi în acel infern, fără speranţe. Acolo deja au început durerile după bătaie, în condiţiile în care am stat patru ore cu mâinile ridicate la perete. Mulţi dintre cei reţinuţi erau bătuţi rău, eu nu aveam decât un pic de sânge

pe faţă, haina de camuflaj avea o căptușeală groasă, care m-a protejat cât de cât de loviturile primite. N-a fost bună pentru insulină şi pentru seringi, căci cel care mi-a dat cu bocancii în piept mi-a spart fiola.

În timpul acesta, doi prieteni, Ioan Groşan şi Eugen Suciu care locuia pe Calea Victoriei, s-au dus la D. R. Popescu şi i-au spus: D. R., nu-ţi cerem să-l scoţi, că nu poţi, dar măcar să-i dea insulină să nu moară!

La Jilava, evident, că am fost luat, din nou, primul la interogatoriu, de către grade mai grele decât cele de la Miliţie! Nu înţelegeam ce se întâmplă. Într-un final, ne-au dus pe toţi în celulă, la drept comun, şi ne-au aşezat pe un pătuţ. Mă uitam cu jale la tinetă, mă uitam cu jale la zidurile închisorii, şi am auzit la un moment dat: Care eşti bă Iaru?. Iarăşi!, îmi ziceam eu... Care eşti bă Iaru Râpă? M-au dus la un interogatoriu, la unii cu grade mai mari.

Tovarăşul, ai fost...?

Am fost!

Îl cunoşti pe tovarăşul general cutare? Mă întrebam ce să zic, să zic că-l cunosc sau să zic că nu-l cunosc? Cum o fi bine? Mare noroc ai! A intervenit tovarăşul general, a zis că e o greşeală. Acesta a fost D. R. Popescu. Am ieşit de acolo, la 2 sau 3 dimineaţa, m-au scos pe mine şi pe sculptorul Vasile Gorduz, pentru care interveniseră probabil cei de la Uniunea Artiştilor Plastici. Ţin minte şi acum, că atunci când treceam pe culoar, i-am auzit pe unii arestaţi pe care îi aduceau, spunând: Ia uite bă, ăştia ies! Printre ei, l-am auzit pe unul care striga: Vreau să ies de aici că sunt membru al Partidului Comunist, sunt de acord cu politica partidului!

Pe mulţi îi luaseră doar pentru simplul fapt că au fost pe stradă, nu aveau legătură cu nimic! Ne-au urcat într-o salvare care era pardosită cu sânge şi ne-au dus până la Cimitirul Bellu unde ne-au dat jos şi ne-au spus: Dacă vă prind, tot la noi vă aduc!

Pe la 5 dimineaţa am ajuns acasă. *Radio Europa Liberă* anunţase arestarea mea şi represiunea, astfel încât toţi vecinii mă întrebau despre ce mi se întâmplase. Restul nu mai are nicio importanţă. Important a fost că eram în viaţă. Când m-am dezbrăcat, am constatat că eram negru, mi se înnegrise tot corpul

de la bătaie. Am scăpat cu viaţă, nu mi-au rupt nimic! Îi mulţumesc lui Andrei Sencovici că m-a învăţat cum să mă apăr!”[117]

Iliescu George Dorel / *Bucureşti*

„Am fost scoşi afară, unde am fost trântiţi la baza peretelui Universităţii. Am stat acolo cam 15 minute, timp în care am fost bătut de către soldaţii cu scuturi şi căşti care purtau inscripţia «Miliţia». Am fost duşi la Circa 17 şi, de acolo, la Jilava, unde am fost vizitaţi de un doctor şi întrebaţi dacă are cineva răni deschise. Nu era nimeni în cameră cu râni deschise; în schimb, toţi aveau vânătăi pe tot corpul, pe picioare, în cap aveam cucuie.”[118]

Iost Krisztina / *Timişoara*

„Pe la ora 04.00 dimineaţa, 17 decembrie, un grup de miliţieni în uniformă şi civil au spart uşa (casei în care locuia pastorul László Tökés), ne-au bătu, ne-au înjurat, ne-au băgat într-o maşină şi ne-au dus la Securitate, cu excepţia pastorului şi soţiei. Într-un coridor am fost interogaţi prima dată, între înjurături şi lovituri repetate (…) Miliţienii ne-au ameninţat când cu opt, când cu 20 de ani. Au fost bătute până şi femei gravide.”[119]

Kiss Adrian / *Bucureşti*

„După câteva minute în staţie, a coborât un grup format din cinci miliţieni îmbrăcaţi în combinezoane gri cu scuturi, cască şi bastoane de cauciuc. Aceştia au început să lovească oamenii din staţie cu bastoanele. Am încercat să ies din staţie, însă afară se formase un cordon de militari îmbrăcaţi la fel ca cei care coborâseră. Doi militari au început să mă lovească în cap cu bastoanele. Am căzut jos, după care aceştia au continuat să mă lovească până am devenit inconştient.”[120]

---

[117] „Caietele Revoluţiei”, Nr. 3(41)/2012, p. 23-35. Interviu cu scriitorul Florin Iaru realizat de Ioana Ciodaru-Ceaușescu, IRRD, Bucureşti, p. 41-43.

[118] Ioan Dan, op. cit., p. 287.

[119] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 43-44.

[120] Ioan Dan, op. cit., p. 287.

Lefter Liviu / *Timişoara*

„În ziua de 17 decembrie 1989 în jurul orei 18.00 am mers cu bicicleta în Calea Aradului la un frate pentru a-i povesti cele întâmplate în oraş sâmbătă seara, dar aici afară era zarvă mare. Auzindu-se trăgând în oraş, am plecat acasă. Am luat-o cu bicicleta pe Calea Aradului cu gândul de a merge pe strada Câmpina la Complex unde locuiesc eu, în spatele acestuia. Dar cum mergeam cu bicicleta cântând «Deşteaptă-te Române!», în faţa ITT (Întreprinderea Textilă – n.n.) am fost somat de un cordon de soldaţi care barau strada zicând «Stai! Dacă nu stai tragem!» m-am oprit de îndată ce am fost somat cu puştile spre mine. Mi s-a ordonat: «Lasă bicicleta şi pune mâinile pe cap!». Aşa am făcut, s-au apropiat de mine, unul de o parte, altul de cealaltă parte, mi-au smuncit mâinile la spate şi au început să mă boxeze cu pumnii în stomac, ficat, piept, zicându-mi: «De ce cântai, nu-ţi convine regimul?» (…) După un timp, aproape o oră, a venit maşina miliţiei, un ARO cu doi miliţieni, dar şi aceştia cu aceiaşi tactică de bătaie şi distrugere a omului, sucindu-mi mâinile la spate, dând cu pumnii în mine ca în sac, m-au dus la maşină aruncându-mă cu faţa în jos şi să nu mă mişc, dacă fac vreo mişcare mă împuşcă. Menţionez că în timpul cât am stat la ITT cu faţa la perete, în stradă se auzeau ţipete.

M-au dus la Popa Şapcă, unde m-au luat pe sus prinzându-mă de cureau din spate, aruncându-mă pe nişte scări într-un hol. Tot boxându-mă spre o sală spunându-mi-se: «Vrei să schimbi lumea?»”[121]

Manea Silviu Viorel / *Timişoara*

„După ce m-au înţepat (soldaţi ai M. Ap. N.-n.n.) în dreptul coloanei cu baioneta, m-au lovit cu patul armei, iar după ce am căzut jos am fost lovit cu picioarele şi călcat efectiv pe mâini, iar în timpul «plimbării» ne-au lovit cu cozi de lopată sau de topor, nu-mi aduc aminte (am încercat pe tot drumul am încercat să nu mă mişc sperând că se va ivi, poate, o portiţă de scăpare dacă nu mai erau atenţi la mine, şi tot am încasat lovituri.”[122]

---

[121] Marius Mioc, op. cit., p. 91.

[122] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 112.

Marcău Rodica / *Timişoara*

„– Voi să mergeţi să transmiteţi ceva, un mesaj din partea mea.

– Spuneţi, că se va transmite şi la Televiziune!

– Da, aş vrea… Şi înregistraţi şi filmaţi concomitent?

– Da.

– Mă numesc Marcău Rodica, de la I.C.S. Timişoara Alimentara. În ziua de Duminică mi-am apărat magazinul. Mergând de la magazin spre casă, trupele de Securitate au tras în noi fără să ne someze. Am avut fraţi şi surori reţinute în penitenciar. Am fost eliberaţi după trei zile, bătuţi schingiuiți. I-au bătut, i-au bătut în faţă cu paturile de arme. Eu stau acum în acest pat, dar în numele colegilor mei de la I.C.S. Alimentara şi din partea conducerii de la I.C.S. Alimentara mă alătur voi tinerilor din Timişoara şi din Bucureşti şi din toată ţara ne alăturăm pentru marea revoluţie. Vrem un trai şi o viaţă mai bună! Vrem tinerii să fie liberi! Vrem ca totul să fie bine! Vrem de azi înainte, vrem pâine! Vrem totul să fie bine şi să fim fericiţi! Nu mai vrem dictatură! Nu mai vrem nimic rău în ţară! Vrem ca Ceauşescu să fie judecat aici în Banat!(…) tot spitalul de aici ne alăturăm vouă celor din Piaţa Operei. Şi vă ajutăm de aici din interiorul spitalului cu sufletele noastre şi cu graiul nostru. Să fiţi tari şi să mergeţi înainte! Să rezistaţi! Nu acceptăm trupele de securitate! Nu le acceptăm! Am înţeles că au făcut cerere de acceptare. Nu le acceptăm, nu-i vrem!...”[123]

Maria Cassian Spiridon / *Iaşi*

„*În timpul anchetei aţi fost întrebat în legătură cu apartenenţa grupului dvs. la KGB*?

Maria Cassian Spiridon: În timpul anchetei nu am fost niciodată întrebat de KGB. Niciodată. Mi-au arătat doar nişte poze. Un fapt foarte interesant. Pe 14 decembrie seara, mă întorceam acasă şi m-am întâlnit cu feciorul meu care mergea la antrenament la judo şi am stat de vorbă cu el. Am realizat atunci, la anchetă, că practic am fost tot timpul monitorizat, supravegheat, urmărit pas cu pas, deoarece ei mi-au reprodus tot ce am vorbit cu el. Nu mi-au zis niciodată nimic de KGB.

[123] https://www.youtube.com/watch?v=sTm8YVUpLUE, film realizat de Harun Farocki şi Andrei Ujica. Accesat la 12-07-2014

Tot ce-i interesa era cine era deasupra noastră. Nu s-au gândit nicio clipă că deasupra noastră suntem noi. Şi Dumnezeu. Ţin minte că m-au snopit în bătaie, le-am spus că suntem numai noi, numai Ştefan Prutianu şi eu. Am încercat tot timpul să-i duc cu vorba, să-i păcălesc, dar ei ştiau totul. Le-am spus: «Domnilor, ştiţi biografia mea mai bine decât o ştiu eu! Eu mai scap câteva lucruri, dar dvs. nu scăpaţi nimic!«. Îmi aduc aminte că mă puneau să scriu declaraţia când cu litere mari, când cu litere mici. Îi interesa să vadă dacă eu eram cel care a făcut manifestele. Nu m-au întrebat nimic despre KGB. Acum se discută despre diversiunea KGB-ului. I-am spus şi lui Alex Stoenescu, care a discutat şi cu mine, exact adevărul. Că nu am avut nicio treabă cu KGB-ul. Că este o treabă perestroikistă... Ce treaba aveam noi cu asta? Au trecut 22 de ani, a arătat cineva un document, ceva? sovieticii au fost în Iaşi. Erau turişti. Era acolo, în Piaţa Unirii, un autobuz de turişti ruşi – Soviettrans – ceva de genul acesta, lângă Hotelul Traian. Dar nu aveau treabă cu noi! Aici este toată neclaritatea pe care vor unii s-o instituie, să facă ceaţă. Este foarte interesant că tot noi trebuie să explicăm că n-aveam nicio treabă cu sovieticii! să explice ei cu ce aveam noi treabă! Şi dacă am fi avut, este puţin lucru să fii KGB-ist, întreb eu?!

Cum a fost la Securitate?

Maria Cassian Spiridon: Am fost arestat, m-au îmbrăcat în haine vărgate, aveam numărul 31, celula 3. Deci eram un număr... Nu-mi face nicio plăcere să-mi amintesc. În momentul în care te duc la celulă, te dezbracă de hainele civile şi-ţi dau hainele vărgate. Cel mai umilitor moment! Mi-au dat o cutie să-mi pun hainele, iar dacă mai ieşeam le luam înapoi. Nişte momente absolut umilitoare! Te anulează! Nu mai eşti nimic! Eşti un obiect! În celulă aveam – mi-am dat seama din prima – un informator. Era frontierist, încercase să treacă frontiera. Era profesor de sport. M-a luat cu noi intelectualii. Mă uitam la el... M-a întrebat ce am vrut să fac. I-am spus clar ce am vrut să fac: să adun oamenii în Piaţă contra lui Ceauşescu! «Vai de mine, cum?», zicea el. Şi a încercat, deci, să mă tragă de limbă. Bineînţeles că l-am tratat cu tot dispreţul pentru că sunt şi acum convins că era omul securităţii care dorea să afle mai multe despre mine. Numai de dialog cu el

n-aveam chef! Cât m-a chemat 31 am fost un instrument în mâna lor! Cât despre eliberare, am ieşit afară din celulă şi mi-au spus să mă dezbrac. Mi-au dat hainele civile. Am semnat că le-am luat... Dar eu tot le explicam, că n-are rost să ies pentru că eu nu mi-am schimbat ideile! «Dar n-are rost să mă scoateţi!», ziceam eu. Mă tot întrebam de ce se grăbeau atâta! Adevărul este că după ce ne-au scos afară, au venit revoluţionarii să ne elibereze. „Vă rugăm îmbrăcaţi-vă!”, mi-au zis. M-am îmbrăcat şi m-au condus. La ieşire era un miliţian care mi-a spus, plin de admiraţie: «N-aţi luptat în zadar!». Am crezut că era un joc psihologic. Când am ieşit, erau soldaţii de la securitate probabil, cu mitraliere pregătite ca să apere clădirea din strada Triumfului, numărul 6. Trăiesc cu amintiri din Casa morţii! Tot încercam să aflu ce s-a întâmplat. Mi-a spus: «Mergeţi acasă!». Eu tot îi spuneam, «Domne, dar nu înţelegeţi că nu vreau să merg acasă!»

V-aţi mai întâlnit cu anchetatorii de la securitate după 22 decembrie 1989?

Maria Cassian Spiridon: Am avut ocazia să-i întâlnesc pe cei care m-au anchetat. M-am întâlnit odată cu un tânăr, mergeam prin Copou. El mă băgase în celulă, el şi cu Ciurlău şi de la el am aflat de căpitanul Lazăr care m-a bătut cel mai tare, de colonelul Traşcă, de Ciulău care m-a băgat în celulă. Lazăr era băiatul rău şi Traşcă era băiatul bun. La un moment dat au început să mă bată amândoi...Mă puneau pe o masă solidă şi mă băteau. La început n-am înţeles ce era cu masa aceea acolo. În 1992, m-am întâlnit cu maiorul Matei care e colonel la pensie acum. El era anchetatorul oficial al securităţii la Iaşi. Îmi amintesc că m-au băgat într-o încăpere cu rafturi, cu operele lui Lenin şi Marx. Cu el am avut foarte multe discuţii. scria şi poezii cu Ceauşescu! El îmi văzuse numele prin reviste, dar vă daţi seama ce admiraţie aveam eu pentru unul care scria poezii cu Ceauşescu! Şi m-am întâlnit cu el pe stradă. Am trecut mai departe. Dar m-a prins de mână şi a început să-mi spună... I-am zis: «Eşti nebun? Ce ai cu mine? Puteai să-mi spui măcar că-ţi pare rău. Asta a fost...«în contextul acela...». Dar tot încerca să-mi spună ce băiat bun a fost el! să-i dau eu certificat de bună purtare! «Vrei tot victima să-i ceară iertare călăului? Am o rugăminte, când mă vezi pe stradă,

treci pe partea cealaltă, lasă-mă în pace!». De atunci nu ne-am mai văzut. Eu consider că toţi torţionarii ar trebui să-şi ceară iertare, să-şi recunoască vina, măcar! Noi am fost alungaţi din Rai pentru că nu ne-am recunoscut vina! Nu ne-am recunoscut păcatul! Şi să iertăm! Iertându-ne putem acţiona în continuare. Fără iertare suntem pierduţi, avem mereu sentimentul vinei, al culpei şi nu mai putem continua. securitatea şi-a făcut datoria până în ultima secundă! Şi acum şi-o face! La Iaşi, Doru Ţigău a găsit în seiful tovarășei Maria Ghiţulică documente din care rezulta că patru dintre noi urma să fim împuşcaţi! Securitatea urma să aplice procedura cu starea de necesitate...Trebuia să fim lichidați. De fapt era o listă de vreo 60 de nume”.[124]

…………………………………………………………

„După câteva ore am fost condus pe un culoar şi introdus într-o incintă, pe uşa căreia, deasupra, era instalată o firmă luminoasă pe care scria în roşu Anchetă. Când am intrat s-a aprins. Încăperea era austeră, o masă şi trei vitrine cu operele clasicilor marxism-leninismului aşezate „estetic“. A venit anchetatorul, un tip scund, rotofei şi aparent amabil. Au început întrebările de la Adam şi Eva, mi-a cerut să-mi scriu biografia cu litere de tipar mari, cu litere mici etc. Ştiind că mă ocup cu scrisul, credeau, probabil, că eu am scris şi manifestele descoperite în oraş. De fapt, erau realizate prin ştampilare, cu litere săpate în gumă de şters. Trecuse de miezul nopţii, n-au aflat nimic de la mine, jucam rolul naivului. Anchetatorul şi-a dezvăluit talentele personale de poet, mi-a povestit de cărţile pe care vrea să şi le publice, despre cât de bine se înţelege cu Horia Zilieru şi Corneliu Sturzu (e adevărat, îl văzusem şi publicat cu poeme adecvate „epocii“ în „Convorbiri literare“) etc. La despărţire mi-a spus şi un banc. Mi-a relatat cum un țăran coborât în gara Iaşi întreba: Unde-i Securitatea?, la care cineva i-a răspuns: Peste tot, peste tot! Am zâmbit frumos, mi-am luat la revedere de la tov. anchetator, maiorul C. Matei, şi am plecat. Maiorul, în prezent, e la pensie cu grad de colonel.

A doua zi am fost luat din nou de la Institut cu acelaşi ARO şi transportat la locul cu pricina. De astă dată, de la sala de

[124] Interviu realizat de Ioana Ciodaru Ceauşescu şi Constantin Corneanu în Caietele Revoluţiei, Nr 2(40)/2012, p. 15-17

aşteptare am fost direcţionat într-o sală folosită în mod normal drept birou. Aici, încolţit de cinci tovarăşi în civil, a început tirul întrebărilor. Am continuat să joc rolul nevinovatului şi neimplicatului. Mi-au spus şi ce am vorbit în Piaţa Unirii şi cu cine m-am întâlnit la întoarcerea acasă, mi-au arătat fotografii din care îmi cereau să recunosc diverse persoane etc. Ei se schimbau, eu rămâneam sub tirul întrebărilor repetate şi pus să scriu declaraţii. Era clar, ştiau tot.

M-au ameninţat cu Cristinel. Nu ştiam cine-i. A doua zi am aflat: era bastonul de cauciuc – aşa îl alintau băieţii cu ochii cum cicoarea. Turbau când scriam în declaraţie că am luptat împotriva orânduirii socialiste. Voiau să afle ce mă nemulţumea – salariul onorabil aveam, poziţie bună la institut (eram şef de colectiv), casă aveam, nevastă aveam, copii aveam, maşină aveam, atunci...ce-mi lipsea? Greu de explicat sau, altfel spus, se făceau şi ei că nu înţeleg.

A treia şi ultima oară când m-au ridicat – tot de la institut – mă obişnuisem, lucram în două schimburi, ziua la serviciu, noaptea la ei. De această dată am fost introdus prin curtea interioară şi băgat într-o celulă la parter. A apărut şeful securităţii, colonelul Ciurlău, îmbrăcat la două ace, şi a început să urle la mine. Acum e şi el pensionar. Apoi am fost transferat într-o încăpere cu o masă lungă masivă, două scaune, un cuier pom cu un baston de cauciuc atârnat, o uşă puternică şi geamul acoperit cu tablă perforată. A intrat un tip masiv, cu ochelari şi păr scurt, semăna surprinzător cu Dan Grigore. Şi a început ancheta. Mi-a cerut să urc pe scaun. M-am urcat. A început să urle: Nu aşa, în genunchi pe scaun! M-am conformat, dar nu pricepeam care-i scopul. Încă nu citisem „Gherla“ lui Paul Goma. A început să mă lovească la tălpi cu bastonul, minute în şir, până obosea – îl auzeam cum gâfâie. Am obiceiul, când mă doare ceva, să nu scot nici un sunet, să nu urlu. Mă bătea şi eu nu spuneam nimic, îmi mai scăpa bastonul peste picioare, peste fese, pe spinare. Se mai odihnea şi, iar de la capăt. În pauze discutam destul de inteligent cu tovarăşul. Avea doctoratul în drept căpitanul Lazăr. Nu-i exclus, pentru merite în Revoluţie, să fi fost avansat maior. A venit şi colonelul Ionescu, un bătrânel scund, jovial şi foarte patern. De fapt îl chema Traşcă. După ce m-au întins pe masă (astfel am aflat la ce le trebuia o masă aşa

de lungă şi masivă), colonelul a început să mă lovească în cap şi pe spate cu pumnii, iar căpitanul lucra, în rest, cu bastonul.

După opt ore s-au schimbat. În timp ce mă cotonogeau, o altă echipă îmi ancheta (după, am aflat) civilizat şi amabil soţia.

După aproape 24 de ore a apărut maiorul Matei şi mi-a spus că voi fi închis. Celulele se aflau în acelaşi corp de clădire, dar la etajul doi. Am fost dus prin curtea interioară la o altă uşă de unde am fost preluat de miliţieni. Paradoxal, în casa scărilor erau fixate, pe pereţi, panouri cu citate educative din Kant, Hegel şi alţi filosofi. La etajul doi mi-au cerut să mă dezbrac la pielea goală. Cred că a fost cel mai umilitor moment. Ca-n „Primul cerc" al lui Soljeniţîn. M-au căutat peste tot, sub limbă, în anus etc. Mi-au dat hainele vărgate, m-au pus să semnez o fişă de primire-predare şi am devenit numărul 31. În celula nr. 3, prevăzută cu geamuri în partea de sus, mai erau patru paturi de fier suprapuse, două câte două, şi un alt deţinut. Acesta se dădea drept profesor de sport şi mă lua cu „noi, intelectualii". Era acolo pentru încercarea de trecere frauduloasă a frontierei – un frontierist cum s-ar spune. De fapt, un informator care încerca să mă tragă de limbă, din păcate pentru el, fără succes. Cât am stat acolo mă obseda posibilitatea ca maică-mea să afle că sunt la puşcărie. O ştiam bătrână şi bolnavă. Îmi era groază la gândul că ar putea muri la aflarea veştii. Pe 22 decembrie – pe la amiază, se deschide uşa şi sunt chemat: 31, vino! M-au pus să semnez din nou fişa de predare-primire, să mă dezbrac de hainele vărgate şi să preiau efectele civile. Erau foarte agitaţi, mă zoreau: Mai repede, mai repede! Le explicam că n-are nici rost să mă elibereze, mă vor aduce iar înapoi. Credeam că vor să-mi provoace un şoc psihologic, eliberându-mă şi arestându-mă din nou.

M-am îmbrăcat şi am fost condus la parter. Când să ies prin uşa dinspre curtea interioară, un miliţian tânăr mă bate pe spate admirativ şi îmi spune: „N-aţi luptat în zadar!" Nu înţelegeam nimic. Deşi îl întrebasem pe miliţianul care m-a scos din curtea închisorii în stradă, acesta a refuzat să-mi dea explicaţii, mă liniştea că totu-i în regulă şi să merg la familie. În stradă era nebunie, operele „genialului" zburau în bucăţi, lumea scanda etc.

Aşa am părăsit, în amiaza zilei de 22 decembrie 1989, Casa morţilor din dealul Copoului, fără şireturi la bocanci, cu o lumină tristă pe chip şi speranţa că afirmaţia miliţianului, „N-aţi luptat în zadar!“, se va confirma.”[125]

Marinescu Maria / *Bucureşti*

„Eu am mers pre magazinul Victoria şi m-am oprit lângă Bijuteria de lângă Miliţia Capitalei (…) Am văzut cum venea spre mine un bărbat, l-am recunoscut imediat că este securist. Şi mi-a zis: «Ia vino, tu, încoace!», şi m-a luat de umeri şi m-a dus la Miliţia Capitalei, acolo, la 50 m. Am intrat pe străduţa aia care pleacă din Victoriei, Eforie, parcă. Am urcat treptele, era o scară dublă. Când am intrat, a zis aşa, cu scârbă: «Gata, băieţi, alt colet!»

– Pe la ce oră v-au luat?

– După 1 noaptea, poate 2. Pe scurt, m-au bătut acolo până dimineaţa. M-au luat direct de pe hol, numai bastoane şi bocanci. Şi poliţişti, şi bărbaţi îmbrăcaţi în civil. Şi mă băteau din schimb în schimb, dar erau pe jos, cred că, zeci de oameni. Şi bărbaţi şi femei. Aşa m-au ţinut până pe la 5-6.

– A cerut cineva apă, mâncare asistenţă medicală?

– Cine să ceară dacă majoritatea erau pe jos, cu faţa în jos, aşteptând în orice moment un baston sau un bocanc? Şi tot ziceau: «Vreți democraţie, luaţi democraţie!», «Credeaţi că-l doborâţi voi pe Şefu`», şi tot aşa. Eu pot să zic că am avut noroc, că m-am aşezat cu faţa la o sobă şi aşa m-au bătut. Era unul acolo, a ridicat capul să zică: «Mă scuzaţi, domnu` şef, că am făcut treaba mare pe mine!» Îmi era şi milă. La un moment dat, nici nu mai simţeam durerea. Din holul de la intrare am plecat pe un alt hol şi ne-a dus în nişte camere înalte. Ne-au luat de ceafă şi ne-au aruncat pe jos, ca pe nişte animale.

Dacă ridicai capul să vezi ce se întâmplă, mai luai un bocanc la coaste.

Unu dintre poliţiştii care erau cu noi ne-a spus: «Care sunteţi credincioase închinaţi-vă, pentru că de aici nu mai

[125] Cassian Maria Spiridon**,** *Iaşi, 14 Decembrie 1989, Începutul Revoluţiei Române* în *Analele Sighet 10: Anii 1973-1989: Cronica unui sfârşit de sistem, comunicări prezentate la Simpozionul de la Memorialul Sighet (5-7 iulie 2002)*, Editor Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civică, 2003, p. 1.116- 1.118

scăpaţi vii!» Râdeau şi ziceau că o să ne bage într-o groapă pe toţi şi o să ne dea foc. Să ardem de vii. Eu mă făcusem rece.”[126]

Marinică Dumitru Mircea / *Bucureşti*

„După aproximativ 4-5 ore, manifestanţi au fost împrăştiaţi şi a început hărţuiala (arestarea) lor. Alergând şi ascunzându-mă pe strada Scaune şi pe Moşilor, am reuşit să ajung pe bulevardul Republicii, unde am fost prins şi, fără a fi legitimat, am început a fi lovit cu bastonul de cauciuc şi ciomagul de lemn, căzând pe jos, şi lovit cu picioarele şi pierzându-mi cunoştinţa.”[127]

Mazilu Dumitru / *Bucureşti*

„...Se făcuse ora 1.00 în noaptea de 21 spre 22 decembrie. Fulgerele mitralierelor luminau toată zona, iar suflul era atât de aproape, încât, zăngăneau geamurile, în casa pe care temnicierii ne-o transformaseră de mai mulţi ani într-o cumplită închisoare, ne aşteptam cu înfrigurare copilul. Nu-l putusem opri. A vrut să participe la acea confruntare dramatică, alături şi împreună cu mulţi din colegii săi. Avea numai 16 ani... A plecat chiar de la primele desfăşurări de forţă în Piaţa Romană, la Intercontinental, la Universitate... A venit o dată sau de două ori în fugă pentru a ne ţine la curent şi plecase grăbit din nou. Era entuziasmat. Un sentiment de mândrie şi bucurie îi lumina întreaga făptură... «Toţi sunt în stradă!»; „«S-a terminat cu dictatura!» – ne-a spus el când a plecat ultima oară în jurul orelor 21.00... Auzisem că mai mulţi copii fuseseră ucişi. Nici eu, nici soţia nu spuneam nimic, dar amândoi ne gândeam cu îngrijorare la Daniel, care nu mai revenise de 4 ore... In fine, în jurul orei 1.00 s-a întors. Ne-a spus că oamenii nu mai cedează, că studenţii sunt sufletul bătăliei. Ei le-au cerut şcolarilor să se odihnească pe schimburi şi să se întoarcă după câteva ore... Dar, abia am apucat să stingem lumina şi de afară s-au auzit nişte portiere de maşină izbite cu putere. Soţia mea s-a repezit la fereastră şi m-a avertizat scurt: «Au venit să te ridice!»,

---

[126] Zoltan Rostaş, Florentina Ţone (coordonatori), *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. II, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2012, p. 371-373.

[127] Ioan Dan, op. cit., p. 290.

«Sunt mulţi şi sunt înarmaţi!». Am fugit imediat la uşa de la intrare. Pe scări era forfotă mare. Mai mulţi indivizi înarmaţi urcau scările, iar trei s-au oprit la uşă, încercând să o deschidă cu chei potrivite... I-am confirmat soţiei mele că vor intra peste noi. ...Eu înţelesesem de la început. Cei peste 20 de poliţişti primiseră ordin să ne execute... Ne luaseră pe toţi trei să nu rămână martori. Vecinii, care se baricadaseră în apartamentele lor când au văzut că au venit să ne ridice, nu puteau preciza exact ce au observat, în afara unei agitaţii neobişnuite şi a zgomotelor provocate prin spargerea uşii. Mai târziu, am aflat că în faţa fiecărui apartament se postaseră câte doi poliţişti cu automate în mâini, neîngăduind nimănui să iasă din locuinţa sa. Cel mai demn s-a dovedit a fi un muncitor care locuia sub apartamentul nostru şi care auzind acele zgomote îngrozitoare a înţeles că au venit să ne omoare. Făcându-şi curaj, el s-a avântat pe hol, împingându-i pe poliţiştii de la uşă: «Cine sunteţi, ce aveţi cu oamenii aceştia? De ce vreţi să-i omorâţi?» – i-a întrebat el dintr-o răsuflare... Dar n-a mai apucat să audă răspunsul. Cei doi temnicieri i-au aplicat imediat câteva lovituri şi l-au aruncat înapoi în locuinţă în mai puţin de două secunde, blocându-i ieşirea... ...Da, eram în prezenţa plutonului de execuţie. Nu simţeam nici o teamă. Nu numai eu, ci şi soţia, şi copilul ne aşteptam de mult să fim ucişi. După ce ne-am ridicat pe faţă împotriva acelui sistem tiranic de guvernare şi mai ales după ce reuşisem să aduc la cunoştinţa Naţiunilor Unite nenumăratele crime săvârşite de sistemul totalitar împotriva poporului român, nu mai aveam nici o îndoială că ne vor lichida. Ne asumasem acest risc, iar acum trăiam momentele dramatice ale pulverizării unei familii care le spusese guvernanţilor adevăruri dureroase, pentru care nu puteam fi iertaţi. Ceea ce n-am ştiut mai înainte a fost modul în care ne vor lua viaţa. De patru ani ne tot ameninţau prin «fluturaşii» nesemnaţi, lăsaţi în cutia poştală. Mi-au atras atenţia chiar asupra morţii mamei şi fratelui, ceea ce m-a convins că nu erau străini de dispariţia lor în condiţii cel puţin stranii... Ne aşteptam la un accident de maşină, de tractor sau un nou «atac de cord» – aşa cum se proceda de obicei, dar nu mă gândisem niciodată că se va ajunge la formula PLUTONULUI DE EXECUŢIE.

Ceva survenise, ceva foarte grav, dacă tiranii hotărâseră să termine atât de brutal cu noi... Mai târziu, aveam să aflăm că vârfurile represiunii ajunseseră la concluzia – în acea zi fatală pentru tiranie – că eu aş conduce mişcările tinerilor din Bucureşti, prin copilul meu care fusese prezent în toate punctele fierbinţi din Capitală. Ei ştiau că în Raportul prezentat la O.N.U. – după ce fusese scos din ţară pe căi ilegale – eu demonstrasem că tineretul îşi va asuma riscul imens al «scuturării jugului tiraniei totalitare». Şi mai ştiau de la miile de delatori din mediile universitare că tinerii erau decişi să lupte până la capăt... ...În faţa acestei situaţii limită, aproape că nu mai simţeam durerea fizică sau, în orice caz, nu-i mai dădeam importanţă... Toate gândurile mele s-au îndreptat la Bunul DUMNEZEU... De mic copil, fusesem crescut în mediul bisericii. Nu lipseam de la nici o slujbă. Respectam zilele de post şi-mi făceam regulat rugăciunile... Părintele BERILĂ – care a făcut slujba la înmormântarea tatălui în 1977 – mi-a spus că în anii copilăriei mele mă văzuse foarte apropiat de viaţa şi obiceiurile religioase... De altfel, în anii cumpliţi ai detenţiei, soţia mi-a citit de mai multe ori pasaje semnificative din BIBLIE, îndeosebi în momentele de descurajare extremă... Şi acum mă aflam din nou singur în faţa DOMNULUI... Am rostit de mai multe ori în gând Tatăl Nostru, pe care îl repetam în fiecare seară înainte de culcare... Am repetat câţiva din psalmii ce-mi erau întipăriţi în minte. Iar, în cele şase ore sau şase ore şi jumătate – în care torţionarii noştri căutau un loc să ne execute fără martori şi să ne bage sub pământ – m-am rugat Bunului Dumnezeu să-mi dea puterea de care aveam atâta nevoie să depăşesc cu demnitate şi acele clipe finale ale vieţii. Am rugat pe BUNUL DUMNEZEU să-i îndrume pe cei din Plutonul de execuţie să înceapă cu mine ritualul şi nu cu soţia sau copilul meu. «Doamne Dumnezeule, fereşte-mă de supliciul de a-mi vedea soţia şi copilul, oamenii cei mai apropiaţi din viaţa mea, ucişi în faţa mea!». «Ajută-i pe ei să supravieţuiască!» «Ei n-au decât vina că au fost lângă mine, că m-au susţinut moral şi că m-au încurajat!». «Eu sunt singurul vinovat!». «Din cauza mea, ei sunt chinuiţi acum!...». ...Eram sigur că nu voi supravieţui asasinării celor dragi... Simţeam o apăsare cumplită să iau cu mine în mormânt şi vina de a-i fi

expus atât de mult şi de a-i vedea măcelăriţi, înainte ca viaţa mea să fi încetat. Şi am convingerea fermă că DUMNEZEU mi-a ascultat ruga... După mai mult de şase ore de căutări, poliţiştii n-au găsit locul căutat. Zeci de mii, milioane de români erau pretutindeni. Ei dădeau asaltul hotărâtor împotriva tiraniei totalitare. Când credeau că au descoperit un loc potrivit şi coborau din maşini să pregătească EXECUŢIA se iveau ca din pământ alte şi alte grupuri de oameni, alţi şi alţi luptători, iar ei erau nevoiţi să se urce din nou şi să-şi continue căutările. Iar tot căutând fără succes s-a luminat de ziuă. Am aflat mai târziu că au raportat superiorilor dificultăţile întâmpinate în lichidarea noastră. Pe o casetă s-a înregistrat o dispoziţie prin radio transmisă de ministrul de Interne: «Problema de la Alexandria o vom rezolva în noaptea de 22 spre 23! Amânăm, deci. Aţi înţeles? Amânăm totul!...». Noi nu ştiam atunci nici unde ne oprisem şi nici că aşteptarea de cel puţin 30 de minute avea să ne aducă încă câteva ore de viaţă... Deci, până în noaptea următoare. Aşa decisese ministrul cel mai temut şi cel mai necruţător cu cei ce îndrăzneau să se opună celor doi dictatori... ...Dintr-o convorbire între doi dintre torţionarii noştri am înţeles că era 7.30 dimineaţa. După câtva timp ni s-a cerut să coborâm. Am încercat să le arunc câteva cuvinte soţiei şi copilului. Eu eram sigur că voi fi primul executat şi că Dumnezeu îmi ascultase ruga... Voiam să le spun cât de mult îi iubesc şi că ei doi să fie tari, să aibă încredere în Dumnezeu... Oh! Doamne! de câte ori repetasem aceste cuvinte pentru a le putea rosti în clipa despărţirii finale. N-am reuşit decât să le arunc o privire fugară. Eram sigur că era ultima oară când îi mai văd... Doi indivizi m-au smuls cu brutalitate de pe locul meu. Fiarele de la mâini îmi intraseră şi mai adânc în carne. Eram plin de sânge... Dar nu mai simţeam durerea... Totul mi se învălmășea în minte... M-am împiedicat, m-am lovit. Am urcat câteva trepte. Am intrat într-un hol. Acolo erau nişte miliţieni. Unul dintre ei avea gradul de colonel sau lt. colonel. Am intrat pe un culoar îngust şi după vreo douăzeci de paşi am fost împins într-o celulă mică, îngheţată. Imediat a intrat un medic care m-a întrebat cum mă simt. Mi-a lăsat nişte medicamente. Ştiam că orice condamnat la moarte este consultat de un medic înaintea execuţiei... Stăteam liniştit şi

aşteptam. Au intrat doi indivizi care s-au aşezat pe patul metalic din faţa mea. În celulă erau 4 paturi metalice suprapuse. Mi-au spus ca pot să mă aşez şi eu. Când m-am aşezat, am simţit o durere cumplită în tot corpul... Minutele treceau, dar ei nu-mi ordonau să-i însoţesc pe ultimul meu drum. Unul din ei m-a bruscat din nou. «Aşa-ţi trebuie, dacă nu stai la locul tău!». «Te opui conducătorilor ţării, ai?». «Te învăţăm noi minte!». Eu, însă, nu-i dădeam importanţă... Mă gândeam la anii de suferinţă ai celor dragi, la acele zeci de mii de ore de detenţie, la greutăţile întâmpinate după ce ni s-au răpit toate mijloacele de trai. Şi eram mândru de ei. Aveam o soţie minunată. Mă ajutase mult; era hotărâtă şi nu se lăsa intimidată... Aveam un copil deosebit. Participase efectiv la lupta mea. Era curajos... Şi iarăşi, şi iarăşi, mă întrebam de ce trebuiau ei să moară? Care era vina lor? Totul mi se părea atât de nedrept, atât de hain. Şi mă rugam din nou şi din nou Bunului Dumnezeu să-i ocrotească,.. ...După ce mă aruncaseră în acea celulă îngheţată şi după ce torţionarii încetaseră să mă mai lovească şi umilească, m-a cuprins o îngrijorare profundă, îmi aminteam că lăsasem proiectul unui document privind schimbarea sistemului, pe masa mea de lucru, improvizată în anii detenţiei, la care scrisesem acele pagini transmise la O.N.U. în care erau înfăţişate suferinţele românilor. Mă gândeam că în cazul în care oamenii dictatorului au descoperit acel document, totul era pierdut! «Oh, Doamne, Dumnezeule, de ce nu m-am gândit să-l fi pus undeva la adăpost?» Eram sigur că în momentul în care îl va vedea, dictatorul va declara că a descoperit «un complot mondial pus la cale de cercurile imperialiste pentru a destabiliza situaţia politică din România şi a-1 înlătura de la putere». Acel document viza eliminarea sistemului totalitar şi reinstaurarea democraţiei, libertăţii şi demnităţii poporului român. Pentru tiran, asta era mai mult decât un complot. Asemenea obiective reprezentau o sfidare a tot ce proferase el în toţi anii dictaturii... Mă perpeleam în toate felurile. Durerile din piept erau tot mai puternice. Gura îmi sângera. Pe una din pleoape picura sânge... Dar gândurile mă terorizau... Ce-o fi făcut dictatorul când a văzut acel document? Ce scenariu de groază o fi pus în funcţiune? Câţi oameni or fi fost arestaţi, acuzaţi că m-au ajutat să elaborez acel document? Şi iarăşi, şi iarăşi mă întrebam de

ce n-oi fi avut priceperea să-1 fi ascuns undeva?! Simţeam o sfârşeală totală. O epuizare fizică şi psihică mă cuprinsese. Nu mai aveam nici o putere. Eram sigur că inevitabilul se produsese. Iar totul era numai şi numai din vina mea…

Din închisoare, în vâltoarea Revoluţiei. Pierdusem noţiunea timpului. Nu ştiam cât trecuse din momentul în care ne ferecaseră poliţiştii în acele cuşti metalice. ...Şi, în acele clipe, în care descurajarea era mai adâncă ca oricând, în acele clipe în care suferinţele îmi cuprinseseră toate mădularele şi mă abandonasem sorţii, zgomote neobişnuite mi-au atras atenţia. Mai multe uşi se auzeau prin uşa grea, de fier masiv... Eram sigur că momentul execuţiei sosise. Iar o durere surdă, cum este cea provocată de un pumnal ascuţit, îmi sfâşia inima, atunci când gândurile mi-au zburat la soţie şi la copil: «Oare pe ei îi executaseră deja?» «Eu sunt primul sau ultimul?» Dar n-am apucat să-mi dau vreun răspuns când mai mulţi indivizi au năvălit în celula rece. «Ţi-am adus îmbrăcăminte. Pune-o pe tine. Mergem la alt penitenciar. Hai, pune repede pe tine ce ţi-am adus!» – îmi porunci unul dintre cei ce intraseră în celulă... Mai mult mecanic, fără să comentez, deoarece învăţasem de când m-au ridicat că n-ar fi ajutat la nimic, am început să pun pe mine acele obiecte ce nu erau ale mele şi nu mi se potriveau. Dar, n-am dat importanţă faptului. De altfel, nici nu socoteam că ar mai avea vreo importanţă ce-mi cereau să pun pe mine torţionarii mei înaintea morţii... Şi, în clipa următoare, bătăile inimii s-au accelerat puternic. Un val de căldură mi-a inundat corpul, în uşă a apărut soţia. Era în viaţă. Am dat să mă reped la ea. Nu mi s-a îngăduit. Voiam să-i spun ca sunt fericit c-o văd în viaţă. Dar cuvintele nu mi-au ieşit din gură. Eram ca paralizat... Ea mi-a răspuns la o întrebare care mă frământa, însă nu avusesem puterea să i-o pun: «Daniel este în altă celulă!» Am respirat uşurat. Deci, era şi el în viaţă... «Ce-i cu hainele astea?» «Nu sunt ale noastre!» «Ce au de gând cu noi?» «Unde ne duc?» – a întrebat ea. «Vă mutăm în altă parte!« – replică scurt unul din poliţişti. «Îmbrăcaţi-vă imediat! Trebuie să plecăm de aici» Am sfătuit-o pe soţie să se îmbrace, să evităm o nouă confruntare cu oamenii care ne făcuseră să suferim deja atât de mult.... În următoarele minute am fost îmbarcaţi în două autoturisme Dacia 1300.

Soţia şi copilul erau în maşina din faţă. Noi îi urmam la mică distanţă. Atunci am aflat că eram la Alexandria. Când am fost aduşi n-am ştiut unde este închisoarea. Presupuneam că este la Jilava. ...Totodată am aflat că era ora 14.00... Maşinile demaraseră în viteză. Nu mai aveam cătuşe şi nici acel căluş grosolan de lemn în gură. Nimeni nu spunea nimic. Pe parcurs ne-am dat seama că ne îndreptam spre Bucureşti... Pe la orele 16.30, maşinile au oprit în apropierea locuinţei. Pe stradă erau mulţi oameni. Toţi aveau lacrimi în ochi, «Credeam că v-au omorât!». «Noaptea trecută nu am putut să vă ajutăm!». «Erau prea mulţi şi aveau arme de foc!». «Ce puteam face noi». «Dar acum suntem fericiţi că vă vedem în viaţă!» – ne spuneau şi ei emoţionaţi... «Veniţi cu noi la Piaţa Palatului!» «Oamenii vă aşteaptă acolo». «Ceauşescu a fost alungat. S-a terminat cu tirania!» – strigau ei cu bucurie... În acea clipă soţia s-a apropiat de mine şi m-a rugat să aştept o clipă; a intrat în casă şi s-a întors cu textul acelui important document în mână... Nu-mi venea să cred. Nu ştiam prin ce minune, documentul pentru care suferisem atât de mult fusese salvat, «...Când ei au năvălit în casă, eu m-am repezit la măsuţa ta de lucru, am luat documentul şi 1-am aruncat în spatele frigiderului, în acea cămăruţa îngustă în care ei n-ar fi putut bănui că este!» Fără să-i spun o vorbă, am îmbrăţişat-o şi am sărutat-o. Soţia mea fusese – în acele clipe de cumpănă din noaptea de 21 spre 22 decembrie – mai lucidă decât mine. Pentru ea, cel mai de preţ obiect din locuinţă era acel document. Acesta a fost obiectul pe care a hotărât să-l salveze. Iar locul ales a fost într-adevăr cel mai potrivit... De altfel, nici nu apucase să revină din cămăruţa cu frigiderul, când poliţiştii spărgeau uşa de la intrare prin lovituri violente, iar eu eram lovit cu patul mitralierei ucigaşe. ...Bucuria de a vedea acel document salvat a fost imensă. Am simţit că puterile îmi revin. Eram convins că Bunul Dumnezeu ne însoţise şi călăuzise tot timpul.

...Cu o încredere nemărginită în Părintele Ceresc m-am lăsat dus în Piaţa Palatului, iar acolo mi s-a cerut să vorbesc mulţimii. ...Profund emoţionat, cu faţa tumefiată de loviturile primite, am spus oamenilor de unde vin şi am subliniat caracterul anticomunist al Revoluţiei Române. Le-am amintit că noi ne-am aflat sub cea mai opresivă cizmă totalitară 45 de ani şi că ţara n-a fost şi nu va fi niciodată o ţară comunistă. Am propus

ca patria noastră să se numească simplu ROMÂNIA, fără nici un fel de adjective socialiste sau comuniste, iar drapelul ţării să fie eliberat de însemnele comuniste. Încurajat de aprobarea celor peste 200.000 de oameni prezenţi în imensa piaţă, am dat citire propunerilor programatice ale schimbării, începând cu abolirea sistemului partidului unic şi instituirea unui sistem democratic pluralist de guvernare, aşa încât să se structureze o nouă Putere democratică în România. Aclamaţiile mulţimii m-au convins că voinţa de schimbare era de neînfrânt şi că noua putere trebuia să aibă o esenţă democratică, ne mai amintind cu nimic de sistemul totalitar. În acele momente, le-am propus oamenilor să-şi aleagă reprezentanţii dintre cei care au luptat împotriva tiraniei şi să organizeze paza arhivelor organelor represive pentru a se împiedica distrugerea dosarelor celor 45 de ani de suferinţe. În Comitetul Central au sosit peste 200 de oameni din partea mulţimii, cu care am discutat structurile şi programul noii Puteri Revoluţionare. A fost un acord deplin ca ţara să se numească simplu ROMÂNIA, drapelul naţional să fie fără vechile însemne, iar modul de adresare între noi să fie cel practicat în toată lumea civilizată, abandonându-se formula de «tovarăşe», impusă chiar printr-un decret prezidenţial. Totodată, s-a acceptat propunerea de a se desfiinţa organele represive şi a se constitui noi organisme ale Puterii. S-a hotărât ca aceste propuneri să fie aduse la cunoştinţă întregii ţări prin intermediul Radioului şi Televiziunii. În acest sens, s-a cerut conducerii Televiziunii să informeze populaţia că în scurt timp se va transmite în direct un Comunicat important către ţară.

După prezentarea propunerilor programatice ale schimbării, mulţimea care se pronunţase pentru abolirea sistemului totalitar a devenit ţinta unui foc încrucişat. Se trăgea din clădirea Palatului Regal, din clădirile învecinate şi, îndeosebi, din clădirile «Generala» şi cea în care se afla Corpul de pază al cuplului dictatorial. «Aceştia sunt terorişti, terorişti!» – strigau mai mulţi tineri din Piaţa Palatului, tineri care ne aduceau primele mărturii ale confruntărilor dramatice de afară..."[128]

---

[128] Dumitru Mazilu, *REVOLUŢIA ROMÂNĂ zile şi nopţi de dramatism şi speranţă*, Institutul Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2011, p. 14-42; Vezi şi „Caietele Revoluţiei", Nr. 1(20)/2009, Mărturii, O noapte de neuitat – 21 spre 22 decembrie 1989, Prof. Univ. Dr. Dumitru Mazilu, p. 60-65

Medeleanu Cristian / *Bucureşti*

„Eu, împreună cu o altă persoană, am fost urcat într-o cameră la parter şi un subofiţer de Miliţie cu gradul de sergent major, înalt, cu o înălţime de 1.90 m, blond, ne-a lovit cu pumnii şi picioarele. A lovit pe cealaltă persoană cu pumnul peste gură, expulzându-i doi dinţi incisivi din faţă. Aş putea recunoaşte sigur subofiţerul de Miliţie care a exercitat violenţe asupra noastră. Am fost duşi într-un garaj tot prin cordon de miliţieni. În momentul în care sergentul major blond ne lovea, o persoană în civil, mic de statură, cu un cap mic, insista să ne lovească, că altfel îl va lovi el. Aş putea recunoaşte şi acea persoană."[129]

Melinte Marian / *Timişoara*

„Asist la evacuarea peste garda primului secretar Ilie Matei şi a unei funcţionare, ajutaţi de un ofiţer de Miliţie fără grade, în scurtă albastră. Odată evacuate oficialităţile, sunt luat prin surprindere de o trupă de soldaţi debarcaţi la un semnal din camioane. Sunt mai în vârstă, au păr mai mare, sunt înarmaţi cu cozi de târnăcop sau lopată, poartă mantale kaki până la genunchi şi au petliţe bleu cu roşu. Sunt plini de ură şi încep să mă lovească.

Sunt trântit pe asfalt şi loviturile cad mereu. Mă apăr cu picioarele până primesc o lovitură în cap şi – într-o fracţiune de secundă – rămân nemişcat. Cineva dă ordin să fiu ridicat şi dus. Sunt urcat într-un camion pe jumătate plin cu mantale kaki, cu bănci laterale. Este ora14-14.20. După mine mai sunt aduşi în maşină: Kenksan Victor, muncitor la Fabrica de Ţigarete (membru Altar 89); un tânăr blond, voinic, desfigurat de bătăi şi legat cu mâinile la spate cu sârmă; o studentă scundă; un om învârstă, sângerând; trei bărbaţi tineri între care unul, cu care aveam să stau în Penitenciar, pe nume Ricioiu Ştefan, muncitor la Comtim. Suntem duşi cu camionul spre U.M. de Securitate de pe str. Bariţiu, după Gara de Nord. Pe drum suntem loviţi pe rând cu bestialitate de către un sergent de Miliţie în termen: pumni, bastoane peste mâini, la tălpi, în cap. suntem înjuraţi şi

[129] Ioan Dan, op. cit., p. 295-296.

ameninţaţi. Studenta mai ales este bătută îngrozitor, este adusă într-o stare de nervi de necrezut, ameninţată verbal cu violul şi cu tot felul de durităţi. Aflând că sunt inginer, primesc o recomandare specială de care beneficiez după ce sunt îmbrăcat din nou în maşină, bastoane la tălpi, serii scurte de pumni şi înjurăturile de rigoare.

În jurul orei 15 suntem debarcaţi la Inspectoratul Judeţean de Miliţie de pe Bd. Sălăjan. Ne aşteaptă un «comitet de primire» format din cadre de Miliţie şi Securitate, îmbrăcaţi în haine scurte de piele neagră, înarmaţi cu pistoale mitralieră. Suntem coborâţi pe rând şi loviţi sănătos cu armele, apoi culcaţi pe asfalt sau pe iarbă cu faţa în jos. Orice mişcare cât de mică este urmată de lovituri de picior în coaste, înjurături şi ameninţări cu moartea (…) Un subofiţer ne-a spus ameninţător că s-ar putea să ne mai vedem… Un altul ne-a dat să înţelegem (poate ca să ne temem să spunem ce am văzut) că: oamenii mai mor de inimă, că sunt metode diverse de a produce aceste efecte, printre care şi alimentele…”[130]

Mierlă Marian / *Bucureşti*

„M-am întors pe Calea Victoriei. Acolo lucrurile evoluaseră mult. Eram acum în jur de 200 de oameni. Se striga: «Jos guvernul!», «Timişoara!» şi se cânta începutul din «Deşteaptă-te române!». Ulterior sloganurile au devenit din ce în ce mai curajoase ajungându-se la «Jos tiranul» , «Jos vampirul» , «Libertate!» şi, contrar a ce s-a spus, încă de pe atunci s-a strigat şi «Jos comunismul!». Cetăţenii au fost împrăştiaţi tare brutal de trupe de securitate – erau îmbrăcaţi într-un fel de combinezoane, dacă îmi amintesc bine, aveau căşti de protecţie, scuturi albe şi aveau nişte bastoane lungi pe care le-au folosit fără rezervă, lovind în toate părţile. Au venit din nordul străzii, sărind de nişte maşini «Aro». Acolo, un număr semnificativ de oameni au fost reţinuţi, bătuţi cu bestialitate, şi arestaţi în huiduielile şi fluierăturile celor care reuşiseră să ia oarecare distanţă. În Piaţa Universităţii am ajuns în jurul orei 3. Spre seară, m-au impresionat treptele de la pasajul pieţei, mă refer la cele din dreptul Universităţii. De

[130] Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 47-49.

asemenea, vitrinele de pe Republicii (acum Bd. Carol I) erau pline de înscrisuri cu vopsea în genul «Jos vampirul/tiranul/cizmarul», cele mai numeroase, sau «Libertate», «Trăiască România Liberă» etc. (…) Nu a trecut mult şi dinspre piaţă (Piaţa C. A. Rosetti-n.n.) s-au auzit rafale succesive de mitralieră grea sau de tun de TAB şi ţipete. Am ridicat puţin jaluzelele de la fereastră şi am văzut zeci de oameni căzând: unul agoniza şi un timp n-a putut să mă mai uit. Ceilalţi băieţi s-au uitat şi unul a spus că «acum vine cordonul». Am privit şi eu şi am văzut într-adevăr un cordon compact care înainta la pas. Din spatele lor se auzeau nişte plesnituri. Am văzut în curând despre ce era vorba: doi tipi aflaţi la 10 – 20 de metri în spatele cordonului trăgeau cu pistolul în unele din trupurile celor căzuţi pe stradă, probabil în cei care fuseseră doar răniţi."[131]

Mihaiasa Dorin, mr. / ***Timişoara***

„La coborârea acestora din autocamioane am văzut că mulți din reținuți erau loviți și plini de sânge, iar militarii în termen continuu să-i lovească cu patul puștii (…) Milițienii își motivau violența prin faptul că ar fi luat bătaie la rândul lor de la persoanele reținute cu ocazia prinderii acestora. Urme ale violenței asupra lor prezentau în special cei care au fost găsiți cu obiecte furate din magazine asupra lor."[132]

Mioc Marius / *Timişoara*

„M-am născut în Timişoara în 1968. Am terminat Facultatea de Mecanică din Timişoara, iar în prezent lucrez ca analist financiar la firma «Procter & Gamble».

În 1989 aşteptam să se întâmple şi la noi în România ceea ce vedeam că se întâmplase în ţările din jur.

Pe data de 16 decembrie am auzit că s-a adunat lume în Piaţa Maria. Era un zvon căruia nu i-am dat prea mare importanţă. În acea seară am vrut să merg la discotecă, la Casa Studenţilor. Am luat tramvaiul şi când am ajuns în Piaţa Maria am văzut că este lume adunată. Mi-am amintit de ceea ce ştiam dinainte şi am coborât. Era după ora 8 seara. Unii oameni aveau

[131] Romulus Cristea, op. cit., p. 62-63.

[132] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%201991%20volumul%2019/0187.jpg Accesat la 13-06-2014

lumânări în mâini, erau liniştiţi şi nu se striga încă nimic. Eu auzisem că este ceva – cazul unui preot maghiar, dar nu ştiam foarte multe amănunte. Eram curios şi cu speranţa că aceasta va duce la o schimbare. Am coborât din tramvai şi m-am infiltrat printre oameni, căci eram curios să văd ce fac. La un moment dat am intenţionat să umblu pe trotuarul celălalt – erau şi securişti pe acolo, dar puteai să te strecori printre ei.

Ştiu că la un moment dat, lângă intrarea de la casa preotului Tökés era cineva care a început să spună că s-ar putea să vină pompierii. Ei nu obligă pe nimeni să nu stea aici, dar s-ar putea să vină pompierii. Lumea n-a vrut să plece. Nu mai ţin minte exact cronologia evenimentelor, dar ştiu că la un moment dat a ieşit cineva la geam – tot acolo la casa respectivă şi a spus că e în siguranţă. Oamenii au strigat «Jos minciuna». După un timp s-a răspândit zvonul că vin studenţii şi s-a început să se strige «Jos Ceauşescu», «Libertate». S-a cântat «Hora Unirii». A venit apoi un prim grup de miliţieni – cred că erau vreo zece. Lumea s-a speriat un pic şi s-a retras, dar după aia au fost câţiva din cadrul mulţimii care au zis: «uite câţi suntem noi şi câţi sunt ei». Ca să dea curaj oamenilor au început să strige către miliţieni «hoţii, hoţii». S-au luat nişte sticle goale de lapte, de lângă alimentara din Piaţa Maria, şi s-au aruncat spre miliţieni – ca să dea curaj oamenilor – să nu le mai fie frică de miliţieni. După aia au apărut şi pompierii – o maşină de pompieri care stropea, iar lumea se retrăgea când stropea, apoi iar se aduna. Ulterior au venit tot mai multe forţe de ordine-până au reuşit să-i alunge pe manifestanţi. Am fost alungaţi până lângă podul care merge în centru – din Piaţa Maria.

R. – Aţi fost la căminele studenţeşti?

M.M. – Nu, eu n-am fost la căminele studenţeşti. A fost un grup care a plecat înainte de a ajunge eu în Piaţa Maria. Eu am ajuns târziu în Piaţa Maria, chiar la 8. Din câte am aflat ulterior, înainte de a ajunge eu începuse practic revoluţia, dar eu nu ştiam treaba asta.

A fost apoi o perioadă de armistiţiu. Era un grup de scutieri, cu căşti, care stăteau cam pe unde se despart tramvaiele – tramvaiul 6 de tramvaiul 1. Manifestanţii erau la pod, deci a fost o distanţă de câţiva zeci de metri între manifestanţi şi miliţieni. Printre manifestanţi unii stăteau şi doar se uitau, alţii

strigau. La un moment dat scutierii au început să înainteze, bătând cu bastoanele în scuturi , făcând zgomot şi înaintând. În felul acesta şi zgomotul de lovire în scuturi avea efect de înfricoşare a manifestanţilor. Au înaintat până au separat mulţimea de manifestanţi în două. Grupul în care eram eu a fost împins peste pod – pe partea către centru – şi mai era un grup – pe Splaiul Tudor Vladimirescu (unde este Flora). Unde eram eu – împins peste pod – nu mai rămăseserăm prea mulţi şi m-am gândit ce mai pot face aici, căci eram prea puţini oameni. M-am gândit să încerc să le spun oamenilor să ne întâlnim şi ziua următoare, să nu fie numai un foc de paie, să continuăm manifestaţia. Am început să răspândesc vorba «mâine la ora 5 după-masă să ne întâlnim din nou la Maria». Am zis întâi la grupul în care eram, şi după aia am făcut un ocol – pe la Catedrală, pe celălalt pod – ca să ajung şi la cei de la Flora – să le spun şi lor acelaşi lucru. Ulterior am mers prin oraş, şi când vedeam trecători pe stradă mă apropiam de ei şi le spuneam: «mâine la ora 5 după-masa, întâlnire la Maria», apoi plecam mai departe. O bătrână mi-a spus: «Du-te în Gară, căci acolo e multă lume», aşa că am luat-o spre Gară. Mă apropiam la un metru de om sau de un grup de oameni, le spuneam şi plecam mai departe. Am spus prin Gară şi când am ieşit am ieşit din Gară – văd că fug după mine doi miliţieni. Fug şi eu, dar până la urmă îmi ies şi-n faţă nişte miliţieni, iar până la urmă am fost prins.

Am fost dus într-o clădire pe B-dul Republicii. Mi-au găsit carnetul de student şi m-am gândit că voi fi exmatriculat din facultate. Îmi ziceam că ce prost am fost că am avut acte la mine, căci dacă nu le aveam dădeam şi eu alt nume. După asta m-au dus la Inspectoratul de miliţie, unde erau şi alţi arestaţi.

R. – Cât timp aţi stat acolo?

M.M. – Am stat o săptămână – nu numai aici, ci şi la Popa Şapcă. Acolo, la Miliţie ne-au dus în nişte beciuri, unde erau şi alţi arestaţi şi am fost pus să stau în genunchi şi cu mâinile la ceafă. Pe rând erau chemaţi cei arestaţi – să-şi spună numele, adresa, cum a fost arestat.

R. – Dădeau în voi?

M.M. – Da, era un tip – Bălan Avram – şi acuma e în Poliţie, care atunci când intra în beci şi vedea pe cineva că nu

stă în genunchi şi cu mâinile la ceafă, îi dădeau câte o lovitură. Ceilalţi mai înjurau, dar nu ne băteau. Eu primisem doar câteva lovituri, dar erau alţii care arătau groaznic, cu sânge. Unul îmi spunea că au sărit cu picioarele pe el şi crede că i-or rupt coastele, iar dacă scăpăm de-aici, să-l ajut să-l duc la un prieten.

În 17 decembrie dimineaţa ne-au dus de la Miliţie în Penitenciarul Popa Şapcă, unde am stat până pe 19 decembrie dimineaţa, eu fiind anchetat pe 18.

La anchetă, iar cu bătaie şi cu ameninţări că mă vor atârna cu capul în jos. Am vrut să zic că mergeam la un tren, dar nu ştiam bine mersul trenurilor respective şi am zis că dacă încep cu chestia asta, sigur mă încurc.

Ei aveau oricum ceva informaţii despre mine.

Pe 19 decembrie m-au dus înapoi la Miliţia Judeţeană, unde am fost anchetat pe 19 şi pe 20. Cel mai rău am fost bătut atunci. Eram întins cu burta pe jos, bătut la tălpi şi la picioare, dar şi peste spate. Cei care m-au arestat aveau în raport că le-am spus la oameni să se adune în Maria la ora 8. Mi-am dat seama că nu ştiau exact ce le-am spus. N-am mai rezistat până la urmă şi am recunoscut pe data de 19 seara. Am recunoscut că le-am spus la oameni să vină a doua zi.

Pe 20 decembrie am fost anchetat de altă persoană care spunea că e recunoscută în penitenciarele din România. Mă întrebau ce-am făcut, ce-am văzut la manifestaţie, ce se discuta acolo etc. În 20 după-masa am fost îmbrăcat în haine de puşcăriaş şi dus într-o celulă unde mai erau 6 sau 7 persoane.

Printre noi mai era dr. Tăutu – care acum e consilier municipal – mai era o persoană împuşcată în mână, iar ceilalţi se numeau Geangu, Sandu Mihail şi mai era un hoţ care se afla în celulă înainte de a fi aduşi noi acolo.

În seara de 21 spre 22 decembrie am fost din nou scos la anchetă, dar fără bătaie, în faţa unei persoane care zicea că este procuror, iar în 22 după-masă, ne-au scos din celulă, ne-au dat înapoi hainele noastre şi ne-au urcat într-o dubă. Noi nu ştiam exact ce s-o întâmplat. M-am gândit că poate ne duc la penitenciar să ne dea obiectele personale (ceas, bani) pe care ni le luaseră la început. În dubă era o ferestruică mică ce dădea în cabina şoferului şi vedeam prin ea pe unde o luăm. A mers pe lângă Bega, spre Piaţa Cârţan, a trecut podul şi după aia a luat-o

spre splai. Cumva ocolea şi mi se părea ciudat. După aia am văzut că mergea spre marginea oraşului şi atunci le-am zis celor din dubă să batem în pereţii dubei ca să facem gălăgie şi să le atragem atenţia celor care erau pe stradă. Cei care erau lângă uşă au reuşit s-o deschidă şi au sărit din mers. Eram pe strada Drobeta atunci. Eu am fost penultimul care a sărit din dubă. Mă gândeam că ăştia or să oprească şi or să mă urmărească. De aceea m-am oprit şi am intrat într-o curte unde locuiau nişte bătrâni. I-am rugat să dea la radio, pe radio Bucureşti şi atunci mi-am dat seama că a reuşit Revoluţia. După aceea m-am dus acasă – eram tot bătut – şi am stat acasă până pe 24, când s-a anunţat la radio să vină studenţii, căci veniseră teroriştii. (…)

În ianuarie 1990 am fost la Miliţie şi l-am recunoscut pe Avram Bălan, care era unul din cei care în noaptea de 16 spre 17 decembrie lovea pe cei arestaţi. Era acolo şi cel care m-a anchetat pe 19 decembrie – Filipescu Ion. Am declarat la Procuratură treaba asta.

În cazul lui Avram Bălan a fost o amnistie dată pe 1 ianuarie 1990, deci nu s-a cercetat plângerea mea căci intra în amnistie, iar în cazul celuilalt – el n-a recunoscut şi n-am avut dovezi contra lui.[…]

R. – Cine credeţi că a fost în spatele acestor evenimente?

M.M. – Eu nu cred că a fost organizată Revoluţia, ci că ea a pornit din nemulţumirea oamenilor, din faptul că pretutindeni în jur regimurile comuniste cădeau, ceea ce a dat mult curaj. Am văzut şi că trupele ruseşti nu intervin să sprijine regimurile comuniste şi era clar că n-o să mai intervină nimeni din afară să-l sprijine pe Ceauşescu.

Eu nu am avut niciodată impresia că Securitatea e atotputernică şi că nu se poate face nimic, ci am crezut, ca şi alţii, că se poate răsturna regimul comunist.

Ulterior, după ce Ceauşescu a fost alungat de la putere, au fost alţii care au ştiut cum să preia şi să menţină puterea. Au creat mascarada aceea cu teroriştii.

Începutul Revoluţiei în Timişoara, după opinia mea nu a fost organizat de nimeni. Nici măcar Tökés personal nu-şi închipuia că o să iasă ceva din protestul lui. Părerea mea e că Ceauşescu nu şi-a închipuit că Tökés e un pericol serios pentru el. Fiind ungur s-a gândit că nu va exista o solidarizare între români şi unguri, şi de aceea a subestimat cazul Tökés.

R. – Ce credeaţi despre fostul regim?

M.M. – Regimul Ceauşescu era un regim putred care nu mai era ghidat de nici un principiu decât de cultul personalităţii conducătorului, iar criteriul de promovare era linguşeala către el. Era un regim corupt care n-a putut să supravieţuiască.

R. – Cine credeţi că a tras?

M.M. – Din câte ştiu eu s-a tras şi de către armată, şi de Miliţie, şi de Securitate – dintre cei care sperau ca Ceauşescu să rămână la putere."[133]

Mutulescu Dacia / *Bucureşti*

„La un moment dat, un TAB a intrat în mare viteză pe bulevardul Magheru venind dinspre magazinul Eva. Lumea de pe carosabil s-a retras pe margini. La nivelul Pieţei Romane, TAB-ul a făcut o întoarcere de 180º şi a intrat din nou pe bulevardul Magheru. Am decis să mă opun. M-am îndrepta spre mijlocul bulevardului, cu o floare în mână, şi m-am postat pe traiectoria TAB-ului. La început, acesta nu şi-a schimbat traiectoria; totuşi, în ultima clipă, m-a ocolit. Atunci i-am încurajat pe cei care stăteau pe margini să coboare de pe trotuare, să revină pe carosabil, căci, până la urmă, nu puteau să ne omoare pe toţi. M-am aşezat turceşte pe mijlocul bulevardului şi alţi oameni au venit alături, luându-ne de braţ, ca să facem un lanţ uman. Soldaţii s-au năpustit spre noi şi am fost prima înhăţată. Cei doi manifestanţi de alături au încercat să mă reţină (pe unul îl chema Lucian – nu-i ştiu decât prenumele), însă au fost şi ei ridicaţi şi băgaţi în duba postată pe mijlocul bulevardului, soldaţii m-au tras cu violenţă de păr, de haine, m-au lovit cu capul de caldarâm şi trăgându-mă de picioare m-au urcat în dubă (…) Am fost duşi la Circa 1 de Poliţie, de pe bulevardul Ana Ipătescu. La coborâre soldaţii ne-au împins şi poliţiştii ne-au înconjurat cu agresivitate, dându-ne şuturi şi pumni. Am fost introduşi într-o încăpere, unde am fost obligaţi să stăm cu mâinile pe zid, cu faţa spre perete timp de mai multe ore. Mă durea foarte tare maxilarul,

133 Declaraţie şi interviu la http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=baza-de-date/declaratii-ale-victimelor/mioc-marius. Accesat la 18-06-2014.

în urma pumnilor primiţi şi simţeam junghii în spate şi la rinichi.”[134]

Neacşa Florin / *Bucureşti*

„Pe la orele 00.30 (22 decembrie), când începuse deja focul asupra demonstranţilor şi mulţimea a început să se împrăştie, m-am îndepărtat de zonă cu gândul de a merge spre casă. Eram însoţit de cumnatul meu, Sima Gheorghiţă, şi de un coleg de serviciu al lui, pe nume Dogeanu Ion, pe care i-am întâlnit în timpul manifestaţiei. În jurul orei 01.00-01.15, am ajuns în Piaţa Sudului, unde am fost reţinuţi de organele de Miliţie, care începuseră raziile, blocând intersecţiile. În timp ce eram urcaţi în maşină la Piaţa Sudului, o persoană care a vrut să fugă a fost împuşcată cu două focuri de pistol, fiind nimerită. În maşină, miliţienii ne spuneau: «Aţi vrut manifestaţie ca în Occident? Vă dom gloanţe ca-n Occident». Tot atunci când eram în maşină, o persoană în loc să urce în maşină, s-a smucit şi a luat-o la fugă. Un alt miliţian a strigat: «Trageţi în ei ca în iepuri, unul să nu scape!» Apoi, după ce ei au auzit împuşcăturile, ni s-au adresat triumfător, râzând: «Ce, credeaţi că scăpaţi!»”[135]

Netedu Elena / *Bucureşti*

„În ziua de 21 decembrie, când am ieşit din blocul unde locuiam, un locatar mi-a spus că nu pot să trec spre Ateneu sau spre Universitate, că este blocat de scutieri. Am plecat. A mers şi un vecin din bloc cu mine. Am luat-o pe strada Luterană, am ieşit prin spatele hotelului Bucureşti în Calea Victoriei, am luat-o pe strada Nikos Beloianis şi am ieşit în Magheru. Am mers la magazinul Eva, acolo erau cordoane de ordine, circulaţia era oprită. Am mers spre Universitate, depăşind toate cordoanele de ordine, fără să mă oprească nimeni până la Dalles. Acolo erau opriţi şi manifestanţii, înconjuraţi cu cordoane de ordine. Mi-am dat seama despre ce este vorba şi m-am alăturat lor. Parcă îi cunoşteam dintotdeauna. Am strigat împreună cu ei «Jos Ceauşescu!», «Timişoara! Timişoara!».

---

[134] Romulus Cristea, op. cit., p. 127-128.

[135] Ioan Dan, op. cit., p. 291.

Un bărbat s-a apropiat de mine, mi-a dat nişte flori şi-a spus să trec după cordon, să dau flori la soldaţi, să vorbesc cu ei, că sunt femeie şi o să mă înţeleagă. Să le spun să nu tragă în manifestanţi! Eu am luat florile şi am intrat după cordon, acolo unde era înconjurată masa de manifestanţi. Eram faţă-n faţă cu cei din cordonul de ordine, la vreo nouă metri. Era un bătrân cu tricolorul în piept care le-a pus flori la cingătoare la cei cu arme. Atunci am mers şi am vorbit cu un bărbat din primul rând, am vrut să le dau flori şi n-a primit. În schimb, şi-a desfăcut arma şi nu avea încărcător; a spus că nu aveau ordin să tragă. Primul rând din cordon era format din nişte bărbaţi până în 35 de ani, îmbrăcați în haine bleumarin, cu bonetă, fără nici un însemn şi aveau arme cu baionetă. Al doilea rând era format din miliţieni care se ocupau cu ordinea publică pe stradă. Al treilea cordon era format din militari în termen. După aceste trei cordoane, la o distanţă de vreo zece metri, erau trei tanchete, îndreptate cu faţa spre Universitate. În spatele tanchetelor erau rânduri de soldaţi în termen. Mă uitam la fiecare soldat în parte să văd dacă nu e şi fratele meu acolo. Fratele meu mai avea aproape o lună să se elibereze din armată. În timp ce strigam, din spatele manifestanţilor a venit un camion de armată, care a trecut printre manifestanţi, printre cei din cordonul de ordine, a trecut de tanchete şi a adus alţi militari. Am continuat să strigăm mai tare, în timp ce ne apropiam şi mai mult de cordonul de ordine.

Mai târziu, când deja fraternizam cu cei din cordonul de ordine, a apărut, tot din spatele manifestanţilor, un camion, la fel ca primul, într-o viteză mare, a călcat manifestanţi, a călcat cordonul de ordine şi s-a oprit în faţa tanchetelor. Era un camion de armată. Un bărbat care avea în mână o punguţă cu 250 g de carne, raţia unei persoane pe o lună, s-a dus la camion, a tras de uşă, dar nu s-a deschis. Alţi manifestanţi trăgeau de morţii de sub roţile camionului. Când au văzut că toţi manifestanţii trecuseră de fostul cordon de ordine, din spatele tanchetelor au început să tragă în sus. Nu se mai auzea nimic. Eram cu toţii la pământ, unii peste alţii. Când au încetat să mai tragă, ne-am sculat în picioare, eram încremeniţi cu toţii, eu nu puteam să mă mişc; mi s-au încleştat dinţii, nu mai puteam să strig, nu mai puteam să deschid gura. Am auzit o voce care a dat ordin să se formeze din nou acel cordon de

ordine. Mi-a dat cineva o lumânare, nu am apucat să o aprind. M-au prins nişte bărbaţi, mi-au spus să nu opun rezistenţă, mi-au dat un pumn în ficat, mi-am revenit când eram într-o curte, unde mă băteau cu picioarele în burtă, mă trăgeau de păr. Cineva mi-a dat un picior tare în spate, după care am căzut în genunchi. Mi-a strigat să ridic mâinile-n sus. A văzut că aveam o lumânare în mână. A venit la mine şi mi-a spus: «Jeleşti morţii?» şi mi-a băgat-o pe gât să o mănânc. A stat lângă mine până a văzut că fărâmam ceară între dinţi, o parte am înghiţit ceara şi o parte mi-a rămas în gură. Apoi ne-a luat cu o dubă şi ne-a dus la Miliţia Capitalei. În dubă era şi un bărbat cu un băiat de cinci-şase ani. La Miliţia Capitalei ne-a înregistrat, ne-a ţinut undeva la etaj, pe un culoar, în picioare şi cu mâinile în sus, dar să nu atingem pereţii ca să nu-i murdărim. Eram cu faţa la perete, eram mai mulţi. Prin spatele nostru treceau bărbaţi civili şi miliţieni care ne provocau, ne dădeau peste coate, ne spuneau: «Ce, nu mai puteţi să ţineţi mâinile-n sus? Ce-aţi căutat la manifestaţie? Ce aveţi cu tovarăşul Ceauşescu?» Ne loveau cu pumnii în ficat. Eu n-am tăcut, am vrut să mă întorc şi când m-am mişcat, m-a nimerit cu pumnul în partea stângă. Am simţit o durere groaznică, aveam maxilarul blocat, mă dureau toate oasele, nu ştiam unde mă doare, nu aveai voie să te uiţi cine te bate, pentru că te băteau şi mai rău. După vreo 3-4 ore de stat cu faţa la perete i cu mâinile-n sus, ne-au băgat într-o sală de scaune unde era un tablou cu Ceauşescu. Era un miliţian civil care făcea instrucţie cu noi: «Drepţi! Culcat!». Ni-l arăta pe Ceauşescu şi ne întreba ce avem cu el? Care se mişca dintre noi mai greu, era lovit cu bastonul şi îi reproşa: «Ce mă, în piaţă puteai şi aici eşti obosit?».

O fată a făcut o criză de epilepsie, a venit un tip într-un halat alb şi i-a dat nişte îngrijiri. Când şi-a revenit, a început să ne lege cu sfori. Era aproape dimineaţă. Spre 22 decembrie 1989.

Cât am Stat la Miliţia Capitalei se auzea şi se vedea pe geam cum se trage din toate părţile. Apoi ne-a coborât în rând, legate două câte două. La parter erau cordoane de miliţieni, de-o parte şi de alta, cu bastoane în mâini, când am trecut printre ei, ne-au bătut. Au dat în noi până la ieşirea din clădire. La scară era trasă o dubă cu spatele, în care am fost aruncaţi

direct ca pe nişte saci, aşa legate cum eram. În dubă era acelaşi bărbat cu copilul, legaţi unul de altul. Am mers foarte mult cu duba, nu ştiam unde ne duce; am ajuns la puşcărie pe la ora 4 dimineaţa. (…) După ce au terminat cu noi, ne-au urcat din nou în dubă şi strigau: «Femeile la cazanul cu smoală şi bărbaţii să-i execute». Când ne-au urcat în dubă, pe acel copil nu l-au primit. Am mers cu acea dubă, după care s-a oprit la o poartă mare şi ne-au dat jos. În timp ce coboram din dubă am mai primit câte un baston pe spate…”[136]

Nicoleta Lorena / ***Bucureşti***

„După ora 23, în zona Unirii, lângă fântâni, am fost luaţi în primire de nişte soldaţi care ne-au întrebat ce căutăm la ora asta prin oraş. Unul dintre ei a remarcat că suntem răguşiţi şi avem hainele murdare de noroi, din cauza faptului că ne-am târât din cauza gloanţelor la Universitate. A apărut un individ care ne înghiontea cu o armă şi ne-au pus să mergem în pas alergător spre circa de miliţie 14. Acolo ne-au băgat într-un garaj bine luminat. Erau foarte multe persoane cu mâinile ridicate. Pe mine, fratele meu şi tatăl meu ne-au pus apoi cu spatele la perete. Miliţienii ne-au luat pe toţi la bătaie. În garaj erau vreo 20 de persoane. Eu şi fratele meu am început să plângem. În spatele meu auzeam strigătele unei persoane crunt bătute şi care era stropită din când în când cu apă pentru ca să-şi revină, la un moment dat, cineva a dat ordin să aducă câinele. Au încercat să asmută câinele împotriva noastră, dar acesta s-a oprit în cadrul uşii şi se uita la noi. Degeaba l-au bătut zdravăn şi l-au întărâtat, câinele nu vroia să sară asupra noastră. După trei sferturi de oră au chemat dubele. Atunci l-am văzut pe cel care fusese bătut foarte rău de miliţieni: nu mai avea scalp, părul îi fusese smuls. Am ajuns la Miliţia Capitalei. Cineva a dat ordin să fie puşi în faţă copii. Am crezut că scăpăm de bătaie, dar am încasat o nouă porţie de bătaie trecând printr-un cordon de miliţieni. Am fost introduşi într-o celulă eu, fratele, tatăl şi un vecin. Toată noaptea am văzut trasoare şi am auzit împuşcături. Am fost interogaţi şi am plecat, în jurul orei 2. La ieşire de la miliţie, pentru că nu mai

[136] Romulus Cristea, op. cit., p. 121-123.

aveau cătuşe ne-au legat mâinile la unii cu sârmă ghimpată, la alţii cu sfoară. Am urcat într-o dubă cinci persoane şi şapte miliţieni, atmosfera era sufocantă. L a poarta penitenciarului, fratele a fost oprit sub motivaţia că este minor. Eu şi tata am fost duşi în celula 89, unde erau câţiva zeci de oameni. Am rămas circa o oră. Apoi, spre dimineaţă, pe mine şi pe încă 10 băieţi, printre care şi fratele meu, ne-au suit într-o dubă şi ne-au adus înapoi la Miliţia Capitalei. Am ajuns acolo la ora 6. Ne-au identificat, apoi ne-au pus să spălăm pe jos, să curăţăm WC-urile, din când în când ne înjurau şi ne aplicau câte un baston pe spate. Mai scăpau şi palme, şi pumni.

La ora 8, ne-au dus la Centrul de primire minori de pe strada Aron Florian, undeva prin spatele ambasadei SUA. A apărut …Mama Gabor, profesoară de germană şi cea care coordona centrul. Ne punea să stăm în genunchi în faţa tabloului lui Ceauşescu, zicea să ne rugăm. S-a ivit apoi şi Mama Margareta care ne lua pe mine şi pe fratele meu şi ne dădea cap în cap. Pe toţi băieţii i-a tuns la chelie. Eu aveam părul lung şi prins în coc. Mama Margareta mă trăgea de păr şi-mi spunea că eu semăn cu Elena Ceauşescu. Apoi a vrut să mă tundă la chelie, s-a răzgândit, dar mi-a turnat ulei în cap ca să-şi bată joc de mine. Ne-au pus să muncim: am spălat pături, haine, WC-urile şi am strâns cu făraşul fecalele dintr-o cameră folosită pe post de toaletă deoarece apa era oprită. Am rămas acolo până la data de 23 decembrie `89. Părinţii nu au ştiut unde suntem. Au început să ne caute peste tot: la spitale, morgă, la Jilava. Nu dădeau de noi. Pe 23 decembrie, dimineaţa, când lucrurile erau destul de clare cu Ceauşescu, «mamele» de la şcoala de corecţie au început să ne trateze altfel: ne-au pus banderole pe mână, ziceau că am devenit revoluţionari. Ne-au lăsat să anunţăm familiile. Am sunat acasă. Au venit şi ne-au luat. Eram vineţi, nu mai aveam haine, o parte fuseseră furate. La plecare am mai luat o porţie de bătaie şi am fost ameninţată să nu spun ceva despre tratamentul la care am fost supusă. Am rămas şocată, eram speriată, nu mai aveam curaj nici să ies pe stradă sau să merg în locuri publice."[137]

[137] Idem, p. 51-52.

Nicuţă Negru, şeful penitenciarului din Timişoara în decembrie 1989.

„*– Când aţi aflat pentru prima dată că în oraş se precipită evenimentele?*

– La 16 decembrie, în jurul orei 22, eram acasă cu soţia şi discutam despre începerea pregătirilor de sărbători, când am fost sunat la telefon de ofiţerul de contrainformaţii de la penitenciar. Mi-a comunicat că trebuie să mă prezint la unitate întrucât în oraş au loc acte de tulburare a liniştii, de vandalism. Mi-am sunat imediat şoferul şi m-am îmbrăcat în uniformă militară. În clipa în care a intrat şoferul pe uşă, ofiţerul de contrainformaţii a sunat din nou: «Cum sunteţi îmbrăcat?», «Cum să fiu?», «Veniţi, vă rog, civil!», «De ce?», «Vă voi raporta când sosiţi.» M-am îmbrăcat civil, m-am urcat în maşină şi am pornit spre unitate.

– Pe traseul străbătut ce aţi constatat?

– Nimic deosebit.

– Nu aţi trecut prin centru?

– Nu. Eu stau cam la 1 km de unitate. Doar în momentul în care am intrat în incintă am început să aud strigăte nedesluşite, ţipete, zgomote, toate transformate într-un vuiet continuu. În linie dreaptă, unitatea noastră se află cam la 800 de metri de centru. Ajuns în birou, ofiţerul de contrainformaţii mi-a raportat că în oraş sunt acte de vandalism, de incendiere, de spargere a unor magazine, iar şeful Securităţii Judeţene Timiş a dat ordin să mă prezint în unitate şi să-i dau un telefon. Şeful securităţii a fost concis: «Cred că ofiţerul C.I. te-a informat despre ce se întâmplă în oraş. Adu-ţi cadrele la unitate, i-aţi măsuri să nu se întâmple nimic deosebit». Am replicat imediat: «Tovarăşe colonel, nu pot alarma unitatea fără aprobarea şefului Direcţiei Generale a Penitenciarelor». «Cere aprobare, fă tot ce trebuie, dar alarmează unitatea!» Am dat telefon la Bucureşti ofiţerului de serviciu, i-am raportat situaţia şi l-am rugat să-l informeze pe colonelul Boştină (şeful direcţiei), deoarece trebuie să-i solicit urgent aprobarea pentru alarmarea unităţii. Peste câteva minute ofiţerul de serviciu de la direcţie m-a sunat, cerându-mi să repet cele raportate anterior. Probabil nu-i venea să creadă cele auzite. După vreo 30 de minute – de-acum trecuse de miezul nopţii – a sosit la biroul său şi colonelul Boştină. Mi-a cerut

să-i raportez şi lui situaţia. M-am conformat. A concluzionat sec: «Alarmează unitatea!» Am trecut la execuţie.

– Nu v-aţi gândit să trimiteţi pe cineva să vadă ce este în centru, să vă informeze despre ce se întâmpla în oraş?

– Nu. Preocuparea mea a fost asigurarea pazei unităţii. Noi nu aveam nici un fel de atribuţiuni de la poartă în afară.

– Aţi mai luat contact cu cineva în timpul nopţii?

– În jurul orei 2-3, nu mai reţin, am primit un nou telefon de la acelaşi şef de la Securitate. Mi-a cerut să mă pregătesc că «în curând» vor depune în penitenciar nişte "deţinuţi".

I-am răspuns: *«La această oră nu se poate. Potrivit regulilor în vigoare, până la deşteptare toate celulele sunt închise. Ele nu se deschid decât la ora 5. Până atunci nu pot primi nici un deţinut nou.»*

Dânsul a insistat, spunându-mi că nu-l interesează, trebuie să-i primesc. *«Pe cine să primesc?», «"Pe cei care au distrus şi jefuit în oraş.» «Tovarăşe colonel, există acte, există documentele necesare la depunere?» «Deocamdată nu, dar dimineaţa o să vină procuratura în unitate şi le va emite.»*

Am sunat din nou la Bucureşti şi i-am raportat colonelului Boştină. După o scurtă ezitare a aprobat primirea celor ce vor fi aduşi. În jurul orei 4 dimineaţa au început să aducă primii deţinuţi. M-a surprins că printre ei erau destul de mulţi bătuţi; nu puţini se aflau în stare de ebrietate. De asemenea, foarte mulţi aveau tot felul de bunuri în braţe. Erau, am tras concluzia, lucruri furate.

Dintr-un ARO au coborât vreo cinci tinere ţigănci cu blănuri din cele mai scumpe, cu etichetele pe ele. Le-am întrebat de unde le-au luat. «Păi, din magazinul de blănuri care a fost spart; le-am scos după ce s-a dat foc la magazin.» Un cetăţean avea într-o sacoşă o combină muzicală nou-nouţă, altul un televizor. Unul a intrat cu o ladă de şampanie.

– La intrarea în incintă v-aţi purtat dur cu ei? Erau împinşi, loviţi?

– Din păcate, sunt obligat să recunosc că unii dintre militari s-au purtat cam dur cu cei pe care îi dădeau jos din maşini. Având în vedere că nu se întocmiseră formele legale de arestare, s-a stabilit să nu le facem acte de reţinere, să nu-i tundem, să nu-i îmbrăcăm în haine vărgate.[...]

Aducerea de cetăţeni – foarte mulţi tineri – a continuat toată ziua următoare. La un moment dat am sunat la inspectorat şi i-am raportat inspectorului şef să nu-mi mai trimită alţii întrucât nu mai am spaţiu să-i cazez. Am primit o replică dură, care m-a descumpănit: «Nu mă interesează, iei orice fel de măsuri şi să nu mai vii la mine cu chestii din astea că termin cu tine!»

– Există vreo evidenţă despre cei aduşi?

– Cei de la Miliţie şi Securitate îşi descărcau maşinile în incinta unităţii şi plecau după alţii. Noi am încercat să facem nişte tabele nominale.[...]

– Unde ar putea fi găsite acum acele tabele nominale?

– Mai întâi trebuie să menţionez că a doua zi (duminică, 17 decembrie) dimineaţă, în jurul orei 7, a intrat în unitate un grup de ofiţeri de miliţie, de securitate şi câţiva procurori în frunte cu procurorul general adjunct Diaconescu. Numele lor sunt trecute în registrul de la poartă. Aceştia au demarat cercetările fără participarea cadrelor unităţii, fiindcă noi, prin statut, nu facem nici cercetări, nici anchete. Tabelele despre care am amintit le-am întocmit la solicitarea procurorilor şi lor le-am şi predat.

– Cu procurorul general adjunct aţi stat de vorbă?

– Da, mi-a spus că misiunea grupului de ofiţeri sosiţi este de a stabili faptele săvârşite, care în majoritate sunt acte penale de distrugere şi jaf, şi urmează să se stabilească vinovăţia fiecăruia, după care se vor emite actele legale de arestare. Totodată mi-a ordonat să pregătesc o sală, pentru că va sosi, în curând, un complet de judecată care-i va condamna pe cei găsiţi vinovaţi.

În aceeaşi zi, dimineaţa, a sosit în unitate un grup de activişti de partid în frunte cu primul secretar Bălan, care s-au constituit în comisii şi au început să stea de vorbă paralel cu ofiţerii ce-şi începuseră activitatea cu o zi înainte. Activiştii erau însoţiţi de câte un procuror şi de câte un ofiţer de la interne. Ei, cu aprobarea generalului colonel Ion Coman, au început să dea drumul la circa 100 de tineri, mai ales elevi. Directorii de licee au fost chemaţi – prin organele de partid – aici la penitenciar. Ei s-au angajat că vor lua măsuri ca asemenea fapte să nu se mai repete, şi-au primit elevii şi, împreună, au părăsit penitenciarul.[...]

– Procurorul general adjunct a stat mai multă vreme aici?

– Da. Pleca şi revenea. Şi duminică, şi luni, şi marţi, şi miercuri... mereu a venit şi a plecat. Unde şi de ce, nu l-am întrebat, nu mi-am permis.

– Printre cei bătuţi erau şi unii cu urme grave?

– Da. Inclusiv cu răni sângerânde. Pot să vă spun că la cabinetul medical al penitenciarului s-a asigurat asistenţă medicală, la nivelul care există astăzi, la peste 50 de persoane. Duminică noaptea au continuat să fie aduşi noi «reţinuţi». Au început să aducă şi cei de la armată. Mai mult, am fost solicitaţi să trimitem dubele penitenciarului la garnizoană, precum şi la unitatea militară din calea Lipovei pentru a-i ridica direct de acolo.

– Dacă ştiaţi atunci sau ştiţi acum: patrulele armatei cum i-au reţinut pe «provocatori»?

– Circulau fel de fel de variante. Dar nu pot să vă spun nimic cu certitudine deoarece, în toată perioada respectivă, eu nu am ieşit din unitate. Un singur lucru pot să vă zic: împuşcăturile au continuat toată noaptea. Toţi ne întrebam fără să ne putem răspunde: «Cine trage? În cine? Şi de ce?»(...)

– Aşadar, iniţial aţi crezut că tulburările sunt provocate de nişte huligani, derbedei, vandali etc. Când aţi început să realizaţi că, de fapt, este vorba de cu totul altceva?

– Acest lucru s-a întâmplat marţi după-amiază şi mai ales miercuri dimineaţă. În acest interval de timp, în sfârşit, am putut să ne lămurim că, în fond, nu este sau în orice caz nu mai este vorba de nişte vandalisme ale unor huligani, că lucrurile au luat o cu totul altă întorsătură.

– Luni încă preponderent era vandalismul?

– Luni a fost o perioadă oarecum de acalmie. Nici trageri nu se mai auzeau, nici strigăte nu prea răzbăteau. Marţi după-amiază au început să apară grupuri de muncitori. Masiv şi în mod organizat au apărut miercuri. Se puseseră în mişcare muncitorii de pe marile platforme industriale. Atunci am tras concluzia că situaţia s-a schimbat cu 180 de grade.

– «Depunerile de reţinuţi» până când au durat?

– Până marţi, însă ritmul lor a scăzut continuu.

– Eliberările când au avut loc?

– Eliberările masive s-au făcut miercuri (20.XII. 89) după-amiază. În acel moment, în centrul Timişoarei, din

informaţiile pe care le aveam eu, se aflau în jur de 100 – 150.000 de oameni. Ei cereau schimbarea guvernului, a lui Ceauşescu. De asemenea, cereau cu insistenţă punerea în libertate a celor reţinuţi în penitenciar.

Ţin să precizez că am pregătit – aşa cum mi se ceruse – o încăpere pentru un complet de judecată, acesta însă nu a venit. M-am trezit într-o situaţie deosebit de tensionată, neştiind ce să fac. Exista pericolul ca din mulţimea de oameni din centru (care nu era departe de noi) să se desprindă un grup şi să se îndrepte spre noi pentru a-i elibera pe cei reţinuţi.

Eram obligat să mă gândesc la varianta intrării cu forţa în penitenciar. Se putea isca o situaţie gravă, incontrolabilă, ţinând seama că la ora respectivă în penitenciar erau peste 1000 de deţinuţi de drept comun şi în jur de 650-700 rămaşi din cei aduşi în incintă fără forme legale. Sigur, penitenciarul – fiind o unitate militară – trebuia apărat cu orice preţ.

Consultându-mă cu cei din conducerea unităţii, am ajuns la concluzia că singura modalitate de a preveni o eventuală ciocnire, de a evita un măcel, era eliberarea celor internaţi ilegal. Am respirat uşurat când, către orele 22, s-a decis eliberarea tuturor celor reţinuţi pe străzile şi în pieţele Timişoarei. I-am urcat în maşini. S-a creat o puternică agitaţie. Cei îmbarcaţi erau speriaţi, le era teamă de necunoscut, unii se gândeau chiar la execuţie. I-am liniştit cu greu. I-am dus în Piaţa Mare şi i-am debarcat în mijlocul mulţimii.

– Procesele verbale privind cercetările unde sunt acum?

– Nu le cunosc destinaţia. Nici măcar nu le-am văzut. În zilele acelea au lucrat aici zeci de ofiţeri de la interne şi zeci de procurori militari. Eu n-am fost implicat în desfăşurarea anchetelor. Au fost zile de mare tensiune pentru mine. Eliberarea celor reţinuţi era una din principalele revendicări ale manifestanţilor...”[138]

Patapievici Horia-Roman / *Bucureşti*

„Legea celui care a supravieţuit este să mărturisească. De acum înainte el este supus imperativului moral de a vedea lumea cu ochii celor care au încetat să o mai vadă. Nimic

[138] „Caietele Revoluţiei”, Nr 3(16)/2008, p. 51-55. Interviu realizat de Oliver Lustig în primele zile ale anului 1990; Arhiva I.R.R.D., Fond I, Ds. 154.

din ceea ce au văzut cei care nu mai văd nu are dreptul să rămână ascuns. Liber eşti numai atunci când ai curajul să rosteşti adevărul. Mai trebuie adăugat faptul că, urmând un vechi cuvânt, al Evangheliei, în România şi pietrele ajunseseră să strige: cum ar mai fi putut oamenii să tacă? Dar nu despre urgenţa revoltei vreau să vorbesc, ci despre lucrurile pe care le-am văzut în cele 26 de ore cât am fost arestat, mai întâi la Inspectoratul General al Miliţiei (IGM), apoi la Fortul Jilava. Am fost ridicat printre primii, când incredibila rezistenţă a a poporului Bucureştiului împotriva dictaturii comuniste abia începea.

La început am fost doar şase, într-o încăpere din IGM şi aveam voie să stăm jos. Apoi am devenit 25. La început, uşa dinspre culoar era deschisă, păzită de un miliţian. Apoi, pe măsură ce orele serii înaintau, uşa a fost închisă, iar în încăpere au fost postaţi trei miliţieni înarmaţi. De pe culoar răzbăteau până la noi, năclăite, zgomotele unei aglomeraţii bizare, asemănătoare unei respiraţii înfundate cu căluş – şi gâfâite.

Când a căzut noaptea, un maior cu figură neutră, de funcţionar, a citit câteva nume de pe o listă bătută la maşină. Al meu era printre ele. Am fost scos şi întors cu faţa la zid, cu mâinile la ceafă. Alţi şapte mă însoţeau. Am reţinut senzaţia de intolerabilă agresiune morală când mâinile lor mi-au căutat între picioare, cu dispreţ şi brutalitate. Ne-au pus cătușe la ambele mâini: formam un şir dezorientat şi haotic, împins să şchiopăteze docil pe culoarele întunecate ale Lubiankăi bucureştene. Aici aveam să capăt primele semne ale violenţei represiunii care se desfăşura pe afară. Culoarul pe care îl străbăteam, răsucit prin măruntaiele clădirii ca un şarpe segmentat, dădea spre mai multe săli (am numărat patru): toate gemeau de oameni. Dar nu erau oamenii pe care îi întâlneam de obicei pe stradă. Ar fi mai nimerit să îi numesc *«trupuri»*, şi anume o grămadă de trupuri stâlcite. Erau înnoroiţi, bătuţi, desfiguraţi, stâlciţi şi speriaţi. Un tânăr tocmai primea în fluierul piciorului lovituri cu bocancul: cel care i le dădea era un puşti cu ochi injectaţi şi trăsături agreabile, care, printre dinţi, îi cerea victimei sale să îşi ţină «*dracului»* faţa la zid. Un bărbat bărbos, cu alură de pictor, urla de baioneta cu care un miliţian îi răscolea testiculele. Alţii, mai norocoşi, erau bătuţi numai sporadic, când, miliţienii, care se

întărâtau între ei, se năpusteau, înjurând, să lovească. Cei care nu avea încă mâinile zdrelite se ţineau de zid precum beţivii (deşi nimeni nu era beat); ceilalţi, cu mâinile înroşite de sânge, se agăţaseră de pereţi cu pieptul şi cu obrajii, de teamă să nu-i supere pe miliţieni, care urlau continuu, ca posedaţi, *«staţi, bă animalelor, drepţi! stai drept, boule, nu auzi, ai?»* – şi urma lovitura, şi apoi altele, şi aşa până când icniturile se răreau, iar cel care lovea îşi pierea respiraţia. Pe pojghiţa tencuielii se lăţeau desenele neregulate ale sângelui împrăştiat.

Podeaua era plină de trupuri aruncate de-a valma. Printre ele, călcând şi izbind, cizmele miliţienilor făceau poteci de ordine. Înjurau continuu, monoton şi cu ură. Îşi întreţineau prin vorbe îndârjirea pe care un maior crăcănat şi violent le-o inculca, pomenindu-l mereu pe *tovarăşul secretar general*. Frica de superiori şi plăcerea de a dispune de un trup erau deopotrivă vizibile pe feţele acestor puştani în uniformă, care nu cereau decât schiţa unui ordin pentru a putea schingiui cu conştiinţa împăcată. Loveau în cine apucau, la întâmplare: pumnii, picioarele, bocancii, bastoanele, patul armei – totul era bun pentru a produce şi exaspera suferinţa. Era un spectacol de coşmar. Miliţienii care asistau pe margine rânjeau, fumând. Nu exista nici un trup de deţinut, pe culoare, din care să nu curgă sânge. Aproape toţi gemeau. Fuseseră bătuţi îngrozitor, iar câţiva dintre cei întinşi implorau în şoaptă ajutor medical: aceştia erau răniţii prin împuşcare. Miliţienii care ne călăuzeau urlau la noi să nu întoarcem capul. Dar era imposibil să nu priveşti: dacă am fi fost orbi, piele noastră îngrozită s-ar fi transformat în privire.

În fine, îmbrânciţi, am fost scoşi pe platoul IGM, care era scufundat în beznă. Blocurile din jur păreau îndoliate: deşi le căutam cu înfrigurare, căci speram ca cineva să ne vadă, nu am zărit nici o lumină aprinsă. Miliţienii care ne-au împins în dubă îşi luminau picioarele cu lanterne. Erau foarte mulţi şi vorbeau în şoaptă. Ne-au ordonat să stăm numai pe partea stângă. Nici nu se putea altfel, legaţi cum eram, prin cătuşe. Locul era prea strâmt, şi doi dintre noi, rănindu-şi mâinile, erau constrânşi să stea pe genunchii celorlalţi. Am auzit o voce autoritară întrebând câte *«bucăţi»* sunt înăuntru. I s-a răspuns *«şapte»*. *«Mai aduceţi şapte»*, a strigat înăbuşit prima voce.

După o clipă de tăcere, altcineva a întrebat, cu o voce mult mai lipsită de autoritate, *«îi... îi... împuşcă acum?» «Nu, nu-i împuşcă; se aşteaptă ordinul»*, a fost răspunsul. Am înțeles cu tristeţe că represiunea fusese mai puternică decât demonstranţii, că la Timişoara uciderea va continua şi că, la Bucureşti, noi, cei deja arestaţi, suntem condamnaţi să devenim primele victime exemplare. Mi-am făcut cruce cu limba în cerul gurii (aveam mâinile imobilizate) şi am început să mă rog. M-am lepădat de amărăciune îngânând Tatăl Nostru.

Duba a demarat peste puţin timp şi, pe geamlâcul de deasupra şoferului, am început să privim drumul. A coborât pe strada Eforie, a trecut Dâmboviţa pe la Izvor, apoi s-a angajat pe Victoria Socialismului spre Casa Diavolului (numită în presa oficială, impropriu, *«Casa Republicii»*). Am fost imediat frapat de simbolistica acestui *descensus ad inferos* silit: cu excepţia maşinilor prezidenţiale, cred că maşinile represiunii au fost primele care au inaugurat glorioasa *«victorie a socialismului»*. Simbolul dicta această confirmare: la victoria socialismului se ajunge numai prin moarte organizată. Destinaţia noastră, aveam să pricepem cu timpul, era Fortul Jilava.

Abia ajunşi, am fost din nou identificaţi. Ni s-au făcut fişe de internare. Apoi am fost vârâţi într-un soi de arest preventiv, o încăpere de mai puţin 15 m² suprafaţă, 63 de inşi. Camera era prevăzută cu o aerisire de tip Iejov & Iagoda: calculată să te sufoci fără să te asfixiezi. Fireşte, nu se putea nimeni aşeza: eram atât de înghesuiţi, încât, dacă ne-ar fi secerat vreo rafală, am fi rămas în picioare. Aşa ne-am petrecut noaptea: torturaţi de somn, de răni, de sufocare şi de conştiinţa că vom fi împuşcaţi.

Descopeream că în faţa morţii nevoile tac: nu mi-a fost o clipă foame, deşi am stat tot timpul nemâncat. Ce simţeau cei care aveau plăgi deschise? Mai aveam să descopăr că iminenţa morţii le smulge oamenilor identitatea. Nimeni nu a avut curiozitatea să-şi întrebe vecinul de celulă ce nume poartă şi, la rândul său, nici nu s-a recomandat. Eram deja înveliţi în decenţa anonimă şi indiferentă a morţii. Am consimţit la ea, toţi, cu naturaleţe şi, aş zice, cu graţie. Era o graţie în care comuniam.

Mare parte din noi fusese bătută cu bestialitate. Mulţi aveau răni deschise; sângele se închegase pe răni într-un mod

respingător, amestecat cu noroiul de care plaga fusese târâtă. Hainele, mototolite, erau mânjite de sângele scorojit: pata lui era fadă, mirosul lui – inconfundabil. Unul avea obrazul despicat în trei linii cu marginile zdrenţuite, care porneau din pomet. Am văzut un bărbat cu tibia fracturată de lovituri, din a cărui faţă hidos tumefiată sângele continua să curgă, nestăvilit, coagulându-i-se sub bărbie, ca ţurţurii, pe gât. Un tânăr fusese bătut atât de tare încât, în ciuda feţei, care nu zâmbea şi care îi era desfigurată, chicotea continuu, înfricoşându-ne. Am aflat de la cei care asistaseră la supliciul lui că fusese bătut timp de o oră cu bocancii numai în cap de doi miliţieni (un plutonier şi un sergent-major: pe unul dintre ei îl chema, ţărăneşte, Gheorghe). Bietul îşi pierduse minţile. E inutil să înşir efectele îngrozitoare ale cruzimii omeneşti. Defilarea lor, în ciuda ororii, este monotonă: modalităţile torturii sunt finite; infinite sunt însă degradarea, ultragiul şi suferinţa. Rămâne faptul că fiecare dintre aceşti oameni fusese torturat cu sânge rece de un semen al său, semen a cărui singură motivare era un salariu ceva mai umflat şi o seamă de privilegii meschine.

Toată noaptea au sosit arestaţi: starea lor era tot mai proastă. A noastră, prin contrast, părea mai bună. Am aflat astfel că demonstraţia nu a putut fi împrăştiată decât noaptea târziu, că mulţi oameni au fost împuşcaţi sau, pur şi simplu, striviţi de autoblindate, că, în susul străzii Regale, trupele speciale se schimbau din sfert în sfert de oră şi că băteau cu o cruzime nemaiîntâlnită. Mi s-a povestit de arestaţi târâţi de picioare până în dreptul hotelului Negoiu, izbiţi acolo cu dinţii de zid şi apoi zdrobiţi în bătaie de oameni care se schimbau la intervale scurte de timp. Transformaţi în masă inertă, erau băgaţi în dube şi expediaţi în Jilava. Unii vorbeau cu groază de bastoane de cauciuc umplute cu mercur, a căror lovitură, şopteau, despică muşchiul, sfărâmă osul şi poate crăpa ţeasta. Un tânăr cu barbă mi-a relatat despre soarta unui adolescent care fusese rănit la picior în dreptul blocului Dunărea. Văitându-se şi târându-şi ciotul însângerat, continua să strige împotriva lui Ceauşescu; doi miliţieni l-au tras în antreul blocului unde, în spatele uşii, i-au zburat creierii cu două focuri de armă.

Când au venit zorii, ne-au scos din coteţul în care ne sufocasem unii de alţii, câte opt, şi ne-au băgat iar într-o dubă.

În faţa mea, pe banchetă, se afla un tânăr masiv care gemea încetişor. Părea zdrobit. Am reuşit să aflu de la el că fusese bătut peste ceafă cu bastonul până când şi-a pierdut cunoştinţa; când şi-a revenit, a descoperit că nu mai vede. A început să urle. După ce l-au bătut că urlă, miliţienii cărora le-a spus că şi-a pierdut vederea au continuat să-l lovească sălbatic peste ficat, rinichi şi testicule – de astă dată pentru că minte. Acum zăcea în faţa mea, un munte de carne răvăşită, din care ieşea, intermitent, o voce mică, tânguioasă şi pierdută.

Sfâşiind ceaţa lăptoasă a zorilor, care părea lipită de asfaltul umed, ne îndreptam spre miezul Jilavei. Am străbătut două garduri circulare de sârmă ghimpată, înalte de peste doi metri, şi am fost debarcaţi în faţa unei gherete murdare în care stătea de pază un soldat. Cel cu privirea zdrobită a rămas în maşină. Nu ştiu unde a fost dus. Mai târziu, l-am căutat printre cei eliberaţi: nu l-am găsit. Nici azi nu ştiu dacă mai e în viaţă. Ca aproape tuturor camarazilor mei de detenţie, nici lui nu îi cunosc numele.

Am intrat într-un soi de cramă având pereţi cu o grosime de peste 1,5 m, boltiţi în arc de cerc peste linia podelei. Zidurile erau albe şi zgrunţuroase. Ne-au îndreptat spre o fundătură retezată cu cărămizi văruite. Ne-au somat, înjurându-ne, să nu întoarcem capetele. În dreapta mea, pe perete, la înălţimea umerilor, am zărit nişte pete lunguieţe, zdrenţuite, maronii la culoare. Mi-a luat o clipă să înţeleg că e sânge uscat. Vreun militar zelos izbise în trecere capul unui deţinut de aceste ziduri. Imediat ce mi-am dat seama că e sânge, am început să-i simt mirosul.

Un gardian cu voce brutală i-a zis miliţianului care ne păzea să ne ducă alături: *«pe ăştia îi aranjez acum»*, a adăugat. Când ne-am întors feţele, l-am văzut: nu ştiu ce au gândit camarazii mei, dar mie mi s-a făcut pentru prima oară frică. Camera de *«alături»*, unde trebuia să fim noi *«aranjaţi»*, părea şi ea, ca toate celelalte, zidită în pământ. O neliniştitoare *«cramă de spital»*. Lângă zidul din stânga se afla un şir de scaune. Ne-am aşezat. Abia când mi-am lăsat ochii să cutreiere camera am înţeles unde fusesem aduşi. În mijlocul încăperii se afla un scaun cu spătar; în jurul lui, tăiate, bucăţi de frânghie; o masă cu tăblia de faianţă se afla la numai un metru distanţă,

iar pe luciul ei alb am văzut doi drugi de fier şi câteva cârpe mototolite; două butoaie de plastic de 50 l, un polonic şi o pâlnie uriaşă se aflau alături; dar ceea ce sărea în ochi, ceea ce urla din fiecare obiect pe care ochii mei îl vedeau, erau petele de sânge neînchegat de pe podea şi cârpele îmbibate cu sânge proaspăt. În jurul scaunului – sânge, pe zidul de masă – sânge, cârpele – murdărite de sânge… Acolo fusese torturat un om cu foarte puţin înainte, iar noi fusesem aduşi acolo pentru a-i lua locul.

Malraux spunea că nimeni nu rezistă torturii. Ei bine, nici unul dintre întâmplătorii mei camarazi nu a dat semne de teroare. Demnitatea lor m-a impresionat. Şi atunci, parcă brusc iluminaţi de iminenţa torturii, am schimbat între noi primele numere de telefon: fiecare credea că *celălalt* va scăpa cu viaţa, găsea acest lucru normal, şi căuta să se asigure că familia va afla de soarta care i s-a menit. Am resimţit deriziune faţă de viitorul meu trup mutilat, care se va despărţi de viaţă în urlet şi durere. Aflam cu oarecare indiferenţă că şi suferinţa te poate face să roşeşti.

Dar Dumnezeu a voit să treacă şi acest pahar de la noi. Cam după un sfert de oră gardianul cu voce brutală a târât până la scaunul din centru un bărbat matur îngrozitor mutilat, căruia îî zvâcnea, ca la muribunzi, piciorul, iar pe noi ne-a evacuat, fără să ne mai înjure, până la celula 88. Aici am fost înghesuiţi de-a valma, probabil intenţionat, până ce am ajuns să stăm trei în acelaşi pat.

Astfel am început să aşteptăm bătăile anchetei. Ciuleam urechile. Ne priveam între noi, inspectam celula. Ne obişnuiam instinctele cu respiraţia greoaie a temniţei. Timpul trecea. Din când în când uşa se deschidea, era citit un nume. Cu timpul, riscul de a fi strigat nu ne-a mai produs emoţie. Ne obişnuiam cu detenţia în acelaşi fel în care am acceptat imediat inimaginabila murdărie a acelui hidos penitenciar. Fiind la cheremul energumenului care luase România în posesiune absolută, ştiam că suntem pândiţi de moarte la fiecare pas. Lent, precaut, cu oarecare lehamite, au început discuţiile: astfel, pentru prima oară de când eram închişi, ne-am putut face o imagine asupra amplorii demonstraţiei. Se vorbea insistent de un apel la grevă generală pentru 22 decembrie. În noi, cum se întâmplă adesea cu cei izolaţi, speranţa se amesteca haotic

cu resemnarea. Este, poate, motivul pentru care, fiecare faţă de el însuşi şi oricine faţă de fiecare, nu redevenisem încă individualităţii. Nu avea nimeni nevoie de un nume pentru a-l considera pe celălalt un camarad demn de încredere. În mod spontan, noi, încarceraţii unei răzmeriţe, căzute pleaşcă peste capul bizarului popor român, nu am avut nevoie de nume pentru a ne legitima.

Înregistrez acest fapt cu uimire, semnificaţia lui rămânând încă a fi degajată. Am făcut cunoştinţă unii cu ceilalţi, adică ne-am dat unul altuia numele, abia în momentul în care, după vremea amiezii, am fost anunţaţi că vom fi eliberaţi peste puţin. Tot atunci un preot din Greaca, care fusese arestat împreună cu noi, a rostit cu glas tare un extraordinar Tatăl Nostru şi imnul de slavă către Fecioara Maria care începe prin cuvintele *«Cuvine-se cu adevărat să te cinstim...»* Nu ştiu câţi dintre cei de faţă erau credincioşi în viaţa de toate zilele. Fapt este că ne-am ridicat la unison în picioare şi, cu toţii, parcă cerându-ne iertare, am plâns. A fost de departe momentul cel mai emoţionant al detenţiei.

În fine, abia după decizia de eliberare, răniţii au fost spitalizaţi, iar bolnavii au primit medicamente: fără acest ordin ne-ar fi lăsat să murim având conştiinţa că nu şi-au făcut decât datoria.

Un ultim amănunt, cu valoare simbolică: am fost scoşi din celule într-o curte care părea dosită de celelalte clădiri, având aspectul unui şanţ lat: aici ne-au fost înapoiate verighetele, banii, ceasurile şi buletinele. Curtea avea două laturi de zid şi una de pământ sub formă de val înalt, păzită de foişoare cu soldaţi înarmaţi cu mitraliere de câmp. Latura curţii formată din zidul îngust era, aparent, locul în care se executau sentinţele de condamnare la moarte. M-am apropiat de el: zidul era maroniu-roşcat, mâncat ca de lepră de găurile lăsate în mortar de gloanţe. Sub picioarele mele pământul era atât de bătătorit, încât netezimea lui, prin apa pe care nu o lăsa să pătrundă, sugera lipsa de elasticitate a pielii de mort. Înţelepciunea hazardului făcuse să fim eliberaţi prin locul unde oamenilor, de regulă, li se lua viaţa. Cu această ultimă coincidenţă simbolică am reintrat în viaţa de după Ceaușescu.

Am certitudinea că, dacă în ziua de 22 decembrie 1989 regimul comunist din România nu ar fi căzut, majoritatea celor care au fost arestaţi cu o zi înainte ar fi fost împuşcaţi. Evenimentele ar fi avut cursul deja exersat de criminali la Timişoara: bătaie, arest, tortură, împuşcare – distrugerea cadavrului. Din acest motiv, pentru că ştiu cui îi datorez viaţa, pentru mine, din 22 începând, oamenii se împart în două categorii: cei care au ieşit în dimineaţa zilei de 22 să demonstreze ştiind că riscă să fie împuşcaţi – şi care mi-au salvat viaţa; şi sunt cei care au refuzat să protesteze şi care, în concepţia mea, au consimţit la ştergerea mea dintre vii. Rudele mele de sânge, spre pildă, au demonstrat în ziua de 22: aşteptau, cu pusilanimă prudenţă, să vadă ce se *mai* întâmplă. Ca mare parte din poporul căruia îi aparţin prin naştere, aşteptau şi ei ca lucrurile să se hotărască prin *alţii* iar ei doar să profite, într-un sens sau altul.

Nu voi uita niciodată. Vreau să mai spun că toţi cei care au condus arestările, ancheta şi detenţia nu sunt oameni obişnuiţi şi nici normali. Sunt criminali cu suspendare, anume salarizaţi spre a tortura şi a ucide. Aceşti oameni au fost crescuţi pentru aşa ceva şi, în marea lor majoritate, îşi iubesc meseria. Ei vor putea spune mereu că nu şi-au făcut decât datoria. Astăzi, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, se amestecă pe stradă printre noi: asasinii circulă în România printre fostele şi viitoarele lor victime. Ei nu aşteaptă decât un nou regim care să le redea posibilitatea legală de a intimida, tortura şi ucide.

Dedic acest eseu-memorial tuturor celor care au îndrăznit: iubirea mea către ei se îndreaptă.

21 ianuarie 1990

Cum a fost, bunăoară, în 21 decembrie 1989. Am avut ghinionul să fiu arestat în acea după-amiază (fără să fi făcut ceva eroic). Am fost dus la Inspectoratul General al Miliției, unde grupul din care făceam parte, fără a fi bătut, a fost depozitat într-o încăpere de învățământ politic (era plin de Ceaușescu pe pereți). Din timp în timp intra în încăpere un maior în ținută de teren, care urla și ne înjura de mamă. Făcea crize de furie epileptică de fiecare dată când ne vedea. Când am fost duși, la miezul nopții, spre dubele care trebuiau să ne îmbarce spre Fortul Jilava, am străbătut, cu cătușele la

mâini, în lanțuri de opt, culoarele hidoasei clădiri: pentru că nu mai încăpeau în camere, arestați erau aruncați de-a valma pe lângă pereți, sub supravegherea subofițerilor și a milițienilor elevi. Aceștia, spre uimirea mea, se purtau cu deținuți așa cum citisem în cărțile despre naziști că se purtau paznicii de acolo, temuții kapo. Nu doar că deținuții fuseseră literalmente stâlciți în bătaie în momentul arestării, dar kapo-milițienii români din IGM le speculau acum suferința de o manieră atroce. Pe întortocheatul parcurs al scoaterii noastre din incinta IGM, am apucat să văd un deținut ridicat în picioare cu șuturi în fund și apoi lovit în testicule, un altul care avea fața jupuită era lovit pentru că, spunea kapo-milițianul, avea «moacă de șmecher»; în fine, am văzut un bărbat mătăhălos, cam de 50 de ani, cu o teribilă ruptură de carne sub genunchi, părând a fi fost o fractură deschisă, obligat să se ridice în picioare cu fața la zid, și care urla de durere la fiecare mișcare, strigăte care tânărului soldat din spatele său îi trezeau o ciudată îndârjire sadică.

M-am întrebat de multe ori de ce acei oameni în uniformă executau ordinul de a aresta ca și cum ar fi dorit să extermine? – de ce ațâțau o suferință deja produsă prin violențe pe care nimeni nu le ordona? – de ce adăugau durerii unui *semen* de al lor setea irațională de gemetele iscate prin ura torționară față de un *condamnat*? ”[139]

Perici Viorel Gheorghe / *Timişoara*

„P.V.: – Şi am plecat spre gară… De-acolo, am luat-o pe 6 Martie şi la Fabrica de Lapte era un cordon de soldați, dar nu ne-a făcut nimica, ne-a lăsat să trecem. Din blocul de vizavi, turnul cu Magazinul de Mobilă, am văzut că lucrau nişte clişee. Deci probabil ne fotografia cineva. De-acolo am mers, cum e Florăria, pe Gheorghe Lazăr, strada aia îngustă, nu ştiu cum se numeşte, acolo erau iarăşi nişte cordoane. Aceste cordoane au fost agresive. Deci noi am vrut să trecem fără să ne legăm de ei, să ne dea voie să mergem în Calea Aradului, să adunăm şi de-acolo. Au început să ne lovească cu patul armei, aveau nişte pari în mână şi au început să ne lovească efectiv. Atunci, lumea, nemulțumită, a găsit pietre şi a început să riposteze. De acolo

[139] H.R. Patapievici, *Politice*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 7-16, 183-184.

au mai venit, între timp, nişte camioane cu soldaţi, au început să bage masiv spre noi. Nu ne-am răspândit, iar pe la «Piaţa 700» au început să umble maşini de Miliţie şi au început să ne adune. Eu am reuşit să fug din «Piaţa 700» pe noul traseu de tramvai şi acolo, o maşină, un ARO crem, nu scria nimic pe el, au sărit doi inşi din spate, m-au lovit şi m-au aruncat în maşină. Mi-au spus să stau culcat în maşină. Au luat-o şi pe prietena mea şi încă doi copii, la vreo 13-14 ani, un băiat la vreo 17 ani şi un om mai în vârstă şi o femeie. Şi pe ea au băgat-o în maşină. Ne-au dus la Miliţie. Acolo, cum am ajuns la Miliţie, ne-au coborât şi iară au început să ne bată şi ne-au spus să ne culcăm pe jos, pe burtă. Aici, bineînţeles că au început să ne bată mai mulţi, deci nu numai doi-trei, patru-cinci, să ne lovească cu picioarele… Nu aveam voie să ne uităm nici în stânga, nici în dreapta, numai să stăm culcaţi cu capul în jos…

P.C.: – Unde? Afară?

P.V.: – Da. Deci ne-au băgat pe poarta mare, cum intri pe dreapta au nişte celule acolo, la beci, dar înainte de a ne băga jos, la celulele alea, ne-au bătut. Eu, totuşi, am reuşit să-l văd pe unul cu păr castaniu, avea un alaindelon pe el, pantaloni maro, ochi albaştri, cu mustaţă. După ce ne-au bătut, ne-au dus jos în beci şi ne-au luat datele. Şi după aia ne-au băgat într-o cameră şi pe prietena mea separat. În acea cameră au fost în jur de 70-80 de inşi. Dimineaţa ne-au scos de-acolo şi ne-au pus, nu ştiu acum precis, 70-80, pe platou, ca să ne ia cu duba, să ne ducă la Penitenciar. Aveau dubă care ducea la Penitenciar, maşina aia a Penitenciarului. Înainte de a ne încărca în dubă, iară ne-au bătut şi era unul civil, îmbrăcat într-o scurtă albastră de fâş, vătuită, cu ochelari, era mai subţire, avea pantaloni gri şi încălţările erau negre. Acesta ne-a spus: «Ce v-a trebuit vouă să faceţi scandal şi să strigaţi 'Libertate!'? Nu v-a fost bine în libertate? Ei lasă, că de-acuma, uitaţi-vă la soare (deci era dimineaţa, pe la ora 7,30-8,00), uitaţi cum răsare soarele! Am să vă ascund cel puţin 20 de ani de-acum încolo!» După care a dat dispoziţia să fim îmbarcaţi în maşină. Am fost duşi la Penitenciar. Acolo nu ne-au mai bătut. Era un maior în Penitenciar, care ne-a promis că n-o să se mai atingă nimeni de noi. Într-adevăr, aşa a fost. Marţi, pe 19, au început să lucreze cu noi. Deci nişte civili ne chemau într-o altă clădire, de vizavi, tot din Penitenciar, şi ne luau declaraţii. Am dat declaraţii, am

fost duşi din nou în cameră. Acolo, în celulă, pe 20, la orele 21,30-22,00, am fost scoşi afară. Deci ne-au dat drumul din Penitenciar…

P.C.: – Pe 20?

P.V.: – Da."[140]

Popa Eugen / *Timişoara*

„*– La ce momente de risc aţi fost prezent?*

– La Podul Decebal unde se trăgea în populaţie, la Prefectură (Consiliul Judeţean al PCR) unde manifestam. Am fost arestat şi bătut crunt de armată, miliţie, securitate.

– Ce speranţe aţi avut în acele momente?

– Speranţa de a scăpa de Ceauşescu şi de comunism.

– Povestiţi un eveniment care v-a marcat în cel mai înalt grad din zilele revoluţiei.

– (…) În puşcărie, în prima zi, eram numiţi trădători, hoţi, huligani! A doua zi, cum lucrurile avansau, gardienii ne numeau tovarăşi, iar a treia zi când la Timişoara revoluţia era pe cale să învingă, adică pe 20 decembrie, am devenit domni!!! Episodul transformării unor trădători în domni m-a marcat, şi, am decis să rămân domn pentru restul vieţii!"[141]

Popa Ion / *Bucureşti*

„Din spatele unor blindate se trăgeau în aer focuri de armă, pentru ca, mai târziu, să observ că se trăgea şi în manifestanţi; dintre aceştia au căzut morţi şi răniţi. De grupurile de manifestanţi se apropiau militari cu scuturi care au tras în mulţime (…) Se trăgea de aproape. În acel loc, prin surprindere, am fost mobilizat şi dus la circa de Miliţie nr 14, percheziţionat şi bătut în mod bestial, fără milă. În apropierea mea, un băiat, din cauza bătăii, a căzut şi nu s-a mai ridicat. Din cauza bătăilor mi-am pierdut cunoştinţa"[142].

Popescu Dan / *Bucureşti*

„Mitingul lui Ceauşescu se spărsese şi lumea începuse să vină la Universitate. La str. Batiştei şi în zona rondului

[140] *Documente '89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2802-2803.

[141] Adrian Kali, *1989 – Destin* ... op. cit., p. 13, p. 124.

[142] Ioan Dan, op. cit., p. 295.

de la Universitate apăruseră forţele de ordine dispuse în cordoane: scutieri de la USLA, miliţieni şi civili care, de la o poştă, se vedea că sunt de la Securitate. Pe la ora 16.00, am plecat spre Piaţa Romană, în zona unde se află acum restaurantul McDonald's. Strada care ducea spre magazinul Eva era blocată de USLA şi miliţie.

La un moment dat am auzit un ordin, s-a strigat ceva de genul «Acuma!». Scutierii au început să se deplaseze spre noi lovind cu bastoanele în scuturi. Au format un cordon în jurul nostru. Am încercat să fug. Cei de la USLA s-au dat în lături şi o hoardă de miliţieni s-a năpustit asupra noastră. Câţiva civili au început să tragă în oamenii din grupul nostru pe care apoi îi predau miliţienilor. Pe mine m-a prins un civil îmbrăcat cu o haină lungă, de culoare albastră. Aproape imediat m-au dat «în grija» unor miliţieni de la secţia 1. Am fost duşi la secţia 1, unde mai erau alte zeci de arestaţi înghesuiţi pe holuri şi prin birouri.

Am fost interogaţi, bătuţi. Noaptea am fost duşi la Miliţia Capitalei şi apoi la închisoarea Jilava. Aici a fost ceva de neînchipuit. Eram călcaţi în picioare. Un militar mă lovea cu cizmele în fluierul piciorului ameninţându-mă să spun tot ce ştiu despre capii revoltei. În timp ce eram bătut eram întrebat continuu cine este şeful meu şi ce am cu Ceaușescu, care are grijă de popor".[143]

Popovici Ion / *Timişoara*

„P.C.: – Aha! Bun, şi aţi fost rănit, da?

Po.I.: – Da. Şi după aceea a venit unul dintre aceia trei după mine (persoane peste 35 de ani în haine de soldaţi n.n.), m-a târât până la maşină şi la maşină, acolo, am luat o bătaie… că n-am putut două săptămâni nici să mănânc nimica. M-a lovit cu patul de armă în falcă şi cu bocancii în cap. Şi m-au dus, m-au dus la Garnizoană. La Garnizoană m-au aruncat din maşină şi a venit ofițerul de serviciu. Au venit şi aceştia trei a spus lu' ofițerul de serviciu, cică: «Luați-l şi duceți-l la arest.» Atâta rețin foarte bine minte, că ofițerul a spus, cică: «Nu, voi trageți cu dum-dum-uri şi după aia Armata răspunde. Voi omorâți oamenii şi răspunde Armata după aceea.» Asta ţin

[143] Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 72.

minte precis. Şi de acolo mi-am dat seama că nu poate să fie soldați aceia”.[144]

Prutianu Ştefan / *Timişoara*

„– Cât timp ați fost arestat?

– De pe 15 noaptea până pe 22. Trei zile şi trei nopți nu am primit de mâncare si, oricum, eu nu mâncasem nici în noaptea dinainte şi nu știam unde sa fug, unde să mă ascund. Mai bine de o jumătate de zi m-au văzut însetat, nu mi-au dat nici apă. Îmi crăpau buzele, limba parcă era din carton. Mâncare au continuat să nu-mi dea, poate mai cedam câte ceva. Abia a treia zi, pe 17 seara, m-au dus în celulă; până atunci m-au ținut într-o camera unde nu era decât o masă şi unde veneau din când în când ei cu scaunele lor. Au fost şi Ciurlau, si Alexa (n.r. - Constantin Ciurlau, şeful Direcţiei Securității Statului - Iași şi Ion Alexa, şeful Procuraturii Militare). Câţi nu au fost acolo atunci, câţi n-au trecut prin biroul ăla! Procurorul militar care mi-a semnat mandatul, Circiumaru, ulterior, în vara lui 1990, mi-a cerut să dau o declarație că nu voi vorbi despre lucrurile astea niciodată. Mai vreau să povestesc un lucru care poate să pară vesel acum: am mâncat în pușcărie cea mai buna mâncare din viața mea. În a patra noapte de foame, mi-au adus, prin deschizătura aceea pătrata din ușa, un castron din tablă de aluminiu cu o varză; o varză opărita în apa fierbinte, care era si puțin neagră. Extraordinară! Am mâncat-o până la ultimul firicel şi era atât de bună!... Ce extraordinar bucătar este foamea! Am ieșit din pușcărie pe 22 la amiaza, între unu şi două. Ne scoteau pe rând, fără să știm unul de altul. Şi, mă bate pe umăr un gardian de acolo si zice: «Ați văzut? N-am luptat degeaba». Eram stupefiat, mai aveam urme, contuzii, cizmele nu mi le scosesem, fiindcă mi se umflaseră picioarele... iar cineva îmi spune: «Știi ca așa se întâmplă? A izbucnit în altă parte”. De pe 17 a încetat violenţa, a încetat privațiunea, mi-au dat de mâncare varza aia extraordinara... Așa că Timișoara ne-a salvat. Nu știu ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi fost ei. Apoi şi pe ei i-a salvat Bucureştiul. A fost un lanț, nu e doar

[144] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. V, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 3128.

cauză şi efect, e ceva continuu. Ceva ce începuse sau poate ceva ce nu se sfârșise niciodată.”[145]

Rus Traian / ***Timişoara***

„Aflându-mă în dispozitiv cu milițienii am văzut cum îl prindeau pe câte un demonstrant și îl băteau cu bastonul până leșina, pe urmă îl urcau în autovehicule care așteptau în strada din dreapta Bisericii Reformate.

Am stat în Piața Maria până în jurul orei 01.15-02.00 când la un moment dat s-a rupt dispozitivul milițienilor și am fugit și eu acolo unde erau autovehiculele cu prelată în care se aflau demonstranți prinși. La un moment dat am vrut să plec la gară, dar am fost oprit de către cpt. Balotă, așa s-a recomandat, de la trupele de Securitate. Era echipat cu scut și cască, baston, aparat de emisie-recepție. Acesta m-a legitimat, mi-a luat legitimația militară, m-a controlat în geantă, s-a uitat peste ordinul de serviciu și mi-a spus să urc într-un camion cu prelată. Nu m-am opus, am urcat. Mai erau doi cetățeni în camion. După o jumătate de oră camionul s-a umplut și, însoțiți de doi plutoneri de miliție, am fost duși la Inspectoratul Județean de Miliție de pe str. Sălăjan.

Aici, la coborârea din camion, lt. Col. Corpodeanu Ion, avea în mână o bâtă cât o coadă de lopată cu care ne lovea. Alții milițieni ne loveau cu picioarele. Ne-au băgat la subsolul miliției la arest. Aici ne-au mai bătut și alții[146] (…)

Ne-au luat toate datele și ne-au închis în arest. Au fost separați femeile de bărbați. Camerele de la arest erau pline.

Cel care vorbea, sau îndrăzneau să spună ceva era scos afară și bătut, se auzea cum îl bate, dar de văzut nu îl mai vedeam. Nu îl mai aduceau în camera respectivă. Noi eram închiși (…)

Când am ieșit de la arest, în curtea Inspectoratului, lângă niște tufe de tuia sau pin, erau trei persoane bătute leșinate. Nu mişcau. A venit o salvare break, dar a luat numai pe unul. De

[145] Interviu cu Ştefan Prutianu realizat de Emilia Chiscop la http://www.ziaruldeiasi.ro/local/ieseni-la-ora-16-in-piata-unirii~ni4j0b. Accesat la 20-07-2014

[146] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%201991%20volumul%2019/0173.jpg Accesat la 13-06-2014

îmbarcare în camioanele dubă de la penitenciar se ocupa cpt. Bucur”[147]

Sandu Dan / ***Bucureşti***

„Era trecut de ora 23. Fiind speriat, deoarece începuse să se tragă în plin, am fugit spre fântâna de la Universitate. Lângă mine a venit un civil care, binevoitor, mi-a zis că are maşina parcată pe str. Ion Mincu, lângă Arhitectură, şi s-a oferit să mă ducă acasă. Am avut încredere în el. Ajunşi pe str. Academiei, l-am văzut făcând un semn altui civil. A apărut un ofiţer de la Armată care m-a prins de mâini şi m-a tras spre gangul de la Odeon. Au venit încă doi miliţieni şi cred că un soldat care m-a luat la bătaie cu pumnii şi picioarele. Mă întrebau de ce nu îi las să doarmă liniştiţi şi ce mi-a făcut tovarăşul Ceauşescu de îl huidui atât. A apărut un colonel de armată care, după ce mi-a dat doi pumni, m-a întrebat la fel «Ce ai cu tovarăşul Ceauşescu? Partidul ţi-a dat casă, de mâncare, loc de muncă şi tu faci pe nebunu?» Norocul meu a fost că dinspre Universitate au început să vină şi alte grupuri de demonstranţi. Preocupaţi să prindă şi alţi protestatari, am fost lăsat în paza unui soldat şi am reuşit să fug, adăpostindu-mă timp de trei ore în scara unui imobil din Pasajul Victoriei”.[148]

Sandu Mihai / ***Timişoara***

„Dinspre Calea Lipovei au venit 6-7 camioane militare. Ne-am ascuns în intrarea unei case de pe strada V. Goldiş. O Dacie din Piaţa Unirii a aprins şi a stins de două ori farurile, iar apoi a venit în viteză spre noi. Din ea au coborât trei civili care ne-au ameninţat cu pistolul pe mine şi pe Imre (Bordeanu izbutise să fugă), ne-au pus cu mâinile după cap. eu am încercat să protestez că merg acasă şi de ce se leagă de noi, la care indivizii au început să ne înjure şi să ne lovească, strigând că de ce nu ne convine regimul. Apoi ne-au urcat în Dacie şi ne-au dus la Miliţia Judeţeană. Aici în curte erau două rânduri de miliţieni (unii îmbrăcaţi civil). A trebuit să trecem printre

[147] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%20 1991%20volumul%2019/0174.jpg Accesat la 13-06-2014

[148] Romulus Cristea, op. cit., p. 17.

cele două rânduri până la celulele de la subsol, încasând lovituri de bâte de lemn. (…) N-am recunoscut că aş fi participat la manifestaţii. Anchetatorul mi-a zis că de ce nu spun adevărul, că am spart vitrine, că am aruncat cu pietre în miliţieni, şi a început să-mi dea pumni în cap. (…)

Miercuri dimineaţa, pe la 10-11, au început să scoată deţinuţii după nişte tabele. (…) Pe la ora 14 mi-a venit şi mie rândul. Am fost dus la etajul unu din clădirea dinspre râul Bega (miliţia Municipală). Aici era un anchetator venit de la Bucureşti, foarte nemulţumit că a trebuit să vină aici din cauza unora ca mine. Am scris iar declaraţia cum că veneam de la UTT. Apoi anchetatorul a plecat şi a venit un securist îmbrăcat în haine de piele şi cu pistol automat la el. După 20 de minute anchetatorul a revenit, iar securistul a plecat. Eram cu cojocul pe mine. Anchetatorul mi-a zis că e cald aici, să-mi scot haina. Mi-am dat seama că urmează bătaia. Cum cojocul amortiza loviturile, am zis că mai bine stau îmbrăcat. Anchetatorul mi-a zis să-i execut ordinele, iar apoi a chemat un civil de afară, care avea o bâtă. Mi-a zis că au o declaraţie de la un cunoscut al meu (al cărui nume nu l-a dezvăluit) că aş fi participat la demonstraţii, şi să nu-i mai mint. Eu n-am vrut să-mi schimb declaraţia, iar cel cu bâta a început să mă pălmuiască şi să-mi dea picioare în stomac. După vreo 20 de minute am fost trimis jos.(…)

Joi, pe la ora 16, am fost dus la alt anchetator. Am repetat declaraţia. Atunci anchetatorul a adus un ins gras care am înţeles că era de la partid. Acesta i-a spus că ei trebuie să predea lista cu cei care au devastat şi să mă facă să-mi schimb declaraţia. După ce individul gras a plecat în cameră au mai venit câţiva care au început să mă bată cu pumnii, picioarele, parul, cu ce-au apucat. După vreo 20 de minute de bătaie mi-au zis să scriu. Le-am răspuns că nu pot scrie, că-mi tremură mâna. Au chemat gardianul să mă ducă la celulă, zicând că o să mă cheme iar când îmi revin..

Vineri pe la opt dimineaţa am fost dus în faţa unui alt tip cu mustaţă. Acesta avea un baston de cauciuc cu care m-a lovit şi mi-a spus să declar că am spart vitrine şi am lovit miliţieni. Eu începusem să scriu declaraţia când am văzut manifestanţi pe bd. Tache Ionescu strigând« Jos Ceauşescu!», « Jos comunismul!» am zis: «Tovarăşe, de ce vă legaţi de mine care n-am făcut nimic şi nu vă legaţi de cei de afară?» el a

început să mă lovească că de ce îi spun eu ce să facă. Am zis atunci că nu mai scriu nicio declaraţie, că să-i aducă pe cei din stradă să le ia declaraţii. Miliţianul mi-a promis că o să aibă el grijă de mine cât o să mai stau pe aici şi apoi m-a scos în şuturi afară, trimiţându-mă înapoi în celulă".[149]

Sasca Viorel Zoltan / *Timişoara*

„Printre blocuri am reuşit să ajung la Peco din Calea Aradului şi de acolo am mers spre viaductul de lângă tipografie. Când am ajuns la o distanţă de circa 200 m. de viaduct a oprit un Aro. Mi-am continuat drumul, dar când am ajuns în dreptul maşinii de după ea a ieşit un civil cu un nunceag în mână şi mi-a cerut pe un ton răstit, ameninţându-mă cu nunceagul, să urc în maşină (…) Am fost duşi în curtea Miliţiei şi Securităţii unde ne-au dat jos (…) Primul dintre noi care a trecut a primit o lovitură puternică de baston după ceafă. Eu am sprintat prin culoar şi am scăpat uşor. Jos ne luau datele. În faţa mea se afla un domn cu barbă care şi-a declarat profesia, nu mai reţin exact, arhitect, artist plastic sau aşa ceva şi imediat a fost lovit cu bastonul (…) Din când în când veneau şi se uitau prin vizetă şi ne cereau să facem culoare ca să ne vadă pe toţi la faţă. Un miliţian a recunoscut pe un tânăr şi l-a scos afară. După aceea s-au auzit lovituri şi strigăte de durere ale acestuia (…) A intrat în celulă un miliţian tânăr de circa 25 de ani, cu mustaţă, împreună cu cel identificat anterior şi i-a cerut să indice alţi participanţi la demonstraţie".[150]

Stancu George / *Bucureşti*

„Am zis că mă duc acolo, dar bineînţeles că ştiau, aşa că am coborât la metrou (…) M-am aşezat lângă el, a trecut un scutier prin faţa mea, nu m-a băgat în seamă. Dar în momentul în care a trecut acesta prin faţa mea, din spate, undeva din dreapta,, dar lateral… l-am auzit, dar nu m-am aştepta să facă treaba asta, m-a lovit direct, cu bocancul în plin, drept în faţă, M-am ridicat, eram ameţit, cel care trecuse prin faţa mea m-a prins şi a încercat să mă ţină, ca celălalt să mă mai lovească odată (…) cert este că ne-au scos afară şi acolo, ştiu sigur,

[149] Marius Mioc, op. cit., p. 47-48.

[150] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 50.

ne-au pus în genunchi, cu faţa la perete, exact la zidul Universităţii, unde se tot aprind lumânări. Faţa la perete, mâinile la ceafă, adică pe cap, şi au început acolo bătăi. Cu ce apucau, cu picior, cu lopată, cu cozi de lopată, cu bocanc, cei care aveau arme, cu patul armei. Lângă mine acolo, unde m-am aşezat eu, la zid, am văzut… asta nu uit cred că niciodată, am văzut un tânăr, şaten-blond, şi avea o geacă din asta umflată… aaaa… inert, pe jos, nu vedeam unde era împuşcat, că nu se vedea prin geaca aia, era clar împuşcat, că se vedea sânge pe lângă el. Eu, în momentul acela, în care ne-au pus în genunchi, am zis: Gata, aici ne împuşcă! (…) dar nu ne-au împuşcat acolo, ne-au ridicat în picioare – făcuseră două cordoane de militari, de la colţul acela, până în faţă la statui, la BCR. Deci o cale destul de lungă, vreo 200 de metri, şi trebuia să treci prin aceste două cordoane… nu mai mulţi, nu aveai spaţiu pentru mai multe persoane, trebuia să treacă doar câte o persoană, cu mâinile la ceafă şi nimic altceva. Bineînţeles că era… eu am asemuit… citind cărţi despre Auschwitz, despre al Doilea Război Mondial şi ce se întâmpla, am asemuit practica asta cu ce se întâmpla pe vremea aia, când îi dezbrăcau pe cei ce erau în lagăr şi făceau două cordoane şi îi băteau până îi terminau. Cam la fel au făcut şi cu noi: noi treceam printre ei şi încercând să mergem mai repede, ca să evităm să fim loviţi, se mai trezea câte unul, bineînţeles, să te apuce de guler şi «Stai, stai, mă, aicea, unde fugi?» şi să-ţi care pumni, unde nimereau, în cap, în picioare, în stomac, oriunde. Singurul lucru pe care am reuşit să-l fac la momentul respectiv a fost pe cât posibil să-mi protejez capul: în loc să țin mâinile la ceafă cum au zis ei, mi-am întrepătruns aşa degetele şi le-am ţinut pe cap. Mai toate loviturile pe care le-am primit în cap, le-am primit pe degete, motiv pentru care eu, o lună de zile, am avut degetele amorţite din cauza asta, umflate şi amorţite.

Într-un final, după lungi bătăi, am ajuns în piaţă, acolo, la statui, unde ne-au culcat pe burtă. (…) Eu, stând jos pe burtă, cu faţa în jos şi cu mâinile la ceafă, s-a descoperit brăţara şi, în lumina aia, el fiind probabil neobişnuit, el a văzut-o din albă, aurie. «Ia uite-l, bă, pe ăsta, i s-a urcat democraţia la cap, are brăţară de aur la mână!» şi a băgat degetul pe sub ea aşa şi a tras: închizătoarea, foarte subţire, s-a rupt. M-a ridicat în

picioare şi m-a prins din spate… mai târziu, am aflat că felul în care m-a prins el se numeşte «dublu Nelson» parcă. Braţele lui pe sub subțiori, mi-a ridicat braţele în sus, ca să nu mă pot mişca, şi a venit un coleg de-al lui, binevoitor, şi a început să mă lovească. N-aveam cum să mă mai feresc de data asta, tot timpul încerca să-mi lovească organele genitale. Singurul lucru pe care puteam să-l fac, singura mişcare, era să pivotez de pe un picior pe altul, să mă feresc. N-a reuşit să mă lovească, în schimb, când am ajuns acasă, a doua zi, de la atâtea lovituri pe care le primisem, pe coapse aveam sânge închegat sub piele. Au renunţat într-un final că venise maşina şi m-a urcat în maşină. Ţin minte că am fost ultimul băgat în dubă, după mine au închis uşa, că aveau o uşă intermediară, chipurile unde stă gardianul sau cine stă, şi , în spaţiul acela, l-au aruncat pe tânărul acela pe care îl văzusem la Piaţa Universităţii, căzut în balta de sânge (…) În momentul în care au început să-l mişte pe băiatul acela, uşa de la noi s-a deschis şi ea, dar nu de tot. Eu fiind primul acolo, am reuşit să văd… îl trăgeau, de fapt, a venit un miliţian « Hai, bă, dă-te jos!» striga la acel băiat, care, după părerea mea era deja mort, dar poate nu era deja mort. «Hai, bă, dă-te jos! Ia uite-l, mă, pe ăsta, nu vrea să se dea jos!» L-a luat de picioare şi l-a tras. Până a ajuns la momentul în care să cadă jos din maşină. Ăăăă… aţi avut vreodată ocazia să auziţi un pepene care cade pe asfalt? Eh, aşa a făcut capul acelui băiat pe asfalt. Eu fiind acolo. L-a tras, l-a dus târâş mai încolo şi ne-a dat pe noi jos. Şi, bineînţeles, acelaşi regim ca şi în piaţă, două rânduri de militari făcute, de la maşină până în clădire, după-aia mi-am dat seama, ulterior, că era, fosta Miliţie a Capitalei, actuala Poliţie a Capitalei. Mda, nu fusesem niciodată acolo, habar n-aveam. Şi tot lovituri, mă rog, până în culoarul de intrare; acolo ne-au pus tot aşa, în picioare, cu faşa la perete, cu mâinile la ceafă."[151]

Stroescu Alexandru, Locotenent-colonel în 1990 comandant al penitenciarului Jilava

„În ziua de 21 decembrie, în jurul prânzului, fostul adjunct al ministrului de interne, generalul locotenent Dănescu, a dat

[151] Zoltan Rostaş, Florentina Ţone (coordonatori), *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. II, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2012, p. 92-96.

ordin fostului comandant al penitenciarului, colonelul Aurel Borcan, să primim dubele care aduceau manifestanţi, punând la dispoziţie fortul. Anchetele nu le-am făcut noi, ci cadre din Direcţia a 6-a a Departamentului Securităţii Statului.

În spital au fost transferaţi răniţii. După ora 1, noaptea, întrucât penitenciarul era plin, iar clubul cadrelor se umpluse şi el, cei aduşi au fost dirijaţi spre spital, fără să mai fie anchetaţi. E greu de precizat câţi manifestanţi au fost aduşi, în jur de 1.200. De înregistrat s-au înregistrat doar 375. Noi am făcut înregistrarea, dar înainte de a intra în fort.

Tot generalul Dănescu a ordonat să le luăm şi unele date, vârsta, apartenenţa politică, meseria, locul de muncă. Totul era anormal, nu existau nici măcar mandate de arestare. Din registrul nostru rezultă cele mai diverse meserii, de la lăcătuş la matematician, toate vârstele, de la elevi de clasa a IX- a până la pensionari. Cei mai mulţi erau tineri, muncitori şi studenţi. Cam jumătate din cifra menţionată erau membri de partid şi utecişti, iar ceilalţi fără de partid. Dubele au intrat până la 4 dimineaţa în spital. Anchetele au fost făcute numai în fort.

În ceea ce priveşte civilii (care anchetau – n.r.), ei au venit în ziua de 21 decembrie. În 22 decembrie, dimineaţa, cadrele penitenciarului au cerut prin comandant să se înceteze anchetele, adică bătaia. S-a raportat şi generalului Dănescu, dar civilii n-au plecat decât la ordin, după ce s-a anunţat fuga lui Ceauşescu."[152]

Plutonier major M.N. (femeie) / ***Jilava***

„În data de 21 decembrie, în jurul orei 20, mi s-a ordonat să mă deplasez în secţia C Fort. Am crezut că, dată fiind situaţia din ţară, deţinutele trebuiau puse la adăpost. Când am ajuns acolo, mi s-a ordonat de către comandantul fortului să supraveghez două tinere care fuseseră aduse atunci cu duba. Mi s-a ordonat să stau în uşă, uşa fiind deschisă, şi să nu le permit să discute între ele. Nu erau bătute. Aveau în jur de douăzeci de ani, era plânse şi înspăimântate. Noaptea, în jurul lui 2, au început să mai vină. Până dimineaţa erau aproximativ 200. Am primit ordinul să le fac percheziţia şi să le ridic obiectele de

[152] Ion Bucur, *Cartea Represiunii*, Editura IRRD, Bucureşti, 2012, p. 285.

valoare, în biroul supraveghetoarelor. Toată noaptea am pus valorile şi banii în plicuri pe care am trecut numele fiecăreia. La 5 dimineaţa nu am mai reuşit să percheziţionez pe nimeni. Era cumplit, înnebuneai din cauza ţipetelor, a gemetelor. Până la ora 23 au fost anchetate şi femeile. Pe urmă, nu mai ştiu. Dintr-o cameră de anchetă, anchetatorul urla: «Ridică-te în picioare!», «Nu pot!» gemea cel maltratat şi iar începea bătaia sălbatică. Mai târziu, către noapte, femeile veneau bătute din oraş, rănite. Uneia dintre ele îi fusese smuls părul cam pe o palmă din cap. Când am mai trecut pe hol, printr-o uşă deschisă, am văzut doi băieţi care păreau că dorm. Erau bătuţi, încât abia mai respirau. Erau elevi în clasa a 9-a, cum mi-a zis cineva. Spre dimineaţă, din cauza înghesuielii, civilii au anchetat pe hol. Patru civili au bătut cu bastoanele un student de credeam că nu mai scapă. Urletele nu le uit nici azi. Am ajuns acasă şi i-am spus mamei, mamă n-am să uit în viaţa mea aşa ceva. Sânt de 16 ani în poliţie, am văzut destule, dar asemenea maltratări n-am pomenit. Anchetatorii erau foarte agitaţi. A venit unul la biroul nostru, se ascundea să nu văd ce scrie, şi mi-a zis: «Majoritatea n-au nici o vină, dar pentru asta ne-au trimis aici». Dimineaţa le-am dat femeilor totul înapoi, şi banii şi valorile, n-a lipsit nimic."[153]

Suharu Anton / *Timişoara*

„În apropiere de podul de peste Bega avenit dinspre Piaţa Badea Cârţan un camion cu militari foarte gălăgioşi. Camionul se deplasa cu viteză redusă şi a virat în direcţia mea. Când a ajuns lângă mine mi s-a ordonat de către acei militari: «Stai!», şi eu am stat. Ei au râs şi au deschis focul asupra mea, în acelaşi timp mi-au strigat: «Fugi!» Am simţit arsuri în păr, pe cap şi lovituri pe spate. După aproximativ 3-4 metri am căzut jos. Am auzit strigând două femei că: «L-aţi omorât, ucigaşilor», dar eu m-am ridicat şi am încercat să fug spre Badea Cârţan. Am căzut şi iar m-am ridicat. Nu ştiam ce se întâmplă cu mine. Când am ajuns pe pod am văzut la lumina becului de pe stâlp că sunt împuşcat la piciorul drept. A început să mă doară groaznic. M-am îndreptat mai mult în

[153] Idem, p. 285-286.

fugă cu piciorul drept târâş, cu gândul să ajung la depoul de tramvaie, dar când am traversat bulevardul Leontin Sălăjan am fost interpelat de o maşină ARO în care erau doi indivizi. Unul mi-a spus să urc în maşină, în spate. Am întrebat pentru ce şi mi-a dat de înţeles că mă împuşcă dacă nu fac ceea ce îmi cere. Acel individ era îmbrăcat cu un costum gri închis şi pe cap pălărie neagră. Sub haină mi-a dat de înţeles că are o armă, deoarece a dus mâna dreaptă spre haină. Mi-a deschis uşa spunându-mi că nu se întâmplă nimic, voi da o declaraţie şi îmi dă drumul. După ce am urcat, am văzut că în ARO erau trei persoane întinse cu faţa în jos. Mi s-a ordonat să mă culc peste ei. (…) Miliţianul i-a întrebat pe cei care ne-au adus : «aceştia ce au făcut?», la care cel care ne-a deschis uşa ARO-ului i-a răspuns râzând că au vrut să i-a scaunul lui Ceauşescu. Ne-a împins de spate către intrare unde ne aşteptau bâtele care în mai multe reprize s-au ridicat şi s-au coborât pe capul meu. Nu ştiu de ceilalţi pentru că eu nu mai vedeam şi nu mai auzeam nimic din cauza durerii de la lovituri şi de la piciorul împuşcat. Glonţul îmi străpunsese încălţămintea, talpa piciorului ieşind prin talpa încălţămintei. Se pare că am căzut jos. Pentru câteva secunde mi-am pierdut conştiinţa. Mă aflam într-un hol de la demisol unde erau alţi militari de la miliţie cu aceleaşi bâte în mână, care mi-au ordonat să intru într-o încăpere. Şi de această dată am fost lovit cu bâtele. Odată intrat în această cameră de la subsol mi s-a ordonat Culcat! Cu burta în jos. Pe jos era un praf alb (var sau cretă) şi stropit cu apă. M-am culcat jos. Nimerind lângă un calorifer, am băgat capul sub calorifer. Menţionez că la 2.30 de minute aveam noi veniţi, astfel camera era arhi plină cu demonstranţi bătuţi groaznic. Toţi arătau foarte rău. Am fost bătuţi cam din 4-45 de minute la rând fără să fim întrebaţi măcar un cuvânt. Eram bătuţi în cap şi în stomac de către militarii care aparţineau miliţiei.”[154]

Szoke Matei / *Timişoara*

„– *În ce context aţi fost arestat?*

– Am fost arestat împreună cu un grup de demonstranţi, bătut cu pumnii şi picioarele, animalic.

– *Cunoașteți autorii?*

[154] Marius Mioc, op. cit., p. 100.

– Miliţia, civili - probabil securişti, foarte înalţi, cu forme atletice. (...)

– Povestiţi un episod din detenţie.

– Anchete în fiecare oră, arestaţi cu semne de lovituri pe tot corpul lor inclusiv feţele lor albastre de bătaie!”[155]

Temereancă Olivia / *Bucureşti*

„Am participat împreună cu mai mulţi colegi şi prieteni la constituirea baricadei de la Universitate, la data de 21 decembrie 1989. Seara, am fost avertizaţi de forţele de ordine să plecăm, începuse să se tragă. Ne-am deplasat spre gura de metrou, am intrat în pasajul de la Universitate. Acolo am găsit o persoană rănită la picior. Am mers la toaletă, i-am spălat rana, l-am legat la rană. A mai intrat o persoană, un bărbat. Toaleta avea ouă de fier, cu zăvor şi ne-am închis înăuntru. Cei de la USLA au încercat să spargă uşa, dar nu au reuşit. Nu îmi dau seama cum au reuşit să intre până la urmă. Se pare că cineva a deschis o uşă şi uslaşii au intrat în toaletă

Printr-o nişă de la uşa alăturată. Ne-au luat la bătaie şi ne-au înjurat. Un civil coordona toată această «activitate» a celor de la USLA şi Miliţie. Tot într-o bătaie continuă ne-au scos afară, ne-au suit claie peste grămadă într-o dubă, unde ne sufocam din lipsa de aer şi care, într-un final, a ajuns la închisoarea Jilava. Am fost terorizaţi, am crezut tot timpul că o să ne împuşte. După ce a predat fiecare obiectele personale, am fost duşi în celule, unde eram claie peste grămadă, câte trei în pat. Femeile de acolo erau într-un hal fără de hal, cu răni, părul smuls. Nu se poate nici descrie, era o imagine de coşmar. Am auzit toată noaptea ţipete de femeie pe coridor, cred că se făceau anchete, se luau declaraţii.”[156]

Todoran Constantin / *Bucureşti*

„După ce a început să se tragă în zona baricadei, manifestanţi au început să fugă fiecare pe unde îşi închipuia că putea scăpă de pericol. Eu am luat-o spre metroul de la Universitate şi am intrat în staţie, era destulă lume acolo, iar prin difuzoare s-a anunţat să stăm liniştiţi că vor sosi garnituri

[155] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 131.

[156] Romulus Cristea, op. cit., p. 27-28.

de tren care să preia călătorii. N-au trecut cinci secunde şi au intrat peste noi cei de la trupele USLA. U început să ne lovească cu bocancii, cu scuturile şi cu bastoanele din dotare. Am văzut cum unii oameni disperaţi au sărit în tunel şi au luat-o în direcţia Unirii mi-a fost teamă să sar, pentru că avusesem piciorul fracturat cu ceva timp în urmă. Miliţienii au format cordoane începând de la peron, pe scări, în pasaj şi până în sus, la statuia lui Ion Heliade Rădulescu. Am fost împinşi pe acest culoar şi până la suprafaţă am fost loviţi cu paturile de puşcă, cu pumnii.

Majoritatea celor scoşii de la metrou erau foarte grav răniţi, mulţi inconştienţi din cauza loviturilor primite. Am fost aruncaţi unul peste altul într-o grămadă. La un moment dat, unul dintre noi, mai solid, a încercat să fugă, izbindu-se de cordonul de miliţie. A fost împuşcat pe loc. Am fost urcaţi în nişte dube. Ne-au dus la Miliţia Capitalei, undeva la subsol, îngrămădiţi într-o încăpere. A apărut un individ, în civil, care şi-a dat haina jos şi a început să împartă pumnii şi picioare în toţi cei aflaţi în încăpere. Era cu noi şi un ziarist, o persoană care avea cam 60 de ani. Acesta stătea pe o banchetă de lemn şi s-a adresat celui care a intrat spunându-i că lucrează în presă şi să nu-l lovească. A primit imediat un cot în cap. După un timp am fost scoşi la anchetă, unul câte unul. Eu am scăpat fără bătaie pentru că am declarat că sunt croitor şi că urma să mă duc cu un costum la un colonel.

Mai târziu am fost scoşi de la Miliţia Capitalei, tot printr-un cordon de miliţieni care ne loveau, am fost urcaţi în dube şi duşi la penitenciarul Jilava. În dubă, unul dintre noi l-a întrebat pe un însoţitor unde ne duc. Miliţianul cu arma îndreptată spre noi a spus: «Unde să vă ducem, nemernicilor?! Nu vă ducem la teatru, vă ducem să vă împuşcăm». Eram destul de lovit, aveam coaste rupte, sânge pe faţă. Am fost duşi la spitalul penitenciarului.

Într-o cameră am stat 46 de persoane. Unii nu se puteau sui în paturi din cauza loviturilor, a durerilor. Spre dimineaţă a venit unul care ne-a zis că e comandantul. S-a răstit la noi, ordonându-ne să stăm cu faţa la perete şi cu mâinile sus. După care ne-a ţinut un discurs: «Idioţilor, nu vedeţi în ce hal arătaţi. Derbedeilor! Vă spun că nu sunteţi deţinuţi, voi sunteţi doar

reţinuţi, dar habar nu aveţi ce vă aşteaptă în orele următoare». În scurt timp au fost trimişi în celula respectivă nişte sanitari care ne-au bandajat rănile. Un doctor, cu un caiet studenţesc, ne nota numele şi diagnosticul. Spre prânz, în ziua de 22 decembrie 1989, ora 11.45, două asistente care m-au văzut mai speriat mi-au zis că în curând vom scăpa din închisoare. M-am bucurat enorm de mult."[157]

Tomescu Grigore / *Bucureşti*

„În 21 decembrie, după spargerea mitingului, ne-am grupat la Intercontinental. În jurul orei 22, am plecat spre casă, cu hotărârea fermă de a reveni, cu alimente şi însoţit. Cu autoturismul cumnatului meu (pe care l-am regăsit, de asemenea, acasă şi care, de asemenea, era hotărât să revină în centrul oraşului, unde se decidea soarta neamului), am ajuns pe str. Colţei cam pe la ora 23.30. Întâlnisem în drumul nostru spre Universitate mai multe patrule ale miliţiei, tancuri în mişcare, grupuri răzleţe de demonstranţi şi văzusem pe cer dârele luminoase ale trasoarelor.

La ieşirea din str. Colţei am fost opriţi de un detaşament al armatei, echipat ca de război. Scoşi cu brutalitate din autovehicul, am fost percheziţionaţi, împunşi cu baioneta şi, parcă spre a-şi face curaj, un soldat de lângă noi a tras în aer două focuri de armă. Am crezut atunci că vom fi împuşcaţi pe loc. Când au găsit alimentele, aflate asupra noastră şi în maşină, ne-au dat pe mâna unui căpitan de miliţie care, cu escortă militară, ne-a târât până în faţa Muzeului de Istorie şi artă al municipiului Bucureşti, unde se aflau dube înconjurate de «antiteroriştii» lui Ceauşescu. Luaţi în primire de aceştia, am fost loviţi cu picioarele, cu pumnii, cu paturile armelor automate, cu bastoanele de cauciuc, scuipaţi, înjuraţi şi trântiţi pe jos.

Am fost înghesuiţi cu nemiluita într-o dubă albastră, în învălmăşeala de la uşă pierzându-mi ochelarii. După oprirea vehiculului, am fost coborâţi din dubă unul câte unul şi trecuţi printre şiruri paralele de miliţieni, care ne loveau cu ce le venea la îndemână. Ajunşi în interiorul unui sediu al miliţiei (mai târziu, la Jilava, am aflat că fusese sediul Inspectoratului Miliţiei Bucureşti) cu lovituri şi înjurături am fost obligaţi să ne culcăm pe cimentul unui hol, unul peste altul câte 2-3,

[157] Idem, p. 44-45.

cu faţa în jos, cu mâinile pe cap şi fără să mişcăm. Miliţienii călcau pe noi, ne loveau şi ne înjurau după cum voiau, văzând în acţiunea populară de la Bucureşti şi un atentat direct la statutul privilegiat de care se bucurau sub regimul dictatorial.

Am fost obligaţi apoi să ne aşezăm în genunchi, legaţi cu sfoară doi câte doi, şi am stat aşa un timp (cât? nu ştiu, ceasul mi se defectase în decursul violentărilor suferite) cu faţa la perete; am fost din nou loviţi (eu am primit două sau trei lovituri de baston în cap), sfoara începuse să ne pătrundă în carne, iar genunchii să ne doară. Îndeosebi unul dintre călăii noştri, îmbrăcat în civil, cu o voce subţiratică, s-a ilustrat prin cruzime şi sălbăticie; nu i-am văzut chipul, fiind obligat tot timpul să privesc în podea sau perete, dar l-am auzit lăudându-se că a arestat şi un ziarist.

Printre cei chinuiţi alături de mine se aflau tineri şi tinere de 15-16 ani, bătrâni de 60 ani, intelectuali şi muncitori, elevi şi studenţi. Una dintre fetele arestate, însărcinată cum era, a început să vomite în urma bătăilor; cu greu i s-a îngăduit să se spele. Când un bătrân a arătat că suferă de inimă şi nu poate suporta şederea prelungită în genunchi, i s-a răspuns cu batjocuri şi lovituri. Undeva, pe cimentul rece, un adolescent gemea, fiind împuşcat în abdomen.

Într-un târziu ni s-a spus să ne ridicăm şi să ne încolonăm. Am fost din nou trecuţi printre şirurile de călăi, fiind din nou bătuţi până la urcarea într-un camion al miliţiei, compartimentat în interior. Într-o cabină, în care doi oameni stăteau cu greu, am fost înghesuiţi cinci bărbaţi. Nu ştiu cum arătam eu, dar priveliştea oferită, de la numai câţiva centimetri, de camarazii mei era îngrozitoare: sânge, deformări ale feţei, tumefieri. Drumul parcurs fiind lung, aerul a devenit tot mai irespirabil. Ne împăcasem însă cu ideea morţii, iar chipul ei ne era indiferent. Când camionul s-a oprit, gândul la noile maltratări ce aveam să le suferim la coborâre ne făcea să vedem într-o posibilă execuţie un fericit sfârşit al chinurilor noastre”[158].

Trofin Traian / *Timişoara*

„P.C.: – Şi ce strigați?

T.T.: – Pe tot acest drum, începând din Piața Maria: «Jos comunismul!», «Jos Ceauşescu! », «Jos Elena! », «Jos

[158] Ion Bucur, op. cit., p. 277-279.

dictatura! », «Veniți cu noi! »; oamenii ne priveau de la geamuri şi ne făceau din mâini că vor veni. Dar nu ştiu câți au venit din cei care ne făceau din mâini. Şi ne-am îndreptat către Podul Michelangelo, unde am sperat că vor veni studenții care erau în cămine. Acolo, în acel sens giratoriu, am stat circa 20 de minute, jumătate de oră. În care am sperat că vin studenții. Care au venit, au venit, care nu, nu. Şi am plecat către «Continental». La «Continental» foarte multă lume se lua cu noi, alții se retrăgeau. Am oprit firobuzele pe drum, maşinile, am chemat oamenii cu noi. Am luat-o către dreapta, către Județul de Partid. Ei, acolo a început bâlciul. Cam la 100 de metri de sediu a apărut o maşină de pompieri, roşie, singură era acolo, şi soldați şi ceva ofițeri înăuntru. Nu ne-am înspăimântat, ci am înaintat. Grupul era foarte mare, depăşea toată porțiunea din clădire, din Bancă în clădirea Policlinicii Nr. 3. În momentul în care am avut cam 15 -20 de metri de colțul clădirii, adică părculețul acela de lângă clădirea Județului, a început acel furtun de pompieri, tunul acela de la pompieri să emane apă către noi. Ne-a udat, în sfârşit, am trecut de el. Câțiva tineri s-au dus către maşină, şoferul s-a speriat, a dat înapoi, a ajuns în colțul clădirii din capătul celălalt al străzii, s-au spart geamuri, nu ştiu cu ce, că pietre nu erau pe acolo, dar s-au spart geamurile maşinii de pompieri. Cred că a fost ceva între soldați şi acei manifestanți. Am rămas în fața clădirii Județului. Oare, acei oameni, care stăteau în spatele perdelelor şi vedeau acea mulțime, nu puteau să curme dezastrul care s-a întâmplat? Pentru că stăteau şi ne pândeau pe după perdele şi geamuri. Nu a ieşit nimeni afară. Câțiva copii mai tineri au luat emblema, stema de pe colțul clădirii. Şi au spart şi geamuri, într-adevăr. Dar faptul când, de după clădire, au apărut acele trupe îmbrăcate în salopete cu căşti albe pe cap şi cu bastoane şi cu scuturi, care ne-au bătut acolo şi noi n-aveam nimic în mână. Acolo am luat-o şi eu pe cocoaşă, bine de tot, pe spate, că de aceea vorbesc aşa şi acum. M-am retras către Spitalul ASCAR – de inimă, este aproape, acolo. M-am ascuns în hol. Lumea era luată şi bătută… Care era prins şi bătut era luat şi tras către părculețul acela unde este poarta nr. 2, unde se țineau audiențele la Partid înainte, acolo erau traşi la o maşină. Pur

şi simplu, erau bătuţi şi traşi aşa, pe jos, ca şi cum ai trage un sac de ciment, în care mai este puţin ciment în el şi-l tragi pe jos. Aşa erau duşi oamenii ăia acolo. Şi femei, şi fete tinere, şi copii tineri. Dar mai mare a fost…

P.C.: – Cu ce erau loviţi?

T.T.: – Cine? Cu ce eram bătuţi? Nu pot să vă spun exact lungime, diametru, dar erau nişte bâte de lemn şi bastoane de cauciuc aveau unii, dar şi bâte din lemn, aşa, un lemn rotund. Eu cu acela am primit-o pe aici, pe spinare. Erau luaţi copiii şi duşi, dar eu m-am retras, că nu mai puteam de durere. Am rupt crengi din copaci, care, cum am putut, am dat şi noi, dar nu am avut spor. Fiecare s-a retras pe unde a putut, spre Piaţa Maria. A fost, cum să vă spun, începutul acelei revoluţii, pe care văd că mulţi îl dau puţin la o parte. Că, dacă nu se făcea, nu se întâmplau nici acele spargeri, şi nici acele crime care s-au făcut la noi în oraş. Ne-am reîntors în Piaţa Maria. Nu au fost spargeri în oraş, în afară de judeţ, geamurile acelea de la intrare de la clădirea Judeţului. Însă când ne-am retras în Piaţa Maria, lumea aştepta din nou, îi aştepta pe cei care au plecat, să vadă ce s-a întâmplat. Care am ajuns acolo am spus ce s-a întâmplat. Dar am zis că nu mai plecăm din Piaţa Maria până nu se dă jos dictatura. toţi au înţeles că trebuie să fim uniţi. Şi am fost până în momentul când, dinspre pod, dinspre Catedrală, a apărut un pluton de circa 80 de persoane, ofiţeri de Miliţie, îmbrăcaţi în haine de Miliţie. Şi ce aveau în mână, domnii mei? Bâte din acelea, rangă, levier de la maşină, vergeaua aceea care se pune la covor, la Judeţ, acolo, ştiţi cum stătea covorul, vergele din acelea aveau în mână şi au înaintat pe patru, că aşa au venit, dinspre pod, în coloană, câte patru. În staţie la Maria, deci înainte de a face tramvaiul către Lahovari, s-au despărţit în două rânduri. O parte a luat-o către autoservire, şi o parte către unde sunt, la subsol, acolo, micile ateliere. Unde era lume mai multă. Şi erau şi copii, şi femei bătrâne, deci nu erau vagabonzi sau cine ştie ce se credea atunci. Comandantul acela… tare aş vrea să-l ştiu… a avut copii? (martorul plânge, n.n.) Vă rog să fiu scuzat…

P.C.: – Da, da, liniştiţi-vă!

T.T.: – A comandat să dea în noi cu bâtele acelea! De ce? Dacă mă credeți, poate unii nu mă cred, dar mie, ca om… şi dânşii au fost oameni, puteau să nu dea. Dar au dat în noi. Şi cu pumnii, şi cu acele lemne pe care le aveau în mână, şi cu bastoanele, şi cu fiarele acelea. Care au primit ştiu bine… La mulți le este frică să vină aici, să vă spună dv. Să știți că sunt mulți în oraş, dar le este frică. Nu-mi este frică, chiar dacă de-aici nu mai ies afară… De ce acel domn care a dat cu pumnul primul în mine, acolo, la colț, la Maria, este aici în sală? Ştiu sigur! Şi acel om care a dat cu vergeaua de fier, şi acela este în sală şi au dat în copii, în tineri, în bătrâni, să-i împrăştie de acolo. Când a început acea luptă de a bate oamenii ca, într-adevăr, să-i disperseze din acele locuri, noi nu am mai avut ce face, decât să punem mâna şi am început să facem ravagii. Cu ce am început? Ştiu dânşii, sigur că ştiu, sticlele de lapte, cele 1.000 de lăzi de sticle de lapte din piața Maria, pe toate noi le-am spart. Am dat şi noi după ei, că n-am avut cu ce să ne apărăm. Şi am fost împrăștiați de trupele acelea care au apărut, ca şi la județ. Într-adevăr, s-a spart foarte mult. De-acolo a început acea spargere în oraş. De la prima autoservire de la Maria. Nu ştiu cum s-a ajuns la primul geam, dar de după geamul acela s-a început spargerea şi datul focului în continuare, până la Strada Ştefan Furtună. Acolo am participat şi eu, nu zic că nu am spart, nu zic că nu am dat foc la cărțile acelea la librărie, nu zic că am blocat străzile, să nu vină Pompierii, care veneau, şi maşina aceea de Pompieri care a venit şi a dat în colțul bisericii este şi acuma luată bordura afară. De ce au vrut să ne calce? Acel copil care a urcat pe tunul pompierului unde este? Că a dispărut cu el în Calea Şagului, nu se ştie nimic de el. Unde a dispărut? (martorul plânge, n.n.) Şi multe altele… Acel om care este aici în sală şi a lovit cu acea vergea sau cu bastonul de cauciuc, vă rog să fie pedepsit! Pentru că şi eu sufăr de atunci. Sunt şapte luni şi sufăr pentru o lovitură de bâtă, care… abia vorbesc… vă rog să mă credeți!… În 16, după ce noi nu am mai avut ce să facem, pe unde am trecut, că s-a dat acel foc, poate că suntem condamnați, dar să știți că fără acel lucru, noi nu dădeam acea dictatură jos. Şi acei oameni, care puteau să oprească la momentul 16, chiar după ce ne-a bătut, că nu zicea

nimeni nimic, puteau să oprească măcelul! N-au făcut-o. Au continuat şi în zilele următoare. Dacă pot să trec pe data de 17, sunt multe de spus, dar ați spus să rețin punctele esențiale. Şi vă rog să mă scuzați dacă mă opresc cu emoție!”[159]

Tudorache Gabriel / *Bucureşti*

„După ce s-au tras aceste salve, s-a încercat împrăştierea demonstranţilor. Au apărut, apoi, scutierii, cu căşti pe care scria «Miliţia» şi loveau cu bastoane în demonstranţi. Ne-am retras până la agenția de turism «Luceafărul», când au fost aruncate gaze lacrimogene. Am încercat să refacem grupul, dar s-a tras în noi de către primul rând de miliţieni în kaki, cu petliţe de Securitate, care aveau căşti albe fără însemne. Al doilea rând de militari trăgeau în sus cu trasoare (…) În jurul orelor 0.45 am fost înconjuraţi de către militari în kaki, care erau marea majoritate subofiţeri, şi o maşină de pompieri cu cabina roşie din care au coborât militari cu bâte şi bastoane de cauciuc. Am fost prins şi dus în faţa magazinului Bucureşti. Aici am fost lovit de militari. Au venit apoi civili care m-au dus pe jos la Poliţia Capitalei. Am fost lovit, iar aici l-am recunoscut pe lt. maj. Burciu Liviu, care lovea pe un tânăr cu bâta.”[160]

Vasile Călin Vasile / *Timişoara*

„– *Povestiţi un episod din timpul detenţiei.*

– Am să povestesc două. Primul a fost când ne-au scos din celulă, ne-au aliniat cu faţa la zid şi mâinile ridicate şi ne întorceau pe rând în faţa unor indivizi cu faţa acoperită, care încercau să ne recunoască dacă am fost printre demonstranţi. Erau conduşi de maiorul Radu Tinu. Acesta l-a cunoscut pe colegul Goldănescu l-a bătut şi l-a ameninţat că-l împuşcă, atunci mi-a fost teamă pentru că urmam eu, dar probabil că şi-a descărcat suficient nervii pe acesta aşa că pe mine m-a lăsat în pace.”[161]

---

[159] *Documente ’89 Procesul de la Timişoara*, vol. IV, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 2266-2269.

[160] Ioan Dan, op. cit., p. 296.

[161] Adrian Kali, *1989 – Destin...* op. cit., p. 13, p. 143.

Vasu Georgeta / *Bucureşti*

„Tirul mitralierelor se lasă din ce în ce mai jos, paralel cu asfaltul, cam la un metru înălţime spre Piaţa Unirii, trăgând în continuare, numai cu trasoare, miliţienii şi ceilalţi militarei veneau alergând şi trăgând cu automatele. Oamenii încep să cadă împuşcaţi pe lângă noi, din ce în ce mai des. Dinspre Rosetti se deplasa un cordon de miliţieni, dinspre Brâncovenesc şi am fost obligaţi să intrăm în metrou. Cum am ajuns în pasaj, în urma noastră pe scări s-au auzit rafale de automat. Ne retragem pe peronul metroului. Un tren este în staţie, către Pipera, anunţând că este ultimul din această seară. A stat câteva minute bune, lucru neobişnuit. După câteva minute se anunţă că «soseşte în staţie tren în ambele direcţii». Mesaj codat?! De ce nu spune că sosesc trenuri? Cineva încearcă să spună ceva? Nu a mai ajuns nici un tren în acea noapte… (…) Apare trupele USLA, ce ne lovesc cu scuturi, bastoane şi lovituri de picior aplicate cu o tehnică deosebită şi ne scot de pe peronul metroului. După primul baston credeam că n-am să mai fiu în stare să-l suport şi pe al doilea; credeam că mă voi prăbuşi. Ştiam că asta ar fi fost fatal, pentru că alţii înaintea mea o păţiseră… În secunda următoare erau înconjuraţi de alţi soldaţi şi călcaţi în picioare la propriu … Pe unul dintre ei, mi s-a părut că-l văd într-un sac. Lumea mergea încet, ceea ce făcea să primeşti şi mai multe lovituri. Am strigat la ei să se mişte mai repede, că «ne omoară în bătaie până sus».

Am crezut că am scăpat, dar începând de la scările rulante până la ieşirea din pasaj am trecut prin primele culoare formate din trupele speciale care ne loveau cu scuturile şi bastoanele, de simţeam că-mi crapă capul. Urcând pe scările rulante cei ce ne loveau, cei care ne loviseră de pe peron ne spuneau: «Ce aţi făcut mă nenorociţilor, chiar dacă nu vă împuşcă Ceauşescu tot sunteţi terminaţi cu ce v-am dat noi». N-am apucat să fac câțiva paşi, că de la colţul Universităţii am văzut un şir de miliţieni, bănuiesc, în civil, bătând tot ce ieșea din metrou şi cu pumnii sau picioarele, ne dirijau pe lângă Universitate spre Calea Victoriei.

Pe tata îl pierdusem încă de când eram pe peronul metroului. Eram tare îngrijorată şi mă rugam să-l găsesc cât de repede şi să fie sănătos. Imediat ce am ieşit din «baia» de

lovituri din metrou şi am ajuns să văd lumina nopţii, am fost lovită de unul dintre miliţienii în civil, după care, de altul şi de altul, până la fântâna arteziană de la colţul Universităţii, vis-a-vis de librăria Eminescu. Unde un individ solid, cu părul alb, căciulă rusească, a început să mă lovească cu pumnul peste faţă, cu cealaltă mână încercând să-mi sucească şi mâna la spate. Văzând că nu reuşeşte, eu răsucindu-mă, nelăsându-l să învingă, s-a enervat şi m-a prins de părul lung, făcându-l nod în jurul mâinii sale. Nu prea îmi păsa ce mi se întâmpla mie. Tot ceea ce gândeam era să-l găsesc pe tata. După un timp, în care miliţianul care se lega de mine mă lovea, am început şi să ne mişcăm de pe loc, să facem câţiva paşi pe bulevard.

Nu mai erau prea mulţi oameni pe stradă, ca mai devreme… deci mi-a fost uşor să văd la câţiva metri în faţa mea, un om fiind înconjurat şi bătut de miliţienii în civil. N-am putut să văd prea bine cine era, dar ştiu că atunci când am văzut scena, am încercat să mă smulg de sub mâna şi loviturile miliţianului «meu», să mă duc la ceilalţi miliţieni să le spun să înceteze loviturile barbare, cu atâta ură asupra celui căzut. N-am putut să mă scap de «omul meu», deci a trebuit să-l trag după mine (adică să se ţină de părul meu în timp ce eu mă trăgeam către mica mulţime). Am strigat, când am ajuns mai aproape de ei, să nu-l mai bată pe acel om. Când am ajuns lângă ei am văzut că acel om era tata. Evident că nu lua nimeni în seamă ce spuneam, ba chiar loveau cu şi mai multă ură, cu mult mai multă putere. Moment în care miliţianul meu m-a tras puternic de păr, forţându-mă să traversăm bulevardul”.[162]

Vasu Traian / *Bucureşti*

„Dinspre Unirea şi dinspre Rosetti veneau cordoane şi a trebuit să intrăm la metrou. (…) N-am fost atenţi când încet-încet am auzit nişte studenţi care au spus: «Ăştia-s de la Antitero». Când m-am uitat în jur erau nişte tipi înalţi, solizi, în nişte vestoane gri, bleumarin, cenuşii aşa, fără nici un semn de armă, dar solizi, şi cu vestoane de port armă, deci de-alea groase (…) Am fost un pic mai atent la ei şi-l aud pe unul dintre ei zicând: « De ce vreți, mă, să-l dați jos pe Ceauşescu?

[162] Romulus Cristea, op. cit., p. 82-84.

Aveţi voi altul mai bun?» Stătea lipit de ultima coloană de la peron şi asta spunea. «De ce vreţi, mă, libertate? Dacă sunteţi aici la ora asta, asta nu înseamnă că aveţi libertate? De ce vreţi, mă, democraţie? Păi nu e democraţie destulă?» Şi tot aşa, dar, dom`le, fără ură, se uita aşa prin tine. Parcă erau drogaţi. A fost prima oară când am văzut expresia aia. După care, înşirându-se aşa de-a lungul peronului, au început să ia câte unul din grup şi să-l lovească cu bastoanele şi cu picioarele (…) Acum văzusem că după ce-i lovea toţi începeau să-noate, aşa. Mergeau aplecaţi şi începeau să înoate. Ţiganii se trânteau. Şi, în momentul în care se trânteau, îl înconjurau mai mulţi pe ăla care căzuse şi-l luau la şuturi. Şi ăia murea pentru că ăştia aveau nişte mişcări de balerini. Cât erau de înalţi, duceau picioarele alea la 1.70. Şi când duceau în faţă bocancul se oprea în acela. Imposibil să rezişti la un şoc d-ăla, fără să păţeşti ceva, dară de la douăzeci? Nu se poate. Şi strigam la fată să nu cadă, asta era tot ce strigam la ea. Nu ştiam despre ce e vorba. După primul baston am văzut-o şi pe ea că începe să meargă aşa. Ea era la trei, patru paşi de mine. Când am luat şi eu bastonul, tot la fel. La primul am simțit că se învârtește metroul și la al doilea te lovea de-aici din față, și se oprea aici, la ceafă. La al doilea baston deja podeaua nu mai era orizontală, era verticală. Și-atunci toți care făceam mișcările alea așa, de înot erau, pentru că încercai să te ții de podea, să nu cazi, să nu te duci în jos, pentru că tu mergeai acum pe perete nu mai mergeai pe podea. Și asta a fost senzația până am ajuns la scările rulante. Și mai strigam la ea din când în când să nu cadă. Și la scara rulantă, eu am crezut că ăștia au căști din plastic, ca să nu mergi… bine, scara nu mergea, urcai tu pe scară, ca să nu scapi nici acolo, ăsta care era din doi în doi metri, pe unu-l lovea cu casca și pe altul cu bastonul, pe care-i prindea în raza lui. Și când m-a lovit cu casca-n cap s-a auzit un sunet metalic. Tu-i paștele mă-sii. Mă rog, m-a dus așa până pe scările astea rulante de la Universitate. Fata a ieșit pe scara din dreapta și eu pe aia din stânga și am așteptat-o. Am mai luat niște bastoane în plus. Era trasă o furgonetă lângă ceasul de la Universitate care nu mai e acum. Avea ușile deschise și am zis că ne urcă acolo. Ne-a luat pe lângă Universitate și ne-a bătut până la Librăria Eminescu, adică până la colțul Universității unde era o țâșnitoare, vizavi de Librăria Eminescu. Acolo erau

civili, nu mai aveau uniformă și au început să ne bată cu pumnii și cu șuturile. Dacă nu era fata cu mine, în dreptul celei de-a treia intrări în Universitate, îl omoram pe unul, era un sfrijit, vai de mama lui, dacă îl strângeam de gât și-i dădeam, și-l călcam pe gât, murea. Vă spuneam că am avut pâinea și pateul și nu am avut timp să duc mâna la… atât de multe lovituri au fost. De n-am avut timp să duc mâna la buzunar. Și în dreptul Universității, unde era fântâna, era un om învârstă, cu părul alb, cu căciulă de-aia brumărie și un palton gri; a prins-o de mână pe asta mică și încerca să o lovească. Eu nu puteam… care eram antrenat, și, slavă Domnului, puternic, eram foarte voinic. Și nu putea că se răsucea mâna lui, se răsucea și aia mică, și așa s-a întâmplat de câteva ori. Când a văzut așa, cu mâna cealaltă a prins-o de păr. Avea părul lung și a început să o lovească peste față. În timpul acesta m-am dus către el și i-am zis: «Nu mai da, domn'le, că e copil!» și el țipa la ea: «Fir-ai a dracu de curvă, ești studentă, ai?» Era înaltă, era bine dezvoltată așa, că dacă tot făcuse gimnastică era cât mine de înaltă, dar avea 13 ani și câteva luni, și, în timpul acesta, unul, cred că era d-ăștia de la Secția de Poliție, mi-a băgat un upercut, așa, de-am leșinat. Și n-am mai știut ce s-a întâmplat cu mine până m-am trezit la Miliția Capitalei, unde-i Casa de Modă acum, pe un gang. Parcă știu când am simțit un pumn mai tare care mi-a schimbat direcția, dar nu știu sigur dacă asta era pe lângă magazinul ăla, pe la Romarta Copiilor, probabil. Și la intrarea în Miliția Capitalei ne-au înșirat doi câte doi.

Cu un ochi nu mai vedeam, cu celălalt mai distingeam ceva. Și au început să meargă înainte. Râdeau, glumeau. Când n-au mai rămas decât doi inși, am văzut despre ce era vorba. La fel ca la secția asta de miliție, tot la fel, pe drumul care ducea la subsolul de la Miliția Capitalei, erau cordoane, așa, cam la un metru unul de altul, umăr la umăr, cu bastonul te loveau în cap, cu piciorul, care cum apuca (…) Și unul dintre ei, la câțiva pași, m-a lovit tot la fel, de jos în sus. Și atunci am îndepărtat mâinile și a căzut pâinea. Și au început să joace fotbal cu pâinea și să zică: «ia uite, mă, nemâncați ăștia vor să-l dea jos pe Ceaușescu!» (…) Și pe mine m-a legat cu un tip înalt și slab. Săracul, de câte ori ne scotea să mergem la Jilava… ăsta mergea încet pentru că era lovit, mă rog, mai

puțin rezistent, ajungeam mereu ultimii. Ne băteau vreo 20 de metri în drum spre mașină, ne băteau 20 de metri înapoi. La a doua mașină la fel, la a treia am zis: «Frate, dă-o în paștile mă-sii de treabă, că ăștia ne omoară în bătaie, dă-o dracu, mai bine să ne împuște!» (…) Ca să putem încăpea înăuntru, ne-au băgat în nișa aia unde trebuiau să stea paznicii, gardienii. Și eram, într-un spațiu foarte mic, patru inși. După ce plecase mașina, m-am uitat așa la fețele lor… erau verzi. Păi cred că dacă ne mai duceau o oră, muream toți și ne sufocam că nu aveam aer (…) Văzusem loviturile. Nu puteam să respir. Am avut câteva coaste rupte și omoplatul ăsta."[163]

Vicol Vasile / *Iaşi*

„A venit ziua de 14 decembrie 1989. Luasem legătura cu cei de la Mitropolie, ca să tragă clopotele, să reedităm momentele din Cehoslovacia. […] În dimineața aceea m-a apucat așa o euforie în clipa în care am ieșit din casă, însă ajuns la serviciu eram foarte nemulțumit de faptul că nu anunțasem destulă lume.

Am intrat într-o încăpere unde erau multe planșete și le-am spus tuturor să vină, le-am zis și de cântec, al cărui text îl aveam în buzunar, iar pe la 09.00-10.00, la vreo două ore după ce făcusem apelul, am fost chemat în biroul șefului de atelier, unde erau trei oameni; rețin un nume, un domn care s-a recomandat maiorul Matei, șeful Biroului de Cercetări Penale sau ceva de genul ăsta, de la Inspectoratul Județean de Securitate. Au spus că au primit o sesizare că a dispărut o documentație, că s-a furat, m-au întrebat dacă am un fișet. Eu eram șef de proiect și lucram cu multe documentații, schițe etc. Cei veniți au căutat în fișet, m-am gândit și că ar putea să mă aresteze, așa că am mototolit nu un fluturaș, căci fluturași nu am avut niciodată, ci hârtia cu *Un răsunet* și am aruncat-o pe jos fără ca ei să observe. […] Când am intrat apoi în biroul lui Matei, la Securitate, că acolo m-au dus, eu, obișnuit fiind cu zeci de delegații, cu birouri de directori, m-am așezat pe scaunul din fața biroului, logic; el încă nu se așezase și a țipat o dată la mine: *«Unde te trezești?»,* și m-a înjurat, m-a băgat și mi-a poruncit: *«Treci acolo!»*. Acolo

[163] Zoltan Rostaş, Florentina Ţone (coordonatori), *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. II, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2012, p. 70-76.

era o bancă de lemn. *«Tu știi unde te afli?»*, m-a întrebat. Am răspuns râzând: *«Păi, da, sunt și eu la Securitate»*. Și a început să mă întrebe: ce știu, cum știu, de unde știu și tot despre data de 14 decembrie, cu declarații tip: *«fiul lui cutare, declar şi închei şi semnez pe fiecare pagină»*. Lua declaraţia, o citea, spunea că nu este bună şi scriam alta. Nu mai ţin minte câte astfel de declaraţii am scris. Ăsta nu m-a bătut, era un om blând, bondoc. După el, însă, a intrat altul, un tovarăş, care parcă m-a adulmecat aşa, mi-a pus o mână pe umăr, spunând că o să iasă bine, nu s-a recomandat, dar îmi spusese Matei, când m-a văzut că râd: *«Râzi, ai? Ai dinţi frumoşi, lasă că ţi-i scoatem noi, rămâi şi fără unghii!»*.

După care mi-a spus şi un banc: *«Un ţăran ajunge la Iaşi şi întreabă pe cineva unde e Securitatea. Răspunsul a fost: peste tot»*.

Acest al doilea anchetator, un tip frumos, care am auzit că îşi dăduse şi doctoratul în ştiinţe juridice, m-a prins într-un moment în care eram şocat că lucrurile nu erau cum credeam eu, că ei de fapt nu erau cu noi, astfel încât mi se spulberase tot optimismul, toată veselia; acel anchetator a luat un baston de cauciuc şi mi-a învineţit bine mâinile, mi-a contorsionat degetele, vreo opt zile după, abia am reuşit să scriu declaraţiile, nu se înţelege mai nimic din ele.

O altă tortură era să stai în genunchi; era un dulap de fier, stăteai rezemat cum puteai, iar tălpile erau expuse şi dă dădea cât putea de tare cu acel baston. Dacă erai descălţat era mai bine, căci dacă erai încălţat durea mai tare, acolo fiind geografia corpului uman chiar nu ştiai ce te mai doare.

În afară de bătăi erau tot felul de ameninţări, intimidări; nu valorai ca fiinţă umană nici doi bani.

Mi-au spus despre Ştefan Prutianu, pe care de acum îl uram, că a scris urât despre mine, că ei ştiau de la bun început cine şi ce a făcut; mă întrebau despre familia mea care a stat ani întregi în puşcării după colectivizare, ne jigneau şi înjurau pe mine şi familia mea. M-au torturat continuu: fără somn, cu bătăi, cu ameninţări că mă aruncă de pe clădire, că mă îneacă etc. Pe 18 decembrie 1989 am primit mandat de arestare. Mi l-au dat să semnez că am luat la cunoştinţă, am semnat şi m-au dus jos, unde m-au dezbrăcat, mi-au dat zeghea, care mirosea

oribil a urină. Celula era groaznică, colegul nu ştia ce sunt şi ce caut eu acolo, i-am spus că lucrez la fabrică şi acolo s-a întâmplat un accident şi eu sunt anchetat pentru acel accident de muncă; nu puteai să spui nimic, putea fi şi el tot cu ei.

Confruntarea cu ei cum a fost?

Vasile Vicol: Într-o noapte m-au trezit, am traversat curtea interioară dintr-o parte în alta, însoţit de Matei şi de ăsta care mă bătea, care avea un tic când mă vedea, ridica mâna ca pentru lovitură. La început aveam reacţie, dar mai apoi, după ce mă bătea bine, deveneam mai nesimţit. El a venit spre mine, când traversam, cu gestul respectiv, eu eram deja bine tăbăcit, şi i-am spus: «Nu-mi mai este frică de dumneavoastră!». Mi-a pus mâna pe umăr şi mi-a zis: «Lasă, că o să fie treaba bună!». Am ajuns în aripa cealaltă, unde era şeful Securităţii din Iaşi, împreună cu mulţi alţii, şi el m-a întrebat unde urmau să mai aibă loc proteste de stradă, iar eu, dintr-un impuls de moment, am răspuns: «Timişoara». De ce Timişoara? Pentru mine reprezenta Vestul, iar apoi am adăugat Cluj, Braşov, Bucureşti şi alte mari oraşe. M-a trimis la loc în celulă. M-am întâlnit chiar cu Matei după ani şi ani, la coadă la CEC, pensionari fiind amândoi, şi mi-a amintit o bătaie cruntă, în care m-au pus pe masă şi m-au tocat astfel încât când am ajuns acasă aveam vânătăi şi pe spate. Din păcate, eu uitasem de această bătaie, căci am leşinat, aşa reacţionează organismul când e supus la durere mare, se apără.

Pe Constantin Olteanu cum l-aţi cunoscut?

Vasile Vicol: M-a chemat şeful Securităţii la el în birou şi era acolo un domn spilcuit, impecabil, care m-a întrebat despre organizaţia noastră, câţi membri are etc. Mă tot îndemna să spun totul că altfel există şi alte metode. Atât mi-a spus şi am realizat apoi că el era Olteanu, că pe el îl văzusem în preajma lui Ceauşescu, ştiam că e om de vază.(…)”.[164]

Vlad Laurenţiu / *Piteşti*

„La amiaza zilei de 21 decembrie a început; am văzut ceata «încoronată», cuprinsă de panică, tot balconul <u>înspăimântat, </u>ca şi cum ultimul cuvânt fusese spus şi mai

[164] „Caietele Revoluţiei”, Nr. 2(40)/2012, p. 26-30; Interviu realizat de Ioana Ciodaru şi Constantin Corneanu.

ales mulţimea care îşi regăsise dreptul de a huidui. Străzile au început să existe cu adevărat. Întâi, nişte civili au alergat oameni răzleţiţi în josul bulevardului Gheorghe Gheorghiu-Dej, apoi parcă s-au strâns toate energiile trecând în marş printre maşinile oprite, scandând: «Timişoara», «Jos cu asasinul», «Noi suntem poporul». Cineva a avut ideea să cântăm «Deşteaptă-te, române!». Totul era strigăt şi fraternizare, de aceea poate unii au uitat că trebuia să fie o demonstraţie paşnică. Vitrina librăriei de pe bulevard a fost spartă, iar cărţile «genialilor» călcate în picioare. Ridicat de pe stradă în pumni de un grup de securişti, strigând după ajutor, cu hainele rupte, am fost dus la Inspectoratul General al fostei Miliţii, unde a început coşmarul. Nu coşmarul bătăilor, ci al incertitudinii… Am stat circa patru ore (deci până în jurul orei 18.00-18.30), în cabinetul unui căpitan de miliţie, suportând pumnii şi întrebările retorice ale securiştilor. «Ce, mă, vrei să fie ca în Polonia, să-ţi dai tot salariul pe o pâine?»; «Tu nu îţi dai seama că-n capitalism, unde vreţi voi, tacto nu te-ar fi putut ţine-n facultate?»; «Tovarăşu' Ceauşescu te ţine pă mâncare şi pă carte şi tu vrei libertate?». Au existat şi întrebări la obiect, dar nici acestea nu aşteptau răspuns, la început «Cine era mă ăia cu care erai?»; «Să-mi spui din ce organizaţie faceţi parte!».

Până la urmă a venit cineva foarte nervos, un tip mic, cu ochelari şi cu părul zbârlit, scrâşnind printre dinţi c-am să spun tot; văzând că nu prea am ce spune, au devenit mai concilianţi; mi-au cerut doar trei nume! Cu timpul, au cam uitat de mine; rămăsesem doar cu căpitanul de care am amintit, redactând declaraţia şi pândindu-i orice mişcare. Telefonul pe care l-a primit la un moment dat m-a făcut să tresar; a spus doar atât: «e groasă, e groasă rău» şi a închis. S-a îndreptat apoi spre fereastra biroului, uitându-se parcă pe cer, căutând cu privirea elicopterele care se auzeau atât de aproape de noi. Pe coridoare însă încetaseră zgomotele, strigătele şi icniturile înfundate. Era clar că nu se terminase şi speram să nu se termine, pentru că asta era şansa mea."[165]

Vlăsceanu Ion / *Bucureşti*

„Cu maşina am fost transportaţi la Miliţia Capitalei. De la coborâre am intrat printr-un culoar de miliţieni şi securişti,

[165] Ion Bucur, op. cit., p. 280-281.

care ne-au lovit cu bastoanele unde au nimerit. La intrarea în sediu am fost întâmpinat de o persoană echipată în haine civile, care, după ce mi-a adresat injurii, m-a lovit cu piciorul în stomac."[166]

Vosganian Varujan / *Bucureşti*

„– Domnule Vosganian, cum aţi ajuns în Piaţa Universităţii?

– Pe 21 decembrie, la ora 12.00, când am auzit că s-a întrerupt emisia radio, le-am spus colegilor mei de la fabrica de bere din Rahova, unde lucram ca economist: «Eu plec». Se pusese deja un soldat la poartă, dar am sărit gardul prin spate şi m-am dus direct în Piaţa Universităţii. De ce? Nu pentru că aş fi vreun mare viteaz – poate că sunt, dar asta nu eu judec. Eu m-am dus în Piaţă gândindu-mă aşa: dacă eu în clipa asta nu sunt acolo, înseamnă că tot ce-am trăit până acum, am meritat să trăiesc. Ăsta a fost sentimentul cu care m-am dus eu. Acolo am trecut prin toate etapele.

– Aţi fost acolo, aşadar, când a început să se tragă.

– Pe la 19.00, seara, au tras prima oară. Au tras cu gloanţe oarbe, cred, şi în sus. Dar sentimentul de a auzi răpăitul gloanţelor, felul în care se armează puştile şi trag, pentru noi a fost ca şi când ne-ar fi ţintit cu adevărat. Îmi aduc aminte că am văzut cum sunt spicele când le pleacă vântul, aşa se aruncau toţi. În momente din alea faci lucruri pe care, poate, dacă ai fi pus să le repeţi, n-ai mai fi în stare să le faci. Eu, din poziţia mea, aproape de scutieri, m-am aruncat şi m-am rostogolit toată strada 13 Decembrie, până în faţa unui bloc. Am intrat în bloc şi, pe la etajul 2, am sărit în curte printr-o ferestruică.

– N-aţi păţit nimic? Era, totuşi, o înălţime de două etaje...

– Probabil că, în momente din astea, corpul tău se întăreşte într-un mod neverosimil, ca Petre Petre din «Răscoala» lui Rebreanu, în care au tras un rezervor întreg de cartuşe până când a simţit că e împuşcat. Bocanci, fulare, căciuli, moarte. Eraţi singur? Nu. Eram cu un băiat de la Ploieşti, un muncitor. Nu m-am mai întâlnit niciodată cu el, nici nu ştiu dacă mai

[166] Ioan Dan, op. cit., p. 292-293.

trăieşte. Cu el am coborât în curte. Am stat puţin acolo şi apoi am intrat printr-o uşiţă din nou în holul blocului. Acolo era o imagine îngrozitoare: bocanci, fulare, căciuli şi sânge. După noi, probabil, s-au bulucit mulţi înăuntru şi au fost surprinşi acolo. Noi am urcat şi am început să sunăm la uşi ca să ne primească. Abia la etajul 4 ne-a deschis o doamnă care – nu ştiam, dar am aflat a doua zi – mă cunoştea. O chema Ionescu şi lucra la Ministerul Agriculturii, era soţia unui fost ofiţer de Securitate care fusese, de fapt, omorât după plecarea lui Pacepa.

– Aţi rămas peste noapte la văduva Ionescu?

– Femeia, cu frica lui Dumnezeu, mi-a zis: «Stai aici până dimineaţă, până se liniştesc lucrurile». Dar eu eram pus pe fapte mari. Pe la 20.30–20.45 am coborât, am vrut să mă duc ca viteazu' înapoi în piaţă. În clipa în care am coborât din bloc, strada era pustie. Un tip m-a strigat şi a îndreptat pistolul-mitralieră spre mine şi mi-a pus ţeava puştii în spate. Ei se uitau după haine, ca să-i identifice pe cei care fuseseră în Piaţă, pentru că aveam toţi pantofii înnoroiaţi de la ţevile cu apă. Văzând că port clar urmele participării în Piaţa Universităţii, m-a dus cu mâinile la spate până în colţul străzii, unde mai erau şi alţii ca mine, şi m-a culcat la pământ. «Eu m-am dus în Piaţă gândindu-mă aşa: dacă eu în clipa asta nu sunt acolo, înseamnă că tot ce-am trăit până acum, am meritat să trăiesc»

– Piaţa era curăţată de „elemente huliganice”.

– Da, ne băgau câte 7-8 în dube şi ne duceau în strada Eforie, la sediul Securităţii. Eu am ajuns la etajul 2. A venit un tip care a spus: «Pe ăştia toţi mâine dimineaţă îi dezbraci ca pe viermi şi îi bagi sub duşuri! Să văd eu, unul câte unul, ce e cu ei». Am stat acolo, la perete, cu mâinile sus şi cu picioarele desfăcute, de la ora 22.00 până pe la 2.00. E o poziţie îngrozitoare, pentru că mâinile ţi se golesc de sânge, iar genunchi încep să-ţi tremure. La 2.00 ne-au dus într-un subsol ca o sală de tortură, unde pereţii erau plini de sânge de la capete sparte. Era o penumbră, era miros de sânge - sângele era ca tapetul pe pereţi. Era îngrozitor! A venit la mine un tip care m-a percheziţionat. Mi-a găsit o carte şi o pâine, atât aveam în geantă. Mi-a zis: «Eşti intelectual, citeşti cărţi», şi mi-a tras două palme sau doi pumni, nu mai ţin minte.

– Ţineţi minte cum arăta?

– N-am reţinut nicio figură, pentru că toţi semănau între ei. A venit altul, care m-a legat cu mâinile la spate. Era un coridor unde erau vreo 20 de securişti într-o parte şi 20 în alta. Te împingeau între ei şi te lovea fiecare cu ce avea la îndemână. Unii te loveau cu bastoanele, alţii cu vergele de metal, alţii, pur şi simplu, cu pumnii. La capătul coridorului erau dubele în care intrai. Fiind cu mâinile legate la spate, nu puteai să te aperi. Chestia era să rezişti în picioare. Dacă făceai greşeala să cazi, te loveau cu bocancii în spate. Am întâlnit oameni care aveau rinichii făcuţi praf de la loviturile alea. Vergelele îţi plesneau vinişoarele de sânge din membre şi îţi întăreau carnea. Erau unii care aveau carnea tare ca lemnul, din cauza hemoragiei vaselor capilare. Eu am rezistat în picioare. Norocul meu e că aveam un pulover foarte gros, care a mai atenuat din lovituri.

– Unde v-au dus?

– Ne-au dus pe un câmp, au deschis uşile de la maşini şi stăteau cu pistoalele-mitralieră aţintite asupra noastră. Noi eram convinşi că o să fim împuşcaţi. A fost momentul întâlnirii mele cu moartea. Mă gândeam: domnule, ce viaţă!, n-am reuşit nimic, cărţile mele zac în manuscris, n-am copii, nimeni nu va şti nimic despre mine. Era unul, îmi aduc aminte, care nu mai avea decât caninii. Îi spărseseră toţi dinţii din faţă cu patul puştii şi era plin de sânge pe canadiană, pentru că fusese omorât unul cu baioneta deasupra lui. Asta era starea de spirit şi, pe deasupra, mai aveam şi trei pistoale-mitralieră îndreptate spre noi, aşteptând un ordin. Au trecut vreo două ore în felul acesta, după care a trebuit iar să plecăm.

– Ce s-a întâmplat?

– Între timp, probabil, li s-a spus că au început muncitorii să se apropie de centru, pentru că au intrat înapoi în maşină, au închis portierele şi au plecat. Unul dintre noi, care cred mai trecuse pe acolo, a zis uitându-se pe ferestruica din maşină: «Suntem salvaţi, ne duc la Jilava!». Mi-am spus că pedeapsa cu moartea a fost comutată la închisoare. Acolo ne-au dus într-un subsol umed. Eram mulţi, foarte mulţi, nici n-aş putea spune câţi. Câţiva erau în atac de panică, unul avea o criză de epilepsie, erau vreo doi-trei cărora aproape că li se scurgeau ochii din orbite de la pumni, mai erau cei care aveau rinichii făcuţi praf şi îşi târâiau picioarele, era dezastru! Era

ca-n catacombele Parisului, era apă peste tot, mirosea, şi pe noi ne scoteau câte unul. Aveam sentimentul că ne scot pe rând ca să ne împuşte la zid. Numai că ei ne scoteau şi ne duceau într-un loc unde ne înregistrau.

– Aţi fost, deci, deţinut cu acte.

– Pot spune că sunt bărbat adevărat: am făcut armata, am fişă de deţinut acasă şi am şi o fetiţă.

– *Unde v-au dus după ce v-au înregistrat?*

– Am ajuns la etajul 2, care era un fel de infirmerie. Avea 21 de paturi şi ne-au pus şi câte doi într-un pat. A venit un plutonier care s-a uitat la fiecare, apoi m-a chemat pe mine, mi-a zis: «Tu eşti şeful» şi a plecat.

– De ce aţi fost ales chiar dumneavoastră să-i conduceţi pe deţinuţi?

– Nu ştiu, dar cred că eu eram mai mare decât majoritatea de acolo, care erau nişte puşti. Chiar lângă mine stătea un copil care tremura şi plângea. O să deviez puţin. În 1991, pe 1 decembrie, ne-am dus la Arcul de Triumf să depunem flori. Eu eram deputat din partea armenilor şi unul dintre tinerii prezenţi acolo s-a întors şi mi-a spus «Mă mai ţineţi mine? Eram în pat cu dumneavoastră, plângeam şi-mi spuneaţi să nu-mi fie frică». Ăsta e copilul care avea canadiana plină de sânge pentru că unul murise deasupra lui. El a fost arestat chiar din pasajul de la Universitate.

– Care sunt atribuţiile unui puşcăriaş-şef la Jilava?

– Eu am fost şef toată viaţa, chiar de la grădiniţă, astfel încât am această deprindere. Mi-am ales doi locţiitori, i-am dat fiecăruia în supraveghere una din cele două părţi ale camerei şi am primit, în calitatea mea de şef, furculiţele şi lingurile, pe care le-am împărţit fiecăruia. Erau nişte chestii ruginite şi boante, nu te puteai sinucide cu ele. Cuţite nu ne-au dat. Apoi, au venit şi cu ceva mâncare. Ne-au adus, în nişte castroane, o zeamă unsuroasă cu nişte bucăţele de grăsime înăuntru, câte-un sfert de pâine, care avea un oarecare miros suspect, şi nişte marmeladă. Eu, tot în calitatea de şef, i-am pus la coadă, le-am împărţit pâinea, le-am raţionalizat.

– Aveaţi autoritate printre deţinuţi...

– Sigur. Între timp, organizasem şi mafia ţigărilor. Era un tip acolo care era şef de aprozar şi care fusese arestat.

Avea 7.000 de lei în buzunar şi era îngrozit că o să-i găsească banii, dar avea şi ţigări albaneze – Arberia. Mie, fiind şeful, mi-a dat ca ciubuc pachetul de Arberia, iar eu, ca-n filmele ruseşti de lagăr, le-am luat şi le-am împărţit la lume. Şi am întrebat plutonierul cum facem rost de ţigări. Plutonierul mi-a zis: «Dacă o să putreziţi aici, în închisoare, n-o să mai fumaţi niciodată, dacă o să ieşiţi, n-aveţi decât să fumaţi atunci, dar asta nu mai devreme de cinci ani».

– Aţi petrecut toată noaptea în spatele gratiilor. Care sunt cele mai pregnante imagini?

– Eu scriu chiar un roman acum, în care povestesc toată istoria asta. Închisoarea este o experienţă cu totul unică şi, dacă nu ai făcut închisoare, nu poţi înţelege. Primul lucru cumplit e incertitudinea, pentru că nu ştii ce se întâmplă cu tine. Una este să fi furat o găină şi ştii că o să iei închisoare şase luni şi alta e când eşti arestat fără să ştii dacă o să ieşi vreodată sau dacă nu cumva vei fi împuşcat a doua zi. Apoi, e sunetul uşilor grele, de metal şi cu grilaj peste ele. În plus, în închisoare, nu ştiu cum sunt făcuţi pereţii, dar toate sunetele se aud. Auzeai, de departe, cum se apropie şi nu ştiai ce se apropie, de ce şi ce o să se întâmple cu tine. Starea asta pe care ţi-o dă iminenţa pericolului este foarte complicată. Un alt lucru – demnitatea omului este călcată în picioare. Poate că este şi un mod premeditat de a-l umili pe om. Toaletele n-aveau uşi! Hai, că nevoile mai pasagere puteai să le mai faci, dar dacă nu erai obişnuit cu starea asta, lucrurile mai serioase, mai temeinic aşezate, era imposibil să le faci. Eu cred că dacă stăteam mai multe zile în închisoare, mueam. Pentru că nu eram capabil să fac anumite lucruri văzând 40 de oameni cum se uită la mine. Uşile WC-urilor erau în aşa fel aşezate că din orice unghi cineva pe privea. Şi modul ăsta de a-ţi disipa intimitatea e cumplit. Pentru că pentru puşcăriaşii de profesie e o obişnuinţă, însă pentru mine era îngrozitor.

– Cum aţi aflat, a doua zi, de fuga lui Ceauşescu?

– Pe 22 decembrie, undeva după ora 12.00, a venit doctoriţa cu două pachete de Carpaţi fără filtru şi mi-a şoptit la ureche: «Pregătiţi-vă, dictatorul a fugit!». Nu ştiu pentru ce trebuia să ne pregătim, dar mi-am chemat adjuncţii, le-am spus: «Organizaţi oamenii, s-ar putea să fie nevoie să forţăm» –

nu ştiu ce să forţăm, mă gândeam că dacă se deschide vreo uşă, să ieşim repede. Chestii ca la contele de Monte Cristo, aşa. Dar la ora 14.00 au venit câţiva angajaţi ai închisorii, ne-au spus să ieşim, ne-au încolonat, ne-au scos afară în curte, ne-au dat buletinele, ne-au băgat în nişte autobuze şi ne-au dat drumul. Senzaţia pe care am încercat-o văzând camioane înţesate cu oameni care strigau «Moarte dictatorului!» şi lumina aia orbitoare şi toată situaţia, uşa puşcăriei care se îndepărta, mi-au dat sentimentul că sunt într-o altă lume.

– E diferită lumina din spatele gardului închisorii?

– Lumina în închisoare este cu totul alta decât lumina pe care o vedeţi aici. Este o lumină bolnavă, care vine din nişte geamuri groase, este aproape otrăvită, e o zgură de lumină. Şi mi-am dat seama de asta în clipa în care am ieşit. Era şi o zi însorită, iar lumina soarelui parcă m-a orbit. Parcă a fost ca-n filmele în care un om e gata să se înece şi odată scoate capul afară şi trage aer în plămâni. E cu totul altfel de lumină în închisoare.

– De la Revoluţie, vă amintiţi această lumină. Ce credeţi că-şi amintesc românii, în general?

– Am avut anul trecut multe întâlniri în ţară. M-am întâlnit cu 20.000 de persoane. Am întrebat pe fiecare dacă cunoaşte numele vreunui tânăr mort în Revoluţie. Cu excepţia Timişoarei, unde doi mi-au vorbit de neamurile lor, şi a Clujului, unde unii auziseră de pictorul Matiş, nimeni din România nu cunoştea numele unui tânăr mort în Revoluţie. Nimeni din România nu vizualiza chipul unui tânăr mort la Revoluţie! Adică închidem ochii şi-l vizualizăm pe Doja, pe Tudor Vladimirescu, pe Burebista, dar pe tinerii ăştia – nu! Revoluţia română a fost a doua oară îngropată; după ce a îngropat-o contrarevoluţia, a îngropat-o şi memoria colectivă. Poate că şi de asta rătăcim, de asta nu ne găsim locul, pentru că nu ştim să ne asumăm aceşti morţi!

– Care e soluţia?

– În anii ’90 am fost anticomunişti, în loc să fim modernişti. Am irosit foarte mult timp. Eram cu faţa la trecut, în loc să fim cu faţa la viitor. Eu spun că singurul mod real în care aceşti copii ar putea fi asumaţi de către poporul român este să facem lumea pentru care ei au murit şi apoi să-i pedepsim pe

cei care i-au omorât. Dacă-i pedepsim pe cei care i-au omorât, dar cei care conduc sunt după chipul şi asemănarea celor de atunci, n-am făcut altceva decât să dăm un gir moral fals celor de astăzi, să-i transformăm în justiţiari pe cei care au fost călăi. Să-ţi spun un secret: sângele copiilor morţi are aceeaşi culoare cu steagul partidului comunist."[167]

Wangher Andrei / *Timişoara*

„În data de 16.12.1989, aflându-mă în mijlocul masei de demonstranți din Piața Maria, în jurul orei 21.30 am fost ridicat de către un cetățean, după toate aparențele de la Securitate, era îmbrăcat civil, și transportat la Securitate cu o mașină Dacia 1310, particulară, la volanul căreia se afla un sergent major.

Arăt că până a ajunge la sediul securității cel care ne-a reținut ne-a bătut în mașină și eram plini de sânge.[168]

La Securitate am fost obligat să scriu o declarație dictată de cei de acolo, după care am fost trimis la spălător să-mi spăl scurta care era plină de sânge, din cauza bastoanelor și pumnilor pe care i-am primit.

După aceasta am fost dus la subsolul unei clădiri unde mi s-au luat date, după care am fost pus în genunchi, cu fața la perete și cu mâinile la ceafă până a doua zi dimineața…"[169]

Tot el face și următoare constatare: „ Fac precizarea că, în grupul de manifestanți unde m-am aflat eu în Piața Maria s-a aflat și un civil care a strigat alături de noi lozinci antidictatoriale și în momentul în care au fost puse în funcțiune tunurile de apă a fugit și el împreună cu mine. Mi-am dat seama că este vorba de un lucrător de securitate, dar doar în momentul în care autoturismul Dacia despre care am făcut vorbire s-a oprit în apropierea mea pe bulevard, acel cetățean m-a imobilizat, mi-a dat cu un șprei (sic!) lacrimogen în ochi…"[170]

---

[167] Interviu cu Varujan Vosganian realizat de Laurenţiu Ungureanu şi Iulian Andrei Crăciun la adevarul.ro/news/societate/varujan-vosganian-amintiri-inchisoare-1_50ad4c447c42d5a66392822e/index.html

[168] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%20 1991%20volumul%2019/0252.jpg Accesat la 13-06-2014

[169] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%20 1991%20volumul%2019/0250.jpg Accesat la 13-06-2014

[170] http://sensidev.com/fc/dosare%20nr%2024.1991/dosar%20nr%2024%20 1991%20volumul%2019/0251.jpg Accesat la 13-06-2014

TABEL REŢINUŢI. PENITENCIAR TIMIŞOARA*

1. Abălaşei Ioan
2. Abrihan Ioan
3. Abrudan Dorian
4. Achim Petru
5. Aga Florin
6. Aghiorghesei Florin
7. Albina Elena
8. Albotă Radu Ciprian
9. Albotă Silvia
10. Alexa Alexe
11. Alexandru Constantin
12. Alupoaiei Eusebiu
13. Amariei Emil-Gabriel
14. Amurăriţei Gheorghe
15. Andor Victor
16. Andrei Viorel
17. Andronic Alexandru
18. Anescu Carmen
19. Antalka Attila
20. Antochi loan
21. Aos Eva
22. Apetrăvitei Gheorghe
23. Apetrei Vasile
24. Apistoaie Ştefan
25. Archim Viorel
26. Ardeleanu Corneliu
27. Ardeleanu Iustin
28. Astalos Matei
29. Aştefănoaie Simion
30. Babadan Florica
31. Babliov Ana
32. Babliov Rafael
33. Bacheş Vasile
34. Baciu Moisă
35. Baicu Petrică
36. Balea Mircea
37. Balint Costel
38. Balog Ildiko
39. Baltac Mihai
40. Bancea loan
41. Bancovici Corina
42. Banda David Viorel
43. Banez Ioan
44. Banilenici Mircea Vasile
45. Baraban Petru
46. Barany Francisc
47. Barboni Simion
48. Barbu Dragoş
49. Baroiescu Constantin
50. Barta Matei
51. Bartha Ştefan Sorin
52. Bădeancă Florian
53. Bădiţescu Vasile
54. Bălan Ioan
55. Bălan Radu
56. Bălăci Rodica
57. Bălin Petru
58. Bălineanu Constantin
59. Belcia Ion Mircea
60. Belu Marcel
61. Benţan Alexandru
62. Benza loan
63. Berbentea Dănilă
64. Bere Marius Florin
65. Bereczki Ladislau
66. Berejovschi Doru
67. Berinde Adrian Cristian
68. Berişteanu Măria

* Kali, Adrian, Rif, Alexandru, *Un decembrie arestat*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007, p. 40-59.

69. Berlogea Octavian
70. Bertalan Lilla
71. Bidălach Angela
72. Binder Adam
73. Birică Melania
74. Birieş Dionisie
75. Biro Karol
76. Bisioc Ileana
77. Bâlc Dănuţ
78. Bândaru Elena
79. Bândariu loan
80. Bândariu loan
81. Bârdean Marius Sorin
82. Bâta Matei
83. Blaj Graţian
84. Blazer Ştefan
85. Blăguţ Violin
86. Blidar Marinel
87. Bloos lohan
88. Boariu Viorel
89. Boarnă loan
90. Bobeică Florin
91. Bobiu Vasile
92. Boca Gavril
93. Boca Gheorghe
94. Bociort Cornel
95. Bocskei Ştefan
96. Bodor Ştefan
97. Bogdan Ana Maria
98. Bogdan Doru
99. Boghian Vasile
100. Bogza Vasile
101. Boia Valentin
102. Boicu Benone
103. Boicu Dan
104. Bologa Ion
105. Bondar Doru
106. Borchescu loan
107. Boroş Emerich
108. Boroş Harald
109. Boroş loan
110. Borşoş Andreea
111. Borzoş loan
112. Bourel Florin
113. Braz Florea Ştefan
114. Brânzan lonel Călin
115. Bratu loan
116. Brihac Gabriel
117. Briscan Delia
118. Bubutanu Gheorghe
119. Bucătariu Constantin
120. Bucătaru Emilia
121. Buciu Grigore
122. Budescu Dinicu Iosif
123. Bulgar Sorin
124. Buliga Sorin
125. Bunda Vasile
126. Burac Ionel
127. Burcă Valerian
128. Burde Marian
129. Burean Ion
130. Buretea Carmen
131. Burghelea Angelica
132. Burghelea Victor
133. Burlacu Mariana
134. Bursuc Costel
135. Busta Vasile
136. Cadar Dumitru Marius
137. Calancea Corneliu
138. Calancea Gruia
139. Calancea Vasile
140. Cales Dumitru
141. Calniciuc Vilica
142. Caloare Niculina
143. Caloariu Mariana
144. Caloianu Dumitru

145. Cardoş losif
146. Carp Petru
147. Catana Cristiana
148. Catin Dorin
149. Cazacu Florin
150. Cazan Paul
151. Căldare Niculina
152. Căldare Mariana
153. Căldăraş Marius
154. Căldăruşe Călin
155. Călin Cuişoara
156. Călin Mihailoc
157. Călin Cuişoara
158. Călin Rudi
159. Călineanu Constantin
160. Căluşel Romeo
161. Căpăţînă Sorin
162. Căpraru Dimitrie
163. Căpraru Valentin
164. Ceachir loan Doru
165. Cenuşe Petru Radu
166. Cercel Vasile
167. Cernat Monica
168. Chereş Florin
169. Chiclă Ştefan
170. Chindea Aurel
171. Chira Puiu
172. Chirpac Vasile
173. Chivu Mihail
174. Ciachir Mircea
175. Ciataraş Dan
176. Ciobanu lon Doru
177. Ciobanu Paul
178. Ciobanu Radu
179. Ciobanu Valentina
180. Ciobanu Vasile
181. Ciocan Simona
182. Ciohan Elena
183. Cioringan loan
184. Cioroianu Nicu
185. Cismaru Silviu Adrian
186. Ciuc loan Mircea
187. Ciugariu Mihai Brănică
188. Ciui Gheorghe
189. Cârdei Vasile
190. Cârjan Aurel
191. Cârstea Marian
192. Clipa Silvia
193. Coanda Adrian
194. Coca loan
195. Cocoş Leonard
196. Cocskei Ştefan
197. Codrea loan
198. Cojocneanu Ştefan
199. Colbu Cristian
200. Colomea Camelia
201. Colomea Sonia
202. Coman Ilarion
203. Conisceac Vasile
204. Constantin Mioriţa
205. Constantin Miţa
206. Constantinescu Răzvan
207. Contrea Viorel
208. Copilu Victor
209. Corbu Suraj
210. Cornea Vasile
211. Coroviac Ramona
212. Cosa Uve Marius
213. Cosma Samuel
214. Costel Adrian
215. Costescu Ion
216. Costin Ramona
217. Costiniuc Alexandru
218. Cotoş Dionisie
219. Cotrocoi Constantin
220. Coţofana Ioana

221. Covaciu Imre
222. Cozariuc Marian
223. Craiveanu Valentin
224. Crancu Alexandru
225. Crăciun Florin
226. Crista Petru
227. Cristea Fănel
228. Cristea Ştefan
229. Cristescu Ion
230. Cristescu Luminiţa
231. Crivăţ Marcel
232. Crîşmariu Dorel
233. Cruţ Gheorghe
234. Csoke Andrei
235. Csuke Attila
236. Cucoş Carmen
237. Cucoş Nicuşor
238. Cucu Niculina
239. Culman Gherhard
240. Curcă Gavrilă
241. Curteanu Nicolae
242. Cuțară Alexandru
243. Cuteanu Marius
244. Czermak Cristian
245. Dacher Laszlo
246. Daia Decebal Marius
247. Dalea Marius
248. Daloş loan
249. Damo Andreea
250. Dan Nicolae
251. Dan Remus Daniel
252. Danciu Daniel
253. Danciu Viorel
254. Dandu Nicuşor
255. Daniluc loan
256. Dascălu Maria
257. Dădu Romică-Sandu
258. Dăescu Adrian
259. Dănilă Dumitru
260. Dejeu Marcel
261. Derbancea Georgeta
262. Diaconu Mariana
263. Diaconu Sorin loan
264. Dicu Liviu
265. Didă Aurel
266. Din Ilie Leontin
267. Dinică Ion
268. Dinier Nicolae
269. Dinţa Ovidiu
270. Dinu Dorel
271. Dirili Vasile
272. Doazi Teodora
273. Doczi Teodora
274. Dogaru Nicolae
275. Dora Zinel
276. Dorescu Gheorghe
277. Doruţiu Tomiţă
278. Dragomir Gheorghe
279. Dragomir Marius
280. Drăghina Lăcrămiora
281. Drăgoi Iuliana
282. Drăgoi Nicolae
283. Drăgoi Octavian Dan
284. Drăgoi Sorin
285. Dreghici lancu Andrei
286. Drimbău Florian
287. Drob Aurel
288. Droma Laurenţa
289. Dudenco Petru
290. Dudu Dumitru
291. Duma Nistor
292. Dume Florian
293. Dumitrescu loan
294. Dumitrovici Cristian
295. Dumitrovici Mircea
296. Dumitru Emanuel

297. Dumitru Maria
298. Dumitru Nastasia
299. Dumitru Nistor
300. Dumitru Radu Simion
301. Dumitru Viorel
302. Duncă Constantin
303. Durac Ionel
304. Enculescu Eugenia
305. Ene Ioan
306. Erdei Francisc
307. Erma Liliana
308. Fabian Francisc
309. Facasciuc Sîrbie
310. Farcău Liliana-Elena
311. Farcău Vasile
312. Farkaş Zoltan
313. Feiu Tiberiu
314. Fekete Bela
315. Fekete Paula
316. Fekete Paula
317. Feneşanu Nicolae
318. Feraru Ion
319. Feru Lia
320. Filip Cristinel
321. Filip Ilie
322. Fioreanu Constantin
323. Flocioiu Ion
324. Florea Antonie Cristian
325. Florea Gheorghe
326. Florian Ştefan
327. Floruncuţ Alexandru
328. Focht Cornel
329. Foleanu Dorin
330. Fornazier Costică
331. Fornnazier Georgeta
332. Frunză Ilie
333. Fuchus Rihard
334. Fulga losif
335. Fulop Ildico
336. Furdea Traian
337. Gabai Ştefan
338. Gafiuc Constantin
339. Gavra Traian
340. Gavrilă Cristian
341. Gavrilă Panică
342. Gazda Arpad
343. Găină Nicolae
344. Gătea Victor
345. Gâbu Sorin
346. Geblescu Sidonia
347. Ghemnar Robert
348. Ghenci Nicuşor
349. Gheorghe Florian
350. Gheorghe Florica
351. Gherghinescu Doru
352. Gherghinoiu Elena
353. Gherghinoiu Gheorghe
354. Gherghinoiu Ion
355. Ghibirdic Aurel
356. Ghibu Adrian
357. Ghiocel Rozica
358. Ghiocel Stela
359. Ghiorghiosu Aurel
360. Gingă Dumitru
361. Giorgie Viorel
362. Giroveanu Robert
363. Giura Remus
364. Giurici Nicolae
365. Gîlă Gheorghe
366. Glavan Sterică
367. Gliguţă Adriana
368. Gliguţă loan Radu
369. Goldănescu Adrian
370. Gomboş Gavril
371. Gondea Stelian
372. Grigore Mihai

373. Grigore Vasile
374. Grigorescu Stelian
375. Groza Cristian
376. Groza Vasile
377. Gruiţă Ilie
378. Gug Florian
379.Guran Laura
380. Guta Mariana
381. Gyorghy Perene
382. Haga Florin
383. Haidet Margareta
384. Hajdo Laszlo
385. Hintari Vasile
386. Hip Claudiu
387. Hodină Constantin
388. Hoha Viorica
389. Holdiş Mihai
390. Homei Ioan
391. Horoşincu Liviu
392. Hosu Isidor
393. Hosu Virgil
394. Hotos Monica
395. Hristcu Petru
396. Hristin Eugen
397. Hruşcă Ioan
398. Huminiuc Pavel
399. Iacovania Marius
400. Iager Carol
401. Iancu Aurel
402. Iantoc Constantin
403. Ichim Ilie
404. Ichim Ion
405. Ignea Mircea
406. Ilan loan
407. Ilie Daniel
408. Ilie Ştefan Vasile
409. Ilieş Vasile
410. Iliuc Ion
411. Inurean loan
412. Ioja Emerich Eugen
413. Ion Virgil
414. Ionaş Ladislau Ludovic
415. Ionesi Valeriu Trandafir
416. Ioniţă Dorel
417. Ioniţă Dorel
418. Ioniţă Mihai
419. Iordache Ion
420. Iorga Mihail Cătălin
421. Iosep Gh. Eugen
422. Iost Cristina
423. Iost Norbert Ladislau
424. Ipati Ion
425. Istrate Gheorghe
426. Istvan Dorina
427. Istvan Gheorghe
428. Ivanov Mitrofan
429. Jekely Ana
430. Jianu Doru
431. Jisa Ion
432. Jivan Gheorghe
433. Jokni Ana
434. Jolde Dumitru
435. Josza Kătălin
436. Jroie Emilian
437. Jude Iosif
438. Judele Mihai
439. June Măria
440. Jung Mihai Florentin
441. Juravle Gheorghe
442. Jurcă Costică
443. Jurchescu Gheorghe
444. Jurj Gheorghe
445. Jurma Octavian
446. Kapornyai Zoltan
447. Kardaş losif
448. Kencsan Victor

449. Kiefer Manfred
450. Kiraly Ştefan
451. Kiritza Ştefan
452. Kis Pavel
453. Kiss Pal Jozsef
454. Kleyn Eduard
455. Kocsis Ion
456. Kovacs Gheza
457. Kovacs Ileana
458. Kovacs Ileana
459. Kovacs Karol
460. Kovacs Nicolae
461. Kovacs Ştefan
462. Kronenberger Iosif
463. Kuhn Nicolae
464. Labancz Ladislau
465. Laszlo Eugenia
466. Laur Robert
467. Lazardu Tiberiu
468. Lazaroi Sanda
469. Lazăr Gheorghe
470. Lazăr Romulus
471. Lazăr Virgil
472. Lazurcă Adrian
473. Lăcătuş Constantin
474. Lăcătuş Marius
475. Lăcătuş Ştefan
476. Lăzărescu Carmen
477. Lăzărescu Victor
478. Lefter Liviu
479. Lelea Teodor
480. Levai Lucian
481. Leviţchi Ileana
482. Licu Dumitru Ovidiu
483. Linghi Adi
484. Linta Ovidiu
485. Linte Constantin
486. Lodoabă Jurescu Iosif
487. Lopată Ciprian Marius
488. Lorea loan
489. Lovag Schmitzer Delia Monica
490. Luca Achim
491. Luca Iuliu
492. Lucaţ Dumitru
493. Ludwig Rodica
494. Luianov Timotei
495. Luncan Petru
496. Lungu Simion
497. Lup Ionel
498. Lupoaia Costică
499. Lupşan Eugen
500. Lupu Dumitru
501. Lupu Octavian
502. Lupu Valentin
503. Luţai Pintea
504. Luţă Cristian
505. Macaş Monica
506. Macău Constantin
507. Macovei Damian
508. Madarasz Karoly
509. Maftei Lucian
510. Magheţiu Elena
511. Magheţiu Elena
512. Maghior Ştefan
513. Magyarit Erno
514. Maier Ioan
515. Mailat Doru
516. Mali Adrian
517. Manea Silviu Viorel
518. Manoilă Teodor
519. Maranga loan
520. Marcovici Sofia Ana
521. Marcu Valeriu Constantin
522. Marinescu Adrian
523. Martin Adrian

524. Martocean Florin
525. Martoceanu Alex
526. Marton Gabriel
527. Marton Hajnal
528. Marton Valentin
529. Mate Vasile
530. Matei Constantin
531. Matei Dorel
532. Mateiaş Daniel
533. Mateş Gheorghina
534. Matinca Dumitru
535. Mazarache Miţa
536. Mazarovici losif
537. Mădaşu Adriana
538. Mănescu Viorel
539. Mărgan Virgil Sabin
540. Mărinoiu Adrian Valentin
541. Mânase Hugo
542. Meci Dimitrie
543. Meilă Codruţ
544. Melinte Marian
545. Mertecaru Viorel
546. Merticariu Mihai
547. Mesenschi Iulian
548. Mestecăneanu Mircia
549. Meszaros Tiberiu Zoltan
550. Meşter Marioara
551. Meşter Mihai
552. Mezin Dan
553. Miclea Cătălin
554. Miclescu Genoveva
555. Miclescu Melania
556. Micu Mirela
557. Micu Robert
558. Mihai Tudoriţa
559. Mihai Veronica
560. Mihalache Adi Nicuşor
561. Mihociu Daniel
562. Mihoreanu Vasile
563. Milan Ghica
564. Milercovici Dana
565. Mindie Elisei
566. Mioc Marius
567. Mircea Romică
568. Miu Gheorghe
569. Miu Marius
570. Mândroiu loan Ilie
571. Mîtea Matei
572. Moacă Grigorie
573. Mocuţa Constantin
574. Moga Victor
575. Moghioroşi Mihai
576. Moldovan Emil
577. Moldovan Gheorghe
578. Moldovan Liviu
579. Moldovan Vasile
580. Molnar Micloş
581. Morar Măria
582. Morariu Vasile
583. Moroşanu Mircea
584. Motreşea Gabriel
585. Moţa loan
586. Munteanu Mariana
587. Munteanu Marius
588. Munteanu Valentin
589. Munteanu Mărgărit Ovidiu
590. Mura Gheorghe
591. Murăreţ Tudor
592. Mureşan Agata
593. Mureşan Dumitru
594. Mureşan Mircea
595. Muselin Ana
596. Mutrescu Gavril
597. Naghi Ion
598. Nagy Tiberiu
599. Nagy Mihai

600. Nanae Claudia
601. Năstase Laurenţiu
602. Neatu Ion
603. Nechita Gheorghe
604. Necula Ştefan
605. Neda Lilviu
606. Nedelcu Gabriel
607. Negură Nina
608. Neu Costel
609. Nica Octavian Silviu
610. Nicolcescu Ion
611. Nicolici Ioan
612. Nicolin Mariana
613. Niculescu Constantin
614. Nistor Mihai
615. Nistor Petru
616. Niţu Costică
617. Novacovici Dumitru
618. Novacovici Dumitru
619. Novacovici Ion
620. Novacovici Marius
621. Novăcescu Sorin
622. Nuţa Marinica
623. Olah Karol
624. Olariu loan
625. Olteanu Octavian
626. Olteanu Petre
627. Oncioiu Ionel
628. Oprea Constantin
629. Oprea Vasile
630. Oprescu Marius
631. Opruţa Sorin
632. Ordeanu Viorel
633. Orfescu Horaţiu
634. Padhazi Gabriela
635. Pahon Silviu
636. Palaghia Măria
637. Palescu Viorel
638. Pali Marţa
639. Panaite Cornel
640. Panchea Aurel
641. Panciu Ion
642. Pandurescu Liviu
643. Papară Gheorghe
644. Pasca Gheorghe
645. Pascaru Ionica
646. Pascaru Mioara
647. Pascaru Mioara
648. Pascaru Mitruţă
649. Paşcaru Ionică
650. Paulovici Mihai Dorel
651. Pălin Petru
652. Părpăluţă Costel
653. Părpăluţă Măricel
654. Păscălău Lăcrămioara
655. Păscăloiu Gavrilă
656. Pătrindei Marian
657. Păun Angela
658. Păun Dorina
659. Păun Ecaterina
660. Pekni loan
661. Periei Viorel
662. Petcov Svetomir
663. Petcu Gabriela
664. Petitjean Lucian
665. Petrache Florin
666. Petrea Gheorghe
667. Petrescu Laura
668. Petrescu Nicoleta
669. Petrică Gheorghe
670. Petridean Ana
671. Petromăneanţ Daniel
672. Petromăneanţ Zeno
673. Pfaiffer Gabriela
674. Piesa Daniela
675. Pinciuc Nică

676. Pinescu Carmen
677. Pintea Ionel
678. Pinţa Călin
679. Pitarcă Traian
680. Pitaru Virgil
681. Pitic Nicolae Liviu
682. Pîrpăliţă Ion
683. Pîrvan Adriana
684. Pîrvu Radu
685. Pleşcan Florin Ion
686. Pleşoianu Dumitru
687. Pleşuvu Florin
688. Pocovnicu Paul
689. Podea Lucian
690. Poenaru Cornel
691. Pop Alin Sorin
692. Popa Galileu
693. Popa Dorin
694. Popa Eugen
695. Popa Gheorghe
696. Popa loan
697. Popa Mariana
698. Popa Marioara
699. Popescu Cristian
700. Popescu Dumitru
701. Popescu Marin
702. Popescu Bârlan Ovidiu Cristian
703. Popovici Costică
704. Popovici Elena
705. Popovici Marcel
706. Popovici Petru
707. Popovici Viorica
708. Porumbiţa Adamia
709. Porumbiţa Marinela
710. Postolache Vasile
711. Prăjianu Constantin
712. Preda Ovidiu
713. Presbiterianu Bogdan
714. Pricop Cornel Mircea
715. Prunar Paul
716. Puiu Laurenţiu
717. Purcel Vasile
718. Rad Daniel
719. Rad Gavril
720. Radu Aurel
721. Radu Costache
722. Radu Romică
723. Radu Vasile
724. Rancz Ioan
725. Rancz Rudolf
726. Raţă Marcel
727. Rădău Dumitru
728. Răileanu Radu
729. Răuceanu Mihai
730. Regep Codruţa
731. Reileanu Gheorghe
732. Reus Alexandru
733. Ricioiu Ştefan
734. Rînceanu Dorina
735. Roană Aurel
736. Roban Măria
737. Roman Alexandru
738. Roman Constantin
739. Roman Mircea
740. Român Gheorghe
741. Roşea Ilie
742. Roşea Petru
743. Roşu Florin
744. Roşu Marius
745. Roşu Mirela
746. Ruja Gheorghe
747. Rumân Hermine
748. Rupă Constantin
749. Rupşan Eugen
750. Rus Marcel

751. Rusanda Petru
752. Rusca Ioan
753. Ruskal Emerik
754. Rusu Simona
755. Rusu Mircea
756. Sabău Francisc
757. Sabău Mariana
758. Sabău Ruxandra
759. Saltă Constantin
760. Sancovici Corina
761. Sandu Dumitru
762. Sandu Gheorghe
763. Sandu Mihai
764. Sandu Valentin
765. Sanislav Nicolae
766. Santa Vasile
767. Santeiu Călin
768. Sarcadi Ioan
769. Sarcadi Ioan
770. Sarkadi Ştefan
771. Sas Petru
772. Sasca Viorel
773. Sava Iosif
774. Săcălaş Emil
775. Săcăluş Nicolae
776. Săceanu Eugen Claudius
777. Sălhan Ionică
778. Săndile Mioara
779. Sărăcin Constantin
780. Sărular Goran
781. Săveanu Andrei
782. Săvescu Constantin
783. Săvescu Viorica
784. Sânta Vasile
785. Sântămăreanu Valeria
786. Sârbu Adrian
787. Sbora Ioan
788. Scapeţ Vasile
789. Scheut Constantin
790. Schlibak Tiberiu
791. Schontal Ion Mihai
792. Scânteie Daniela
793. Sebeşten Eugen
794. Secrieru Ionel
795. Sekely Ana
796. Senfleben Iosif
797. Serba Ileana Mălina
798. Serp Mihaela
799. Sgondea Stelian
800. Sherer Carol
801. Sifai Adrian
802. Sifian Remus
803. Sima Alin
804. Simdile Mioara
805. Simion Eugen
806. Simion Vasile
807. Simionescu Romică
808. Slinc Ioan
809. Smarandache Daniel
810. Smican Sorin
811. Smolinski Norbert
812. Somogyi Attila
813. Sonfa Adriana
814. Sonia Romeo
815. Soos Zoltan
816. Spiridon Ionel
817. Spînu Luminiţa
818. Stamatiu Oreste
819. Stan Dan
820. Stanca Aurel
821. Stanciu Marius
822. Stancu Măria
823. Stancu Paula
824. Stanoiev Milenco
825. Stavarache Petru
826. Stăiculescu Emilian

827. Stănia Sebastian
828. Stănilă Eugen
829. Stein Daniel
830. Stit Daniel
831. Stoffel Gheorghe
832. Stoia Octavian
833. Stoian Dănuţ
834. Stoian Dorel
835. Stoian Gheorghe
836. Stoian Speranţa
837. Stratulat Daniela
838. Stratulat Ionel
839. Străin Dumitru Romeo
840. Stroia Lucian
841. Strugariu Dan
842. Studineanu Marin
843. Sturugaru Ilie
844. Subţirelu Doru
845. Suciu Augustin Cornel
846. Suciu Doru-Nicolae
847. Suciu Gabriela
848. Suciu Mirela Carmen
849. Suharu Anton
850. Sulcină Victor
851. Sumănaru Adrian
852. Surmic Octavian
853. Suru Mihai
854. Szalo Zsuzsa
855. Szaloş loan
856. Szasz Mihai
857. Szasz Petrică
858. Szekely Mihai losif
859. Szerb Eduard
860. Szoke Attila
861. Szoke Matei
862. Szvitlak Zoltan
863. Şandor Ildiko
864. Şandor Ildiko
865. Şepeţan Drăgan
866. Şepeţan Drăgan
867. Şerban Gheorghe
868. Şerban lozsef
869. Şihai Csaba
870. Şipoş losif
871. Ştef Elena
872. Ştefănescu Constanţa
873. Şteţcu Doina
874. Şteţcu Nuţu
875. Şteţcu Nuţu
876. Ştir Remus
877. Ştiucă Nicolae
878. Ştranb losif
879. Şuş Viorica
880. Şuşnea Lavinia
881. Tacaci Marius
882. Tanciuc Mirela
883. Tat losif
884. Tat Silvia
885. Tălpoş Alexandru
886. Tănase Tudora
887. Tătar Aurelian
888. Tătaru Petre Elinor
889. Tăut Teodor
890. Tăutu Nelu
891. Tâlhan Ion
892. Târlă Cristian
893. Tcaciuc Mihai
894. Terbancea Nicolae
895. Teridancea Geta
896. Târziu Viorel
897. Târziu Daniel
898. Toader Ilie
899. Toador Costel
900. Todea Felician
901. Todor Coriolan Octavian
902. Tokacs Sorina

903. Toma Angelica
904. Toma Constantin
905. Toma Constantin
906. Toma Cornel
907. Toma Emilia
908. Toma Marian
909. Tomotaş Sorin
910. Tomuş loan
911. Torok Gavril
912. Tot Adrian
913. Toth Emeric
914. Toth Gheorghe
915. Totoş Iudit
916. Toţi Şandor
917. Trancă Vasile
918. Trăilă Cornel
919. Trif Marinei
920. Trip Dumitru
921. Tripa Vasile
922. Truţ Achim
923. Tudor Dorel Adrian
924. Turcaş Ioan
925. Turcaş Viorel
926. Turlea Valerică
927. Tutoi Constantin
928. Ţurcanu Florin
929. Ungă Camelia
930. Urlan Dumitru Sorin
901. Todor Coriolan Octavian
902. Tokacs Sorina
903. Toma Angelica
904. Toma Constantin
905. Toma Constantin
906. Toma Cornel
907. Toma Emilia
908. Toma Marian
909. Tomotaş Sorin
910. Tomuş loan
911. Torok Gavril
912. Tot Adrian
913. Toth Emeric
914. Toth Gheorghe
915. Totoş Iudit
916. Toţi Şandor
917. Trancă Vasile
918. Trăilă Cornel
919. Trif Marinei
920. Trip Dumitru
921. Tripa Vasile
922. Truţ Achim
923. Tudor Dorel Adrian
924. Turcaş Ioan
925. Turcaş Viorel
926. Turlea Valerică
927. Tutoi Constantin
928. Ţurcanu Florin
929. Ungă Camelia
930. Urlan Dumitru Sorin
961. Voaideş Viorel
962. Voin Gabriel
963. Vracean Tiberiu
964. Wangel Andrei
965. Zabara Grigore
966. Zah Gheorghe
967. Zahan Simion
968. Zaharia Mihai
969. Zajti Adrian
970. Zallos Ioan
971. Zamfirescu Mihai
972. Zărioiu Tudorică
973. Zbora Ioan
974. Zechely Mihai Iosif
975. Zetelca Duşan
976. Zlanag Gabriel
977. Zmandarache Daniel
978. Zorilă Marian

TABEL REŢINUŢI. PENITENCIAR BUCUREŞTI – Jilava[1]

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
1.	Andrei Aurica	17.07.1960	Buc., sect. 4	Zidar
2.	Avram Auraş	25.101937	Buc., sect. 4	şef complex
3.	Antoniu Bogdan	30.07.1968	Buc.,sect. 6	Student
4.	Arsenie Constantin	06.07.1953	Urziceni	Lăcătuş
5.	Alexe Călin	20.12.1955	Buc., sect. 2	Lăcătuş
6.	Apostol Costin	07.09.1971	Otopeni	Zidar
7.	Anghel Dănuţ	18.10.1969	Buc., sect. 3	Sculer
8.	Arsene Dumitru	11.01.1969	Flotant	Muncitor
9.	Albu Dumitru	02.12.1952	Buc., sect. 1	fierar betonist
10.	Andrei Elena	20.05.1960	Buc., sect. 3	Ţesătoare
11.	Aliţei Floare	11.04.1953	Buc., sect. 6	Fochist
12.	Andrei Gabriela	18.10.1965	Buc., sect. 4	Biochimist
13.	Alecu Ivan Ghilia	01.03.1930	Buc., sect. 1	Scriitor
14.	Andrei George	11.03.1968	Buc.	Lăcătuş
15.	Andrei Ioan	22.02.1964	Flotant	Economist
16.	Andronescu Ion	24.12.1940	Pănătău, Buzău	Inginer
17.	Andrei Ion	31.03.1972	Slobozia, Ialomiţa	Muncitor
18.	Andrei Liliana	22.08.1968	Buc., sect. 4	Muncitoare
19.	Andrei Nicolae	19.07.1970	Buc., sect. 6	Bucătar
20.	Antonescu Petru	28.04.1957	Buc., sect. 3	Pictor
21.	Anghel Pavel	29.06.1957	Buc., sect. 3	Bobinator
22.	Alexandru Rodica	11.03.1964	Buc., sect. 3	fără ocup.
23.	Anghel Ştefan	18.06.1962	Flotant	Muncitor
24.	Achim Teodor	07.08.1968	Buc.	mec. auto
25.	Albani Maria Andra	16.05.1970	Plagă împuş-cată reg. stângă;	
26.	Bucatariu Aurelia	17.06.1972.	Buc., sect.1	Elevă
27.	Brătianu Pandele Alexandru	06.12.1964.	Buc., sect. 2	Croitor
28.	Butia Anişoara	11.07.1968	Buc., sect. 3	Croitor
29.	Brecău Ion Cristian	22.01.1971	Buc., sect. 4	Elev
30.	Balter Constantin	13.06.1958	Buc., sect. 4	Achizitor
31.	Bolozan Cremona	11.11.1968	Buc., sect.1	Plasator
32.	Băbescu Andrei	09.02.1950	Buc., sect.1	Pensionar
33.	Beraru Cristina	14.04.1969	Buc., sect.6	Sudor
34.	Burcea Camelia	05.06.1964	Buc., sect. 6	Operator
35.	Bordea Costel	04.04.1967	Brăila	

[1] Ion Bucur, Cartea Represiunii, Ed. a II-a, revăzută şi adăugita, Ed. IRRD, Bucureşti, 2014, p. 385

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
36.	Berescu Cătălin	12.05.1966	Buc., sect. 1	Desenator
37.	Bălan Costică	25.05.1960	Buc., sect. 5	Zugrav
38.	Biţă Daniel	26.02.1956	Buc., sect.2	Barman
39.	Burnaci Daniel	06.02.1967	Buc., sect. 1	Muncitor
40.	Bacra Daniel	21.01.1960	Buc.	lăcăt. mecanic
41.	Balogh Doru	20.11.1974	Ciumeghiu, Bihor	Elev
42.	Badea Daniela	13.12.1966	Buc.	Laborantă
43.	Boingiu Ecaterina	28.06.1958	Buc., sect.6	Tehnician
44.	Bleţoiu Iuliana Eugenia	19.07.1971	Ploieşti	fără ocupaţie
45.	Balaban Eustaţiu	11.03.1950	Buc., sect.6	Muzicant
46.	Barb Laurian Emil	14.05.1961	Buc., cămin	Electrician
47.	Bratu C-tin Florin	20.04.1935	Buc., sect.3	asist. medical
48.	Barbu Florian	13.07.1946	Buc., sect.1	ing. constr.
49.	Balău Florentina	01.06.1951	Buc., sect.1	Economist
50.	Badea Mihail Gavril	05.11.1948	Buc., sect.1	Bijutier
51.	Badilaş Gabriel	03.01.1956	Buc., sect.4	Tehnician
52.	Balea Vasile Gabriel	11.04.1970	Ploieşti	automa-caragiu
53.	Buzdugan Gheorghe	14.08.1961	Năvodari	Zidar
54.	Barb Ioan	19.09.1943	Bicaz Chei	Sondor
55.	Buzoianu Ion	19.04.1965	Buc., sect.4	fără ocupaţie
56.	Botez Liliana	30.09.1968	Buc., sect.2	Laborant
57.	Baciu Leon	03.02.1972	Buc., sect. 3	Elev
58.	Burcea Marian	02.11.1957	Cosmeneşti TR	Tâmplar
59.	Berechet Marian	22.04.1953	Buc., sect. 2	Grafician
60.	Bordei Marian	15.01.1970	Flotant	Sudor
61.	Bertea Mihail	27.05.1971	Buc., sect. 5	Elev
62.	Butoiu Mariana	27.05.1956	Buc., sect.3	Gestionar
63.	Băloiu Mihai	06.11.1962	Buc.	Tâmplar
64.	Boldeanu Mihai	28.05.1959	Buc., sect. 5	mecanic auto
65.	Buzaş Nicolae	01.11.1946	Buc., sect. 2	Vânzător
66.	Bobeică Nicolae	10.11.1947	Flotant	Electronist
67.	Bucătaru Nicolae	06.12.1964	Buc., sect. 2	Lăcătuş
68.	Botuşan Roman	23.05.1953	Buc., sect.1	Lăcătuş
69.	Brăiloiu Sever	17.07.1968	Buc., sect.4	Student
70.	Breslaşu Tiberiu	18.04.1967	Buc.	Lăcătuş
71.	Burcea Vasile	03.10.1956	Bolovani, DB.	Paznic
72.	Bacer Viorel	25.12.1953	Putna, SV.	
73.	Botezatu Vasile	08.03.1955	Buc., sect. 3	Frezor
74.	Bucur Valentin	06.09.1967	Balta Doamnei,PH	Lăcătuş

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
75.	Baban Valeriu	13.06.1958	Titu Târg, DB	Zidar
76.	Brînză Mariana	22.08.1960	Sarcină în luna a şaptea-ameninţare naştere;	
77.	Barbu Ionel	14.01.1954	Politraumatism	
78.	Balăşescu Eugen		Traumatism cranian şi toracic	
79.	Băbescu Gheorghe	09.02.1950		
80.	Bratu Eugen	34 ani	Plagă occipitală	
81.	Bucur Nicu	21 ani	Traumatism toraco abdo-minal;	
82.	Creţu Valerian Apostol	26.05.19544	Buc., sect.4	Economist
83.	Cristescu Teodor	11.08.1946	Buc., sect.1	ing. mecanic
84.	Ciobanu Anica	16.04.1943	Buc., sect.1	Infirmier
85.	Ciumatu Adrian	31.10.1973	Buc.	Elev
86.	Cucoş Cristinel	04.04.1952	Buc., sect.6	Electrician
87.	Candiescu Călin	12.07.1948	Buc., sect.6	Cercetător
88.	Chirilă Cristina	28.07.1968	Buc., sect. 5	agent încasator
89.	Ciumatu Constantin	17.06.1964	Buc., sect. 3	Fără ocupaţie
90.	Calagian Ioana Constanţa	22.03.1957	Buc., sect.2	Gestionar
91.	Cămăraş Alexandru Corin	14.06.1970	Buc., sect. 4	Muncitor
92.	Chiriţă Cristina	28.03.1972	Buc., sect.4	Muncitoare
93.	Cigusievici Dragoş	17.03.1922	Buc., sect. 1	Economist
94.	Căliman Dorin	30.03.1958	Reghin, Mureş	Figurant
95.	Constantin Dănuţ	01.10.1964	Perieţi, Ialomiţa	lucr. comer.
96.	Caplea Didina	27.10.1950	Buc., sect.5	Ospătar
97	Cotelici Elena	05.10.1963	Buc., sect. 1	Educatoare
98.	Constantinescu Emil	16.03.1962	Petroşani, Huned.	Electronist
99.	Călinescu Eugenia	02.06.1934	Dărăbani, Botoşani	Pensionară
100.	Călin Floarea	18.03.1945	Buc., sect.3	Impiegat
101.	Cazacu Flavian	08.12.1972	Buc., sect. 2	Elev
102.	Cazacu Gheorghe	11.07.1967	Buc., sect. 3	lăc. meecanic
103.	Cocinef Gheorghe	31.08.1942	Buc., sect.2	Electronist
104.	Cristea Gheorghe	01.11.1927	Buc., sect. 2	Pensionar

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
105.	Coc Gheorghe	10.04.1944	Buc., sect. 4	Preot
106.	Cărăşel Adrian Gabriel	15.11.1978	Buc.	Elev
107.	Covrig Ioana	25.06.1970	Poenari, Dâmboviţa	Şlefuitor
108.	Crainiciuc Dtru. Iosif	04.08.1953	Buc., sect.6	Inginer
109.	Cîmpeanu Liviu	18.04.1931	Buc., sect.6	Scriitor
110.	Crăciun Liviu	11.08.1969	Buc.	brancadier
111.	Constantinescu Liviu	05.11.1967	Buc., sect.2	muncitor
112.	Ciobanu Mioara Luminiţa	12.06.1972	Videle, Teleorman	elevă
113.	Ciobanu Marin	21.05.1951	Pantelimon, SAI	croitor
114.	Ciubotar Mircea	26.07.1965	Buc., sect.1	desen.tehnic
115.	Coranschi Marcel	15.07.1960	Emil Bodnăraş,SV	student
116.	Ceasîr Gh.Mihai	08.02.1959	Buc., sect.6	agent prim.
117.	Capriţa Răducu Mihail	28.11.1942	Buc., sect.1	inginer
118.	Cricov Mihaela	06.11.1961	Buc., sect.6	electrician
119.	Ciodaru Magdalena	21.02.1968	Buc., sect.1	curier
120.	Condacu Marian	24.01.1970	Buc.	electrician
121.	Cîrneală Mihai	09.04.1959	C. Lung Mold.	mecanic
122.	Ciobanu Mihail	05.02.1956	Buc., sect. 2	vopsitor
123.	Cantemir Maria	27.11.1950	Buc., sect. 2	delegat ICRA
124.	Cernea Nicolae	28.12.1925	Jariştea, VR.	pensionar
125.	Colniceanu Nicolae	03.02.1956	Celei, Gorj	electronist
126.	Costea Nealu	05.11.1960	Buc., sect. 3	f. ocup.
127.	Ciobotaru Paula	10.04.1945	Buc., sect.2	proiectant
128.	Călin Răzvan	16.02.1974	Buc., sect. 2	elev
129.	Crăciunescu Steluţa	16.12.1955	Buc., sect. 2	casnică
130.	Crăciun Adrian Sorin	11.10.1967	Buc., sect. 2	student
131.	Cojocariu Tudor	09.09.1964	Iaşi	dulgher
132.	Călin Tudor	23.08.1965	Popeşti Leordeni	sportiv Dinamo
133.	Coroboianu Carmen Teodora	01.12.1967	Buc., sect. 4	muncitor
134.	Constantinescu Vasile	29.01.1951	Rm.Vâlcea	mecanic utilaj.
135.	Chiriţă Viorel	30.08.1967	Buc., sect.1	

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
136.	Costaş Valentin	23.08.1965	Buc., sect. 3	muncitor
137.	Calfa Valeriu	12.07.1953	Grumăzoaia,VS.	instalator
138.	Ciobanu Veceslav	26.12.1949	Buc., sect. 4	modelier lemn
139.	Constantinescu Vali	27.11.1953	Buc., sect. 2	cercet. biolog
140.	Ciobanu Vasile		Vidra, Giurgiu	
141.	Ciupitu Elena	12.09.1967	Sarcină luna a treia	
142.	Ciupitu Marian	11.07.1967	Rănit	
143.	Contiu Dumitru	27.05.1959	Rănit	
144.	Cămăraş Alex. Sorin	14.06.1970	Buc. Rănit.	
145.	Cimnades Constantin	17.07.1964	Rănit	
146.	Constantin Adrian	34 ani	Rănit	
147.	Cucu Vasile	22 ani	Rănit	
148.	Ciobanu Liviu	21 ani	Rănit	
149.	Coman Dorin	30 ani	Rănit	
150.	Cioprinzacu Marin	31 ani	Rănit	
151.	Dumitrescu Anastasia	15.11.1957	Popeşti Leordeni	operat. chimist
152.	Dogaru Mariana	30.07.1971	Mihai Bravu	muncitoare
153.	Dumitrescu Victor	15.03.1972	Buc., sect. 1	Elev
154.	David Tudor	16.03.1961	Ţăndărei, IL.	strungar
155.	Dragomir Costel	08.08.1975	Buc., sect. 2	Elev
156.	Dinescu Corneliu	04.11.1946	Buc., sect. 4	economist
157.	Drăgună Ion	24.01.1965	Buc., sect. 3	fără ocupaţie
158.	Dreţcanu Petru	10.06.1955	Bucecea, BT.	stungar
159.	Dorica Vasile	16.02.1972	Corbeasca,BC.	muncitor
160.	Doară Mihai	20.01.1944	Buc., sect. 5	antrenor -caiac
161.	Durcă Ion	20.04.1924	Buc., sect. 1	croitor
162.	Duculescu Florin	18.03.1964	Călăraşi, Dolj	dulgher
163.	Dobre Marin	21.12.1951	Buc., sect. 4	paznic
164.	Dragomir Nicu	24.04.1963	Burduşani, IL.	fierar betonist
165.	Dumitru Costel	17.05.1955	Buc., sect. 4	muncitor
166.	Diaconescu Gh.	19.10.1956	Dobreşti, Dolj	zugrav
167.	Diaconu Gheorghe	16.10.1946	Buc.,sect. 5	electronist
168.	David Florin Marius	19.04.1970	Buc., sect. 1	pietrar
169.	Dumitrescu Ilie	05.12.1971	Buc.	tâmplar
170.	Dorofte Marian	28.02.1977	Buc.	elev

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
171.	Dolhan Maria Rodica	16.01.1960	Buc.	pictor
172.	Drăghici Radu Mihai	27.10.1957	Buc., sect. 3	lăcătuş
173.	Dîrjan Teodora	11.02.1970	Buc., sect. 6	strungar
174.	Doroftei Toader	22.05.1950	Buc., sect.1	preot
175.	Dumitru Alexandru	26.01.1963	Grindu,Ilfov	strungar
176.	Dăbuleanu Eugeniu	11.07.1956	Buc., sect. 2	muncitor
177.	Davis Iulia Rodica	08.03.1950	Buc., sect. 2	
178.	Dumitrescu Virginia	09.08.1972	Buc., sect. 6	elevă
179.	Dan Cerasela	11.01.1963	Gh. Dej, BC.	infirmieră
180.	Dinu Elena	06.01.1962	Buc., sect. 3	
181.	Dan Adriana	04.01.1960	Buc., sect.1	oper. calculator
182.	Drăguş Lucian Paul	22.03.1948	Buc., sect. 4	subinginer
183.	Dan Lucian Marian	06.10.1959	Buc., sect. 1	electronist
184.	Dincă Aurelian	11.12.1959	Buc., sect. 3	mecanic auto
185.	Delca Gheorghe	05.01.1945	Buc., sect. 4	lăcătuş
186.	Doru Rîndunel	02.04.1968	căm. nefam.	electrician
187.	Dinu Gino Liviu	11.02.1966	Buc., sect.3	student
188.	Dumitrescu Bogdan	04.01.1968	Buc., sect. 3	lăcăt. mecanic
189.	Dinco Marian Dinu Mariana	05.07.1955 23.04.1973	Buc., sect. 6 Traumatism craniu deschis	progra-mator
190.	Elisevici Cristian	11.06.1950	Buc., sect. 4	şofer
191.	Ene Constantin	03.09.1956	Buc., sect. 2	muncitor
192.	Eremia Nicolae Daniel	20.10.1968	Buc., sect. 1	
193.	Eugen Bratu	22.08.1955	Buc., sect. 5	antrenor lupte
194.	Ene Viorel	29.03.1975	Olteniţa	elev
195.	Epure Dorel Ene Nicu,	07.02.1975	Buc., sect. 4 Plagă frontală, traumatism cranian	elev
196.	Fecer Cristina	18.06.1973	Buc., sect. 6	
197.	Fieraru Florica	01.06.1940	Buc., sect. 3	
198.	Filip Dorina	29.03.1945	Buc., sect. 6	
199.	Fifea Rodica	02.05.1954	Buc., sect. 3	
200.	Floare Dorin	25.10.1964	Buc., sect. 2	

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
201.	Filip Mihaela Loredana	17.05.1973	Buc., sect. 6	
202.	Fulger Doru	07.08.1961	Novaci, Gorj	
203.	Francis Cristian	13.01.1973	Buc.	
204.	Felciuc Titus	26.03.1966	Buc., sect. 4	
205.	Frangu Neagu	11.08.1954	Buc., sect. 6	
206.	Florea Andrei	28.11.1971	Buc., sect. 1	
207.	Ferdinant Ronţi	10.08..1967	Buc., sect. 5	
208.	Goldenberg Anariţa	27.11.1968	Buc., sect. 1	studentă
209.	Grădinaru Daniela	16.12.1966	Baia de Aramă, MH	muncitor
210.	Gavrilescu Cornelia	24.10.1973	Buc., sect. 5	elevă
211.	Gheorghe Nicolae Victor	31.07.1967	Buc., sect. 5	şofer
212.	Grecu Gabriel	06.04.1968	Buc., sect. 4	macaragiu
213.	Gologanu Mihai	22.09.1963	Buc., sect. 1	student
214.	Garabeţ Gabriel	17.02.1958	Buc., sect. 6	electrician
215.	Gherghiceanu Gheorghe	30.09.1958	Buc., sect. 6	lăcăt. mecanic
216.	Gorduţ Vasile	08.10.1953	Buc., sect. 2	sculptor
217.	Gadina Constantin	13.02.1954	Buc., sect. 5	subinginer
218.	Ghiţiu Ioan	01.12.1944	Buc., sect. 4	turnător
219.	Ghinea Ştefan	15.02.1939	Buc., sect. 2	distribuitor
220.	Ghebăilă Adrian	27.03.1965	Buc., sect. 1	electrician
221.	Georgescu Hedriga Silvia	03.10.1945	Buc., sect. 3	verificator
222.	Gogan Marin	13.08.1935	Buc., sect. 4	turnător
223.	Griuzeanu Gheorghe	30.08.1960	Balaciu, Ialomiţa	lăcătuş
224.	Gheorghiţă Petre	12.04.1963	Buc.	muncitor
225.	Giurcă Constantin Gogiman Viorel,	11.11.1954 20. 05. 1960	Buc., sect. 2, Traumatism cranian, plagă împuşcată regiune suprascapulară	ing. Chimist
226.	Holmanu Mihail Cristinel	05.03.1970	Buc., sect. 4	Electrician
227.	Hîrleşteanu Mihai	30.05.1975	Buc., sect. 6	Elev
228.	Huţu Aurelian	25.09.1968	Buc., sect. 6	Electronist
229.	Halas Vasile	16.03.1949	Buc., sect. 2	Gestionar
230.	Huştea Carmen	16.11.1966	Buc.	Studentă
231.	Huştea Gabriela Silvia	10.04.1968	Bucureşti	Gestionară

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
232.	Higiu Vasile	22.04.1970	Buc., sect. 3	Finisator
233.	Hry Mnczuk Ionel	05.05.1962	Buc., sect. 5	mec. Auto
234.	Herculea Andronic Valentin	15.10.1963	Buc., sect. 1	factor poştal
235.	Hoffman Robert	03.04.1970	Plagă împuşcată;	
236.	Ionescu Valentin	10.06.194	Buc., sect. 2	
237.	Ioan Ştefan	23.04.1950	Buc., sect. 3	
238.	Iana Gheorghe	28.01.1967	Obreja, Caraş Sev.	
239.	Iordache Dan	27.11.1962	Buc., sect. 2	
240.	Ionescu Victor C-tin	29.10.1957	Buc., sect. 3	
241.	Ionişor Vasile	22.09.1958	Buc., sect. 6	
242.	Iordache Elena	09.07.1964	Buc., sect. 3	
243.	Ionescu Gabriel Ciprian	15.09.1967	Buc., sect. 1	
244.	Ion Marin	02.05.1945	Buc., sector 2	Paznic
245.	Iordănescu Elena	11.08.1961	Buc., sect.2	operat. chimist
246.	Ionescu Ştefan	25.06.1934	Buc., sect. 3	Tehnician
247.	Iacob Mihaela	05.06.1967	Buzău	Studentă
248.	Ionescu Artemiza	13.12.1967	Buc., sect. 6	muncitor
249.	Ignat Jucu Nichita Cornel	17.09.1948	Buc. sect. 1	Laborant
250.	Ianoş Fernando	12.10.1970	Buc., sect. 2	Elev
251.	Iacob Mircea	10.04.1928	Buc., sect. 2	şofer
252.	Ionescu Tiberiu	12.07.1963	Buc., sect.1	instruct. sport
253.	Istudor dan	16.03.1941	Buc., sect. 4	lăcătuş
254.	Iorga Gabriel	08.10.1959	Buc., sect. 5	admini-strator
255.	Ion Luminiţa	29.12.1970	Buc., sect. 3	
256.	Iaga Gheorghe	29.03.1947	Buc., sect. 5	mozaicar
257.	Ionescu Mihai	08.11.1949	Buc., sect. 3	translator
258.	Iordănescu Mihai	28.12.1955	Buc. sect. 2	frizer
259.	Ivan Alexandru	05.09.1975	Buc., sect. 5	elevă
260.	Ioan Ruxandra	31.12.1969	Buc., sect. 3	lăcăt. mecanic
261.	Ionescu Vladimir	02.07.1956	Buc., sect. 3	progra-mator
262.	Ion Aurelia	01.10.1957	Buc., sect. 6	casnică
263.	Ion Ştefan	27.09.1959	Buc., sect. 3	muncitor
264.	Iordache Valentin	04.04.1957	Buc., sect. 3	subinginer
265.	Iordache Florian	13.09.1971	Buc., sect. 3	Elev
266.	Ionescu George	24.09.1967	Buc., sect. 4	strungar
267.	Ionescu Petre	25.12.1967	Buc. sect. 2	muncitor
268.	Ilieş Iulian	25.08.1964	Buc., sect. 5	ajutor ospătar

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
269.	Ilie Lucian	31.07.1969	Buc., sect. 6	lăcăt. mecanic
270.	Istrate Dumitru	20.10.1961	Plagă abdominală	
271.	Ionescu Anca	20.12.1957	Politraumatism	
272.	Irimia Petre	06.06.1944	Fractură coloană vertebrală	
273.	Ianoşi Andreeva Dimităr	15.03.1969	Fractură membru inferior	
274.	Kiss Adrian	27.09.1965	Traumatism cranian deschis	
275.	Jascu Maria	23.06.1941	Buc., sect. 2	Tehn.. geolog
276.	Leolea Ion	05.11.1956	Buc., sect. 6	mecanic
277.	Lazăr Mihai	21.04.1965	Buc., sect. 3	tehnician
278.	Laudescu Nicolae Dan	03.06.1954	Buc., sect. 5	frizer
279.	Lupe Costel	13.10.1950	Buc., sect. 2	ospătar
280.	Lungu Miţa	12.07.1955	Buc., sect. 4	dispecer
281.	Licşor Ludmila	13.08.1957	Buc., sect. 6	pilot
282.	Lăzăroiu Răzvan Cristian	12.10.1967	Buc., sect. 2	bobinator
283.	Lixandru Constantin	01.12.1953	Buc., sect. 5	lăcăt.mecanic
284.	Laslo Domnica	10.06.1945	Buc., sect. 3	telefonistă
285.	Leonte Corneliu	07.08.1942	Buc., sect. 4	tehnician
286.	Leolea Elena	05.11.1950	Buc., sect. 6	muncitor
287.	Mateescu Andrei Alexandru	16.03.1970	Buc., sect. 6	Fără ocupaţie
288.	Marchiş Eduard	24.06.1967	Buc., sect. 6	student
289.	Maxim PetreVasile	30.06.1948	Buc., sect. 5	bucătar
290.	Mădescu Alexandru	01.08.1953	Buc., sect. 4	muncitor
291.	Mazilu Florin	17.08.1968	Buc., sect. 4	muncitor nec.
292.	Manea Petruş	27.06.1954	Buc., sect. 5	sudor
293.	Melian Dora	13.12.1967	Buc., sect. 3	studentă
294.	Moldovan Valentin Valeriu	07.12.1953	Buc., sect. 6	rectificator
295.	Marinescu Maria	22.10.1963	Buc., sect. 5	tehnician
296.	Mangu Valeriu	04.07.1956	Buc., sect. 4	profesor
297.	Miu Marian	27.06.1963	Buc., sect. 5	electronist
298.	Mititelu Renuş	12.06.1968	Buc., sect. 4	lăcătuş
299.	Marin Ion	10.03.1954	Buc., sect. 6	şef depozit
300.	Mazilu Mioara	12.06.1968	Buc., sect. 4	macaragiu
301.	Mutulescu Dacia Mădălina	10.11.1967	Buc., sect.1	studentă
302.	Marin Liliana	31.01.1970	Buc., sect. 6	funcţionară
303.	Manole Ioana Eugenia	07.10.1963	Buc., sect. 4	dactilografă
304.	Mureşan Letiţia	17.03.1959	Gângău, Sălaj	proiectant

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
305.	Moraru Ovidiu	23.10.1960	Buc., sect. 6	muncitor
306.	Manea Iuliana	04.04.1960	Buc., sect. 4	strungar
307.	Mezdrea Constantin	09.12.1964	Buc., sect. 2	muncitor
308.	Marica Florentin	27.06.1965	Buc., sect. 3	mecanic
309.	Marin Florina	04.02.1967	Buc., sect. 3	lăcătuş
310.	Manolache Florin	04.07.1972	Gurbăneşti,CL.	Fără ocupaţie
311.	Moroşanu Octavian Ctin.	18.07.1958	Buc., sect. 4	fizician
312.	Miştreanu Mihai	03.06.1959	Buc., sect. 3	Fără ocupaţie
313.	Marcu Sorin	04.11.1967	Buc., sect. 4	student
314.	Mihai Adrian	14.09.1956	Buc., sect. 3	şofer
315.	Mitican Dragoş	01.02.1953	Buc., sect. 3	mecanic
316.	Mihai Vasile	10.08.1944	Buc., sect. 3	contr. CEC
317.	Matei Ion	23.08.1962	Buc., sect. 5	manevrant
318.	Manea Cătălin	19.091970	Buc., sect. 2	Asist. medic.
319.	Mateiescu Bogdan		Buc., sect. 6	Elev
320.	Manea Mariana	30.10.1968	Bucureşti,	casnică
321.	Mititelu Marcel	09.05.1972	Buc., sect. 5	muncitor
322.	Moraru Eugen	04.09.1951	Bâra, Neamţ	sudor
323.	Minculescu Carmen	27.07.1929	Buc., sect. 5	
324.	Munteanu Florentina	07.06.1962	Buc., sect. 3	presator
325.	Matei Rodica	19.03.1969	Buc., sect.1	vânzătoare
326.	Mihalache Dorina	20.04.1960	Buc., sect. 2	muncitoare
327.	Marinică D-tru Mircea	28.10.1954	Bucureşti, sector 3	lăcăt. mecanic
328.	Marinică Florin	28.08.1971	Buc., sect. 6	vânzător
329.	Mitică Marian	11.09.1968	Buc., sect. 4	lăcătuş
330.	Mircea Maria	22.01.1967	Buc., sect. 4	
331.	Maxim Petre	30.06.1940	Buc., sect. 5	bucătar
332.	Mănescu Mihai	26.01.1945	Buc., sect. 4	
333.	Marcu Aurel	10.09.1948	Buc., sect. 3	lăcăt. mecanic
334.	Mihai Petre	05.05.1962	Buc., sect. 2	mecanic auto
335.	Marin Mihai	01.08.1973	Buc., sect.	Elev
336.	Mihăiescu Florin	06.04.1936	Buc., sect. 6	tehnician
337.	Medrea Florica	22.08.1962	Buc., sect. 6	elevă
338.	Mălinaş Vasile	02.11.1951	Buc., sect. 3	strungar
339.	Minca Petrică	12.06.1961	Plagă împuşcată în regiunea omoplatului stâng.	
340.	Morărescu Sever	10.09.1971	Plagă împuşcată abdominală – şoc hemoragic.	
341.	Marin Adrian	28 ani	Traumatism toraco-abdominal.	

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
342.	Neguţ Mihai	17.04.1967	Adun.Copăceni	student
343.	Nicolae Victor	27.09.1976	Buc., sect. 4	Elev
344.	Niţă Eleonora	22.07.1957	V. Călug., PH	casnică
345.	Nicolae Ştefan	19.06.1963	Buc., sect. 2	muncitor nec.
346.	Nicolae Gheorghe	21.10.1951	Buc., sect. 2	muncitor
347.	Nemţeanu Victor	06.07.1961	Buc., sect. 2	muncitor
348.	Nanu Ştefan	02.07.1955	Buc., sect. 2	frizer
349.	Niţă Vasile	02.03.1965	Buc., sect. 2	zugrav
350.	Niţă Ioana	10.01.1954	Buc., sect. 2	Fără ocupaţie
351.	Neghină Angela	26.02.1972	Buc., sect. 2	Elev
352.	Nica Sanda	02.03.1971	Buc., sect. 3	Fără ocupaţie
353.	Nica Florea	01.04.1936	Buc., sect. 3	muncitoare
354.	Nicolaescu Lucian	01.01.1951	Buc., sect. 6	tipograf
355.	Neacşu Jeanu	26.10.1970	Buc.	instalator
356.	Neagoe Gheorghe	30.03.1930	Buc., sect. 4	tractorist
357.	Nedelea Dumitru	15.03.1958	Balta Sărată, TR	zidar
358.	Neţulescu Gh.	23.08.1957	Buc., sect. 3	muncitor nec.
359.	Netedu Elena	01.02.1952	Buc., sect. 1	confecţioner
360.	Neacşu Cristina	21.01.1961	Buc., sect. 5	oper. principal
361.	Niţa Ion	14.03.1962	Buc., sect. 4	sortator
362.	Nitrai Eugen	15.10.1971	Tecuci, Galaţi	Elev
363.	Negru Gheorghe	01.01.1944	Buc., sect. 3	muncitor
364.	Noaghe Florian	26.07.1961	Buc., sect. 3	mecanic
365.	Nicolae Adrian	06.12.1948	Buc., sect. 4	profesor
366.	Nicu Niculina	11.10.1953	Buc., sect. 3	director
367.	Niţu Constantin	07.06.1970	Buc., sect. 1	lăcătuş
368.	Neamţu Florentina	14.04.1970	Buc., sect. 6	agent ADAS
369.	Naghiu Vasile	05.04.1939	Buc., sect. 3	operat. chimist
370.	Neacşu Marian	29.07.1955	Buc., sect. 3	gunoier
371.	Nechifor Liliana	04.05.1960	Contuzie crano-toraco-abdominală	
372.	Niţă Magda	05.08.1970	Sarcină luna a cincea, amenin-ţare avort.	
373.	Niţă Sorin	07.10.1957	Traumatism toracic	
374.	Niţulescu Şerban	45 ani	Traumatism	
375.	Oneaţă Doina	06.11.1959	Bucureşti	desen. tehnic
376.	Olteanu Nicolae	06.01.1948	Buc., sect. 6	electro-mecanic
377.	Onica Dimitrie	28.10.1934	Buc., sect. 4	judecător
378.	Olaru Ion	25.05.1961	Traumatism cranio-cerebral	
379.	Pavel Mihai	14.10.1930	Buc., sect. 3	lăcăt. mecanic
380.	Păcurar Ileana Silvia	26.02.1968	Buc., sect. 5	structurist

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
381.	Popa Laurenţiu	12.08.1959	Brăila	lăcătuş
382.	Prager Viviana	23.07.1955	Buc., sect. 5	traducătoare
383.	Pădureanu Mihai	06.09.1967	Buc., sect. 6	instalator
384.	Paralescu Damian	30.12.1968	Buc., sect. 6	fierar betonist
385.	Protopopescu Gh.	26.11.1952	Buc., sect. 2	şef unitate
386.	Pleşa Ion	19.05.1950	Buc., sect. 2	portar
387.	Pop Petru	26.05.1933	Buc., sect. 5	electrician
388.	Paraschivescu Alex. Petru	17.12.1910	Buc., sect. 1	medic
389.	Popa Marcel	15.06.1963	Buc., sect. 6	student
390.	Preda Vasile	23.09.1961	Buc., sect. 4	Fără ocupaţie
391.	Pungă Dumitru	14.03.1914	Buc., sect. 1	pensionar
392.	Paraschiv Marinela	18.09.1967	Buc., sect. 6	marochiner
393.	Puiu Petrică	04.04.1957	Buc., sect. 2	electronist
394.	Pachiţa Mihail	24.09.1936	Buc., sect. 2	ing.constr.
395.	Pascu Fane	01.01.1962	Buc.	zugrav
396.	Paraschiv Mihai	29.01.1968	Buc., sect. 5	Fără ocupaţie
397.	Popescu Dumitru	04.02.1941	Buc.	electrician
398.	Pălmaciu Marian		Buc., sect. 4	Elev
399.	Popa Cristian	28.10.1960	Piteşti	electronist
400.	Panaite Eugen	06.03.1955	Buc.	şofer
401.	Popa Ilinca	14.05.1967	Buc., sect. 1	muncitoare
402.	Petre Dan Marian	17.02.1974	Buc., sect. 5	Elev
403.	Patapievici Roman Horia	18.03.1957	Buc., sect. 2	fizician
404.	Ploscaru Zoe	03.05.1922	Buc., sect.1	pensionară
405.	Pop Ioana Silvia	20.11.1962	Buc., sect.1	pictor
406.	Pascaluţa Blîndu Nicolae	29.10.1947	Buc., sect. 4	operator TV
407.	Paraschiv Alexandru Florin	26.04.1964	Buc., sect. 2	tehnician
408.	Prunariu Eugeniu	16.07.1936	Buc., sect. 3	sudor
409.	Petriuc Ştefan Nicolae	04.12.1970	Buc., sect. 6	electrician
410.	Paşaluc Constant.	01.02.1961	Buc., sect. 4	mecanic întreţ.
411.	Pauşan Vasile	13.12.1956	Buc., sect. 2	lăcătuş
412.	Popa Ionel Florian	09.04.1971	Buc., sect. 5	sudor
413.	Pop Gheorghe	18.04.1919	Buc., sect. 3	muncitor
414.	Preda Eugen	04.05.1954	Buc., sect. 6	bucătar
415.	Popa Sorin	08.09.1971	Buc., sect. 6	Elev
416.	Petrescu Daniel	16.07.1973	Buc., sect. 6	Elev
417.	Pascale Viorel	24.05.1964	Buzău	inginer
418.	Pascu Valentin	01.07.1954	Buc., sect. 6	subinginer
419.	Pripici Marian	09.07.1966	Buc.	lăcătuş
420.	Petrescu Marinela	08.02.1931	Buc., sect. 5	pensionar

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
421.	Poparcea Daniel	29.09.1973	Traumatism cranio-deschis	
422.	Purice Gheorghe	10.04.1944	Politrau-matism cranio-cerebral	
423.	Peter Florescu Ovidiu	17 ani	Multiple plăgi reg. facială.	
424.	Rusu Gheorghe	19.03.1955	Iaşi	oper. chim.
425.	Rotiliuc Constantin	06.05.1970	Putna, Suceava	zidar
426.	Radu Alexandru	16.03.1967	Buc., sect. 5	muncitor
427.	Răţoi Sorin	06.06.1962	Buc., sect. 5	electrician
428.	Roşescu Petruţa	20.01.1949	Buc., sect. 6	sortator mărf.
429.	Romanescu Cristian	29.04.1962	Buc.	electrician
430.	Răutescu Radu	11.01.1965	Buc., sect. 4	student
431.	Raţă Petre	20.09.1967	Vărești, Giurgiu	electician
432.	Radu Ion	12.08.1964	Buc.	muncitor
433.	Radu Maria	13.03.1951	Buc., sect. 6	dactilografă
434.	Rîpanu Luminiţa	19.07.1971	Buc., sect. 2	casnică
435.	Răduţ Vasile	13.11.1950	Buc., sect. 2	vânzător
436.	Rădulescu Lucian Teodor	19.08.1966	Buc., sect. 3	muncitor
437.	Rizac Mircea	07.07.1946	Buc., sect. 4	instructor auto
438.	Rădulescu Stelian	01.09.1957	Buc., sect. 2	lăcătuş
439.	Rucsăndoiu Nistor	18.01.1951	Buc., sect. 6	muncitor
440.	Radovici Ion	23.08.1947	Buc., sect. 6	strungar
441.	Ruse Ilie	16.05.1970	Buc., sect. 4	vulcanizator
442.	Răducu Ilie	20.04.1938	Traumatism	
443.	Rădoiu Constantin	28.09.1965	Plagă împuşcată coapsă dreapta	
444.	Ripa Florin	24.05.1954		
445.	Ruseanu Joiţa	45 ani	Entorsă şi fractură, pus în gips.	
446.	Stoenică Aurel	24.02.1955	Buc., sect. 3	Fără ocupaţie
447.	Socolescu Mariana Alexandra	01.03.1949	Buc., sect. 6	proiectant
448.	Stănescu Anton	13.01.1952	Buc., sect.2	subinginer
449.	Sîrbu Alexandru	09.05.1972	Buc., sect. 2	muncitor
450.	Stoian Beniamin	19.08.1967	Buc., sect. 5	fotbalist
451.	Sfirschi Dionisie Cristian	18.05.1969	Buc., sect. 4	şofer
452.	Stoian Constantin	19.03.1965	Buc., sect. 5	electrician
453.	Strat Constantin	21.05.1970	Buc.	bucătar

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
454.	Samoilă Adrian Dan	02.05.1969	Buc., sect. 1	Elev
455.	Sava Daniel	17.11.1967	Buc., sect.3	strungar
456.	Simiganovchi Dan	30.05.1957	Buc., sect. 1	ing. horticol
457.	Ştefan Doina	11.02.1969	Buc., sect. 4	casnică
458.	Stanciu Dragoş	20.09.1956	Buc., sect. 6	gestionar
459.	Stan Daniela	21.01.1973	Buc., sect. 3	elevă
460.	Stancu Daniel	24.10.1968	Buc., sect. 4	strungar
461.	Ştefănescu Dumitru	26.10.1939	Buc., sect. 3	electronist
462.	Stănculescu Doru Emil	25.06.1950	Buc., sect. 6	compozitor
463.	Stefogiu Ecaterina	23.10.1954	Buc., sect. 3	recepţioner
464.	Santea Eugenia	11.05.1972	Buc., sect. 1	Elev
465.	Skrobotovitz Eugen	14.12.1953	Buc., sect. 2	ajutor maistru
466.	Stavarache Florin	03.06.1970	flotant	sudor
467.	Smeu Florentin	07.05.1970	Buc., sect. 6	muncitor
468.	Ştefan Gheorghe	27.08.1951	Călugăreni	conduc. auto
469.	Ştefan Georgeta	07.09.1952	Buc., sect. 1	îngrijitor
470.	Sbirlea Gheorghe	17.03.1954	Buc., sect. 2	merceolog
471.	Samoilă Gheorghe	27.09.1966	Buc.	conduc. auto
472.	Stancu George	04.04.1963	Buc., sect. 6	lăcătuş
473.	Şelaru Geta	13.08.1953	Buc., sect.1	arhivar
474.	Ştefănescu Gheorghe	18.02.1951	Craiova	şofer
475.	Stănculescu Gh.	05.02.1965	flotant	electrician
476.	Stoian T. Gheorghe	27.07.1954	Gârbovi, IL.	tâmplar
477.	Sode Gheorghe	14.08.1955	Buc.	
478.	Spiridon Gheorghe	27.01.1952	flotant	muncitor
479.	Şerb Ionel	11.03.1966	Buc., sect. 2	muncitor
480.	Stănilă Ilie	11.05.1966	jud. Dâmboviţa	instalator
481.	Stroe Ion	07.01.1944	Buc., sect. 6	CTC-ist
482.	Sabău Ioan	28.11.1958	Zalău, Sălaj	lăc. mec.
483.	Stoica Ionel	21.01.1971	Mereni, TR	instal. sanitar
484.	Senteş Ionică	02.02.1962	Buc., sect. 5	şef unitate
485.	Stoicănel Jeni	02.09.1967	Roşiori de Vede	muncitoare
486.	Staicu Marian	12.08.1970	Buc., sect. 3	dulgher
487.	Stamenco Marian	23.09.1954	Buc., sect.1	electrician
488.	Şerb Marin	28.06.1949	Buc.	şofer
489.	Sicoe Marian	17.11.1959	Sohodol, Alba	matematician
490.	Soica Nicolae	30.01.1973	Buc., sect. 2	Elev
491.	Silache Nicolae	25.12.1957	Buc., sect. 1	magazioner
492.	Scrieciu Nicu	07.07.1963	Buc., sect. 3	electrician
493.	Şerban Nicolae	27.06.1968	Buc., sect. 5	vopsitor
494.	Sandu Ovidiu	28.12.1958	Buc., sect. 5	sculer matriţer
495.	Simionescu Petru	27.03.1927	Buc., sect. 2	redactor

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
496.	Stoica Segheraş	1975	Buc., sect. 3	Fără ocupaţie
497.	Szikszai Ştefan	14.03.1964	Buc., sect. 5	frizer
498.	Ştefănescu Sandu	19.06.1972	Buc., sect. 5	
499.	Şerban Titi	25.08.1960	flotant	mecanic
500.	Şerban Valentin	08.08.1967	Buc., sect. 2	muncitor IPS
501.	Ştefan Victoria	12.07.1954	Buc.	casnică
502.	Sebastian Viorel	18.02.1952	Oradea	maistru
503.	Silvestru Victor	07.10.1952	Buc., sect.1	subingine
504.	Stoica Valentin	20.02.1960	Buc., sect.1	profesor
505.	Stan Viorica	03.04.1953	Buc., sect.3	casnică
506.	Şerban Vanda	03.10.1964	Buc., sect.1	operator
507.	Stroe Valentina	09.11.1969	Buc., sect.6	vânzătoare
508.	Stoenescu Virgiliu	01.07.1941	Buc., sect.5	muncitor
509.	Sălceanu Victor	28.06.1957	Ploieşti	sculer matriţer
510.	Stanca Gheorghe	07.05.1947	Traumatism cranio-cerebral;	
511.	Stan Daniel	08.04.1970	Traumatism cranio-facial;	
512.	Stan Silviu	20 ani	Plagă împuşcată;	
513.	Şerban Rada		Sarcină lună a doua, ameninţare de avort;	
514.	Tomescu Aurel	20.03.1967	Cândeşti Vale	mecanic utilaj
515.	Tache Aurel	15.07.1965	Buc., sect. 1	lăcătuş
516.	Tănase Alexandru	22.08.1936	Buc., sect. 5	lăcăt. mecanic
517.	Turcu Adrian	30.11.1967	Buc., sect. 2	sculer matriţer
518.	Toader Antonel	13.09.1970	Buc., sect. 5	turnător
519.	Teianu Aurel	20.03.1966	Buc., sect. 4	electronist
520.	Tenuf Bogdan	21.01.1968	Buc., sect. 3	vopsitor
521.	Trandafirescu Cătălin	19.01.1965	Buc.	controlor ITB
522.	Teodoşescu Corina	12.06.1965	Buc., sect. 4	merceolog
523.	Trandafir Cristina	17.08.1970	Buc., sect. 4	calculator
524.	Tănăsie Camelia	02.01.1958	Buc., sect. 4	vânzător
525.	Tudor Dorel	22.06.1967	cămin nefam.	zidar
526.	Tănase Daniela	01.12.1969	Buc., sect. 4	învăţător
527.	Tocu Dana	03.06.1969	Buc., sect.1	laborant
528.	Tudor Eugen	17.06.1963	Buc.	sculer matriţer
529.	Tucă Dorin Eugen	26.11.1953	Buc., sect. 2	oper. calculat.
530.	Ţigănuş Florentin	03.05.1969	Focşani,Vrancea	zidar
531.	Tudorache Gabriel	08.07.1960	Buc., sect. 4	strungar
532.	Triculescu Grigore	16.12.1967	Buc., sect. 3	muncitor
533.	Tudose Gheorghe	22.03.1970	Vasilaţi, CL.	găuritor
534.	Titichi Georgian	01.06.1972	Buc., sect. 5	Elev
535.	Tomescu Grigore	29.03.1954	Buc.	jurist consult
536.	Taban Gelu	17.09.1965	Corbeasca, BC.	lăcătuş

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Data naşterii	Domiciliul	Profesia
537.	Tucă Cristian Ion	01.12.1970	Buc., sect. 6	f. ocupaţie
538.	Trifan Ion	12.12.1950	Medgidia, CT.	macaragiu
539.	Turcaş Ion	29.01.1938	Buc., sect.5	vânzător
540.	Temereancă Olivia	06.06.1971	Buc., sect. 4	elevă
541.	Teodorescu Marius	06.09.1965	Buc., sect. 4	student
542.	Toader Paula	20.08.1965	Buc., sect. 3	electrician
543.	Toader Izabela Ştefania	13.03.1972	Buc., sect. 4	Elev
544.	Ţepeş Vlad	05.02.1697	Buc., sect. 3	strungar
545.	Ungureanu Mihai	19.08.1951	Buc., sect.6	maistru
546.	Ursu Dan Mircea	14.05.1967	Buc.	student
547.	Vas Camelia	25.11.1964	Buc., sect. 5	casnică
548.	Vâlcu Camelia	26.08.1967	Buc., sect. 2	gestionar
549.	Vlioncu Cristian Doru	30.05.1969	Chitila, SAI	tâmplar
550.	Vlăduţ Elena	04.10.1972	Buc., sect. 6	elevă
551.	Vasilica Florin	07.11.1967	Buc., sect. 5	strungar
552.	Voiculescu Florina	22.03.1969	Buc., sect. 4	oper. calculat.
553.	Varlan Florin	05.08.1971	Buc., sect. 4	Elev
554.	Vasiliu Gheorghe	21.10.1953	Buc., sect. 6	lăcătuş mec.
555.	Vrînceanu Gabriela	09.11.1967	Bârlad	electrician
556.	Vasu Georgeta	10.04.1976	Buc., sect.4	Elev
557.	Vlad Gheorghe	02.10.1948	Plop, DB	manevrant
558.	Vasile Gheorghe	01.11.1940	Buc.	tâmplar
559.	Vâlcu Gabriel	22.04.1975	Buc., sect. 4	elev
560.	Vlad Ion	18.11.1949	Periş SAI	reglor
561.	Voiculescu Ion	26.11.1961	Buc., sect. 6	operator
562.	Voicu Liliana	19.09.1967	Buc., sect. 2	bucătar
563.	Vlaicu Aurel Laurenţiu	24.04.1962	Găeşti, DB	lăcătuş
564.	Vlad Laurenţiu	19.06.1967	Piteşti	Student-Istorie
565.	Vlad Tibi Marius	23.07.1963	Buc.	
566.	Vecliuc Mihai	22.10.1966	Buc., sect.1	Muncitor
567.	Voineag Mihai	22.09.1967	Buc., sect.1	student
568.	Vatamanu Maria	04.09.1968	Roznov, NT	vânzătoare
569.	Vasile Marian	1975	flotant, sect. 3	
570.	Zanidache Venus	06.10.1968	Buc., sect.1	samponeză
571.	Zainea Petruţa	22.02.1956	Buc., sect. 6	lăcăt. mont.
572.	Zanfir Lazăr	12.01.1952	Tunari, SAI	muncitor
573.	Zeleniuc Luminiţa	18.04.1970	Buc.	muncitor
574.	Zainea Gheorghe	22.04.1955	Buc., sect. 6	pensionar
575.	Zamfir Sanda	13 ani		

În loc de încheiere

Cecitatea morală, reaua voință sau necunoașterea pot fi câteva dintre cauzele ce ar putea sta la baza disculpării sau negării implicării forțelor aparținând Securității, Miliției și Armatei în actul represiv din timpul Revoluției Române din Decembrie 1989. Încercarea de ștergere a acelor urme care ar dovedi contrariul, precum și efortul de inoculare în mentalul colectiv a unui fals istoric, prin intermediul unor lucrări și luări de poziție ce neagă realitatea represiunii, nu doar că le face necinste celor care recurg la astfel de acțiuni, ci mai mult decât atât, acțiunea lor impietează memoria celor care au experiat supliciul în acele momente, aducând un prejudiciu moral celor care au avut de suferit pentru idealuri de care astăzi se bucură și cei care au devenit detractorii jertfei adusă pe altarul libertății în 1989.

Mărturiile revoluționarilor sunt, fără echivoc, în privința forțelor care au încercat să salvgardeze sistemul comunist condus de Nicolae Ceaușescu. Securitatea, Miliția și Armata se fac vinovate de maltratarea și torturarea a peste o mie de persoane într-un interval extrem de scurt de timp, doar pentru că acestea doreau schimbarea, în primul rând, cea a liderului politic.

Acțiunea forțelor de represiune din Decembrie 1989 întrunește criteriile unui adevărat terorism de stat. Maltratările din timpul reținerii și torturile din timpul anchetei nu lasă loc de interpretări în privința etichetării regimului condus de Nicolae Ceaușescu, ca fiind unul criminal. Legaţi cu şnururi, sfoară, sârmă; loviți în ficat, rinichi, cap, în față, peste mâini, picioare, spate, pe tot corpul; izbiţi de caldarâmuri și ziduri; călcați în picioare, pe burtă și mâini; trași de păr și de barbă până la smulgerea acestora; desfigurați; mâini şi picioare fracturate; capete şi nasuri sparte; ochii scoși din orbite; coaste rupte; maxilare zdrobite; vineți; loviți cu paturile de armă, pari, bastoane, scuturi, vergi metalice, cu mâinile și picioarele;

împunși cu baioneta; amenințați, înjurați, și înfricoșați; bătuți până în pragul nebuniei; privați de somn, apă și mâncare; ţinuţi ore în şir în genunchi sau în picioare cu mâinile în sus; aruncați unii peste alții și îngrămădiți în spații infime, într-un cuvânt, dezumanizați. Așa s-au comportat cu revoluționarii forțele de represiune în Decembrie 1989. Puțini dintre cei care au dat ordinele represiunii ori au aplicat un astfel de tratament au fost deferiți justiției, ca apoi faptele comise să fie amnistiate printr-o decizie politică. O parte dintre aceștia nici măcar nu au fost identificați.

Nu e nevoie ca istoria să nu se repete pentru a evita trăirea unor experienţe dureroase, oamenii s-au dovedit de-a lungul istoriei destul de inventivi în a-şi procura noi şi noi forme de supliciu. Rememorarea unor evenimente tragice ne poate scuti însă, dacă vom fi suficienţi de inteligenţi să decelăm faptele, de retrăirea situaţiilor traumatizante. Nu prin ignoranţă şi ignorare vom putea rezolva problemele societăţii, printre acestea şi cele subsumate represiunii statale.

Bibliografie

Arhivă:

Arhiva IRRD, Fond I, dosarnr. 219.
Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 123.
Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 161.
Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr. 72.
Arhiva IRRD, Fond I, dosar nr.136.

Periodice:

„Caietele Revoluţiei”, Nr. 2 (9) 2007.
„Caietele Revoluţiei”, Nr. 3 (16) 2008.
„Caietele Revoluției”, nr. 6 (19)/2008
„Caietele Revoluţiei”, Nr. 1 (20) 2009.
„Caietele Revoluţiei”, Nr. 1(39) 2012.
„Caietele Revoluţiei”, Nr. 2 (40) 2012.
„Caietele Revoluţiei”, Nr. 3 (41) 2012.
„Vitralii-Lumini şi umbre”, an IV, nr 16, septembrie – noiembrie, 2013

Documente publicate.

Documente ´89 Procesul de la Timişoara, vol. IV şi V, Editura Mirton, Timişoara, 2006.
Securitatea Structuri – cadre Obiective și metode Vol. II (1967–1989), coordonator Florica Dobre, Autori Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, Editura Enciclopedică, București, 2006.

Lucrări generale şi speciale:

Balint, Costel, *Ziua de mâine a început ieri*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007.
Bucur, Ion, *Cartea Represiunii*, Editura IRRD, 2010, Bucureşti, 2012.
Ibidem*, Cartea Represiunii*, Ediţia a II-a Revăzută şi adăugită, Editura Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2014.
Cesereanu, Ruxandra, *Decembrie`89. Deconstrucţia unei Revoluţii*, ediţia a II-a, Editura Polirom, Iaşi, 2009.

Claudiu Iordache*, Securitatea Confiscarea Unei Naţiuni*, Editura Irini, Bucureşti, 2009
Davenport, Christian, *State repression and the domestic democratic peace*, Cambridge University Press, 2007.
Idem, *State Repression and Political Order*, în *Annual Review of Political Science Volume 10 issue* 1/2007 [doi 10.1146_ annurev.polisci.10.101405.143216]
Cristea, Romulus, *Mărturii de la Baricadă*, Editura România Pur şi Simplu, Bucureşti, 2007.
Elizabeth Planje,Tristyn Campbell*, Coding and Variable Formation for Definitions on War, Torture and Terrorism,* în Kathleen Malley-Morrison, Sherri McCarthy, Denise Hines, eds*., International Handbook of War, Torture, and Terrorism*, Springer, 2013.
Ellen Gerrity, Terence M. Keane, FarrisTuma (eds.), *The Mental Health Consequences of Torture*, Springer Science + Business Media New York, 2001.
Gerard Chaliand, Arnaud Blin, *Introduction,* în *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qeda*, Ed. Gerard Chaliand, Arnaud Blin, University of California Press, 2007.
Idem, *Manifestations of Terror through the Ages*, în *ibidem*
Idem, *The Invention of Modern Terror*, în *ibidem*
Idem, *Lenin, Stalin, and State Terrorism*, în *ibidem.*
Geoffrey R. Skoll, *Social Theory of Fear. Terror, Torture, and Death in a Post-Capitalist World*, Palgrave Macmillan, 2010.
Ioan Dan, *Terorişti din `89*, Editura Lucman, Bucureşti, 2012.
Jeremy J. Wisnewski, R. D. Emerick, *The Ethics of Torture*, Continuum International Publishing Group, 2009.
Jessica Wolfendale, *Torture and the Military Profession,* Palgrave MacMillan, 2007, p. 162.
John T. Parry, *Under standing Torture. Law, Violence, and Political Identity*, University of Michigan Press, 2010.
Joseph H., II Campos, *The State and Terrorism*, Ashgate Publishing , 2007.
Kali, Adrian, *1989 – Destin fără Respect*, Editura SAOL, Timişoara, 2013.
Kali, Adrian, Hosu,Virgil, *Timişoara 89. 6 zile de asediu.* Editura Saol, Timişoara, 2009.

Kali, Adrian, Rif, Alexandru, *Un decembrie arestat*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2007.
Lungu, Victor Eugen Mihai, Domşa, Tit-Liviu, *,,Împuşcaţi-i că nu-s oameni”*. Cluj-Napoca, 21 decembrie 1989, Fundaţia Academia Civică, Cluj, 2005.
Maria Cassian Spiridon, *Iaşi, 14 Decembrie 1989. Începutul Revoluţiei Române*, Editura Timpul, Iaşi, 1994.
Mazilu, Dumitru, *REVOLUŢIA ROMÂNĂ zile şi nopţi de dramatism şi speranţă*, Institutul Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2011.
Mioc, Marius *Revoluţia din Timişoara aşa cum a fost. Mărturii ale Răniţilor, Arestaţilor, Rudelor şi Prietenilor celor Decedaţi în Revoluţie*, Brumar, Timişoara, 1997
Mirko Borgaric, Julie Clarke, *Torture when the unthinkable is morally permissible*, State of New York Univerisity Press, Albany, New York, 2007.
Nicolaescu, Sergiu, *Lupta pentru Putere Decembrie `89*, Editura All, Bucureşti, 2005.
Patapievici, H.R., *Politice*, Editura Humanitas, București, 1996.
Rejali, Darius, *Torture and Democracy*, Princeton University Press, 2009.
Rogojanu, Dumitru-Cătălin, *Imaginea Torţionarului Comunist reflectată în memorialistica universului concentraţionar românesc (1947-1989).* Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2014.
Rostaş, Zoltan, Ţone Florentina (coordonatori), *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. I, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2011.
Idem, *Tânăr student caut revoluţionar*, vol. II, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2012.
Ruth Blakeley, *State terrorism in the social sciences: theories, methods and concepts*, în *Contemporary State Terrorism. Theory and Practice*, Ed. Richard Jackson, Eamon Murphy, Scott Poynting,Routledge , 2009.
Todorov, Maria, *Introduction From Utopia to Propaganda and Back*, în *Post-communist nostalgia*, Ed. Maria Todorova, Zsuzsa Gille, Berghahn Books, New York, 2010.

Tracy Lightcap, *The politics of Torture*, Palgrave Macmillan, 2011.

Surse de internet:

Almerindo E. Ojeda, *What is psychological torture?* la http://linguistics.ucdavis.edu/People/fzojeda/human-rights/what_is_pt.pdf. Accesat la 29.10.2014.

Hernan Rezes, The worst scars are in the mind: psychological torture. în International Review of the Red Cross la https://www.google.com/search?q=psychological+torture&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:en-US:official. Accesat la 29.10.2014.

adevarul.ro/news/societate/varujan-vosganian-amintiri-inchisoare-1_50ad4c447c42d5a66392822e/index.html. Accesat la 7-8-2014.

http://mariusmioc.wordpress.com/2012/12/17/declaratie-de-tortionar-arat-ca-am-exercitat-violente-impotriva-celor-doi-la-instigarea-col-sima-seful-securitatii/#more-14632.Accesat la 09-10-2014.

http://mariusmioc.wordpress.com/2013/12/18/arestat-de-la-serviciu/#more-16054. Accesat la 09-10-2014.

http://www.dailymotion.com/video/xvyw43_revolutia-romana-21-22-dec-1989-inregistrari-militie-securitate-mapn-hd_shortfilms. Accesat la 12-08-2014.

http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=baza-de-date/declaratii-ale-victimelor/mioc-marius. Accesat la 18-06-2014.

http://www.revista22.ro/securitatea--de-la-teroare-la-supravegherea-totala-34272.html. Accesat la 7-06-2014.

https://www.youtube.com/watch?v=MYEErq6tCOI. Accesat la 21-03-2014.

https://www.youtube.com/watch?v=sTm8YVUpLUE, Film realizat de Harun Farocki şi Andrei Ujica. Accesat la 12-07-2014.

httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%20p%201991%20volumu%2022IMG_7636.JPG. Accesat la 18-06-2014

httpsensidev.comfcdosare%20nr%2024.1991dosar%20nr%2024%20p%201991%20volumu%2022IMG_7637.JPG. Accesat la 18-06-2014